

การพัฒนาแบบจำลองในการวัดประสิทธิภาพ
และความคุ้มค่าของมาตรการด้านการเงินการคลัง
เพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย

Development of Mathematical Models to
Evaluate Effectiveness of Fiscal and Financial
Measures to Support the Agricultural Sector

สำนักงานเศรษฐกิจการคลังงานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุน
จากเงินฝากค่าใช้จ่ายเก็บภาษีท้องถิ่น ร้อยละ 10
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

โครงการวิจัย เรื่อง
การพัฒนาแบบจำลองในการวัดประสิทธิภาพ
และความคุ้มค่าของมาตรการด้านการเงินการคลัง
เพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย

ที่ปรึกษาโครงการ
นางสาวสภัทรีพร ชรรมาภรณ์พิลาศ

คณะผู้วิจัย
นายนรพรพร เพ็ชรตระกูล
นางสาวปิยวัลย์ ศรีจำ
นายชาญณรงค์ จางกิตติรัตน์
นายณัฐพล สุภาคุณ
นายศรัณย์วุฒิ ตรรกพงศ์
นางสาวศุภชยา ปรีชม
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทสรุปผู้บริหาร

ภาคเกษตรกรรมถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ภาครัฐจึงมุ่งเน้นในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร โดยได้มีมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อช่วยเหลือภาคเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เกษตรกรไทยยังคงประสบปัญหาทั้งด้านรายได้และต้นทุน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณภาครัฐ หรือการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย เพื่อให้กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นรูปแบบและกระบวนการในการคัดสรรนโยบายหรือมาตรการที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมไทยต่อไป

งานวิจัยนี้จึงได้รวบรวมมาตรการด้านการเงินการคลังของประเทศไทยในช่วงปี 2551 – 2560 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน โดยสามารถจำแนกเป็น 1) มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการผลิตซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 2) มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุนซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพ และช่วยลดภาระดอกเบี้ยและภาระหนี้สินให้แก่เกษตรกร ทำให้มีเงินเหลือเพื่อการดำรงชีพเพิ่มขึ้น 3) มาตรการด้านการชะลอการขายซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณอุปทานในตลาด ช่วยชะลอปริมาณผลผลิตที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก เพื่อยกระดับราคาผลผลิตการเกษตรให้สูงขึ้น และ 4) มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาดซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโลกในการซื้อขายผลผลิตการเกษตรที่เป็นธรรมให้แก่เกษตรกร รวมถึงหาช่องทางการค้าและตลาดใหม่ ๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้เพิ่มมากขึ้น

การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายในงานวิจัยนี้พิจารณาจากผลกระทบของมาตรการต่ออรรถประโยชน์ (Utility) เกษตรกร โดยใช้แบบจำลองกำไรขาดทุนของเกษตรกร ซึ่งเป็นการประเมินผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายรัฐ และนำมาเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายที่ใช้ในโครงการนั้น ๆ ในรูปแบบของสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ ดังนั้น หากสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า การดำเนินมาตรการดังกล่าวนี้มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เนื่องจากผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายรัฐสูงกว่างบประมาณรายจ่ายที่ใช้ในโครงการนั้น ๆ

ผลการประเมิน พบว่า ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดพืชเกษตรและประเภทของมาตรการ ทั้งนี้ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำและมาตรการลดดอกเบี้ยสินเชื่อเกษตรกรเป็นมาตรการที่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินั้น ภาครัฐไม่สามารถดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือมาตรการลดดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียวได้ การดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมมักพิจารณาจากความต้องการของเกษตรกร ช่วงฤดูการเพาะปลูก และสถานการณ์การผลิตในช่วงเวลานั้น ๆ ส่งผลให้ในแต่ละปีการผลิต ภาครัฐจึงมักจะดำเนินมาตรการหลายด้าน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณาปรับปรุงมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม ดังนี้

1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำและมาตรการลดดอกเบี้ยสินเชื่อให้แก่เกษตรกรเป็นการทั่วไปมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากที่สุด โดยควรส่งเสริมให้เกษตรกรนำเงินที่ได้รับเพิ่มเติมหรือเงินเหลือจากการลดดอกเบี้ยไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนเพื่อเพิ่มผลผลิต อย่างไรก็ตาม หากภาครัฐต้องการดำเนิน

มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำโดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการปลูกหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตควรมีการเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะให้กับเกษตรกรควบคู่ไปด้วย

2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวแบบเฉพาะเจาะจง (Targeted Measures) มีสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่ามาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตแบบไม่มีเงื่อนไข ดังนั้น ภาครัฐควรกำหนดวัตถุประสงค์ของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตให้ชัดเจน และควรให้ความรู้และพัฒนาทักษะของเกษตรกรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรการ ควบคู่ไปกับการอุดหนุนต้นทุนการผลิตด้วย

3) มาตรการสนับสนุนด้านราคาควรเป็นการบริหารอุปทานภายใต้ระบบตลาดปกติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือขายผลผลิตในช่วงเวลาเดียวกัน แทนการใช้มาตรการแทรกแซงตลาดโดยตรง และควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการให้ความช่วยเหลือให้เป็นเกษตรกรโดยตรงแทนการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหรือพ่อค้าคนกลางเป็นผู้บริหารอุปทาน

4) ในอนาคตภาครัฐควรจัดให้มีระบบการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการของภาครัฐ รวมถึงการเก็บข้อมูลผลการดำเนินมาตรการอย่างเป็นระบบ อีกทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกแบบและดำเนินมาตรการต้องให้ความสำคัญในการจัดทำฐานข้อมูลและการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรม เพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลที่ครบถ้วนและสามารถประเมินผลทางเศรษฐกิจของโครงการในมิติอื่น ๆ ได้เพิ่มเติมในอนาคต

Executive Summary

The agriculture sector has been the main driver of the economic development in Thailand. The Thai government, therefore, has put an emphasis on assisting farmers through a myriad of financial and fiscal measures. However, Thai farmers still face challenges and problems in terms of income and harvest costs. Thus, it is necessary to establish guidelines for Ministry of Finance and other policy makers to methodologically evaluate cost-worthiness and cost-efficiency with respect to the government's expense in order to prescribe effective policies and measures to assist Thai farmers and enhance Thai agriculture sector.

This research has gathered information on fiscal and financial policies and measures to assist the agriculture sector in Thailand from 2008 -2017. These measures, which cover 6 of the country's major industrial crops such as rice, rubber, sugar cane, tapioca, maize, and palm oil, can be classified into 4 categories. The first category is aimed to subsidize harvest cost to improve farmers' efficiency. The second category is aimed to provide financial assistance to farmers to subsidize their cost of livings and lessen debt burden. The third category is implemented to manage the supply of crops in the domestic market so that domestic prices do not fall during the harvest season, and farmers can sell their crops at later date with higher prices. Lastly, the fourth category's objective is to improve market mechanism and implement fair trade as well as find new distributions channels for crops.

In this research, the evaluation of the cost-worthiness and cost-efficiency of the aforementioned measures is based on the impact of the measures on farmers' utility, which is approximated by farmer's profit and loss model. The additional profit of a representative farmer resulting from the government's measure is benchmarked against the government's expense per farmer of that measure. Should the ratio be higher than 1, it is suggested that particular measure is cost-worthy and cost-efficient because the additional benefit to a representative farmer exceeds the cost incurred to the government.

This research finds that cost-worthiness and cost-efficiency of a measure depends on the crop and the type of measure. However, measures providing low-interest loan and measures lowering interest rate on existing loans are among the most cost-worthy and cost-efficient. However, in practice, the government need a set of measures to address farmers' need, different crop cycle, market conditions, as well as weather and climate during that time. This research thereby provides policy makers with recommendations to improve cost-worthiness and cost efficiency of measures to support agriculture sector as follows.

(4)

1) The empirical finding suggests that measures providing low-interest loan and measures lowering interest rate on existing loans in general are the most cost-worthy and cost efficient. However, its worthiness and efficiency could be improved if beneficiaries of the measures are encouraged to expend extra savings from the program on working capital to increase output. However, if the government intends to use low-interest loan as an incentive for farmers to improve their cultivation process and increase efficiency, non-financial assistance to better skill and knowledge of the farmers must be implemented along with the said loan to ensure the measure's cost worthiness and cost efficiency.

2) Targeted measures to subsidize harvest cost of rice farmers is found to be more cost worthiness and cost-efficient than unconditional subsidy. Therefore, the government should tailor the objective and the condition of these subsidy measures to suit the needs of the farmers. In addition, these measures should be accompanied by non-financial aids to increase skill and knowledge of farmers.

3) Should the government wants to interfere with market prices, the government should so do through the management of domestic supply. Measures to prevent farmers from harvesting and selling crops at the same time are found to be much more cost-worthy and cost-efficient than price-setting schemes. Measures aimed to influence domestic supply directly with farmers are also found to be better than those done through middle men.

4) The government should consider establishing a system to evaluate of cost-worthiness and cost-efficiency of measures to support agriculture sector, which includes a systematic scheme to collect reliable data. Policy makers, stakeholders and other relevant entities should also be engaged to raise awareness of the importance of reliable database and evaluation of measures to support agriculture sector so that the government has sufficient and credible data to methodologically assess these measures' cost-worthiness and cost-efficiency in other dimensions.

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(1)
Executive Summary	(3)
สารบัญ	(5)
สารบัญภาพ	(8)
สารบัญตาราง.....	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	2
1.4 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ	4
1.6 องค์ประกอบของงานวิจัย	4
บทที่ 2 แนวคิดและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง.....	5
2.1 แนวคิดในการประเมินผลการดำเนินมาตรการและนโยบายของภาครัฐ.....	5
2.2 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ	7
2.3 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตภาคการเกษตร รวมทั้งแนวนโยบายหรือมาตรการสนับสนุนภาคการเกษตร.....	15
2.4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกรและผลิตผลทางการเกษตร16	
2.5 การศึกษารูปแบบมาตรการการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย ที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากประสบการณ์ต่างประเทศ	17
2.6 แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในด้านอัตราดอกเบี้ยและแบบจำลองสมการ กำไรขาดทุนสุทธิ.....	17
บทที่ 3 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสถานการณ์ภาคเกษตรของไทย.....	19
3.1 ข้าว.....	19
3.2 ยางพารา	36
3.3 อ้อย.....	48
3.4 มันสำปะหลัง	58
3.5 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.....	71
3.6 ปาล์มน้ำมัน	86
3.7 สรุปสถานการณ์ด้านราคาและปริมาณผลผลิต ในช่วงปี 2548 – 2561 ของพืชเกษตร ที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย 6 ชนิด	96
บทที่ 4 มาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย	103
4.1 ข้าว.....	103
4.2 ยางพารา	140
4.3 อ้อย.....	151

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 มันสำปะหลัง	155
4.5 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.....	165
4.6 ปาล์มน้ำมัน	168
บทที่ 5 การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง	172
5.1 วิธีการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายภาคการเกษตร	172
5.1.1 หลักในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการ สนับสนุนจากรัฐบาล	173
5.1.2 ข้อมูล ขอบเขต และข้อจำกัดในการศึกษา.....	174
5.1.3 สมมติฐาน.....	174
5.1.4 แบบจำลองกำไร/ขาดทุนสุทธิ.....	174
5.1.5 สมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการ สนับสนุนของรัฐบาล	176
5.2 ขอบเขตและข้อมูลที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบาย การเงินการคลังเชิงปริมาณ.....	180
5.2.1 ขอบเขตการประเมิน.....	180
5.2.2 ข้อมูลที่นำมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงิน การคลังเชิงปริมาณ	180
5.3 การพัฒนาแบบจำลองผลผลิตทางการเกษตร.....	181
5.4 การวิเคราะห์ผลจากแบบจำลอง	182
5.4.1 ข้าว.....	182
5.4.2 ยางพารา	184
5.4.3 มันสำปะหลัง	186
5.4.4 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.....	187
5.4.5 ปาล์มน้ำมัน	189
5.5 การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง	191
5.5.1 ข้าว.....	192
5.5.2 ยางพารา	195
5.5.3 อ้อย.....	196
5.5.4 มันสำปะหลัง	198
5.5.5 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.....	201
5.5.6 ปาล์มน้ำมัน	201
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	203
6.1 บทสรุป.....	203
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	210

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	213
บรรณานุกรม.....	214
ภาคผนวก ก สรุปผลจากการสัมมนา.....	217

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ.....	7
ภาพที่ 3.1 ดัชนีราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวขาว 5% ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561	22
ภาพที่ 3.2 ดัชนีราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561.....	31
ภาพที่ 3.3 ดัชนีราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี. ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561.....	39
ภาพที่ 3.4 ดัชนีราคาอ้อยโรงงาน ราคาอ้อยรวมพันธุ์ และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบ และน้ำตาลทรายขาวของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561	52
ภาพที่ 3.5 ดัชนีราคามันสำปะหลังคละ ราคามันสำปะหลังคละ ราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ด และมันเส้นของประเทศไทย และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลัง ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561.....	63
ภาพที่ 3.6 ดัชนีราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี. ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561.....	75
ภาพที่ 3.7 ดัชนีราคาปาล์มน้ำมัน (น.น. > 15 กก.) ราคาปาล์มน้ำมัน ราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย และราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซีย ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561	89

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ตารางแสดงพื้นที่เพาะปลูกของพืชเศรษฐกิจแต่ละชนิดของประเทศไทย ในปี 2560 - 2562	1
ตารางที่ 2.1 สรุปหลักเกณฑ์การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายมาตรการหรือนโยบาย	9
ตารางที่ 2.2 สรุปข้อเด่นและข้อด้อยของวิธีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ.....	10
ตารางที่ 3.1 ประเทศผู้นำเข้าข้าวไทยที่สำคัญระหว่างปี 2557 - 2561.....	21
ตารางที่ 3.2 ปริมาณการส่งออกข้าวแต่ละชนิดของไทย ระหว่างปี 2557 - 2561.....	21
ตารางที่ 3.3 มูลค่าส่งออกยางพาราของประเทศไทย ปี 2561	38
ตารางที่ 3.4 ราคาอ้อย และราคาส่งออก (เอฟ.โอ.บี.) น้ำตาลทราย ตั้งแต่ปีการผลิต 2547/48 - 2560/61	51
ตารางที่ 3.5 ประเทศผู้นำเข้าน้ำตาลทรายที่สำคัญของไทยระหว่างปี 2557 - 2561.....	51
ตารางที่ 3.6 มูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง 10 ประเทศแรกของไทย ปี 2560 - 2561	61
ตารางที่ 3.7 ปริมาณและมูลค่าส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย ปี 2560 - 2561	73
ตารางที่ 3.8 ประเทศผู้นำเข้าปาล์มน้ำมันของไทยที่สำคัญระหว่างปี 2557 - 2561.....	88
ตารางที่ 3.9 สรุปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านราคาพืชเศรษฐกิจ ที่สำคัญของไทยทั้ง 6 ชนิด	98
ตารางที่ 4.1 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตข้าว ปีการผลิต 2551 - 2560	136
ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตยางพารา ปีการผลิต 2551 - 2560	149
ตารางที่ 4.3 ตารางสรุปการกำหนดราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่าย น้ำตาลทรายขั้นสุดท้าย.....	153
ตารางที่ 4.4 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2551 - 2560	154
ตารางที่ 4.5 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2551 - 2560	163
ตารางที่ 4.6 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2551 - 2560	167
ตารางที่ 4.7 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตปาล์มน้ำมัน ปีการผลิต 2551 - 2558	171
ตารางที่ 5.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของข้าว	183
ตารางที่ 5.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของยางพารา.....	184
ตารางที่ 5.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของมันสำปะหลัง.....	186
ตารางที่ 5.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	188
ตารางที่ 5.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของปาล์มน้ำมัน.....	190
ตารางที่ 5.6 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ย แก่เกษตรกรสำหรับข้าว ปี 2555 - 2560.....	192

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 5.7 ตารางความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตแก่เกษตรกร สำหรับข้าว ปี 2555 – 2560	193
ตารางที่ 5.8 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับข้าว ปี 2555 – 2560	195
ตารางที่ 5.9 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับ ยางพาราปี 2555 – 2560	196
ตารางที่ 5.10 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ย แก่เกษตรกรสำหรับมันสำปะหลังปี 2558 – 2560	199
ตารางที่ 5.11 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับ มันสำปะหลังปี 2559	200
ตารางที่ 5.12 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับมันสำปะหลัง ปี 2558	200
ตารางที่ 5.13 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2555 - 2560	201
ตารางที่ 5.14 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับปาล์มน้ำมัน ปี 2555 - 2560	202

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาคเกษตรกรรมถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก เนื่องจาก 1) การทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักของคนไทย โดยประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้ ครัวเรือนเกษตรกรรมที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีจำนวน 7.94 ล้านครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 37.24 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2) ภาคเกษตรกรรมเป็นแหล่งวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศ โดยผลิตผลทางการเกษตรสามารถนำเข้าไปโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศและสามารถสร้างรายได้ให้ประเทศได้เพิ่มมากขึ้น และ 3) ภาคเกษตรกรรมเป็นปัจจัยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ โดยสาขาเกษตรกรรมมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 6.14 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่สำคัญอยู่ในระดับใกล้เคียงกับสัดส่วนของสาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาตัวกลางทางการเงิน สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 5.99 ร้อยละ 7.05 และร้อยละ 8.00 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนดังกล่าวยังคงต่ำกว่าสาขาการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สาขาการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 27.02 ของ GDP และสาขาการขนส่ง การขายปลีกและการซ่อมแซมซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 15.76 ของ GDP (ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี 2561 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากเนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว และเนื้อที่ให้ผลของพืชเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย จะพบว่า พืชเกษตรที่มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมากและถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้ การช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากภาครัฐจะมุ่งเน้นพืชเศรษฐกิจทั้ง 6 ชนิดข้างต้น โดยมีรายละเอียดพื้นที่การเพาะปลูกของพืชเศรษฐกิจแต่ละชนิดในปี 2560 - 2562 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 ตารางแสดงพื้นที่เพาะปลูกของพืชเศรษฐกิจแต่ละชนิดของประเทศไทย ในปี 2560 - 2562

ชนิดพืช	พื้นที่เพาะปลูก (ล้านไร่)		
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
ข้าว	69.7	72.1	70.7
ยางพารา	19.0	20.0	20.4
อ้อย	9.1	11.5	11.8
มันสำปะหลัง	8.7	8.0	8.4
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	6.7	6.9	6.9
ปาล์มน้ำมัน	4.8	5.1	5.5

ที่มา : รายงานสารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตรรายสินค้า โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมของไทยมาโดยตลอด โดยได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อพัฒนาภาคเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนพืชเศรษฐกิจ ที่สำคัญทั้ง 6 ชนิด ทั้งนี้ ในปีงบประมาณปี 2562 งบประมาณสำหรับภาคเกษตรกรรมประกอบด้วย งบประมาณบูรณาการตามแผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร จำนวน 7,780 ล้านบาท งบประมาณตามแผนงานบูรณาการพัฒนาผู้ประกอบการ เศรษฐกิจชุมชน และวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล จำนวน 3,328 ล้านบาท งบประมาณตามแผนงานบูรณาการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ จำนวน 62,832 ล้านบาท งบประมาณตามแผนงานยุทธศาสตร์จัดการผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ จำนวน 1,210 ล้านบาท งบประมาณตามแผนงานพื้นฐาน ด้านการจัดการน้ำและสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จำนวน 14,468 ล้านบาท รวมงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม จำนวน 89,618 ล้านบาท คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 2.98 ของงบประมาณปี 2562 ทั้งนี้ งบประมาณดังกล่าวอยู่ในระดับเดียวกับงบประมาณ ตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ซึ่งอยู่ที่ 91,174 ล้านบาท แสดงให้เห็นว่า ภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทย อีกทั้งภาครัฐยังได้มีมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อช่วยเหลือภาคเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น มาตรการเพื่อลดต้นทุนการผลิต มาตรการเพื่อส่งเสริมการจำหน่าย มาตรการเพิ่มรายได้จากการต่อยอด ผลผลิตทางการเกษตร มาตรการสนับสนุนสินเชื่อ มาตรการด้านประกันภัย มาตรการเสริมความรู้และ พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร และมาตรการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเกษตรกรรม

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาครัฐจะให้ความสำคัญและสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย แต่เกษตรกรไทยยังคงประสบปัญหาทั้งด้านรายได้ และต้นทุน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นจะต้องมีแนวทาง ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณภาครัฐหรือการดำเนินมาตรการ ด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย เพื่อใช้เป็นรูปแบบและกระบวนการในการคั ดสรรนโยบายหรือมาตรการที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมไทยให้มีความยั่งยืนและเป็น เสาหลักในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 ศึกษาและประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณและการดำเนินมาตรการ ด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย

1.2.2 พัฒนาแบบจำลองหรือเครื่องมือเพื่อใช้ประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนิน มาตรการด้านการเงินการคลัง

1.2.3 เสนอแนะแนวทางในการใช้มาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย ที่เหมาะสมและคุ้มค่า

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาและประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุน ภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย โดยพิจารณาจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีในระยะเวลา 10 ปี (ปีงบประมาณ 2551 – 2560) และมาตรการทางการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม

ในระยะเวลา 10 ปี (ปีงบประมาณ 2551 – 2560) ของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 6 ชนิด ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน และพัฒนาแบบจำลองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพจากแบบจำลองที่นำเสนอ รวมทั้งประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม การยางแห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ของแบบจำลองและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในเชิงปฏิบัติ รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการเงินการคลังที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ทั้งนี้ การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ หมายถึง การประเมินผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายรัฐ และนำมาเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายที่ใช้ในการดำเนินนโยบายรัฐนั้น ๆ ในรูปแบบของสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ โดยหากสัดส่วนดังกล่าวมีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า การดำเนินมาตรการดังกล่าวนี้มีความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายรัฐสูงกว่างบประมาณรายจ่ายที่ใช้ในโครงการนั้น

1.4 วิธีการดำเนินงานวิจัย

1.4.1 รวบรวม ศึกษา และจัดประเภทมาตรการด้านการเงินการคลังและวิเคราะห์งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน

1.4.2 ศึกษาแนวทางการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมในต่างประเทศ รวมทั้งแนวทางการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังในต่างประเทศ

1.4.3 พัฒนาแบบจำลองสำหรับการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม

1.4.4 ประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมที่ผ่านมา

1.4.5 ประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม การยางแห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ของแบบจำลองและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในเชิงปฏิบัติ รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการเงินการคลังที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

1.4.6 จัดทำข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทยในอนาคตที่เหมาะสมและคุ้มค่า

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.5.1 กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) กระทรวงพาณิชย์ การยางแห่งประเทศไทย เป็นต้น มีแบบจำลองซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลัง ทั้งก่อนการนำเสนอมาตรการและหลังการดำเนินมาตรการ

1.5.2 ภาครัฐมีแนวทางในการใช้มาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทยที่เหมาะสมและคุ้มค่า

1.6 องค์ประกอบของงานวิจัย

งานวิจัยนี้ประกอบด้วย 6 บท โดยมีรายละเอียดดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยรายละเอียดที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของโครงการวิจัย วิธีการดำเนินงานวิจัย และประโยชน์ที่จะได้รับ

บทที่ 2 แนวคิดและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง เป็นการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพของนโยบายภาครัฐ และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการเพื่อสนับสนุนภาคการเกษตรทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ เพื่อกำหนดแนวทางการประเมินประสิทธิภาพสำหรับการศึกษานี้

บทที่ 3 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสถานการณ์ภาคเกษตรของไทย เป็นการสำรวจสถานการณ์ด้านราคาและปริมาณผลผลิต ในช่วงปี 2548 – 2561 ของพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาหรือผลผลิตในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

บทที่ 4 มาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย เป็นการรวบรวมมาตรการด้านการเงินการคลังของประเทศไทยในช่วงปี 2551 – 2560 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทยทั้ง 6 ชนิดข้างต้น โดยวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของมาตรการประเภทมาตรการ เครื่องมือในการดำเนินการ งบประมาณ และผลการดำเนินมาตรการ

บทที่ 5 การประเมินประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง เป็นการพัฒนาแบบจำลองสำหรับการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลัง และนำแบบจำลองมาใช้เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย สำหรับพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทยทั้ง 6 ชนิด โดยการประเมินประสิทธิผลจะครอบคลุมทั้งในเชิงความสอดคล้องของวัตถุประสงค์มาตรการและการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลหลังดำเนินมาตรการ

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เป็นการนำผลการประเมินของนโยบายการเงินการคลังและนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทยในอนาคตที่เหมาะสมและคุ้มค่า

บทที่ 2

แนวคิดและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพ ของนโยบายการเงินการคลัง

2.1 แนวคิดในการประเมินผลการดำเนินมาตรการและนโยบายของภาครัฐ

จากการทบทวนแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการดำเนินมาตรการหรือนโยบายของภาครัฐ พบว่า แนวทางการประเมินผลการดำเนินนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐมีแนวทางที่หลากหลายและแตกต่างกันมาก โดยแนวทางส่วนใหญ่เป็นการประเมินประสิทธิภาพและการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐ โดยการประเมินประสิทธิภาพและการประเมินประสิทธิผลถือเป็นการพิจารณาความสำเร็จของงาน โครงการ หรือกิจกรรม เช่นเดียวกัน แต่มีกระบวนการประเมินผลที่แตกต่างกัน ดังนี้

การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การประเมินผลว่ามาตรการหรือนโยบายสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนาหรือเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่อย่างไร ซึ่งการประเมินประสิทธิผลเป็นการพิจารณาจากการนำผลของมาตรการหรือนโยบายที่ได้รับเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของมาตรการหรือนโยบายที่ได้กำหนดไว้

การประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การประเมินผลสำเร็จของการดำเนินมาตรการหรือนโยบายที่จะพิจารณาในแง่ของเศรษฐศาสตร์ที่มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความประหยัดหรือคุ้มค่า (เช่น ประหยัดต้นทุน ประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลา) ความทันเวลา และคุณภาพของมาตรการหรือนโยบาย (เช่น Input กระบวนการ และ Output) ดังนั้น การประเมินประสิทธิภาพนั้นจะกระทำได้หลังจากการประเมินประสิทธิผลแล้ว

หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness or Economy) หมายถึง การบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยในด้านการดำเนินนโยบายแล้ว ความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการนโยบายให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดมูลค่ามากที่สุดภายใต้ข้อจำกัดที่กำหนด เช่น การดำเนินนโยบายรัฐในการอุดหนุนเงินทุนแก่เกษตรกรเพื่อใช้ลงทุนในสินค้าทุนแล้วทำให้เกษตรกรมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้นคุณภาพผลิตภัณฑ์สูงขึ้น ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และลดปัญหาความยากจนและปัญหาทางสังคมลงในกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างยั่งยืน เป็นต้น

ทั้งนี้ แนวทางในการประเมินผลอาจเป็นการประเมินผลได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ที่มีระดับความซับซ้อนที่แตกต่างกันหรือเป็นการประเมินผลการดำเนินนโยบายหรือมาตรการทั้งก่อน (Ex-ante) หรือหลัง (Ex-post) การดำเนินงาน โดยจากรายงานของ European Commission ได้กำหนดแนวทางการประเมินผลนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐไว้ 8 วิธี ได้แก่

- 1) การประเมินผลเชิงคุณภาพของผลกระทบโดยตรงของนโยบายหรือโครงการ (Qualitative description of first order effect)
- 2) การประเมินผลนโยบายหรือมาตรการจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Ex-ante evaluation of the policy theory)
- 3) การประเมินผลเชิงคุณภาพของการเข้าถึงของนโยบายหรือมาตรการ (Qualitative evaluation of the reach of the policy)

4) การประเมินผลกระทบโดยตรงจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง (Evaluation of the first order effect, based on survey among the assisted)

5) การประเมินผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ผู้ได้รับและไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนโยบายหรือมาตรการ (Evaluation of the first and second order effects, with control group)

6) การประเมินผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติ ประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพ (Evaluation of the first and second order effects, based on and econometric model and a variety of qualitative data sources)

7) การประเมินผลโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเชิงปริมาณ เช่น การจัดทำสัดส่วนทางการเงินต่าง ๆ เป็นต้น (Ratio analysis, based on quantitative analyses of secondary data)

8) การประเมินผลโดยคำนึงถึงผลกระทบหรือผลประโยชน์โดยรวม (Goal-free program evaluation)

นอกจากนี้ ผู้ประเมินผลนโยบายหรือมาตรการอาจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการดำเนินนโยบายหรือมาตรการเพื่อใช้ในการประเมินผลโดยการเปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ได้เช่นกัน

ทั้งนี้ จากแนวทางการประเมินผลทั้ง 8 แนวทางนั้น รายงานของ European Commission ได้ให้ความเห็นว่า การเลือกแนวทางการประเมินผลที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยต้องคำนึงถึงบรรทัดฐาน (Criteria) 12 ข้อ เพื่อให้สามารถคัดเลือกแนวทางการประเมินผลมาตรการและนโยบายที่เหมาะสมที่สุด โดยบรรทัดฐานทั้ง 12 ข้อสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) แนวทางการประเมินผลนั้นสามารถวัดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพได้หรือไม่ (Whether or not the method will quantify or qualify the effect of policy)

2) แนวทางการประเมินผลนั้นสามารถพิสูจน์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างนโยบายหรือมาตรการกับผลลัพธ์ได้หรือไม่ (Whether or not the method can prove the causal relationships between the policy and the effects)

3) แนวทางการประเมินผลนั้นเป็นกลางหรือไม่ (Whether or not the method is objective)

4) แนวทางการประเมินผลนั้นสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงหรือไม่ (Whether or not the method is generally applicable)

5) แนวทางการประเมินผลนั้นมีความโปร่งใสหรือไม่ (Whether or not the method is transparent)

6) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนี้คุ้มค่างกับต้นทุนในการประเมินผลหรือไม่ (Whether or not the method is cost effective)

7) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนี้คุ้มค่างกับเวลาที่ต้องใช้ในการประเมินผลหรือไม่ (Whether or not the method is time effective)

8) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนี้สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่และเข้าถึงได้ใช่หรือไม่ (Whether or not the required data for this method are available or can be gathered easily)

9) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนี้ได้คำนึงถึงความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจหรือไม่ (Whether or not the method can take account of deadweight)

10) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนั้นได้คำนึงถึงผลกระทบทางลบต่อภาคเศรษฐกิจหรือไม่ (Whether or not the method can take account of displacement)

11) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนั้นได้คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่ (Whether or not the method can take account of additionality)

12) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนั้นสามารถประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มประชากรที่อาจมีคุณสมบัติแตกต่างกัน เช่น กลุ่มอุตสาหกรรม กลุ่มคนที่นับถือศาสนาต่างกัน เป็นต้น ได้หรือไม่ (Whether or not the method can control for different groups with specific background characteristics)

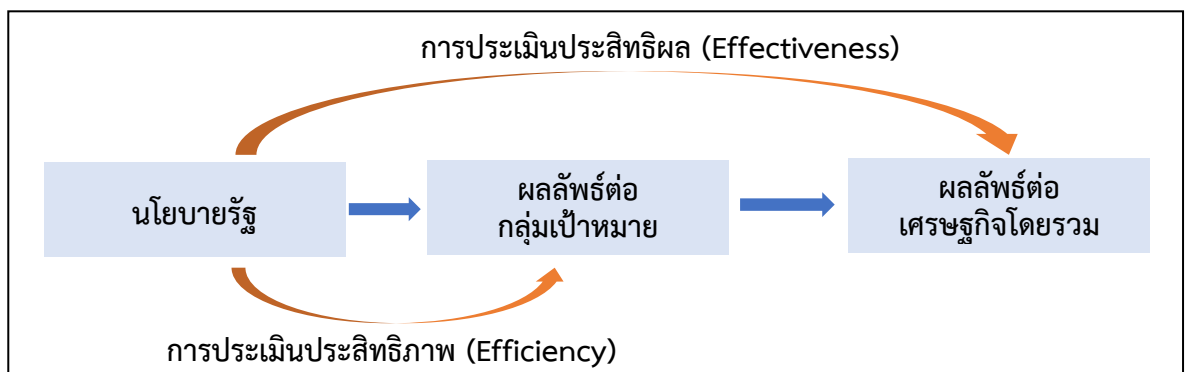
อย่างไรก็ดี แนวทางในการประเมินผลของมาตรการหรือนโยบายนั้น ไม่มีแนวทางที่เป็นมาตรฐานที่สามารถใช้ได้กับทุกมาตรการหรือนโยบาย เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของมาตรการหรือนโยบายดังกล่าว รวมทั้งมาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ นั้น อาจมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน หรืออาจมีระยะเวลาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดย Storey (2000) กล่าวว่า การประเมินผลหรือวัดประสิทธิผลของมาตรการภาครัฐนั้นเป็นไปได้ยาก หากมาตรการดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสามารถวัดผลกระทบได้ โดยทั่วไปวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นมีความไม่ชัดเจน หรือถูกกำหนดในลักษณะที่ไม่สามารถวัดผลการดำเนินงานได้ อย่างไรก็ดี มาตรการช่วยเหลือของรัฐ ควรถูกกำหนดให้แก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ จากการศึกษาของ OECD (2004) พบว่า การประเมินผลนโยบายหรือมาตรการส่วนใหญ่เป็นการประเมินประสิทธิผล เนื่องจากในการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานนั้น ผู้ประเมินประสิทธิภาพต้องมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินนโยบายหรือมาตรการเพื่อให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกิดจากนโยบายหรือมาตรการที่ต้องการประเมินประสิทธิภาพเท่านั้น อีกทั้งการประเมินประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการควรเป็นขั้นตอนหนึ่งในการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ ซึ่งผู้ประเมินประสิทธิภาพควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและออกแบบมาตรการ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการมีความชัดเจน

2.2 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ

2.2.1 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ

ภาพที่ 2.1 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ

ที่มา : จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

เนื่องจากการประเมินประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นการประเมินผลว่ามาตรการหรือนโยบายสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งจะสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการหรือมาตรการรัฐต่อเศรษฐกิจโดยรวมได้ แต่ผลการประเมินอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ หรือกระบวนการประเมินประสิทธิผล เช่น วิธีการประเมิน ข้อมูลที่ใช้ เป็นต้น (Venetoklis 2000) ดังนั้น การออกแบบกระบวนการประเมินผลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลการประเมินประสิทธิผลที่จะได้รับ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ OECD (2004) พบว่า การประเมินประสิทธิผลโดยวิธีการแบบจุลภาค อาทิ การใช้แบบสอบถามจะให้ผลลัพธ์ที่ดีและสะท้อนความคิดเห็นได้มากกว่าการประเมินผลโดยวิธีการแบบเศรษฐกิจมิติ โดยใช้ข้อมูลเศรษฐกิจศาสตร์ในภาพรวม (Aggregate Data) ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลายวิธีการร่วมกับการใช้ข้อมูลทั้งจากการสำรวจและข้อมูล Aggregate Data จึงมีความสำคัญยิ่งในการประเมินประสิทธิผลของมาตรการหรือนโยบายของภาครัฐ (Ziegelaar 2004) นอกจากนี้ หากกระบวนการประเมินประสิทธิผลมีการใช้วิธีการและข้อมูลที่หลากหลายในการประเมินประสิทธิผลของโครงการหรือมาตรการรัฐ การออกแบบและวิเคราะห์วิธีการประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ

ในการนี้ก่อนเริ่มดำเนินการประเมินผลนโยบายหรือมาตรการ ผู้ประเมินผลควรกำหนดคำถามหลักที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแบบสอบถามในการประเมินผลให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผลด้วย โดย Bekkers and Ringeling (2003) ได้เสนอ 4 คำถามหลักที่ผู้ประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐควรคำนึงถึง ได้แก่ 1) นโยบายหรือมาตรการรัฐนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ (Does it work?) 2) นโยบายหรือมาตรการรัฐนี้สอดคล้องกับกฎหมายหรือไม่ (Is it allowed?) 3) นโยบายหรือมาตรการรัฐนี้ถูกต้องตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ (Is it correct?) 4) นโยบายหรือมาตรการรัฐนี้เหมาะสมกับบริบทของประเทศหรือภูมิภาคหรือไม่ (Is it suitable?)

อีกทั้งรายงานของ The European Commission ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลนโยบายหรือมาตรการของรัฐบาลของประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้แบ่งกระบวนการประเมินผลนโยบายหรือมาตรการของรัฐออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นตอนการออกแบบการประเมินผล (Structuring Phase)

ขั้นตอนการออกแบบการประเมินผลเป็นขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและวิธีการของการประเมินประสิทธิผล การกำหนดค่านิยมที่สำคัญในการประเมินประสิทธิผลของโครงการ เช่น นิยามของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการหรือมาตรการ นิยามของประสิทธิผล เป็นต้น การออกแบบแบบสอบถามและการรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจที่ใช้ในการศึกษา และการออกแบบแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ ในบางกรณีผู้ประเมินผลอาจกำหนดให้มีการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการหรือนโยบายเพิ่มเติมเพื่อแยกผลการประเมินประสิทธิผล ออกจากการศึกษาดผลกระทบอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการและมาตรการ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลนโยบายหรือมาตรการของรัฐอาจถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการออกแบบนโยบายหรือมาตรการของรัฐเพื่อให้การดำเนินนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ แนวทางในการประเมินผลมาตรการหรือนโยบายของภาครัฐ ซึ่งรวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดต่าง ๆ สำหรับประเมินผลของการดำเนินมาตรการหรือนโยบายควรถูกกำหนดก่อนการออกแบบการศึกษา โดยจากประสบการณ์การดำเนินโครงการ Work Through Enterprise ของประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย 28 มาตรการ โดยใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้น 48,750 ล้านบาท พบว่า ไม่มีการประเมินประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของมาตรการดังกล่าว เนื่องจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นไม่มีความชัดเจน ซึ่ง Algememe Rekenkamer

(2001) พบว่า สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงการ Work Through Enterprise ซึ่งจะเห็นได้ว่าการคำนึงถึงการประเมินผลของมาตรการหรือนโยบาย ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินมาตรการหรือนโยบาย ทั้งนี้ ข้อสังเกตในการดำเนินมาตรการหรือนโยบายสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 สรุปหลักเกณฑ์การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายมาตรการหรือนโยบาย

ชัดเจน (Explicit)	ควรกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการหรือนโยบายให้ชัดเจนในข้อเสนอนโยบาย
ครอบคลุม (Complete)	1) วัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการหรือนโยบายควรมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการประเมินประสิทธิผลและการประเมินความสวัสดิภาพของประชาชนด้วย (Welfare) 2) ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มาตรการหรือนโยบายเหล่านั้นจะเข้าไปช่วยเหลือ
ทันเวลา (Timely)	ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมาตรการให้ชัดเจนก่อนที่จะนำไปปฏิบัติ
ทดสอบได้ (Testable)	ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการหรือนโยบายให้สามารถประเมินประสิทธิผลหรือความสำเร็จของโครงการหรือมาตรการได้ โดยควรมีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจน
สอดคล้องกับเป้าประสงค์ (Consistent)	1) ควรกำหนดให้วัตถุประสงค์ของมาตรการหรือนโยบายมีความสอดคล้องกัน และวัตถุประสงค์ดังกล่าวยังต้องสอดคล้องกับนโยบายหรือยุทธศาสตร์ภาพรวมของประเทศ ทั้งนี้ การกำหนดเป้าหมายอาจกำหนดเป็นเป้าหมายในระยะสั้นและระยะยาว 2) ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของมาตรการหรือนโยบายให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มที่ต้องการช่วยเหลือ

ที่มา : Evaluation policy and guidelines for evaluations (OECD 2009)

2) ขั้นตอนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Data Collection Phase)

ขั้นตอนนี้เป็นการเก็บข้อมูลตามขอบเขตและวิธีการประเมินประสิทธิผลที่กำหนดไว้ในข้อ 2.2.1 โดยควรออกแบบการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมกับคุณลักษณะและบริบทของมาตรการหรือนโยบายที่กำลังจะถูกประเมิน ทั้งนี้ โดยทั่วไปการเก็บข้อมูลอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีข้อเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป สรุปได้ตามตารางสรุปข้อเด่นและข้อด้อยของวิธีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2.2 สรุปข้อเด่นและข้อด้อยของวิธีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ

วิธีการ (Methods)	ข้อเด่น (Advantages)	ข้อด้อย (Disadvantages)
ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative)		
การสัมภาษณ์	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถปรับคำถามให้เหมาะสมกับบริบทของการประเมิน ประสิทธิภาพ และความรู้ของผู้ถูกสัมภาษณ์ - สามารถเข้าถึงรายละเอียดที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลที่เกิดจากนโยบายหรือมาตรการ (Why Questions) 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่สามารถสัมภาษณ์คนจำนวนมากได้เนื่องจากใช้เวลาและใช้ค่าใช้จ่ายสูง - ไม่สามารถสรุปผลการประเมินจากการสัมภาษณ์ (Generalize) ได้อย่างแน่นอน - ไม่สามารถสรุปผลในเชิงตัวเลขเพื่อใช้ในการออกแบบนโยบายหรือมาตรการได้
กรณีศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถศึกษา เรียนรู้ และประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือโครงการที่มีคุณลักษณะหรือหลักการที่คล้ายคลึงกับนโยบายหรือมาตรการที่ต้องการประเมินได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในกรณีที่สามารถเก็บข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการประเมินผล 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่สามารถสรุปผลการประเมินจากการสัมภาษณ์ (Generalize) ได้อย่างแน่นอนเนื่องจากกรณีศึกษาอาจมีบริบทที่แตกต่างจากนโยบายหรือโครงการที่ถูกประเมินผล
การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Expert Panel)	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเก็บข้อมูลหรือความเห็นที่เชื่อถือได้ในกรณีที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary) หรือข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) โดยตรงจากมาตรการหรือนโยบาย - สามารถเก็บข้อมูลหรือความเห็นที่อาจไม่ปรากฏในข้อมูลอย่างเด่นชัด 	<ul style="list-style-type: none"> - แม้ว่าสามารถนำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แต่ข้อมูลจะขึ้นอยู่กับความเห็นและมุมมองของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก (Subjective)
ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative)		
รวบรวมข้อมูลภาพรวม (Aggregate Data)	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการ ซึ่งไม่สามารถวัดจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - อาจไม่เหมาะสมกับการประเมินประสิทธิผลของมาตรการหรือนโยบายเนื่องจากฐานข้อมูลดังกล่าวถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์อื่น - ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันอาจมีวิธีและแนวทางในการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน
การสำรวจข้อมูล (Questionnaire Survey)	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบจากผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายหรือมาตรการที่ถูกประเมิน ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์โดยวิธีทางเศรษฐมิติ 	<ul style="list-style-type: none"> - อาจมีปัญหาด้านเศรษฐกิจมิติ โดยเฉพาะความเอนเอียงที่เกิดจากการคัดเลือกข้อมูล (Selection Bias) เนื่องจากผู้ที่สนใจตอบแบบสอบถามอาจมีความเห็นด้านบวกหรือลบอย่างชัดเจน (Strong Opinion) ต่อนโยบายหรือมาตรการที่ถูกประเมิน - มีค่าใช้จ่ายสูง

ที่มา : Design, Evaluation, and Analysis of Questionnaires for Survey Research ของ Willem E. Saris Irmtraud N. Gallhofer Quantitative and Qualitative Methods in Impact Evaluation and Measuring Results ของ Sabine Garbarino and Jeremy Holland

ทั้งนี้ การดำเนินงานในขั้นตอนการเก็บข้อมูลนั้นต้องสอดคล้องกับการดำเนินงานในช่วงกำหนดขอบเขต โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำตัวชี้วัดต่าง ๆ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมาตรการหรือนโยบาย

3) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis Phase)

ขั้นตอนนี้เป็น การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากข้อ 1) มาวิเคราะห์ตามคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ก่อนที่จะเริ่มขั้นตอนการประเมินประสิทธิผลของโครงการ ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามประเภทของข้อมูลที่รวบรวมได้ตามข้อ 1) ดังนี้

3.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) จากข้อมูลเชิงคุณภาพของนโยบายหรือมาตรการรัฐ โดยการพิจารณา 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ (Strength) 2) จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ (Weakness) 3) โอกาสที่จะดำเนินการได้ (Opportunities) และ 4) อุปสรรคหรือปัจจัยที่คุกคามประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐ (Threats) โดยหลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน เพื่อให้รัฐหรือผู้ประเมินเข้าใจผลประโยชน์และข้อท้าทายที่ชัดเจน และเป็นการวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค ในการดำเนินงานนโยบายหรือมาตรการในบริบทของพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมในการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อรัฐและผู้ออกแบบนโยบายในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์สำหรับการดำเนินนโยบายหรือมาตรการในระยะต่อไป

3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ อาจแบ่งออกได้เป็น 5 แนวทาง ได้แก่

3.2.1) การวิเคราะห์ปัจจัยเดียว (Univariate Analysis) เป็นแนวทางการวิเคราะห์และเปรียบเทียบตัวแปรเดี่ยวของกลุ่มประชากรหลายกลุ่ม ซึ่งในกรณีของการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐ อาจเป็นการเปรียบเทียบตัวชี้วัดประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการภาครัฐ

3.2.2) การวิเคราะห์เชิงสัมพันธ์ (Bivariate Analysis) และการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Multivariate Analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการประเมินผลประโยชน์จากนโยบายหรือมาตรการของรัฐและค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินงานตามนโยบายหรือมาตรการดังกล่าว

3.2.3) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เป็นแนวทางการวิเคราะห์เพื่อสรุปรายละเอียดของตัวแปรหลายตัว โดยใช้วิธีการลดจำนวนตัวแปร ซึ่งเป็นการศึกษาถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ และสร้างตัวแปรใหม่เรียกว่า ตัวแปรองค์ประกอบ ซึ่งตัวแปรองค์ประกอบที่สร้างขึ้นนั้นจะเป็นการนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความร่วมกันสูงมารวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ซึ่งเหมาะสมกับการวิเคราะห์ผลการสำรวจที่ผู้ประเมินไม่มั่นใจถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ จากแบบสอบถามถึงผลประโยชน์ของนโยบายหรือมาตรการ ทั้งนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจะใช้ในกรณีที่ผู้ประเมินไม่มีความรู้ หรือมีความรู้น้อยมากเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อศึกษาโครงสร้างของตัวแปร และลดจำนวนตัวแปรที่มีอยู่เดิมให้มีการรวมกันได้

(2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจะใช้กรณีที่ผู้ประเมินทราบโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือคาดว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรควรจะเป็นรูปแบบใด หรือคาดว่าตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันมากและควรอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน หรือคาดว่าตัวแปรใดที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน ควรจะอยู่ต่างองค์ประกอบกัน

3.2.4) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance หรือ ANOVA)

เป็นวิธีหนึ่งในการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่สำรวจมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปพร้อมกัน ตัวแปรที่ต้องการเปรียบเทียบอาจเป็นตัวชี้วัดที่วัดผลประโยชน์หรือประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งตัวแปรก็ได้ โดยเปรียบกับตัวชี้วัดดังกล่าวระหว่างกลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง และกลุ่มผู้ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เป็นวิธีการทดสอบเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นตัวเดียวกับตัวแปรตามเพียงตัวเดียว โดยที่ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นอาจมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ (Qualitative Variable) ที่แบ่งออกเป็นระดับหรือประเภทต่าง ๆ

(2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) เป็นวิธีทดสอบเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจำนวนมากกว่าหนึ่งตัว อาทิ การดำเนินนโยบายหรือมาตรการ กับคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากนโยบายหรือมาตรการ กับตัวแปรตาม ซึ่งอาจเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จหรือประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระว่าจะส่งผลอย่างไรกับตัวแปรตาม ตามสมมติฐานที่การประเมินกำหนดไว้ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง นอกจากสามารถศึกษาผลของตัวแปรอิสระสองตัวไปพร้อมกันแล้ว ยังสามารถศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Interaction) ที่จะส่งผลกระทบต่อตัวแปรตามอย่างไร

3.2.5) การวิเคราะห์แบบถดถอย (Regression Analysis) เป็นวิธีทางสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณ เช่น ผลประโยชน์จากนโยบายหรือมาตรการกับตัวชี้วัดประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการ โดยควบคุมปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของนโยบายหรือโครงการ ทั้งนี้ อาจมีการกำหนดให้มีตัวแปรอิสระมากกว่าหนึ่งตัวได้ (Multivariate Regression Analysis) นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์การถดถอยจำเป็นต้องมีข้อตกลง (Assumption) ในการวิเคราะห์ซึ่งจำนวนข้อตกลงจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของตัวแบบ (Model) การถดถอย โดยมีข้อตกลงที่สำคัญ เช่น การแจกแจงแบบปกติของตัวแปรตาม (Normality) ความเป็นอิสระของตัวแปรตาม (Independency) ความแปรปรวนของตัวแปรตามที่คงที่ (Homoscedasticity) เป็นต้น

4) ขั้นตอนการประมวลผล (Judgement Phase)

ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลตามหลักเกณฑ์และแบบที่กำหนดไว้ (Pre-specified Criteria) โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการในหลายกรณี เช่น การเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังนโยบายหรือโครงการของผู้ที่ได้รับประโยชน์ (Before-After Analysis) การเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงและผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์ (Experiment-Control Analysis) ซึ่งอาจอยู่พื้นที่เดียวกันหรือต่างพื้นที่ได้ โดยจากการศึกษาแนวทางการประมวลผลของ Jansen (1984) Martin (2001) Venetoklis (2002) และ Henry (2002) ผู้วิจัย

ได้จัดทำรายชื่อแนวทางการประมวลผลการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐ
ที่ผู้ประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการภาครัฐได้เสนอมา

4.1) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-benefit Analysis) เป็นการวิเคราะห์
ที่คำนึงถึงต้นทุนของนโยบายหรือมาตรการ โดยมีการวัดต้นทุนทั้งหมด ผลประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้น
เป็นจำนวนเงิน (Monetary Value) เพื่อเปรียบเทียบว่าต้นทุนการดำเนินการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ
คุ้มค่าต่อผลประโยชน์ที่ได้รับหรือไม่ อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ไม่มีอาจหาค่าประเมินจากราคาตลาดได้ อาจใช้
ราคาเงา (Shadow prices) จากการกำหนดสมมติฐานต่าง ๆ

**4.2) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์แบบแยกผู้ที่ได้รับประโยชน์ (Planning
Balance Sheet Method)** เป็นการวิเคราะห์ที่คล้ายกับ Cost-benefit Analysis แต่มีการแยกต้นทุน
และผลประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มเพื่อศึกษาความคุ้มทุนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

4.3) การวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-effectiveness Analysis) เป็นการ
วิเคราะห์ความคุ้มค่าของนโยบายหรือมาตรการ โดยการแสดงปริมาณจำนวนเงินของต้นทุนและผลลัพธ์ที่
คาดหวังหรือกำหนดไว้ล่วงหน้าของมาตรการ

4.4) การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ (Goal Achievement Matrix) เป็นการวิเคราะห์ว่า
นโยบายหรือมาตรการสามารถส่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย
หรือมาตรการ โดยมีการกำหนดหรือจัดทำตัวชี้วัดของผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้ การวิเคราะห์แนวทางดังกล่าวไม่
คำนึงถึงต้นทุนในการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ

4.5) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Impact Analysis)
เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับนโยบายหรือมาตรการที่มีผลกระทบต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจหลายปัจจัย
โดยประเมินผลประโยชน์โดยรวมที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ผลกระทบ
ดังกล่าวแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม และ
(2) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์โดยคำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวต่อประชาชนที่มีคุณสมบัติ
ต่างกัน เช่น สถานะทางการเงิน ศาสนา เพศ เป็นต้น

4.6) การเปรียบเทียบจากนโยบายอ้างอิง (Benchmarking) เป็นแนวทางที่ประมาณ
ประสิทธิภาพของนโยบายหรือโครงการที่ต้องการประเมินเปรียบเทียบกับนโยบายหรือมาตรการอ้างอิง
แนวทางการประเมินดังกล่าวเหมาะสมกับการนโยบายหรือมาตรการที่ต้องมีการเปรียบเทียบกับนโยบาย
หรือมาตรการทางเลือกอื่น ๆ ที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

4.7) การวิเคราะห์โดยใช้หลายหลักเกณฑ์ (Multi-criteria Analysis) เป็นการ
วิเคราะห์โดยใช้หลายหลักเกณฑ์ โดยอาจเป็นการวิเคราะห์แยกออกจากกันโดยชัดเจน หรือเป็นการชี้วัด
โดยใช้ตัวชี้วัดแบบผสม โดยถ่วงน้ำหนักจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) หรือผลการ
วิเคราะห์แบบสอบถาม การวิเคราะห์ประเภทนี้เหมาะสมกับนโยบายหรือมาตรการที่มีความซับซ้อนและ
อาจมีตัวชี้วัดความสำเร็จจำนวนหลายตัว

2.2.2 ข้อจำกัดในการประเมินนโยบายและมาตรการ

การประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐมีข้อจำกัดหลายประการ หนึ่งในข้อจำกัดที่สำคัญ
ได้แก่ ปัญหาอคติที่เกิดจากการเลือกตัวอย่าง (Selection Bias) ซึ่งแนวทางการประเมินนโยบายหรือ
โครงการที่มีการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการระหว่างผู้ได้รับความช่วยเหลือ
และกลุ่มที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ (Venetoklis 2000) ซึ่งรวมถึงแนวทางที่ได้รับความนิยมสูงต่างก็ประสบ

ปัญหาดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มที่ได้รับความช่วยเหลือและกลุ่มที่ไม่ได้รับความช่วยเหลืออาจมีความแตกต่างกันด้านโครงสร้าง (Structural Difference) หรือปัจจัยอื่นที่ไม่สามารถควบคุมได้ในการประเมินหรือไม่สามารถใช้วิธีทางเศรษฐมิติในการแก้ไขความคลาดเคลื่อนของผลการประเมินที่เกิดจากความแตกต่างดังกล่าว อย่างไรก็ตาม มีวิธีทางเศรษฐมิติจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น วิธีสองขั้นตอนของ Heckman (1979) เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยหลายท่านได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐที่นอกเหนือจากปัญหาจากเศรษฐมิติ เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นของนโยบายหรือมาตรการของรัฐ โดยมีข้อจำกัด 4 ข้อหลัก ได้แก่

1) ความหลากหลายทางความคิดและมาตรฐานในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการรัฐ Brugge and Run (2004) กล่าวว่า การประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์การกำหนดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายของโครงการ เนื่องจากมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากจากการดำเนินนโยบายใดนโยบายหนึ่งหรือมาตรการใดมาตรการหนึ่ง เช่น หากนโยบายของรัฐนั้นนำไปสู่การจ้างงานที่เพิ่มขึ้นในท้องถิ่น การประเมินผลจากภาพรวมนโยบายดังกล่าวอาจประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ประชาชนในพื้นที่อาจไม่พอใจกับนโยบายดังกล่าว เนื่องจากเป็นงานที่มีค่าตอบแทนที่ไม่สูงมากนักหรือเป็นงานที่ไม่มีความมั่นคงและความเสี่ยงสูง การประเมินนโยบายหรือมาตรการภาครัฐจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างหรือความคาดหวังของผลประโยชน์หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายหรือมาตรการของรัฐ Majone (1996) เสนอแนวทางให้มีการประเมินนโยบายใดนโยบายหนึ่ง หรือมาตรการของรัฐมาตราบใดมาตรการหนึ่งจากมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ประเมินและผู้ออกนโยบายสามารถเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้ที่เปราะบางเป้าหมายของนโยบายหรือมาตรการ

2) ความต้านทาน (Resistance) ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียบางกลุ่มต่อการประเมินนโยบายหรือมาตรการภาครัฐ ในอดีตการประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐนั้นส่วนใหญ่เป็นการประเมินความคุ้มค่าของเงินงบประมาณภาครัฐ อย่างไรก็ตาม Usiskyla and Virtanen (2000) ซึ่งนำไปสู่การจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่นโยบายหรือมาตรการอื่น ๆ และยกเลิกนโยบายหรือมาตรการที่มีอยู่เดิม ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางกลุ่มอาจไม่เต็มใจในการให้ความร่วมมือในการประเมินนโยบายหรือมาตรการ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน Brugge and Run (2004) พบว่าเป้าหมายของการประเมินนโยบายหรือมาตรการนั้นคือการเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการออกแบบนโยบายหรือมาตรการที่มีเป้าหมายคล้ายคลึงกันในอนาคต

3) การขาดข้อมูลที่เหมาะสมกับการประเมิน ข้อมูลนับเป็นปัจจัยหลักในการประเมินนโยบายหรือมาตรการ โดยเฉพาะการประเมินเชิงปริมาณ การขาดข้อมูลนั้นอาจทำให้การประเมินต้องใช้ต้นทุนสูงขึ้นหรืออาจทำให้การประเมินขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น การออกแบบการประเมินควรคำนึงถึงข้อมูลที่มีอยู่ด้วย

4) สถานะภาพของผู้ประเมินนโยบายหรือมาตรการรัฐ ผู้ประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐ โดยเฉพาะการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรมีความเป็นอิสระจากผู้ออกแบบและดำเนินนโยบายหรือมาตรการ Storey (2004) เสนอว่าสถานะภาพของผู้ประเมินอาจแบ่งออกได้เป็นสามประเภทซึ่งต่างมีข้อเด่นและข้อด้อยที่แตกต่างกัน ดังนี้

4.1) กรณีที่ผู้ประเมินมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายหรือมาตรการหรือมาจากหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายดังกล่าว ผู้ประเมินจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายหรือ

มาตรการดังกล่าวมากกว่าผู้ประเมินจากภายนอก อย่างไรก็ตาม สถานะภาพของผู้ประเมินอาจกระทบความเป็นอิสระของผู้ประเมิน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของผลการประเมินได้

4.2) กรณีที่ผู้ประเมินมีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินและเป็นอิสระจากหน่วยงานที่ดำเนินนโยบาย ผู้ประเมินอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจนโยบายหรือมาตรการที่ถูกประเมินอย่างแท้จริง ซึ่งอาจส่งผลให้กระบวนการประเมินไม่เหมาะสมกับบริบทของนโยบายหรือมาตรการดังกล่าว และผู้ประเมินยังคงต้องพึ่งพาหน่วยงานที่ดำเนินนโยบาย ดังนั้น ผลการประเมินอาจยังคงไม่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง

4.3) กรณีที่ผู้ประเมินเป็นนักวิชาการจากภายนอก ผู้ประเมินจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีที่สนับสนุนนโยบายหรือมาตรการดังกล่าว ซึ่งเหมาะสมกับการประเมินนโยบายหรือมาตรการก่อนการดำเนินการ (Ex-ante) อย่างไรก็ตาม ผู้ประเมินประเภทดังกล่าวอาจประสบปัญหา เช่นเดียวกับผู้ประเมินที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินจากภายนอก

2.3 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตภาคการเกษตร รวมทั้งแนวนโยบายหรือมาตรการสนับสนุนภาคการเกษตร

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการประเมินปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตภาคการเกษตรแล้วพบว่า ปัจจัยการด้านดินหรือพื้นที่ในการเพาะปลูก เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และการชลประทาน มีผลต่อผลผลิตทางการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ปัจจัยด้านคุณลักษณะของเกษตรกร ไม่มีหรือมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลผลิตน้อยกว่า ดังนั้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่การให้ความรู้เรื่องการเพาะปลูกแก่เกษตรกร การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกรเพื่อจัดการปัจจัยการผลิตต่าง ๆ โดยเฉพาะสินค้านำเข้า รวมทั้งการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิต เช่น พัฒนาเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถสรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

Sirirat Kiatpathomchai (2552) ได้เสนอแนะมาตรการในการเพิ่มผลผลิตของการปลูกข้าวในพื้นที่ 14 จังหวัด ภาคใต้ของประเทศไทย โดยการพัฒนาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์แบบ technical efficient frontier ขึ้น ซึ่งแบบจำลองดังกล่าว เป็นวิธีการทางสถิติเพื่อหาเส้นเชื่อมความสัมพันธ์ที่เหมาะสมที่สุดระหว่าง Input หรือปัจจัยการผลิต (จำนวนชั่วโมงในการทำงาน มูลค่าของเครื่องจักร ปริมาณเมล็ดพันธุ์ และปริมาณปุ๋ย) และ Output หรือปริมาณการผลิตข้าว ซึ่งกลุ่มที่อยู่บนเส้น technical efficient frontier จะเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงสุด และในเบื้องต้นพบว่า technical efficiency scores ในพื้นที่ที่ได้รับการชลประทาน และพื้นที่ไม่ได้รับการชลประทานมีจำนวนประมาณ 0.89 และ 0.92 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าเกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับการชลประทาน และพื้นที่ไม่ได้รับการชลประทานจะสามารถปรับลด Input ลงร้อยละ 11 และร้อยละ 8 ตามลำดับ โดยยังคงผลผลิตเท่าเดิมที่ 3.5 ตันต่อเฮกเตอร์ นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การพัฒนาชลประทาน เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลผลิต ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ศึกษายังได้มีการประเมินแนวทางที่จะเพิ่มผลผลิตในการเพาะปลูก โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) คุณลักษณะของเกษตรกร (จำนวนปีในการศึกษา จำนวนปีในการปลูกข้าว จำนวนแรงงานต่อครอบครัว วัตถุประสงค์การปลูก และความเป็นเจ้าของที่ดิน) (2) รูปแบบการเพาะปลูก (ขนาดพื้นที่เพาะปลูก พันธุ์ข้าว) และ (3) สภาพแวดล้อมในการเพาะปลูก (ชลประทาน จังหวัด) โดยผลการศึกษาได้สรุปว่า การปรับเปลี่ยนปัจจัยในกลุ่มของรูปแบบการเพาะปลูก (ในข้อ (2)) และกลุ่มสภาพแวดล้อมในการเพาะปลูก (ในข้อ (3)) ส่งผลกระทบต่อผลผลิตในการเพาะปลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ จึงมีการเสนอมาตรการเพิ่มผลผลิต โดยควรให้ความรู้แก่

เกษตรกรในเรื่องการเพาะปลูก โดยเฉพาะในเรื่องระดับปริมาณเมล็ดพันธุ์ ปริมาณปุ๋ยไนโตรเจนและปุ๋ย โฟสเฟตเสริมที่เหมาะสม

Duangthip Sirikancharak (2560) ได้เสนอมาตรการในการเพิ่มผลผลิตของการปลูกข้าว ของประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองในรูปแบบ technical efficient frontier เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ในการปลูกข้าวในประเทศไทย โดยพบว่าประสิทธิภาพในการปลูกข้าวของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ซึ่งพิจารณาจาก technical efficiency scores ในปี 2545 ที่มีจำนวน 0.96 และลดลงเหลือ 0.94 ในปี 2557 ทั้งนี้ ได้มีข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้ (1) ควรมีการจัดเขตการเพาะปลูกให้ชัดเจน เนื่องจาก ปัจจัยเชิงพื้นที่ในการเพาะปลูก ส่งผลต่อผลผลิตในการเพาะปลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ควรมีการ สนับสนุนสินเชื่อพร้อมให้ความรู้ทางการเงินแก่เกษตรกร เนื่องจากปัจจัยการผลิตด้านสินทรัพย์ (Capital) ส่งผลต่อผลผลิตในการเพาะปลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (3) ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช ร่วมด้วย เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อผลผลิตในการเพาะปลูกอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติเช่นกัน และ (4) เกษตรกรควรคำนึงถึงการพัฒนาเทคโนโลยีหรือวิธีการเพาะปลูกให้ได้คุณภาพ เป็นสำคัญ

Y. (Kai) Chaovanapoonphol (2552) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้มีมาตรการ สนับสนุนให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เพิ่มผลผลิตในการเพาะปลูก เช่น การนำเครื่องจักรมาใช้ การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้เมล็ดพันธุ์หรือสารเคมีที่เร่งผลผลิต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลปริมาณผลผลิต ทางการผลิตในช่วงที่ผ่านมาได้มีการขยายตัวเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุจากการที่เกษตรกร บางกลุ่มมีข้อจำกัดทางการเงินและไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ ดังนั้น จึงมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างวงเงินสินเชื่อและผลผลิตของการปลูกข้าว โดยจะใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในรูปแบบของ Stochastic Frontier Production Analysis เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตและ ผลผลิต และในเบื้องต้นพบว่า ปัจจัยด้านที่ดินและแรงงานส่งผลต่อผลผลิตในการเพาะปลูกอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ในขณะที่ปัจจัยด้านสินเชื่อภาคเกษตรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลผลิต รวมทั้งยังทำให้ประสิทธิภาพ ในการเพาะปลูกหดตัวลงด้วย ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากสินเชื่อเพื่อการปรับปรุงและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการ กล่าวคือ รัฐบาลยังคงดำเนินนโยบายสนับสนุน สินเชื่อแก่เกษตรกรอยู่อย่างต่อเนื่อง

2.4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกรและผลิตผลทางการเกษตร

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร และผลิตผลทางการเกษตรแล้วพบว่า มูลค่าสินเชื่อคงค้างภาคการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางสถิติโดยตรง ต่อมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร อย่างไรก็ตาม ปัจจัยในเชิงโครงสร้างพื้นฐานและการผลิตอื่น ๆ เช่น ปริมาณน้ำฝนต่อปี การเข้าถึงชลประทาน ปริมาณปุ๋ย เป็นต้น มีความสัมพันธ์ทางสถิติมากกว่ามูลค่า สินเชื่อคงค้างภาคการเกษตร ดังนั้น ในการดำเนินมาตรการสนับสนุนภาคการเกษตร ควรต้องพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร การให้ความรู้เกษตรกร ไปพร้อม ๆ กับการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร ทั้งนี้ สามารถสรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

M. Wakilur Rahman (2554) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าสินเชื่อเกษตรกร กับมูลค่า ผลิตผลทางการเกษตรของกลุ่มธัญพืช นม เนื้อสัตว์ ไข่ และประมง ในประเทศบังกลาเทศ โดยใช้วิธีการ

ประเมิน Pearson Correlation ทั้งนี้ ผลลัพธ์แสดงว่า มูลค่าสินเชื่อเกษตรกรมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Elumalai Kannan (2554) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ปริมาณน้ำฝนต่อปี การเข้าถึงชลประทาน จำนวนรถแทรกเตอร์ ปริมาณการใช้ปุ๋ย และยอดสินเชื่อกองค้ำ พบว่า ยอดสินเชื่อกองค้ำมีความสัมพันธ์กับมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่น

2.5 การศึกษารูปแบบมาตรการการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทยที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากประสบการณ์ต่างประเทศ

Johan F. M. Swinnen (2540) ได้ระบุว่า จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากประเทศในกลุ่มยุโรปกลาง และยุโรปตะวันออก พบว่า การที่รัฐบาลแทรกแซงตลาดสินเชื่อภาคการเกษตรจะทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจมากกว่าจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ครบถ้วนเพื่อที่จะออกแบบและดำเนินมาตรการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ โดยได้มีข้อสังเกตและเสนอแนะต่อมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำและมาตรการประกันเงินกู้ ดังนี้ (1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ หากภาครัฐดำเนินมาตรการดังกล่าวโดยใช้งบประมาณประจำปี อาจทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องกู้ยืมมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยได้ ดังนั้น ภาครัฐควรดำเนินมาตรการดังกล่าวโดยไม่กระทบต่อภาระงบประมาณ โดยให้หน่วยงานที่อยู่นอกงบประมาณ ดำเนินงานแทน โดยรูปแบบมาตรการที่เหมาะสมควรมีการระบุดอกเบี้ยประสงค์เงินกู้เพื่อนำไปลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและเป็นสินเชื่อบริหารยะยาว รวมทั้งควรมีการระบุดอกเบี้ยเวลาการดำเนินมาตรการและวงเงินที่ชัดเจนด้วย อย่างไรก็ตาม การดำเนินมาตรการในรูปแบบดังกล่าว อาจส่งผลให้ภาครัฐผูกขาดสินเชื่อในกลุ่มนี้ รวมทั้งยังทำให้เกษตรกรไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อตลาดด้วย อย่างไรก็ตาม เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวนี้ อาจจะต้องจำกัดขอบเขตการให้สินเชื่อเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาตรฐานแล้วเท่านั้น (2) มาตรการประกันเงินกู้ มาตรการดังกล่าวนี้เหมาะกับสินเชื่อบริหารยะปานกลางและยาว และจากประสบการณ์ของประเทศเศรษฐกิจใหม่ สถาบันการเงินมีการประสบปัญหา NPL จากการดำเนินมาตรการดังกล่าว นอกจากนี้ มาตรการนี้ยังเป็นการลดการแข่งขันในตลาดสินเชื่อลงด้วย ดังนั้น การออกแบบมาตรการจึงควรมีการประเมินความเสี่ยงในการดำเนินการอย่างละเอียด พร้อมทั้งควรมีการระบุมูลค่าความเสียหายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อจำกัดระดับความเสี่ยงที่ชัดเจน

Steben M. Helfand (2544) ได้วิเคราะห์การดำเนินนโยบายสนับสนุนด้านสินเชื่อภาคการเกษตรของประเทศบราซิลแล้ว พบว่า เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายสนับสนุนดังกล่าวส่วนใหญ่แล้ว เป็นเกษตรกรรายใหญ่หรือมีพื้นที่ในการเพาะปลูกมากกว่า 500 เฮกเตอร์ โดยที่เกษตรกรรายย่อยยังประสบปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ

2.6 แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในด้านอรรถประโยชน์และแบบจำลองสมการกำไรขาดทุนสุทธิ

2.6.1 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory)

อรรถประโยชน์ (Utility) หมายถึง ความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือบริการชนิดนั้น ๆ สินค้าหรือบริการจะให้อรรถประโยชน์มากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับความต้องการ

ของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าหรือบริการนั้น ถ้ามีความต้องการมาก สินค้าหรือบริการจะให้อรรถประโยชน์จากการบริโภคมาก ตรงกันข้าม ถ้ามีความต้องการน้อย สินค้าหรือบริการจะให้อรรถประโยชน์จากการบริโภคน้อย ทฤษฎีนี้สมมติให้ความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือบริการสามารถวัดเป็นหน่วยได้ ในทางเศรษฐศาสตร์มีแนวคิดที่เกี่ยวกับการแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุด ดังนี้

1) อรรถประโยชน์รวม (Total Utility : TU) หมายถึง ผลรวมของอรรถประโยชน์ทั้งหมดที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งตั้งแต่หน่วยแรกจนถึงหน่วยที่กำลังพิจารณาในขณะนั้น

2) อรรถประโยชน์เพิ่ม (Marginal Utility : MU) หมายถึง อรรถประโยชน์หรือความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับเพิ่มขึ้น เมื่อบริโภคสินค้าหรือบริการชนิดนั้นเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วย

$$MU_n = TU_n - TU_{n-1}$$

$$TU_n = U_1 + U_2 + \dots + U_n$$

หรือ
$$TU_n = MU_1 + MU_2 + \dots + MU_n$$

โดยที่ : MU_n = อรรถประโยชน์เพิ่มจากการบริโภคสินค้าหน่วยที่ n

U_n = อรรถประโยชน์จากการบริโภคสินค้าหน่วยที่ n

TU_n = อรรถประโยชน์รวมจากการบริโภคสินค้าหน่วยที่ n

ความพอใจที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าในแต่ละหน่วย เรียกว่า “ยูทิล (Util)” ความสัมพันธ์ของอรรถประโยชน์รวม (TU) และอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (MU) สรุปได้ดังนี้ “ในช่วงที่ค่า MU เป็นบวก ค่า TU จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ณ จุดที่ค่า MU เท่ากับศูนย์ ค่า TU จะมากที่สุด และในช่วงที่ค่า MU เป็นลบ ค่า TU จะลดลงเรื่อย ๆ”

ในการกำหนดนโยบาย ผู้กำหนดนโยบาย (Policy Maker) อาจนำ Utility Theory มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายของภาครัฐ ในการดำเนินการใด ๆ ภาครัฐควรมุ่งเน้นในการดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximizing Utility) ของอรรถประโยชน์รวม (Aggregate Utility) หรืออรรถประโยชน์ของประชาชนตัวอย่าง (A Representative Agent's Utility)

2.6.2 แบบจำลองกำไรขาดทุน

กำไร หมายถึง ส่วนต่างของรายรับรวมและต้นทุนรวม ต้นทุนในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง โอกาสที่สูญเสียไปจากการนำปัจจัยการผลิตมาใช้ในกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ไม่ทำให้เกิดกิจกรรมอีกอย่างหนึ่ง ดังนั้น จึงรวมต้นทุนค่าเสียโอกาสเข้าไว้ในการคำนวณกำไรด้วย

1) กำไรทางบัญชี คือ รายได้รวมหักค่าใช้จ่ายรวม จะเป็นการวัดผลการดำเนินงานที่มีผลลัพธ์ที่สามารถประเมินมูลค่าเป็นตัวเลขได้ โดยที่ยังไม่มีการคิดคำนวณถึงผลกระทบทางธุรกิจที่ไม่สามารถวัดค่าได้ เช่น ค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) เป็นต้น

2) กำไรทางเศรษฐศาสตร์ คือ รายได้รวมหักค่าใช้จ่ายทางบัญชีหรือกำไรทางบัญชี และลบต้นทุนค่าเสียโอกาส

บทที่ 3

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสถานการณ์ภาคเกษตรของไทย

บทนี้เป็นการสำรวจสถานการณ์ภาคการเกษตรของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในช่วงปี 2548 – 2561 โดยได้ทำการสำรวจในด้านราคาและปริมาณผลผลิตของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชที่มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมาก และถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสถานการณ์ภาคการเกษตรของพืชเศรษฐกิจทั้ง 6 ชนิด รวมทั้งวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาและผลผลิตในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์การดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย รวมทั้งประเมินและวิเคราะห์ประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินและการคลังภาคเกษตรกรรมในบทอื่น ๆ ต่อไป

3.1 ข้าว

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยเฉพาะข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยทั้งการบริโภคภายในประเทศและการส่งออกในตลาดโลก โดยพื้นที่การเพาะปลูกในประเทศมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว มีผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ยประมาณ 30 – 32 ล้านตันต่อปี หรือประมาณ 20 ล้านตันข้าวสาร โดยสัดส่วนการปลูกข้าวของไทยประมาณร้อยละ 85 ของผลผลิตทั้งหมด เน้นเพาะปลูกในช่วงฤดูฝน มีช่วงเวลาเพาะปลูกในเดือนกรกฎาคม – กันยายนของทุกปี และเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงปลายปี เรียกว่า “ข้าวนาปี” ซึ่งได้ผลผลิตทั้งข้าวเจ้า ข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียว และอีกร้อยละ 15 เป็นข้าวที่ปลูกนอกฤดูเพาะปลูกปกติโดยอาศัยน้ำจากระบบชลประทาน เรียกว่า “ข้าวนาปรัง” เป็นการเพาะปลูกข้าวเจ้าในภาคเหนือและภาคกลางของไทย เนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักที่จำเป็นและเป็นแหล่งโภชนาการสำหรับคนไทยเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งข้าวเป็นผลผลิตที่สำคัญต่อการส่งออกของไทย สามารถทำรายได้จากการส่งออกไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 ล้านบาท ข้าวไทยถูกส่งออกไปยังทวีปต่าง ๆ ของโลก อาทิ ยุโรป แอฟริกา ตะวันออกกลาง และเอเชีย โดยในปัจจุบันการผลิตข้าวทั่วโลกมีการแข่งขันกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านปริมาณการผลิต ราคาข้าวของประเทศคู่แข่งสำคัญ และมาตรการกีดกันทางการค้า จึงทำให้ไทยต้องมีการพัฒนาการผลิตและการตลาดทั้งภายในและเพื่อส่งออกอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาข้อได้เปรียบทางการแข่งขันของไทยให้เพิ่มขึ้น

3.1.1 ภาพรวมสถานการณ์ข้าวของโลกในปี 2561

1) ด้านการผลิต

ผลผลิตข้าวของโลกในปี 2560/61 มีจำนวน 491.52 ล้านตันข้าวสาร เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 คิดเป็นร้อยละ 0.85 โดยประเทศที่มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เช่น เมียนมาร์ กัมพูชา จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และไทย เนื่องจากสภาพอากาศในหลายประเทศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก จึงทำให้ผลผลิตข้าวของโลกเพิ่มสูงขึ้น ส่วนประเทศที่มีผลผลิตลดลง เช่น บังคลาเทศ บราซิล ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เนปาล และสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ ประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญ 6 อันดับแรก คือ จีน ร้อยละ 29.71 ของผลผลิตข้าวโลกทั้งหมด รองลงมา คือ อินเดีย ร้อยละ 22.97 อินโดนีเซีย ร้อยละ 7.53 บังคลาเทศ ร้อยละ 6.64 เวียดนาม ร้อยละ 5.79 และไทย ร้อยละ 4.14 ตามลำดับ

2) ด้านการตลาด

การบริโภคข้าวโลก ในปี 2560/61 ความต้องการบริโภคมีปริมาณ 482.50 ล้านตัน ข้าวสาร ลดลงจากปี 2559/60 อยู่ที่ 483.33 ล้านตันข้าวสาร หรือลดลงร้อยละ 0.17 โดยประเทศที่มีการบริโภคเพิ่มขึ้น เช่น บังคลาเทศ บราซิล เมียนมาร์ กัมพูชา จีน อินเดีย อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ ไนจีเรีย ฟิลิปปินส์ และสหรัฐอเมริกา ส่วนประเทศที่มีการบริโภคลดลง เช่น อียิปต์ ญี่ปุ่น เนปาล เวียดนาม และไทย

สำหรับการค้าข้าวโลก ปี 2560/61 พบว่า การส่งออกข้าวโลกมีปริมาณ 49.03 ล้านตันข้าวสาร เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 อยู่ที่ 48.11 ล้านตันข้าวสาร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.91 โดยประเทศที่ส่งออกเพิ่มขึ้น เช่น ออสเตรเลีย บราซิล กัมพูชา จีน กายานา อินเดีย ปากีสถาน ปารากวัย และเวียดนาม ส่วนประเทศที่ส่งออกลดลง เช่น อาร์เจนตินา เมียนมาร์ สหภาพยุโรป รัสเซีย อุรุกวัย สหรัฐอเมริกา และไทย ทั้งนี้ ส่วนแบ่งตลาดการส่งออกข้าวโลก 3 อันดับแรก คือ อินเดียมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 26.52 รองลงมาคือ ไทย ร้อยละ 21.42 และเวียดนาม ร้อยละ 14.28 ตามลำดับ สำหรับการนำเข้าข้าวโลกมีปริมาณ 49.03 ล้านตันข้าวสาร เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 อยู่ที่ 48.11 ล้านตันข้าวสาร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.91 โดยประเทศที่มีการนำเข้ามากที่สุด คือ จีน รองลงมา คือ ไนจีเรีย สหภาพยุโรป และอินโดนีเซีย

สต็อกปลายปีข้าวโลก พบว่า ปี 2560/61 สต็อกข้าวโลกมีปริมาณ 145.92 ล้านตันข้าวสาร เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 อยู่ที่ 136.91 ล้านตันข้าวสาร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.58 โดยประเทศที่มีสต็อกข้าวคงเหลือเพิ่มขึ้น ได้แก่ บังคลาเทศ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ส่วนประเทศที่มีสต็อกคงเหลือลดลง ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และไทย

3.1.2 ภาพรวมสถานการณ์ข้าวของไทยในปี 2561

1) ด้านการผลิต

ผลผลิตข้าวรวมของไทยในปี 2561 มีจำนวน 33.49 ล้านตันข้าวเปลือก แบ่งเป็น

1) ข้าวนาปี มีผลผลิตจำนวน 24.94 ล้านตันข้าวเปลือก และ 2) ข้าวนาปรัง มีผลผลิตจำนวน 8.55 ล้านตันข้าวเปลือก เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5.12 เนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวย ปริมาณน้ำฝนเพิ่มขึ้น และน้ำในอ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้เกษตรกรที่เคยปล่อยให้ว่างจากที่ประสบภัยแล้งสามารถปลูกข้าวได้ตามปกติ ถึงแม้ว่าบางพื้นที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบอุทกภัย เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ลดลง จึงกระทบต่อผลผลิตข้าวนาปีที่ปรับตัวลดลงจากปีก่อน แต่เกษตรกรบางส่วนได้ปลูกข้าวนาปรังชดเชยข้าวนาปีที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย ทำให้ผลผลิตข้าวรวมเพิ่มขึ้น

2) ด้านการตลาด

จากแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ปี 2560/61 ได้กำหนดความต้องการใช้ภายในประเทศเพื่อการบริโภค ทำเมล็ดพันธุ์ และอุตสาหกรรมอื่น ๆ มีปริมาณรวม 15.65 ล้านตันข้าวเปลือก เพิ่มขึ้นจากปี 2560 อยู่ที่ 15.32 ล้านตันข้าวเปลือก เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกข้าว และใช้ในอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น

การส่งออกของไทย (ตารางที่ 3.1) พบว่า ในปี 2561 ไทยสามารถส่งออกข้าวได้ 11.1 ล้านตัน ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 5.02 เนื่องจากราคาข้าวไทยปรับสูงขึ้น แต่ทั้งนี้ต่างประเทศยังคงมีคำสั่งซื้อข้าวไทยเข้ามาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียนและแอฟริกา ทำให้มีตลาดรองรับผลผลิตข้าวที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการทยอยส่งมอบข้าวตามสัญญาซื้อขายข้าวในรูปแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) โดยไทย

ส่งออกข้าวไปตลาดเบนินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของปริมาณการส่งออกข้าวทั้งหมดของไทย รองลงมา คือ ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 9.3 และจีน ร้อยละ 9.1 ตามลำดับ ทั้งนี้ แม้ว่าไทยจะต้องเผชิญกับการแข่งขันด้านราคาที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งอย่างอินเดียและเวียดนาม แต่คุณภาพข้าวไทยเมื่อเทียบกับคุณภาพข้าวของประเทศคู่แข่ง ข้าวไทยจะมีคุณภาพที่สูงกว่า โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิที่เป็นข้าวที่มีศักยภาพ และมีคุณภาพสูง ซึ่งเมื่อพิจารณาประเภทของข้าวส่งออกของไทย จะพบว่า ข้าวขาวยังคงมีบทบาทมากที่สุดในการส่งออกสูงถึงร้อยละ 51.2 ของปริมาณการส่งออกข้าวทั้งหมดของไทย (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.1 ประเทศผู้นำเข้าข้าวไทยที่สำคัญระหว่างปี 2557 – 2561

หน่วย: ตัน

ประเทศ	ปริมาณการนำเข้า				
	2557	2558	2559	2560	2561
เบนิน	1,112,602	805,765	1,427,098	1,814,014	1,603,285
ฟิลิปปินส์	353,044	821,088	308,726	291,723	1,029,583
จีน	734,765	958,368	1,034,103	1,204,911	1,003,062
อินโดนีเซีย	366,360	274,481	400,010	128,908	812,817
แอฟริกาใต้	535,645	568,751	575,755	775,197	769,299
สหรัฐอเมริกา	475,536	431,719	470,919	503,457	505,885
มาเลเซีย	422,167	443,169	434,199	302,542	475,203
แองโกลา	379,637	330,186	328,163	396,503	432,759
สาธารณรัฐแคเมอรูน	517,526	449,297	505,254	749,008	410,091
โมซัมบิก	376,176	314,846	341,631	465,313	356,320
ประเทศอื่น ๆ	5,695,886	4,398,111	4,082,010	5,042,755	3,690,435
รวม	10,969,344	9,795,781	9,907,868	11,674,331	11,088,739

ที่มา: สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

ตารางที่ 3.2 ปริมาณการส่งออกข้าวแต่ละชนิดของไทย ระหว่างปี 2557 - 2561

หน่วย: ล้านตัน

ชนิดข้าว	ปริมาณการส่งออก				
	2557	2558	2559	2560	2561
ข้าวขาว	4,857,463	4,867,645	4,650,794	4,818,940	5,680,360
ข้าวหอมมะลิ	1,336,238	1,385,027	1,535,633	1,607,356	1,253,421
ข้าวชนิดอื่น	4,775,643	3,543,109	3,721,441	5,248,035	4,154,958
รวม	10,969,344	9,795,781	9,907,868	11,674,331	11,088,739

ที่มา: สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

3.1.3 สถานการณ์ราคาข้าวของไทย

1) ข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15%

จากภาพที่ 3.1 แสดงต้นทุนรวมต่อตันเฉลี่ยรายปีของข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% พบว่ามีการปรับตัวในทิศทางเดียวกับราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% จากราคาปัจจัยการผลิตที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดศัตรูพืช และการขาดแคลนแรงงานในการทำนา จึงทำให้ต้องมีค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในปี 2553 และปี 2557 เป็นต้นมา ต้นทุนรวมต่อตันมีแนวโน้มปรับตัวลดลง จากการที่ภาครัฐได้มีนโยบายให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว เช่น การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตหรือสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น โดยต้นทุนรวมอยู่ในระดับที่สูงกว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% เนื่องจากการแข่งขันที่รุนแรงในด้านราคาข้าวไทยสูงกว่าประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญ เช่น อินเดีย และเวียดนาม ที่มีราคาข้าวต่ำกว่าของไทยจากต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดแม้ว่าคุณภาพข้าวจะด้อยกว่าไทย ทำให้ราคาไทยปรับตัวลดลงมาอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้

จากภาพที่ 3.1 แสดงให้เห็นว่าในปี 2548 ถึงเดือนพฤศจิกายน ปี 2561 ดัชนีราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% และราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% (บาทต่อตัน) มีทิศทางเดียวกันกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวขาว 5% (บาทต่อตัน) ของประเทศไทย โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวขาว 5% ในแต่ละปีได้ ดังนี้

ปี 2548

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 6,654 บาทต่อตัน โดยในปี 2548 ภาครัฐได้ปรับเพิ่มราคารับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2547/2548 และราคารับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปีการผลิต 2548 ที่ปรับเพิ่มราคารับจำนำข้าวเปลือกเจ้าสูงขึ้นเป็นต้นละ 6,200 – 6,600 บาท ทำให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยปรับตัวสูงขึ้น รวมทั้งไทยประสบกับปัญหาภัยแล้งที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายปี 2547 ปริมาณฝนที่ตกในช่วงครึ่งปีแรกมีน้อย และปริมาณน้ำในเขื่อนลดลงอย่างรวดเร็ว ภาครัฐจึงได้มีนโยบายลดพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรัง โดยงดการปลูกข้าวนาปรังรอบสอง ทำให้ผลผลิตข้าวเปลือกออกสู่ตลาดลดลง จึงเป็นผลให้ระดับราคาข้าวเปลือกเจ้าปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% ของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 11,625 บาทต่อตัน ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน เนื่องจากปริมาณผลผลิตข้าวสำหรับการส่งออกของไทยมีจำกัด และการรับจำนำข้าวของรัฐบาลในราคาที่สูงทำให้ราคาข้าวไทยปรับตัวดีขึ้น รวมทั้งประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญ เช่น อินเดีย ได้ประสบปัญหาสภาพภูมิอากาศไม่เอื้ออำนวย และปัญหาภัยธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตข้าวของอินเดียลดลง และเวียดนามได้มีนโยบายจำกัดการส่งออกข้าวเพื่อให้มีปริมาณเพียงพอสำหรับการบริโภคภายในประเทศ แต่ความต้องการข้าวในต่างประเทศยังมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การส่งออกข้าวไทยขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในประเทศจีน ประเทศแถบแอฟริกา และตะวันออกกลาง

ปี 2549

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 6,652 บาทต่อตัน ลดลงเล็กน้อยจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.03 เนื่องจากภาครัฐได้ดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2548/49 โดยกำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกเจ้าอยู่ที่ 6,700 – 7,100 บาทต่อตัน กำหนดราคารับจำนำที่สูงกว่าราคาตลาดมาก ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในด้านราคา จึงตั้งใจให้ขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจึงมุ่งนำข้าวเข้าสู่โครงการรับจำนำของภาครัฐ ซึ่งจากการกำหนดราคารับจำนำที่สูงกว่าราคาตลาดมาก ผู้ค้าข้าวออกมาแข่งขันรับซื้อข้าวเป็นจำนวนน้อย ทำให้ราคาเฉลี่ยในตลาด

มีการเคลื่อนไหวอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าราคารับจํานำ ประกอบกับในช่วงครึ่งปีแรกสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าว ทำให้ผลผลิตข้าวทั้งข้าวนาปีและนาปรังเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ในช่วงครึ่งหลังของปีบางพื้นที่เพาะปลูกข้าวของไทย ประสบปัญหาสภาพฝนตกชุกและเกิดอุทกภัย ทำให้ข้าวเปลือกมีความชื้นสูง เป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกเฉลี่ยปรับตัวลดลงเล็กน้อย

อย่างไรก็ดี ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% ของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 11,639 บาทต่อตัน ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.12 เนื่องจากผลผลิตเกษตรโลกลดลงจากปัญหาภัยธรรมชาติ ทำให้ไทยสามารถส่งออกข้าวได้เพิ่มขึ้นตามความต้องการข้าวในต่างประเทศที่ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยไม่ได้ปรับตัวสูงขึ้นมาก เนื่องจากราคาข้าวไทยอยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง จึงทำให้ผู้นำเข้าบางรายเปลี่ยนไปซื้อข้าวจากประเทศคู่แข่งที่มีราคาถูกกว่าแทน ซึ่งภาครัฐก็ได้มีการหาตลาดส่งออกใหม่ ๆ เพิ่มเติมเพื่อขยายช่องทางการส่งออกข้าวของไทยไปยังประเทศคู่ค้าใหม่เพิ่มขึ้น

ปี 2550

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 6,494 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 2.38 เนื่องจากคณะกรรมการนโยบายข้าวได้ประกาศราคารับจํานำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2549/50 โดยราคารับจํานำข้าวเปลือกเจ้าลดลงจากปีการผลิต 2548/49 ซึ่งได้กำหนดราคาจํานำสูงเกินกว่าราคาตลาดมาก ทำให้เกษตรกรที่นำข้าวเปลือกมาจํานำไม่มาไถ่ถอนคืน จนส่งผลให้ปริมาณสต็อกข้าวของรัฐเพิ่มสูงขึ้น โดยราคารับจํานำข้าวเปลือกเจ้า ปีการผลิต 2549/50 อยู่ที่ 6,100 – 6,500 บาทต่อตัน ดังนั้น จึงเป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกในประเทศปรับตัวลดลง สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% ของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 11,307 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 2.85 จากการที่ภาครัฐได้มีมาตรการปรับลดราคารับจํานำข้าวลง จึงส่งผลให้ราคาส่งออกข้าวปรับตัวลดลงเช่นกัน ซึ่งจะส่งผลดีกับข้าวของไทยให้สามารถแข่งขันทางด้านราคากับประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม และอินเดีย ได้ดีขึ้น จากส่วนต่างของราคาข้าวที่มีแนวโน้มลดลง และประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญประสบปัญหาภัยธรรมชาติ จึงได้ชะลอการส่งออกข้าว ทำให้ประเทศคู่ค้าได้เปลี่ยนมาซื้อข้าวจากไทยเพิ่มขึ้นด้วยคุณภาพข้าวที่สูงกว่าประเทศคู่แข่ง และไทยยังเป็นแหล่งเดียวที่มีข้าวส่งออกในปริมาณมาก อีกทั้งภาครัฐได้มีมาตรการระบายสต็อกข้าวออกต่างประเทศ โดยเน้นการส่งออกในลักษณะการขายข้าวในรูปแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) เพื่อระบายสต็อกข้าวที่มีปริมาณมากจากโครงการรับจํานำ และข้าวฤดูกาลใหม่เริ่มทยอยออกสู่ตลาด เป็นการลดปริมาณข้าวในสต็อกลง จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ราคาส่งออกข้าวของไทยปรับตัวลดลง

ปี 2551

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,609 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 63.36 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% ของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 22,742 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 101.13 เนื่องจากราคาข้าวในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจากการที่ประเทศผู้ผลิตข้าวรายสำคัญ (เวียดนามและอินเดีย) ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ผลผลิตข้าวเสียหายเป็นจำนวนมาก รัฐบาลทั้งสองประเทศจึงได้กำหนดแนวทางบริหารจัดการปริมาณการส่งออกข้าวเพื่อให้มีปริมาณข้าวเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ และเพื่อให้ผู้บริโภคในประเทศไม่ต้องรับภาระราคาข้าวที่เพิ่มสูงขึ้น โดยได้มีมาตรการจำกัดการส่งออกด้วยการกำหนดเพดานราคาส่งออกข้าวขั้นต่ำ และระงับการทำสัญญาค้าส่งซื้อข้าวจากต่างประเทศ ทำให้ผลผลิตข้าวรวมของโลกมีปริมาณลดลง อีกทั้งประเทศผู้นำเข้าข้าว โดยเฉพาะฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และจีน มีความกังวลว่าราคาข้าวจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นและมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศ ทำให้มีการ

เร่งนำเข้าข้าวตั้งแต่ต้นปี 2551 จึงส่งผลให้ราคาข้าวในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตามอุปสงค์ในตลาดต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นซึ่งรวมถึงราคาข้าวเปลือกเจ้าในประเทศไทยก็ได้ปรับตัวตามราคาข้าวในตลาดโลกด้วย จากการที่ราคาข้าวเปลือกปรับตัวสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวมากขึ้นรวมทั้งปริมาณข้าวนาปรังที่ออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้นจากการที่เกษตรกรบางพื้นที่ได้มีการเพาะปลูกข้าวนาปรังถึง 3 รอบ ทำให้มีปริมาณผลผลิตข้าวขาวออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถรองรับต่อความต้องการของตลาดโลกที่มีเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่เกษตรกรเพาะปลูกข้าวนาปรังต่อเนื่องโดยไม่ได้มีการเว้นระยะการเพาะปลูก ทำให้คุณภาพข้าวนาปรังอาจไม่ดีพอสำหรับความต้องการของตลาด จึงทำให้ในช่วงปลายปี 2551 ราคาข้าวได้ปรับตัวลดลง

จากการที่ราคาตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นมากจนอาจกระทบต่อราคาข้าวในประเทศที่อาจจะปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ภาครัฐจึงได้มีการดำเนินนโยบายที่จะช่วยบรรเทาผลกระทบจากราคาข้าวที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการนำข้าวในสต็อกของรัฐบาลมาแบ่งบรรจุเป็นข้าวสารบรรจุถุงขายในประเทศที่กำหนดราคาจำหน่ายต่ำกว่าราคาในท้องตลาด ซึ่งจะช่วยลดความตึงตัวของอุปทานได้ในระดับหนึ่งเพื่อเป็นการดึงราคาข้าวที่บริโภคภายในประเทศไม่ให้ปรับตัวเพิ่มขึ้นตามราคาในตลาดส่งออก

ปี 2552

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 9,658 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 8.96 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% เฉลี่ยอยู่ที่ 19,046 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 16.25 เนื่องจากภาครัฐได้มีนโยบายในการแทรกแซงตลาดข้าวด้วยมาตรการรับจำนำข้าว ที่กำหนดราคารับจำนำสูงกว่าราคาตลาด ทำให้ปริมาณข้าวส่วนหนึ่งเข้าไปอยู่ในสต็อกของรัฐบาล ส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกข้าวที่ต้องรับซื้อข้าวในราคาสูงและต้องประสบกับปัญหาการแข่งขันในการส่งออกข้าวในตลาดโลก ทำให้ประเทศผู้นำเข้าข้าวหันไปซื้อข้าวจากประเทศคู่แข่งที่มีราคาถูกกว่า ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยจึงชะลอตัวลงเป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าในประเทศและราคาส่งออกปรับตัวลดลง รวมทั้งปริมาณสต็อกข้าวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังมีปริมาณสูง จึงชะลอการนำเข้าข้าวจากไทย ทั้งนี้ ไทยประสบปัญหาภัยแล้ง และอากาศหนาวนาน ส่งผลต่อการออกรวมรวมทั้งทำให้ข้าวเมล็ดลีบ และฝนตกในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ส่งผลให้ข้าวมีความชื้นสูง คุณภาพข้าวต่ำลงและได้รับความเสียหาย เป็นผลให้ราคาข้าวปรับตัวลดลง

ปี 2553

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 8,400 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 13.03 เนื่องจากในช่วงต้นฤดูการเพาะปลูก ไทยประสบปัญหาภัยแล้งเกิดภาวะฝนตกทิ้งช่วง ทำให้ปริมาณน้ำที่จะนำมาใช้เพื่อการเกษตรอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำไม่เพียงพอให้เกษตรกรทำนาปี เป็นผลให้กรมชลประทานต้องประกาศเลื่อนการทำนาปีออกไป ซึ่งการเลื่อนการเพาะปลูกข้าวดังกล่าว จะส่งผลให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ และเกิดการระบาดของรุนแรงของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ทำให้คุณภาพข้าวลดลง ราคาข้าวเปลือกเจ้าจึงปรับลดลง ประกอบกับช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ไทยประสบปัญหาอุทกภัยในพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี ทำให้ผลผลิตข้าวลดลง ซึ่งก็ทำให้ราคาข้าวเปลือกในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปีปรับเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อย ทั้งนี้ เกษตรกรได้มีการขยายพื้นที่ในการเพาะปลูกข้าวนาปรังเพิ่มขึ้นเพื่อชดเชยความเสียหายของข้าวนาปี ซึ่งทำให้ผลผลิตข้าวนาปรังเพิ่มสูงขึ้น

สำหรับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% เฉลี่ยอยู่ที่ 15,594 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 18.12 เนื่องจากการส่งออกข้าวไทยในช่วงไตรมาสที่ 1 – 3 ประสบภาวะการแข่งขันจาก

เวียดนามอย่างรุนแรง และภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอยและวิกฤตทางการเงินในยุโรป ส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐ และเงินยูโรค่อนข้างผันผวน ในขณะที่เงินบาทแข็งค่าขึ้น ส่วนเวียดนามประสบปัญหาขาดดุลการค้าและได้ลดค่าเงินต้องลง ทำให้ส่วนต่างราคาส่งออกข้าวเวียดนามต่ำกว่าไทยมากขึ้น เป็นผลให้ประเทศผู้นำเข้าข้าวหันไปนำเข้าข้าวจากเวียดนามที่มีราคาต่ำกว่าไทยเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ราคาส่งออกของไทยเริ่มปรับตัวดีขึ้นในไตรมาสที่ 4 เนื่องจากภาวะการแข่งขันได้ผ่อนคลายลง และราคาข้าวในตลาดโลกได้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปรากฏการณ์ La Nina ทำให้เกิดภาวะอุทกภัยอย่างรุนแรง สร้างความเสียหายให้แก่ผลผลิตข้าวของปากีสถาน ทำให้ประเทศผู้นำเข้าข้าวโดยเฉพาะอิหร่านและอินโดนีเซีย ได้หันมามำนำเข้าข้าวจากไทยในปริมาณมากเพื่อชดเชยข้าวในสต็อกที่ลดลง รวมทั้งเวียดนามได้กำหนดราคาส่งออกข้าวขั้นต่ำ (Minimum Export Price: MEP) เพิ่มสูงขึ้น เพื่อชะลอการทำสัญญาขายข้าวใหม่ ส่งผลให้ส่วนต่างราคาส่งออกข้าวไทยกับประเทศคู่แข่งไม่ต่างกันมากนัก

ปี 2554

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 9,145 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 8.87 เนื่องจากในช่วงครึ่งหลังของปี 2553 จนถึงไตรมาส 1 ปี 2554 ภาครัฐได้ดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2553/54 จึงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้น เพราะมีความมั่นใจในเรื่องผลตอบแทนและรายได้ที่จะได้รับจากการขายข้าวเปลือก ทำให้ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น เป็นผลให้ในช่วงครึ่งปีแรก ราคาข้าวเปลือกได้ปรับตัวลดลง ทั้งนี้ ในช่วงเดือนสิงหาคม – เดือนพฤศจิกายน ทั่วทุกภาคของไทยประสบปัญหาอุทกภัยอย่างรุนแรง ทำให้ผลผลิตข้าวเสียหายเป็นจำนวนมาก ผลผลิตข้าวจึงออกสู่ตลาดน้อย ประกอบกับภาครัฐได้ดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2554/55 โดยรับจำนำข้าวเปลือกเจ้าในอัตราที่สูงถึงตันละ 16,000 บาท ซึ่งราคารับจำนำข้าวสูงกว่าราคาตลาด จึงเป็นผลให้ระดับราคาข้าวในประเทศปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% เฉลี่ยอยู่ที่ 16,764 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 7.5 โดยในช่วงครึ่งแรกราคาข้าวได้ปรับลดลง ส่วนหนึ่งเป็นผลจากปริมาณข้าวในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นจากการที่รัฐบาลของประเทศผู้ส่งออกข้าวหลักของโลกระบายข้าวในสต็อกออกสู่ตลาด ส่งผลให้ราคาส่งออกข้าวของไทยปรับตัวลดลง อย่างไรก็ตาม ในช่วงไตรมาสที่ 3 ราคาข้าวได้ปรับตัวสูงขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายยกระดับราคาข้าวของไทยผ่านโครงการรับจำนำ และประเทศผู้ส่งออกข้าวและผู้นำเข้าข้าวบางประเทศประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ และบางประเทศที่เป็นผู้ส่งออกข้าวได้ระงับการส่งออกข้าวเพื่อให้มีปริมาณเพียงพอภายในประเทศ ประกอบกับบางประเทศผู้นำเข้าต้องนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้นเพื่อสำรองข้าวในสต็อกที่มีปริมาณลดลง จึงสั่งซื้อข้าวจากไทยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาข้าวเฉลี่ยในปีนี้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ราคาข้าวได้เริ่มปรับตัวลดลงในช่วงไตรมาสที่ 4 เนื่องจากอินเดียซึ่งเป็นผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญสามารถกลับมาส่งออกข้าวได้เพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้ระงับการส่งออกข้าวที่ไม่ใช่ข้าวบาสมานานเกือบ 3 ปี

ปี 2555

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,104 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 10.48 เนื่องจากภาครัฐได้ดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกที่กำหนดราคารับจำนำสูงกว่าราคาตลาด เพื่อยกระดับรายได้เกษตรกรของภาครัฐเป็นสำคัญ และการดำเนินมาตรการฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือภาคการผลิตของรัฐ จึงจูงใจให้เกษตรกรปลูกข้าวเพื่อชดเชยผลผลิตบางส่วนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเมื่อปลายปี 2554 แม้ว่าผลผลิตข้าวนาปี ปีการผลิต 2554/55 จะได้รับความเสียหายจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นเมื่อปลายปี 2554 แต่ผลผลิตข้าวนาปรังเพิ่มขึ้นจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการ

เพาะปลูก จึงทำให้ผลผลิตข้าวเปลือกไม่ได้ปรับลดลงมากเมื่อเทียบกับปีก่อน ทั้งนี้ ในช่วงครึ่งหลังของปี 2555 ความต้องการข้าวในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาภัยแล้ง และฟิลิปปินส์ประสบปัญหาอุทกภัย ทำให้สต็อกข้าวมีไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ ประกอบกับผลผลิตข้าวส่วนใหญ่อยู่ที่โครงการรับจำนำของรัฐบาล ทำให้มีปริมาณผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดเป็นจำนวนน้อยกว่าความต้องการ ในขณะที่ความต้องการข้าวของตลาดยังมีอย่างต่อเนื่อง เป็นผลทำให้ราคาข้าวปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในราคาที่สูงกว่าราคาตลาดก็เป็นผลทำให้ราคาข้าวส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวขาว 5% ของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 17,828 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 6.35 ตามต้นทุนการรับซื้อข้าวเปลือกที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยในปี 2555 ลดลง เนื่องจากราคาส่งออกข้าวไทยอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งอย่างอินเดียและเวียดนาม ประเทศผู้นำเข้าข้าวจึงหันไปนำเข้าข้าวจากทั้ง 2 ประเทศแทน ส่งผลให้ไทยเสียส่วนแบ่งตลาดบางส่วนให้กับประเทศคู่แข่ง ประกอบกับรัฐบาลอินเดียได้อนุญาตให้มีการส่งออกข้าวขาวได้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2554 เป็นต้นมา (หลังจากรัฐบาลได้ประกาศห้ามส่งออกข้าวที่ไม่ใช่ข้าวบาสมาดั้งแต่ปี 2551) และได้กำหนดราคาส่งออกต่ำกว่าไทย ทำให้คู่ค้าข้าวขาวที่เคยซื้อข้าวของไทยในช่วงที่อินเดียงดการส่งออกได้กลับไปนำเข้าข้าวขาวจากอินเดียที่มีราคาต่ำกว่าตามเดิม เป็นผลให้ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยในปีนี้จึงลดลง และปริมาณการส่งออกข้าวของไทยได้ตกมาอยู่อันดับ 3 ของโลก ส่วนหนึ่งเป็นผลจากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกที่ทำให้ราคาส่งออกข้าวไทยสูงกว่าราคาในตลาดโลก

ปี 2556

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 9,385 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 7.11 โดยราคาข้าวเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ในช่วงไตรมาสแรกปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้นำข้าวเข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวที่ออกสู่ตลาดลดลง ประกอบกับผลผลิตข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในเดือนมิถุนายน - ตุลาคม 2555 กรมชลประทานจึงได้ประกาศให้เกษตรกรงดการเพาะปลูกข้าว และส่งเสริมให้หันไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ใช้น้ำน้อยกว่าแทน ส่งผลให้ผลผลิตข้าวที่ออกสู่ตลาดลดลงอย่างarked ราคาข้าวเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยปรับตัวลดลงตั้งแต่เดือนเมษายน 2556 เป็นต้นมา เนื่องจากเกษตรกรทยอยเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงฤดูฝน ทำให้ผลผลิตข้าวมีความชื้นสูง ประกอบกับผู้ประกอบการบางรายชะลอการสั่งซื้อข้าวตามความต้องการของตลาดต่างประเทศที่ชะลอการสั่งซื้อเพื่อเปรียบเทียบชนิดและราคาข้าวฤดูใหม่จากแหล่งผลิตสำคัญของประเทศคู่แข่งที่จะออกสู่ตลาด จึงเป็นผลให้ราคาข้าวปรับตัวลดลง ทั้งนี้ ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวขาว 5% ของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 15,829 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 11.21 สอดคล้องกับราคาข้าวเปลือกเจ้าในประเทศ เนื่องจากไทยเร่งระบายผลผลิตในสต็อกออกสู่ตลาด เพื่อรองรับปริมาณผลผลิตจากการรับจำนำข้าวรอบใหม่ในช่วงเดือนตุลาคม 2556 ทำให้ปริมาณข้าวในตลาดโลกเพิ่มขึ้น ประกอบกับค่าเงินบาทอ่อนค่าลงตั้งแต่ปลายเดือนสิงหาคม 2556 ส่งผลให้ราคาตลาดโลกปรับลดลง นอกจากนี้ ผู้ส่งออกข้าวไทยต้องเผชิญกับอุปสรรคทั้งจากการแข่งขันที่รุนแรงในด้านราคาข้าวไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่งอันเนื่องมาจากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในประเทศ และภาวะเศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัวเท่าที่ควรทำให้ความต้องการซื้อชะลอตัวลง รวมทั้งอินเดียและเวียดนามมีปริมาณข้าวในสต็อกเป็นจำนวนมาก จึงมีนโยบายขายข้าวในราคาต่ำเพื่อระบายสต็อกที่มีอยู่ ส่งผลให้ผู้นำเข้าบางส่วนปรับเปลี่ยนไปนำเข้าข้าวจากประเทศคู่แข่งที่มีราคาต่ำกว่าแทน

ปี 2557

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7,713 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 17.81 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% เฉลี่ยอยู่ที่ 13,700 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 13.45 และมีราคาใกล้เคียงกับประเทศคู่แข่งอย่างอินเดียและเวียดนาม เนื่องจากในช่วงครึ่งปีแรกผลผลิตข้าวไทยได้ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก จากการที่ภาครัฐได้เร่งระบายข้าวที่อยู่ในโครงการรับจำนำข้าวในช่วงที่ฤดูการผลิตข้าวออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก เพื่อนำเงินมาจ่ายคืนให้กับเกษตรกร ในขณะที่ความต้องการของตลาดยังชะลอตัว ประกอบกับบางพื้นที่เพาะปลูกของไทยได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ทำให้การเจริญเติบโตข้าวชะงัก ส่งผลต่อคุณภาพข้าว ทำให้ราคาข้าวเปลือกปรับตัวลดลง ทั้งนี้ ในช่วงครึ่งหลังของปี ราคาข้าวของไทยเริ่มปรับเข้าสู่กลไกตลาดภายหลังจากสิ้นสุดมาตรการแทรกแซงในการพยุงราคาข้าวตามโครงการรับจำนำข้าว ทำให้ราคาข้าวปรับตัวลงตามกลไกตลาดที่แท้จริงมากขึ้น และการปรับตัวของราคาจะขึ้นกับสภาวะการแข่งขันด้านราคาข้าวในตลาดโลกเป็นสำคัญ ประกอบกับในบางพื้นที่เพาะปลูกข้าวประสบอุทกภัย ทำให้เกษตรกรต้องเร่งเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่งผลให้ข้าวมีความชื้นสูง ราคาข้าวจึงปรับลดลงตามคุณภาพความชื้น ทำให้ราคาข้าวเปลือกในประเทศและราคาส่งออกปรับตัวลดลงจากปีก่อน ซึ่งการปรับลดลงของราคาข้าวทำให้ประเทศผู้นำเข้าข้าวบางส่วนปรับเปลี่ยนมำนำเข้าข้าวจากไทยเช่นเดิม เนื่องจากมีคุณภาพที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง

อย่างไรก็ดี ภาครัฐก็ได้มีมาตรการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือจากการที่เกษตรกรได้รับผลกระทบจากราคาข้าวที่ปรับตัวลดลงในเรื่องการลดต้นทุนการผลิตโดยการลดราคาปัจจัยการผลิตและบริการลง รวมทั้งการสนับสนุนแหล่งเงินทุน การส่งเสริมการตลาดโดยการเชื่อมโยงการตลาดข้าวในประเทศและต่างประเทศ และมาตรการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อย เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพอีกด้วย

ปี 2558

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7,756 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.56 เนื่องจากผลผลิตข้าวเปลือกเจ้าโดยรวมลดลง จากการที่เกษตรกรลดพื้นที่เพาะปลูกข้าวลงจากเดิมที่ขยายพื้นที่เพาะปลูกในช่วงที่ราคาข้าวให้ผลตอบแทนสูง และเกษตรกรบางส่วนได้ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า รวมทั้งในช่วงฤดูเพาะปลูกข้าวนาปรังได้เกิดภาวะภัยแล้ง และปริมาณน้ำที่ใช้การได้มีไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ประกาศงดการส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกนาปรัง ทำให้เกษตรกรปลูกข้าวได้เพียงรอบเดียว เป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น และในปีนี้อาหารรัฐไม่มีนโยบายแทรกแซงราคาข้าวเปลือก จึงทำให้ราคาข้าวเป็นไปตามกลไกตลาด

อย่างไรก็ดี ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% เฉลี่ยอยู่ที่ 13,192 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 3.70 และมีราคาใกล้เคียงกับประเทศคู่แข่งอย่างอินเดียและเวียดนาม เนื่องจากรัฐบาลไม่มีนโยบายแทรกแซงราคาข้าวเปลือกที่สูงนำราคาตลาดดังเช่นในปี 2553 – 2557 และได้มีการระบายข้าวเปลือกในสต็อกจากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปีและนาปรัง ในฤดูกาลผลิตปี 2554 – 2557 เป็นจำนวนมาก ซึ่งข้าวเปลือกในสต็อกบางส่วนได้รับความเสียหาย และภาวะเศรษฐกิจโลกได้ชะลอตัวลง ส่งผลให้กำลังซื้อของประเทศคู่ค้าข้าวของไทยลดลง จึงทำให้ราคาข้าวของไทยปรับตัวลดลง

ปี 2559

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7,901 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 1.86 เนื่องจากปรากฏการณ์ El Nino มีผลให้เกิดภัยแล้งที่รุนแรง ตั้งแต่ช่วงต้นฤดูการเพาะปลูกและปริมาณน้ำในเขื่อนเพื่อการชลประทานอยู่ในระดับต่ำ ทำให้เกษตรกรปลูกข้าวล่าช้า บางพื้นที่ปลูกข้าวนาปีได้เพียงรอบเดียว และบางพื้นที่ไม่สามารถเพาะปลูกข้าวได้ จึงปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า ผลผลิตข้าวเปลือกของไทยจึงอยู่ในระดับต่ำ จึงทำให้ราคาข้าวเปลือกปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% เฉลี่ยอยู่ที่ 13,933 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5.62 เนื่องจากผลผลิตข้าวในประเทศที่น้อยลง ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยกว่าความต้องการของตลาดที่ยังอยู่ในระดับสูง รวมทั้งการระบายสต็อกข้าวของภาครัฐที่มีต่อเนื้อซึ่งจะช่วยชดเชยในช่วงที่ปริมาณผลผลิตข้าวในตลาดเหลือน้อย จึงทำให้ราคาส่งออกข้าวปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ ราคาข้าวในเดือนตุลาคม 2559 ได้ปรับตัวลดลงจากสถานการณ์ภัยแล้งเริ่มคลี่คลาย และปริมาณผลผลิตในประเทศและผลผลิตโลกได้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ ภาครัฐได้มีการระบายสต็อกข้าวของไทยที่ยังมีคงเหลืออยู่จากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2554 - 2557 ประมาณ 8 ล้านตันในช่วงปี 2558 - 2559 อย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการบริหารจัดการการระบายข้าวในช่วงที่ปริมาณผลผลิตข้าวในตลาดเหลือน้อยจึงไม่กระทบต่อระดับราคาข้าวเท่าที่ควร ซึ่งในช่วงที่ภาครัฐระบายข้าวในสต็อกก็จะมีส่วนทำให้ราคาส่งออกข้าวในบางช่วงลดลงจากการส่งออกข้าวเก่าด้วยคุณภาพ

ปี 2560

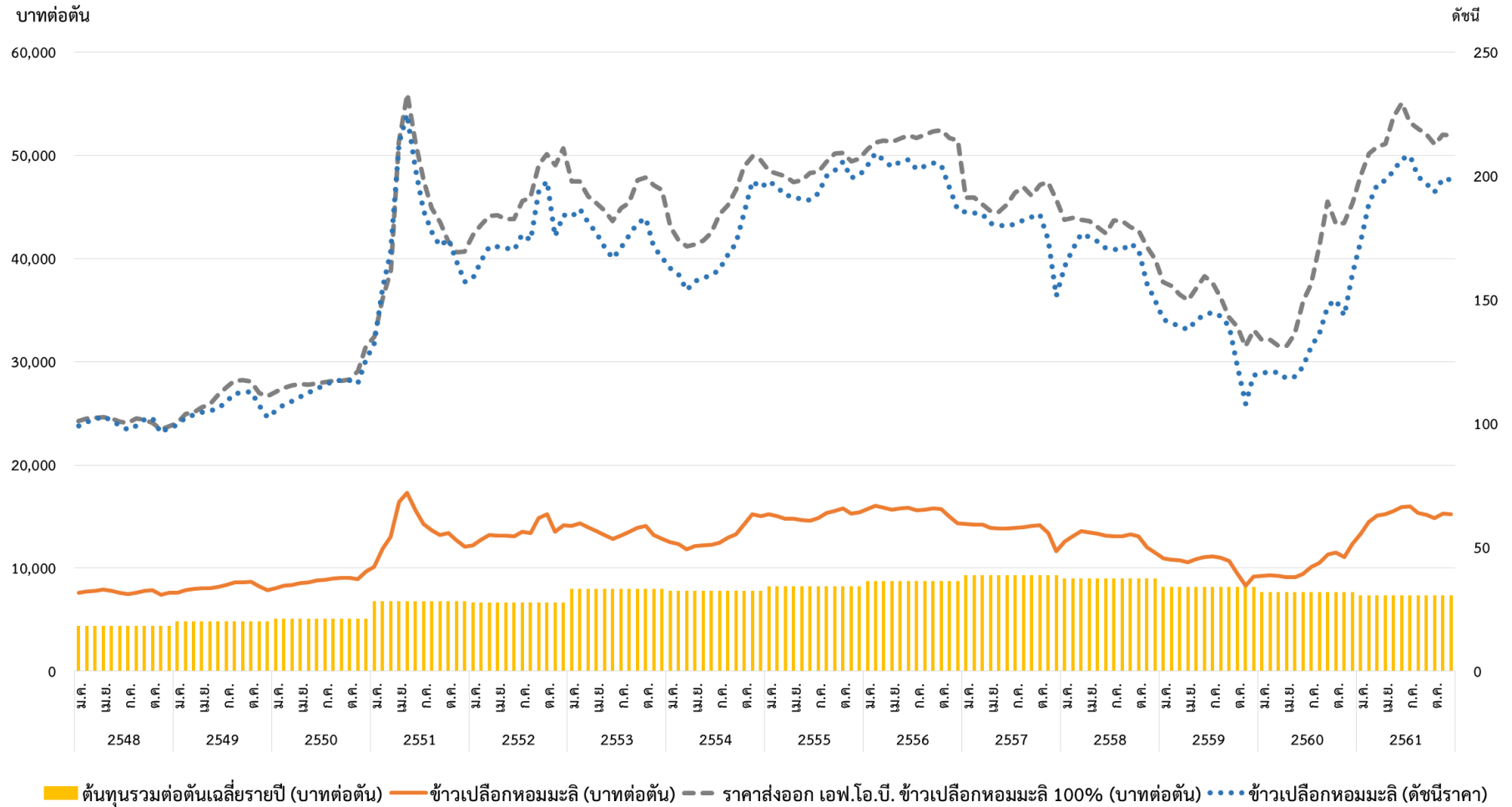
ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7,739 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 2.05 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% เฉลี่ยอยู่ที่ 13,531 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 2.89 เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าว ปัญหาภัยแล้งเริ่มคลี่คลายลง ปริมาณน้ำที่ใช้การได้มีเพียงพอต่อการผลิตทางการเกษตร ทำให้การปลูกข้าวนาปรังมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น ราคาข้าวมีการปรับตัวลดลงตามกลไกตลาด และภาวะภัยแล้งในประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญคลี่คลายลง ทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับความต้องการข้าวเจ้าจากประเทศคู่ค้าที่สำคัญได้ชะลอการสั่งซื้อ อีกทั้ง ภาครัฐได้มีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ปีการผลิต 2559/60 ตามโครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2559/60 เพื่อชะลอผลผลิตที่ออกสู่ตลาดทำให้ระดับราคาข้าวไม่ปรับตัวลดลง ทั้งนี้ ในช่วงไตรมาสที่ 3 หลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับอิทธิพลจากพายุซินกา ทำให้มีฝนตกหนักต่อเนื่อง ก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยที่มีความรุนแรงค่อนข้างมาก และส่งผลให้ผลผลิตข้าวนาปีได้รับความเสียหาย แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว ปริมาณผลผลิตข้าวรวมของทั้งประเทศยังคงเพิ่มขึ้น รวมทั้งเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เริ่มปรับตัวดีขึ้น ทำให้การส่งออกข้าวของไทยเพิ่มสูงขึ้น และภาครัฐได้มีการระบายสต็อกข้าวออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง ประมาณ 3 ล้านตัน ซึ่งเป็นข้าวที่คุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ประกอบกับผลผลิตข้าวไทยเพิ่มขึ้นมาก หลังจากสภาพอากาศเข้าสู่ภาวะปกติ ทำให้มีผลผลิตข้าวเปลือกเพิ่มขึ้น ก็เป็นผลทำให้ราคาข้าวทั้งในประเทศและราคาส่งออกข้าวไทยปรับตัวลดลง

ปี 2561

ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7,763 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.32 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวขาว 5%

อยู่ที่ 13,578 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.35 เนื่องจากความต้องการซื้อข้าวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องของตลาดต่างประเทศ แม้ว่าแรงกดดันจากผลผลิตข้าวนาปรังและข้าวนาปีของไทยในปีนี้จะปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก และปริมาณน้ำที่มีเพียงพอเอื้อต่อการผลิต ซึ่งภาครัฐได้ดำเนินมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2560/61 เช่น โครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2560/61 เพื่อช่วยชะลอการขายข้าวเปลือกในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวและรักษาระดับราคาข้าวเปลือกให้มีเสถียรภาพ ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าไทยปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น และในช่วงไตรมาสที่ 2 ประเทศผู้ผลิตข้าว เช่น ศรีลังกา บังคลาเทศ ประสบภัยธรรมชาติทั้งภัยแล้งและอุทกภัย ทำให้ผลผลิตในประเทศเสียหายถึงร้อยละ 30 อีกทั้งสต็อกข้าวโลกลดลง ทำให้หลายประเทศเริ่มเปิดประมุลนำเข้าข้าว เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง รวมทั้งรัฐบาลไทยได้ตกลงราคาขายข้าวในรูปแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) กับจีนได้แล้ว หลังจากที่รัฐบาลจีนได้ชะลอการนำเข้าข้าวในช่วงกลางปีที่ผ่านมา ทำให้ไทยมีคำสั่งซื้อข้าวที่จะมารองรับกับผลผลิตที่ออกมาตั้งแต่ช่วงต้นฤดูนาปี ซึ่งมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ภาครัฐได้ระบายสต็อกข้าวจากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2554 – 2557 อย่างต่อเนื่อง ทำให้แรงกดดันจากกรณีสต็อกข้าวคงเหลือจากโครงการรับจำนำข้าวของภาครัฐลดลง ราคาข้าวเปลือกเจ้าเริ่มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น และเป็นไปตามกลไกตลาดเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 3.2 ดัชนีราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561

ที่มา : *ข้อมูลดัชนีราคาและราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ และต้นทุนรวมต่อตันเฉลี่ยรายปี จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

**ข้อมูลราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% จากฐานข้อมูล CEIC

2) ข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ

ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวไวต่อช่วงแสงเพาะปลูกได้เพียงปีละครั้ง สามารถทำการเพาะปลูกได้เฉพาะในช่วงการปลูกข้าวนาปีเท่านั้น ช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวทุกพื้นที่ประมาณช่วงกลางถึงปลายเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ซึ่งความต้องการข้าวหอมมะลิทั้งจากผู้บริโภคในประเทศและประเทศผู้นำเข้า ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นข้าวที่มีคุณภาพสูง การค้าข้าวหอมมะลิในตลาดโลกมีเพียงปีละ 3 – 4 ล้านตันข้าวสาร โดยตลาดผู้นำเข้าหลัก คือ สหรัฐอเมริกา จีน และฮ่องกง ทั้งนี้ ในปี 2560 ไทยมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกข้าวหอมมะลิประมาณร้อยละ 60 ของปริมาณการส่งออกข้าวหอมมะลิในตลาดโลก เนื่องจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจาก 1) การเปิดตลาดส่งออกข้าวบาสมาดิของอินเดีย 2) การพัฒนาการผลิตข้าวหอมหลากหลายชนิดของสหรัฐอเมริกา เพื่อป้อนตลาดในประเทศทดแทนการนำเข้าข้าวหอมมะลิจากไทย และ 3) การพัฒนาการผลิตข้าวหอมของประเทศคู่แข่งในตลาดอาเซียน โดยเฉพาะเวียดนาม และกัมพูชา ที่มีราคาถูกกว่าแต่คุณภาพใกล้เคียงข้าวหอมมะลิไทย และเริ่มเข้ามามีบทบาทในตลาดข้าวหอมมะลิที่ไทยเคยเป็นผู้ส่งออกหลักเพิ่มมากขึ้น

จากภาพที่ 3.2 แสดงต้นทุนรวมต่อตันเฉลี่ยรายปีของข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ พบว่าในปี 2548 – 2557 ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับการปรับตัวเพิ่มขึ้นของราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิตามราคาปัจจัยการผลิตที่ปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2557 – 2561 ต้นทุนรวมต่อตันเฉลี่ยรายปีของข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิปรับตัวลดลง เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพพันธุ์ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิจะมีความผันผวนเล็กน้อย อย่างเช่นในปี 2558 – 2560 ที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิปรับตัวลดลง เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพข้าวหอมมะลิของประเทศคู่แข่ง และราคาข้าวหอมมะลิของประเทศคู่แข่งที่มีราคาต่ำกว่า จึงเป็นผลให้ราคาข้าวหอมมะลิของไทยปรับตัวลดลง

จากภาพที่ 3.2 แสดงให้เห็นว่าในปี 2548 ถึงปี 2561 ดัชนีราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ และราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ (บาทต่อตัน) มีทิศทางเดียวกันกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวเปลือกหอมมะลิ 100% (บาทต่อตัน) ของประเทศไทย โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวเปลือกหอมมะลิ 100% ในแต่ละปีได้ ดังนี้

ปี 2548

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7,684 บาทต่อตัน ปรับเพิ่มขึ้นจากปีก่อน เนื่องจากภาครัฐได้ปรับเพิ่มราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิ ปีการผลิต 2547/2548 ตามชั้นคุณภาพสูงขึ้นจากปีที่ผ่านมาเป็นตันละ 10,000 บาท ทุกชั้นคุณภาพ ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตข้าวหอมมะลียุติในโครงการรับจำนำเป็นจำนวนมาก ทำให้ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดลดลง และการกำหนดราคารับจำนำสูงส่งผลให้ต้นทุนการส่งออกข้าวหอมมะลิไทยสูงขึ้น โดยราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 16,549 บาทต่อตัน ซึ่งข้าวหอมมะลิไทยยังมีระดับราคาที่สูง เนื่องจากประเทศผู้นำเข้าหลักของไทยยังมีความต้องการนำเข้าข้าวหอมมะลิไทยอย่างต่อเนื่อง

ปี 2549

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 8,180 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 6.45 เนื่องจากภาครัฐได้ปรับเพิ่มราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิ ปีการผลิต 2548/2549 ตามชั้นคุณภาพสูงขึ้นเป็นตันละ 10,000 บาท ทุกชั้นคุณภาพ ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตข้าวหอมมะลียุติในโครงการรับจำนำเป็นจำนวนมาก และการกำหนดราคารับจำนำสูงส่งผลให้ต้นทุนการส่งออกข้าวหอมมะลิไทยสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 18,307

บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 10.62 ตามราคาต้นทุนที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น และความต้องการข้าวหอมมะลิของไทยในตลาดโลกที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งในปี 2549 กระทรวงพาณิชย์ได้มีการควบคุมคุณภาพข้าวและได้จัดหาช่องทางการขยายตลาดข้าวไทยในต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศผู้นำเข้าโดยเฉพาะประเทศจีน สหรัฐอเมริกา และเกาหลีมีความเชื่อถือในมาตรฐานและคุณภาพของข้าวไทย จึงได้นำเข้าข้าวหอมมะลิไทยที่มีราคาสูงในปริมาณมากอย่างต่อเนื่อง ทำให้ราคาส่งออกข้าวหอมมะลิไทยขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้น

ปี 2550

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 8,770 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 7.22 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 19,471 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 6.36 แม้ว่าคณะกรรมการนโยบายข้าวได้มีการประกาศราคารับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2549/50 โดยราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิลดลงจากปีการผลิต 2548/49 มาอยู่ที่ 8,700 – 9,000 บาทต่อตัน ปรับราคารับจำนำลดลงให้ใกล้เคียงกับราคาตลาด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% ยังปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นตามความต้องการข้าวหอมมะลิในตลาดโลก และแรงซื้อของผู้ส่งออกที่ยังมีอย่างต่อเนื่อง

ปี 2551

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 13,639 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 55.52 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% ของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 30,093 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 54.56 เนื่องจากหลายประเทศเกิดวิกฤตการณ์อาหารและพลังงานของโลกส่งผลให้ราคาพืชอาหารและพืชพลังงานปรับตัวสูงขึ้น โดยระดับราคาได้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปี ตามราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก เนื่องจากอุปทานข้าวในตลาดโลกลดลงจากการที่หลายประเทศประสบปัญหาภัยธรรมชาติ และสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก และราคาน้ำมันดิบที่เพิ่มสูงขึ้นมาก อย่างไรก็ตาม ในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี ราคาข้าวได้ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดด้านอุปทานเริ่มคลี่คลายลง รวมทั้งผลจากวิกฤตการณ์การเงินโลกที่ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตทั้งต่างประเทศและในประเทศชัดเจนมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการวัตถุดิบสินค้าเกษตรหลายชนิดหดตัวลง

ปี 2552

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 13,513 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.93 เนื่องจากภาครัฐได้มีการระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาลให้แก่ผู้ส่งออกรายใหญ่ ออกสู่ตลาด ทำให้มีผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดเพิ่มสูงขึ้น และคุณภาพข้าวที่อยู่ในโครงการรับจำนำมีคุณภาพต่ำลง เป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิปรับตัวลดลง อย่างไรก็ตาม ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 32,490 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 7.97 เนื่องจากตลาดต่างประเทศยังมีความต้องการข้าวหอมมะลิของไทยที่มีคุณภาพดีเป็นจำนวนมาก รวมทั้งราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ และราคาส่งออกได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วงปลายปี 2552 เป็นผลมาจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลก ทำให้ประเทศผู้นำเข้าเร่งนำเข้าข้าวเพื่อสำรองไว้บริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้น

ปี 2553

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 13,552 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.29 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 32,624 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.41 โดยมีสาเหตุมาจากภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนนโยบาย

แทรกแซงตลาดจากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกมาเป็นโครงการประกันรายได้ขั้นต่ำเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เนื่องจากผลกระทบที่เกิดจากโครงการรับจำนำทั้งในด้านปริมาณสต็อกข้าวของรัฐที่มีอยู่จำนวนมาก รวมทั้งผลผลิตข้าวนปีลดลงจากการที่ไทยประสบปัญหาภัยแล้งในช่วงต้นฤดูการผลิตเพาะปลูก ทำให้ต้องเลื่อนเวลาการเพาะปลูกข้าวนปีออกไป ประกอบกับเกิดอุทกภัยในช่วงปลายปี เป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิและราคาส่งออกข้าวหอมมะลิปรับตัวเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกษตรกรได้เห็นมาปลูกข้าวหอมมะลิเพิ่มขึ้น เนื่องจากข้าวหอมมะลิมีราคาประกันตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรของรัฐบาลอยู่ในอัตราสูง

ปี 2554

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 13,035 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 3.81 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 31,654 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 2.97 เนื่องจากในช่วงต้นปีราคาส่งออกข้าวหอมมะลิได้ปรับตัวลดลงจากการที่ผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก และได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2554 เนื่องจากตลาดต่างประเทศตื่นตัวจากข่าวว่าภาครัฐจะดำเนินนโยบายแทรกแซงราคาข้าวผ่านโครงการรับจำนำของรัฐ จึงทำให้นำเข้าข้าวจากไทยเป็นจำนวนมากก่อนที่ระดับราคาตามโครงการรับจำนำจะมีผล

ปี 2555

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 15,103 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 15.87 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 33,673 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 6.38 เนื่องจากภาครัฐได้ดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2554/55 ได้กำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิในระดับที่สูงกว่าราคาตลาดมาก โดยกำหนดราคารับจำนำไว้ที่ตันละ 20,000 บาท เป็นผลให้ระดับราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิในประเทศและราคาส่งออกปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน ทั้งนี้ ปริมาณการส่งออกข้าวหอมมะลิของไทยได้ปรับลดลงเหลือ 1.9 ล้านตัน เนื่องจากราคาส่งออกข้าวหอมมะลิไทยที่สูงกว่าประเทศคู่แข่งประมาณตันละ 400 – 500 ดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ประเทศผู้นำเข้าข้าวไทยได้ปรับเปลี่ยนไปนำเข้าข้าวจากประเทศคู่แข่งอื่นที่มีราคาต่ำกว่าทดแทน

ปี 2556

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 15,582 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 3.18 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 36,068 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 7.11 เนื่องจากผลของโครงการรับจำนำข้าวเพื่อยกระดับรายได้เกษตรกรของภาครัฐ โดยได้กำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิไว้ที่ตันละ 20,000 บาท รวมทั้งความต้องการข้าวหอมมะลิของไทยในตลาดโลกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งอยู่ในปริมาณสูง จึงเป็นผลให้ระดับราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิในประเทศและราคาส่งออกปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน

ปี 2557

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 13,782 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 11.55 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 32,138 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 10.89 เนื่องจากที่ผ่านมาข้าวหอมมะลิไทยมีราคาแพงกว่าข้าวของคู่แข่งมาก ทำให้ข้าวหอมมะลิไทยที่เคยครองตลาดถึงร้อยละ 90 ได้ลดลงมาเหลือร้อยละ 40 – 50 โดยหลังจากภาครัฐได้มีการหารือกับผู้นำเข้าข้าวจากฮ่องกง ทำให้ไทยมีโอกาสได้ส่วนแบ่งการตลาดของ

ข้าวหอมมะลิกลับคืนมา เพราะระดับราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลงมาอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้ และฮ่องกงซึ่งเป็นผู้นำเข้าข้าวหอมมะลิของไทยยอมรับในราคาที่ปรับลดลงได้ เนื่องจากข้าวหอมมะลิไทยมีคุณภาพดี ทำให้ผู้นำเข้ามีความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพมากกว่าข้าวของคู่แข่ง ทั้งนี้ ด้วยราคาข้าวหอมมะลิที่ปรับตัวสูงขึ้นในช่วงปี 2553 – 2556 จากราคาตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือก จึงเป็นผลทำให้ในช่วงที่ดำเนินมาตรการดังกล่าวราคาข้าวหอมมะลิมีราคาสูงจากราคาตลาดมาก ดังนั้น ในปี 2557 ราคาข้าวหอมมะลิจึงได้มีการปรับตัวลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน

ปี 2558

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 12,939 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 6.12 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 29,961 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 6.78 เนื่องจากตลาดข้าวคุณภาพดีเริ่มมีการแข่งขันเพิ่มขึ้นจากการที่เวียดนามได้พัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดี และสามารถส่งออกข้าวหอมในระดับราคาที่ต่ำกว่าไทย ในขณะที่เวียดนามและกัมพูชามีการส่งออกข้าวหอมมากขึ้น อีกทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาต่างก็ได้มีการพัฒนาการผลิตข้าวหอมด้วยเช่นกัน จึงเป็นผลทำให้ผู้นำเข้าหันไปนำเข้าข้าวจากประเทศคู่ค้าที่มีราคาถูกกว่าแทน จึงทำให้ระดับราคาข้าวหอมมะลิมิแนวโน้มลดลง แต่อย่างไรก็ดี คุณภาพข้าวหอมมะลิของไทยก็ยังอยู่ในระดับที่สูงกว่าของประเทศคู่แข่ง

ปี 2559

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,402 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 19.61 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 25,344 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 15.41 เนื่องจากผู้ประกอบการยังมีสต็อกข้าวหอมมะลิคงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก และความต้องการของตลาดชะลอตัวลงจากที่ประเทศผู้นำเข้าข้าวประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ส่งผลให้ระดับราคาปรับตัวลดลง

ปี 2560

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,188 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 2.05 เนื่องจากปัญหาอุทกภัยในปี 2560 จากอิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมทะเลอันดามัน และพายุโซนร้อนตาลัส และเซินกา ในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม 2560 ทำให้เกิดน้ำไหลหลากและท่วมขังในพื้นที่ 44 จังหวัด ส่งผลให้น้ำในที่ลุ่มได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิ ทำให้ปริมาณผลผลิตลดลง และผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมีความชื้นสูงกระทบกับราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิทำให้ปรับตัวลดลง อย่างไรก็ตาม ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 27,516 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 8.57 เนื่องจากความต้องการข้าวหอมมะลิในตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะฮ่องกงยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้ราคาข้าวส่งออกและปริมาณการส่งออกข้าวไทยในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งราคาข้าวหอมมะลียังอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้ เนื่องจากผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมีคุณภาพดีและมีความหอมสูง

ปี 2561

ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 15,122 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 48.43 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% เฉลี่ยอยู่ที่ 36,694 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 33.36 เนื่องจากราคาส่งออกข้าวหอมมะลิปรับตัวอยู่ในระดับสูงสุดในรอบ 5 ปี เป็นผลมาจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ส่งผลให้ข้าวหอมมะลิในปีนี้มีคุณภาพเป็นพิเศษ และผู้นำเข้าจากต่างประเทศต้องการนำเข้าข้าวเพื่อเก็บสต็อกอย่างต่อเนื่อง

และผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ประกอบกับภาครัฐได้ดำเนินโครงการช่วยเหลือเกษตรกรและรักษาเสถียรภาพราคาข้าว และโครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2561/62 โดยราคาส่งออกข้าวหอมมะลิปรับตัวสูงใกล้เคียงกับราคาในช่วงที่มีโครงการรับจำนำข้าว เพราะความต้องการข้าวในตลาดโลกมีมาก ขณะที่ปริมาณผลผลิตมีน้อยลง เนื่องจากบางประเทศประสบภัยแล้ง แต่จากการที่สหรัฐอเมริกาได้พัฒนาข้าวหอมสายพันธุ์ใหม่ที่มีคุณภาพดีเกือบเทียบเท่าข้าวหอมมะลิไทย ซึ่งสหรัฐอเมริกาถือเป็นผู้นำเข้าข้าวหอมมะลิลำดับต้น ๆ ของไทย จึงส่งผลให้ปริมาณส่งออกข้าวไทยไปยังสหรัฐอเมริกาปรับลดลง ทั้งนี้ ในอนาคตข้าวหอมสหรัฐอเมริกาที่ผลิตเพิ่มขึ้นมากเรื่อย ๆ อาจกลายเป็นคู่แข่งสำคัญของข้าวหอมมะลิไทย ที่อาจทำให้ราคาส่งออกข้าวไทยปรับตัวลดลง แม้ว่าผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิจะปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น แต่ราคาข้าวหอมมะลียังคงปรับเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากความต้องการข้าวในตลาดโลกและความต้องการบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งปริมาณสต็อกข้าวของเอกชนมีข้าวหอมมะลิตกเหลือไม่มาก ทำให้โรงสีและผู้ส่งออกมีความต้องการข้าวหอมมะลิเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่ปรับตัวสูงขึ้น

จากการวิเคราะห์ราคาข้าวข้างต้น จะเห็นว่า ราคาข้าวไทยขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ผลผลิตข้าวทั่วโลก ภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า นโยบายการค้าของประเทศคู่แข่ง เช่น อินเดีย และเวียดนาม และนโยบายของประเทศคู่ค้า เช่น การปรับเปลี่ยนนโยบายโดยเน้นการพึ่งพาตนเองด้วยการปลูกข้าวเพื่อบริโภคภายในประเทศมากขึ้น เพื่อลดการนำเข้าข้าว นอกจากนี้ ยังขึ้นกับปัจจัยภายในประเทศ เช่น ผลผลิตภายในประเทศมีมากน้อยเพียงใด และการดำเนินนโยบายของภาครัฐที่จะเป็นตัวกำหนดราคาข้าวในแต่ละปี

3.2 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย มีการแพร่ขยายพื้นที่ปลูกอย่างกว้างขวางทั่วประเทศทั้งภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ซึ่งผลผลิตยางพาราสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนทั่วโลก เช่น ยางล้อ เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ รองเท้า อุปกรณ์กีฬา เป็นต้น ประเทศผู้ผลิตยางพารารายใหญ่ของโลก 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางพารารายใหญ่ของโลก โดยมีสัดส่วนการส่งออกประมาณร้อยละ 80 – 85 ของปริมาณผลผลิตยางพาราในประเทศ ส่วนใหญ่ส่งออกในรูปแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปขึ้นต้น เช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง น้ำยางข้น ยางคอมปาวด์ เป็นต้น และใช้ภายในประเทศประมาณร้อยละ 15 – 20 ของปริมาณผลผลิตยางพาราในประเทศ ยางพาราจึงเป็นผลผลิตที่มีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้อย่างมาก

3.2.1 ภาพรวมสถานการณ์ยางพาราของโลก ปี 2561

1) ด้านการผลิต

ในปี 2561 เนื้อที่ปลูกยางพาราของโลกมีประมาณ 89 ล้านไร่ สำหรับผลผลิตยางพาราของโลกมีจำนวนประมาณ 14.59 ล้านตัน เนื่องจากยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ให้ผลตอบแทนสูง

เมื่อเทียบกับพืชเศรษฐกิจอื่น จึงจูงใจให้มีการขยายเนื้อที่ปลูกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องใน 6 - 7 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในประเทศผู้ผลิตหลักส่งผลให้เนื้อที่เปิดกรีดเพิ่มมากขึ้น

2) ด้านการตลาด

ความต้องการใช้ ปี 2561 ความต้องการใช้ยางพาราของโลกประมาณ 14.05 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว โดยประเทศจีนมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมยางล้อ อุปกรณ์และอะไหล่รถยนต์ เป็นต้น ทำให้จีนมีความต้องการใช้ยางพาราเพื่ออุตสาหกรรมดังกล่าวประมาณ 5.60 ล้านตัน โดยมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ กลุ่มสหภาพยุโรป อินเดีย สหรัฐอเมริกา มีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้น

ด้านการค้า ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกยางพารารายใหญ่ของโลก โดยประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกประมาณ 4.15 ล้านตัน รองลงมา คือ ประเทศอินโดนีเซีย มีปริมาณการส่งออกประมาณ 3.11 ล้านตัน และประเทศเวียดนามส่งออกรายพาราเป็นอันดับ 3 ของโลก มีปริมาณการส่งออกประมาณ 1.61 ล้านตัน

ด้านราคา ปี 2561 ราคาซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสิงคโปร์ ได้แก่ ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 กิโลกรัมละ 158.18 เซนต์สหรัฐ ราคายางแท่งกิโลกรัมละ 138.78 เซนต์สหรัฐ และราคาซื้อขายล่วงหน้าในตลาดโตเกียว ได้แก่ ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 กิโลกรัมละ 172.67 เยน

3.2.2 ภาพรวมสถานการณ์ยางพาราของไทย ปี 2561

1) ด้านการผลิต

ในปี 2561 ประเทศไทยมีเนื้อที่กรีดยางประมาณ 20.11 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.40 ต่อปี และมีผลผลิตประมาณ 4.77 ล้านตัน ยางแห้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.19 ต่อปี โดยเนื้อที่กรีดยางและผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากในช่วงปี 2553 - 2554 ราคาขางพาราอยู่ในระดับสูงจูงใจให้เกษตรกรขยายเนื้อที่ปลูก โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีเนื้อที่ปลูกยางพารา มากเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากอินโดนีเซีย แต่ไทยเป็นประเทศที่มีผลผลิตยางมากที่สุดของโลก

2) ด้านการตลาด

ความต้องการใช้ภายในประเทศ ปี 2561 มีความต้องการใช้ยางพาราในประเทศประมาณ 800,000 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.04 ต่อปี เนื่องจากการขยายฐานการผลิตของอุตสาหกรรมจากต่างประเทศ ทั้งอุตสาหกรรมยางล้อและอุตสาหกรรมแบบจุ่ม เช่น ถุงมือยาง เป็นต้น นอกจากนี้ภาครัฐยังส่งเสริมและสนับสนุนให้นำยางพารามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ภายในประเทศ รวมถึงส่งเสริมให้มีการใช้ยางพาราในหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 3.3 มูลค่าส่งออกยางพาราของประเทศไทย ปี 2561

ประเทศ	ปี 2561		
	มูลค่าส่งออก : ล้านบาท		
	ยางแท่ง	น้ำยางข้น	ยางแผ่นรมควันชั้น 3
จีน	38,131.08	17,445.92	6,549.85
ญี่ปุ่น	4,875.13	120.78	5,135.97
สหรัฐอเมริกา	4,725.99	793.93	3,163.03
อินเดีย	3,284.87	254.33	1,769.10
ฝรั่งเศส	907.66	-	1,306.81
บราซิล	1,516.43	659.56	1,301.64
ไต้หวัน	359.11	185.74	1,079.92
สเปน	786.13	-	1,043.95
ตุรกี	1,351.12	391.70	1,016.66
อิตาลี	1,114.19	127.47	843.50
รวม 10 รายการ	57,051.72	19,979.42	23,210.42
อื่น ๆ	14,092.96	23,376.25	2,878.55
รวมทั้งสิ้น	71,144.68	43,355.68	26,088.97

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

จากตารางที่ 3.3 พบว่า ปี 2561 ตลาดส่งออกยางพาราที่สำคัญของประเทศไทย คือ ประเทศจีน โดยมีมูลค่าส่งออกยางแท่งมากที่สุด จำนวน 71,144.68 ล้านบาท รองลงมามูลค่าส่งออกน้ำยางข้น จำนวน 43,355.68 ล้านบาท และมูลค่าส่งออกยางแผ่นรมควันชั้น 3 จำนวน 26,088.97 ล้านบาท เนื่องจากประเทศจีนมีความต้องการใช้ยางพาราในอุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ตลาดหลักที่สำคัญของยางพาราส่วนใหญ่ ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศมาเลเซีย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา

ด้านราคา ราคาของยางพาราของไทยอ้างอิงมาจากราคาในตลาดโลก เนื่องจากโครงสร้างตลาดที่มีผู้ซื้อน้อยรายและการพึ่งพิงตลาดส่งออกต่างประเทศ ทำให้ราคาของยางพาราของประเทศไทย ขึ้นกับราคาของในตลาดโลก โดยเฉพาะการอ้างอิงราคาที่มาจกตลาดล่วงหน้า โดยในปี 2561 ราคาของแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 41.48 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 27.91 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 57.53 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาของยางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 50.72 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 26.75 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 69.25 บาทต่อกิโลกรัม

3.2.3 สถานการณ์ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ของไทย

จากภาพที่ 3.3 แสดงต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของยางพารา พบว่า ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของยางพารามีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2548 – 2556 ต้นทุนการผลิตได้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของราคาปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะก้ำยางพาราและปุ๋ยเคมี โดยต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตยางในไทยอยู่ในเกณฑ์ที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ เช่น อินโดนีเซีย เป็นต้น และในปี 2557 – 2561 ต้นทุนการผลิตยางพาราของไทยได้ปรับตัวลดลงเนื่องจากภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลือปัจจัยการผลิตโดยจ่ายเงินอุดหนุนปัจจัยการผลิต 2,520 บาทต่อไร่ และสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าและคุณภาพการผลิตยางพารา รวมทั้งสภาพอากาศแห้งแล้งและราคายางตกต่ำทำให้เกษตรกรระลอกการเปิดกรีดยางพารา จึงทำให้ต้นทุนค่าแรงงานในการกรีดยางลดลง

จากภาพที่ 3.3 แสดงให้เห็นว่าในปี 2548 - 2561 ดัชนีราคายางแผ่นดิบชั้น 3 และราคายางแผ่นดิบชั้น 3 (บาทต่อกิโลกรัม) และราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี (บาทต่อกิโลกรัม) มีทิศทางเดียวกัน โดยกำหนดให้ดัชนีราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ของปี 2548 เป็นปีฐาน อยู่ที่ระดับ 100 สามารถวิเคราะห์ ได้ดังนี้

ปี 2548

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 52.19 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 60.21 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีนและสหรัฐอเมริกามีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์ และประเทศจีนมีความต้องการยางธรรมชาติเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมผลิตรองเท้า รวมทั้งประเทศอินเดียมีความต้องการยางพาราขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากอุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศอินเดียมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราลดลงเนื่องจากในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2548 ฝนตกต่อเนื่องทำให้เกษตรกรไม่สามารถกรีดยางได้ ดังนั้น ปริมาณผลผลิตยางพาราไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้จึงทำให้ราคายางพาราปรับตัวสูงขึ้น

ปี 2549

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 68.18 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 30.65 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 52.19 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 79.86 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.64 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 60.21 บาทต่อกิโลกรัม ราคายางพาราในปี 2549 มีความผันผวน โดยในช่วงครึ่งปีแรกราคายางพาราปรับตัวสูงขึ้น ขณะที่ครึ่งปีหลังราคายางพาราปรับตัวลดลง

สาเหตุจากประเทศผู้นำเข้ายางพารารายใหญ่ของโลก ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น มีความต้องการยางพาราเพิ่มมากขึ้น โดยมีการคาดการณ์ว่าปริมาณผลผลิตยางพาราจะไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์ จึงได้มีการนำเข้ายางพาราเป็นจำนวนมากส่งผลให้ประเทศผู้นำเข้ายางพาราดังกล่าวมีสต็อกยางพาราในปริมาณมาก ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราในช่วงครึ่งปีแรก ปี 2549 มีปริมาณลดลง เนื่องจากประสบปัญหาสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย เกษตรกรไม่สามารถกรีดยางได้ รวมทั้งในช่วงที่ผ่านมาราคาน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ยางสังเคราะห์ที่ใช้ทดแทนยางพารามีต้นทุนที่สูงขึ้น ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยางจึงหันมาใช้ยางพาราแทน ทำให้มีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงทำให้ในช่วงครึ่งปีแรก ปี 2549 ราคายางพาราปรับตัวสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงครึ่งปีหลัง ปี 2549 ประเทศผู้นำเข้ายางพาราดังกล่าวมีความต้องการยางพาราลดลง จึงเริ่มชะลอการนำเข้ายางพาราและหันไปใช้ยางพารา

ที่สต็อกไว้ รวมทั้งต้องการรอดูทิศทางราคายางพาราที่มีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตยางล้อและอุตสาหกรรมที่ใช้ยางเป็นวัตถุดิบได้มีการชะลอการผลิตเนื่องจากราคายางพาราแปรรูปขึ้นต้นซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญอยู่ในระดับสูงทำให้ความสามารถในการทำกำไรของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราลดลง ส่งผลให้ความต้องการยางพารามีลดลง ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราในช่วงครึ่งปีหลัง ปี 2549 มีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูกรีดยางและมีสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย และราคายางในช่วงที่ผ่านมาอยู่ในระดับสูงจึงจูงใจให้เกษตรกรกรีดยางมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งราคาน้ำมันดิบลดลงทำให้ยางสังเคราะห์ที่ใช้ทดแทนยางพารามีต้นทุนลดลง ส่งผลให้มีความต้องการใช้ยางพาราลดลง ดังนั้นจึงทำให้ในช่วงครึ่งปีหลัง ปี 2549 ราคายางพาราเริ่มลดลง

ปี 2550

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 68.78 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.87 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 68.18 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 78.47 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 1.74 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 79.86 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในต่างประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ขยายตัว โดยเฉพาะการขยายตัวของเศรษฐกิจในประเทศจีน รัสเซีย และอินเดีย โดยประเทศจีน มีนโยบายเปิดการค้ากับต่างประเทศและสนับสนุนการลงทุนในประเทศมากขึ้น เช่นเดียวกับรัสเซีย และอินเดียที่มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาประเทศมากขึ้น จึงทำให้ประเทศจีน รัสเซีย และอินเดีย มีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราลดลงเนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย มีฝนตกตลอดเกือบทั้งปีทำให้จำนวนวันกรีดยางลดลง ดังนั้น เมื่อความต้องการยางพาราเพิ่มมากขึ้น แต่ผลผลิตยางพาราลดลงจึงทำให้ราคายางพาราปรับตัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ปริมาณความต้องการใช้ยางพารามากกว่าปริมาณการผลิต ทำให้แต่ละประเทศขยายพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้สภาวะการแข่งขันส่งออกยางพาราในตลาดโลกค่อนข้างสูง แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศผู้ส่งออกยางพารารายใหญ่ที่สุดของโลก แต่ความได้เปรียบในการแข่งขันส่งออกยางพารากลับลดลง เนื่องจากตลาดส่งออกยางพาราเป็นแบบผู้ซื้อน้อยราย ผู้ซื้อจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคายางพารา องค์กรที่ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ยางพาราในประเทศ โดยการให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางเพื่อจูงใจให้ภาคอุตสาหกรรมมีการใช้ยางพาราเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเป็นการช่วยรักษาเสถียรภาพราคายางพาราในประเทศ

ปี 2551

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 76.52 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.26 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 68.78 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 87.10 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.99 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 78.47 บาทต่อกิโลกรัม ราคายางพาราในปี 2549 มีความผันผวน โดยในช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคม 2551 ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ลดลงต่อเนื่อง

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในต่างประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากในช่วงครึ่งปีแรก ปี 2551 ปริมาณผลผลิตยางพาราออกสู่ตลาดลดลง เพราะเกิดฝนตกหนักในพื้นที่ปลูกยางพาราทำให้ประเทศผู้นำเข้ายางพารารายใหญ่ของโลกมีความกังวลว่ายางพาราจะขาดตลาดจึงมีการนำเข้ายางพาราจำนวนมากเพื่อเก็บไว้เป็นสต็อกยาง สำหรับความต้องการใช้ยางพาราในประเทศที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ที่สำคัญของโลก จึงทำให้อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องโดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตการขยายตัวเพิ่มขึ้น ขณะที่

ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น เนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวยและมีเนื้อที่เปิดกรีดยางใหม่เพิ่มขึ้น ดังนั้น ปริมาณผลผลิตยางพาราที่เพิ่มขึ้นไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ในช่วงครึ่งปีแรก ปี 2551 ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 เพิ่มขึ้นอย่างไรก็ตาม ในช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคม 2551 ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ลดลงอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง โดยสาเหตุของการที่ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ลดลง คือ

- 1) เกิดจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้สหรัฐอเมริกาลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางล้อจากประเทศจีน และญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยางล้อที่สำคัญลง ทำให้ประเทศจีนและญี่ปุ่นเริ่มชะลอการนำเข้ายางพาราจากประเทศไทย และ
- 2) ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อราคาน้ำมันดิบ ซึ่งเป็นวัตถุดิบตั้งต้นของยางสังเคราะห์มีราคาลดลง ต้นทุนการผลิตยางสังเคราะห์จะลดลงตามทำให้ราคา ยางสังเคราะห์ลดลง ส่งผลให้ความต้องการใช้ยางพาราและราคายางพาราลดลงในทิศทางเดียวกับราคาน้ำมันดิบ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้มีมาตรการแก้ไขปัญหาราคายางพาราดกต่ำ ได้แก่ 1) มาตรการระยะสั้น ดำเนินการโดยสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง แจกให้เกษตรกรชะลอการกรีดยางเพื่อชะลอผลผลิตออกสู่ตลาด รวมทั้งให้ชะลอการขยายพื้นที่ปลูกยางใหม่ และ 2) มาตรการระยะปานกลางและระยะยาว โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ยางพาราในประเทศ เพื่อเพิ่มความต้องการใช้ยางพาราในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารามากขึ้นและเพื่อลดการพึ่งพาสถานที่ส่งออก

ปี 2552

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 56.36 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 26.35 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 76.52 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 66.29 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 23.89 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 87.10 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในต่างประเทศลดลง เนื่องจากเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์ในสหรัฐอเมริกาชะลอตัวลง ส่งผลให้ประเทศจีนและญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยางล้อที่ส่งออกไปให้สหรัฐอเมริกาต้องลดการผลิตผลิตภัณฑ์ยางล้อ ทำให้ประเทศจีนและญี่ปุ่นมีความต้องการใช้ยางพาราเพื่อใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางล้อลดลง สำหรับความต้องการใช้ยางพาราในประเทศมีความต้องการเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมยางล้อที่มีการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพารามีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากตั้งแต่ปี 2545 ถึง 2551 ราคายางพาราปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงทำให้จูงใจเกษตรกรขยายเนื้อที่ปลูกเพิ่มขึ้น ซึ่งต้นยางพาราที่ปลูกใหม่ได้เริ่มทยอยเปิดกรีดเพิ่มขึ้น ดังนั้น ปริมาณผลผลิตยางพาราที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการใช้ในต่างประเทศ จึงทำให้ราคายางพาราลดลง อย่างไรก็ตาม ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 เริ่มปรับตัวขึ้นในช่วงไตรมาสที่ 3 เนื่องจากประเทศจีนมีแผนการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยได้มีการปรับลดภาษีรถยนต์ จึงทำให้มีความต้องการใช้ยางพาราเพื่อใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางล้อเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการนำเข้ายางพาราจากไทยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ประเทศผู้ผลิตยางพาราสำคัญของโลกร่วมมือกันลดปริมาณการผลิตและการส่งออกยางพาราเพื่อช่วยรักษาระดับราคายางพาราในตลาดโลก ดังนั้นจึงทำให้ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 เริ่มปรับตัวขึ้นในช่วงไตรมาสที่ 3 อย่างต่อเนื่อง

ปี 2553

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 102.70 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 82.23 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 56.36 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 115.46 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 74.17 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 66.29 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้อย่างพาราในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้ความต้องการใช้อย่างพาราเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีนที่มีนโยบายการเปิดประเทศและสนับสนุนการลงทุนในภาคเอกชน โดยรัฐบาลจีนได้ออกมาตรการกระตุ้นและจูงใจให้ซื้อรถยนต์ ทำให้ความต้องการรถยนต์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมยางล้อ อุตสาหกรรมอุปกรณ์และอะไหล่รถยนต์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของประเทศจีนขยายตัวอย่างรวดเร็ว และประเทศอินเดียที่มีนโยบายทำให้อัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวในระดับสูง ซึ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้ประเทศอินเดียมีความต้องการใช้อย่างพาราเพิ่มมากขึ้น สำหรับความต้องการใช้อย่างพาราในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ ส่งผลให้อุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมยางล้อ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์ เป็นต้น ขยายตัวเพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราลดลงเนื่องจากประสบภัยธรรมชาติจากสภาวะอากาศแปรปรวน ในช่วงต้นปีเกิดภาวะแห้งแล้ง และในช่วงปลายปีเกิดภาวะน้ำท่วมและแผ่นดินถล่มในพื้นที่ปลูกยางพารา จึงทำให้ประเทศผู้นำเข้ายางพาราเกิดความกังวลเกี่ยวกับอุปทานยางพาราที่คาดว่าจะลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการนำเข้ายางพาราเพื่อสต็อกไว้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ราคาน้ำมันดิบปรับตัวสูงขึ้นทำให้ต้นทุนยางสังเคราะห์ที่ใช้ทดแทนยางพาราสูงขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมยางล้อและอุตสาหกรรมยางเทียมจึงหันกลับมาใช้ยางพารา ทำให้มีความต้องการใช้อย่างพาราเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ปริมาณผลผลิตยางพาราที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้จึงทำให้ราคาอย่างแผ่นดิบชั้น 3 ปรับตัวสูงขึ้น

ปี 2554

ราคาอย่างแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 127.96 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.59 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 102.70 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาอย่างแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 148.28 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.43 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 115.46 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้อย่างพาราในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีนเป็นประเทศที่มีการลงทุนจากต่างประเทศสูงทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมรถยนต์และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมยางล้อ อุปกรณ์และอะไหล่รถยนต์ เป็นต้น ทำให้ประเทศจีนมีความต้องการใช้อย่างพาราเพื่ออุตสาหกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และประเทศอินเดียมีความต้องการใช้อย่างพาราเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ จึงทำให้ในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 ราคาอย่างพาราของประเทศไทยเพิ่มขึ้นสูงสุด อย่างไรก็ตาม หลังจากเดือนเมษายน 2554 ราคาอย่างพาราชะลอลง สาเหตุจากความต้องการใช้อย่างพาราในต่างประเทศและในประเทศลดลง โดยในเดือนมีนาคม 2554 ประเทศญี่ปุ่นประสบปัญหาภัยธรรมชาติเกิดสึนามิ และในช่วงเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน 2554 ประเทศไทยเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมที่ใช้ยางเป็นวัตถุดิบได้รับความเสียหายทำให้โรงงานผลิตรถยนต์ทั้งในประเทศและต่างประเทศหยุดผลิตชั่วคราว ส่งผลให้ความต้องการใช้อย่างพาราในอุตสาหกรรมดังกล่าวลดลงในไตรมาสที่ 4 ปี 2554 ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มมากขึ้นเป็นผลมาจากการส่งเสริมของภาครัฐที่เพิ่มพื้นที่เพาะปลูกยางซึ่งเริ่มทยอยกรีดยางได้ในปี 2554 ทั้งนี้ ภาครัฐได้ขอให้ผู้ส่งออกยางพาราหยุดส่งออกยางพาราชั่วคราว และขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบการรับซื้อยางพาราจากเกษตรกรในราคากิโลกรัมละ 120 บาท เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาราคายางพาราที่ลดลงอย่างรวดเร็ว

ปี 2555

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 89.97 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 29.68 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 127.96 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 106.27 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 28.33 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 148.28 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในต่างประเทศลดลง โดยเฉพาะในประเทศจีนมีความต้องการใช้ยางพาราลดลง เนื่องจากเกิดกรณีพิพาทระหว่างประเทศจีนและญี่ปุ่นเกี่ยวกับหมู่เกาะเตียวหยูหรือเซนกากุ ทำให้โรงงานผลิตรถยนต์ของญี่ปุ่นในประเทศจีนปิดตัวลง ประเทศอินเดียมีความต้องการใช้ยางพาราลดลง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกที่ซบเซาส่งผลให้ความต้องการใช้ยางพาราในภาพรวมลดลง และสหรัฐอเมริกามีความต้องการใช้ยางพาราลดลงต่อเนื่อง เนื่องจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจภายในประเทศตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ทำให้เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเข้าสู่ภาวะถดถอย อุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศชะลอการขยายตัว ส่งผลให้ความต้องการใช้ยางพาราลดลง สำหรับความต้องการใช้ยางพาราในประเทศลดลง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมเมื่อปลายปี 2554 ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์หยุดผลิตชั่วคราว ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากราคายางพาราสูงใจให้เกษตรกรปลูกยางพาราเพิ่มมากขึ้น และผลจากการที่ภาครัฐส่งเสริมพื้นที่ปลูกยางพาราทำให้มีการกรีดยางเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ปริมาณผลผลิตยางพารามากกว่าความต้องการใช้ในประเทศและต่างประเทศจึงทำให้ราคายางพาราลดลงอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดอุปทานยางพาราเพื่อให้มีระดับราคารับซื้อประมาณ 120 บาทต่อกิโลกรัม

ปี 2556

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 74.76 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 16.92 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 89.97 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 85.88 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 19.19 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 106.27 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในต่างประเทศลดลง เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปยังฟื้นตัวไม่เต็มที่ ประกอบกับปริมาณสต็อกยางของประเทศจีนยังคงอยู่ในระดับสูงจากการซื้อเก็บเข้าสต็อกในช่วงที่ราคายางตกต่ำ สำหรับความต้องการใช้ยางพาราในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมที่ใช้ยางเป็นวัตถุดิบ ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติน้ำท่วมครั้งใหญ่ในช่วงปลายปี 2554 สามารถกลับมาทำการผลิตได้อีกครั้ง นอกจากนี้ นโยบายคืนภาษีรถยนต์คันแรกของรัฐบาล ส่งผลให้มีการใช้ยางพาราภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนโยบายสนับสนุนการขยายเนื้อที่ปลูกยางพาราของรัฐบาลทำให้เนื้อที่ปลูกยางพาราและผลผลิตยางพาราของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ปริมาณผลผลิตยางพารามากกว่าความต้องการใช้ในประเทศและต่างประเทศจึงทำให้ราคายางพาราลดลงอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรโดยกำหนดจ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกรไร่ละ 2,520 บาท และมาตรการงดเรียกเก็บเงินสงเคราะห์ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากผู้ส่งออก โดยงดเรียกเก็บในช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคม 2556 เพื่อไม่ให้พ่อค้ารับซื้อยางหักเงินสงเคราะห์จากเกษตรกรและส่งผลดีต่อผู้ส่งออกที่มีต้นทุนที่ต่ำลง

ปี 2557

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 55.42 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 25.87 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 74.76 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 63.90 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 25.60 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 85.88 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากราคาน้ำมันดิบลดลงอย่างต่อเนื่องทำให้ต้นทุนของยางสังเคราะห์ต่ำกว่าราคา ยางพารา ส่งผลให้อุตสาหกรรมที่ใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบกลับไปใช้ยางสังเคราะห์แทนเพื่อลดต้นทุนการผลิต ประกอบกับประเทศผู้นำเข้ายางพารามีการนำเข้ายางพาราจากประเทศคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประเทศ คู่แข่งมีราคายางพาราต่ำกว่าของประเทศไทย รวมทั้งเศรษฐกิจจีนขยายตัวต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ ส่งผลให้ ปริมาณสต็อกยางของประเทศจีนอยู่ในระดับสูง สำหรับความต้องการใช้ยางพาราในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากต่างประเทศได้มีการขยายฐานการผลิตของอุตสาหกรรมยางล้อ และอุตสาหกรรมแบบจุ่ม เช่น ถุงมือยาง เป็นต้น มายังประเทศไทย ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น เนื่องจากนโยบายสนับสนุน การขยายเนื้อที่ปลูกยางพาราของรัฐบาล ทั้งนี้ จากสถานการณ์ราคายางพาราปรับลดลงค่อนข้างมาก ทำให้รัฐออกมาตราการต่าง ๆ เช่น มาตรการช่วยเหลือปัจจัยการผลิตโดยจ่ายเงินอุดหนุนปัจจัยการผลิต 2,520 บาทต่อไร่ การเพิ่มมูลค่าและคุณภาพการผลิตยางพารา การสนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการยาง เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงราคายางตกต่ำ

ปี 2558

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 44.91 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 18.96 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 55.42 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 54.19 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 15.18 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 63.90 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางในต่างประเทศ โดยความต้องการใช้ยางมีความสัมพันธ์กับระบบ เศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศจีนซึ่งเป็นผู้บริโภคยางอันดับ 1 ของโลก ที่ผ่านมามีเศรษฐกิจประเทศจีนเติบโตในอัตราที่สูง แต่เริ่มชะลอตัวในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2558 ความต้องการใช้ยางพาราของประเทศจีนลดลง เนื่องจากนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศจีน ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการเติบโตช้าลง ส่งผลต่อการลดลงของอุตสาหกรรมยานยนต์ นอกจากนี้ประเทศจีน ยังคงมีสต็อกยางเพียงพอต่อความต้องการใช้ทำให้ความต้องการใช้ยางพาราลดลง ประกอบกับราคาน้ำมันดิบ ปรับตัวต่ำที่สุดในรอบ 7 ปี ทำให้มีการใช้ยางสังเคราะห์ทดแทนยางพารา เนื่องจากยางสังเคราะห์มีต้นทุน อยู่ในระดับต่ำตามราคาน้ำมันดิบ ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราลดลงเนื่องจากสภาพอากาศที่แห้งแล้ง และราคายางพาราอยู่ในระดับต่ำทำให้เกษตรกรบางส่วนเลิกกรีดยางและเกษตรกรสวนยางใหม่ชะลอ การเปิดกรีดยาง ทั้งนี้ ในช่วงสถานการณ์ราคายางตกต่ำภาครัฐได้ออกมาตรการให้เงินช่วยเหลือเกษตรกร โดยการรับซื้อยางในกองทุนมูลค่าก้นขนเป็นการรับซื้อยางพาราในราคาขั้นต่ำตลาด 60 บาทต่อกิโลกรัม เพื่อชดเชยรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งมาตรการสนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการยางเพื่อผลักดันให้ ราคายางพาราสูงขึ้น

ปี 2559

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 48.36 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.68 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 44.91 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 58.22 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.42 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 54.19 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีนมีการเร่งซื้อ ยางพาราเพื่อชดเชยสต็อกยาง เนื่องจากประเทศจีนได้ขยายการผลิตในอุตสาหกรรมยางล้อเพื่อส่งออก

ไปให้สหรัฐอเมริกาก่อนที่จะมีมาตรการกีดกันทางการค้าในปี 2560 รวมถึงประเทศจีนมีนโยบายการปรับลดภาษีซื้อรถยนต์ ทำให้มีความต้องการรถยนต์ในประเทศจีนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศจีนมีความต้องการยางพาราเพิ่มมากขึ้น สำหรับความต้องการใช้ยางพาราในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาครัฐยังส่งเสริมและสนับสนุนให้นำยางพารามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราลดลง เนื่องจากในช่วงครึ่งปีแรกประสบภาวะอากาศร้อน แห้งแล้ง และอยู่ในช่วงที่ยางผลัดใบทำให้เกษตรกรเปิดกรีดยางได้ล่าช้า รวมทั้งในช่วงปลายปีเกิดฝนตกหนักและน้ำท่วมในพื้นที่ปลูกยางทางภาคใต้ของประเทศไทยจึงทำให้ผลผลิตยางพารารอออกสู่ตลาดน้อยลง นอกจากนี้ การที่นักลงทุนเข้ามาเก็งกำไรในตลาดซื้อขายล่วงหน้าค่อนข้างมาก รวมถึงผู้ประกอบการมีการซื้อขายยางพาราล่วงหน้าเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการขาดแคลนยางพาราในช่วงฤดูยางผลัดใบ ประกอบกับราคาน้ำมันดิบปรับตัวเพิ่มขึ้น ปัจจัยดังกล่าวนี้สนับสนุนให้ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ปรับตัวเพิ่มขึ้นด้วย

ปี 2560

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 57.53 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.97 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 48.36 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 69.25 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.96 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 58.22 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความต้องการใช้ยางพาราจากประเทศจีนเพื่อใช้ในการผลิตยางล้อของอุตสาหกรรมยานยนต์ที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากภาษีซื้อรถยนต์ของจีนยังอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับการเติบโตและการขยายตัวของเมืองในประเทศจีน โดยคาดว่าจะมีการกระตุ้นให้ซื้อรถยนต์เพิ่มขึ้น รวมทั้งกฎระเบียบใหม่ของประเทศจีนในการจำกัดขนาดและน้ำหนักของการขนส่งสินค้าลง ทำให้จำเป็นต้องขนส่งสินค้ามากขึ้นและอาจมีการซื้อรถบรรทุกสินค้าเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ นโยบายของสหรัฐอเมริกาที่มีเป้าหมายหลัก คือ การเพิ่มการจ้างงานและการใช้จ่ายในโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ซึ่งจะมีผลให้ความต้องการใช้ยางล้อเพิ่มขึ้นด้วย ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราลดลง เนื่องจากเกิดภาวะฝนตกหนักและน้ำท่วมในพื้นที่ปลูกยางพาราทางภาคใต้ ดังนั้น ในช่วงไตรมาส 1 ปี 2560 ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 จึงปรับตัวเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในช่วงไตรมาส 2 จนถึงปลายปี 2560 ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากยอดขายรถยนต์ของประเทศจีนหดตัว ทำให้ประเทศจีนชะลอการนำเข้ายางพาราจากประเทศไทย ประกอบกับสต็อกยางตลาดล่วงหน้าตลาดเซี่ยงไฮ้ของประเทศจีนเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการกรีดยาง ดังนั้น ในช่วงไตรมาส 2 จนถึงปลายปี 2560 ปริมาณผลผลิตยางพารามากกว่าความต้องการใช้จึงทำให้ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้การยางแห่งประเทศไทยและผู้ส่งออกยางพารารายใหญ่ของไทยได้ตกลงร่วมกันจัดตั้ง บริษัท ร่วมทุนยางพาราไทย จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการซื้อขายยางพาราทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อรักษาราคายางพาราให้มีเสถียรภาพ

ปี 2561

ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 41.48 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 27.91 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 57.53 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 50.72 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 26.75 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 69.25 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ยางพาราในประเทศจีนชะลอลงตามยอดขายรถยนต์ของประเทศจีนที่หดตัวต่อเนื่องทำให้ประเทศจีนมีการผลิตยางล้อลดลง รวมทั้งผลจากสงครามการค้าสหรัฐอเมริกาและประเทศจีนที่หลังจากเริ่มมีการบังคับใช้มาตรการภาษีการค้าของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศจีนในสินค้ายางแปรรูปและผลิตภัณฑ์ยางพาราส่งผลกระทบต่อการนำเข้ายางพาราจากประเทศจีนลดลง ประกอบกับสต็อกยางตลาดล่วงหน้าซึ่งยังใช้ของประเทศจีนเพิ่มสูงขึ้นและทำสถิติสูงสุดเป็นประวัติการณ์ สำหรับความต้องการใช้ยางพาราในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีการใช้ยางพาราเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น เนื่องจากพื้นที่เปิดกรีดยางใหม่เพิ่มมากขึ้น และสภาพอากาศเอื้ออำนวยต่อการกรีดยาง ดังนั้น ปริมาณผลผลิตยางพารามีมากกว่าความต้องการใช้จึงทำให้ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ลดลง รัฐบาลจึงได้ดำเนินโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออุดหนุนยางออกจากระบบ ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการผลักดันราคายางพาราของรัฐบาลโดยนำมาเก็บสต็อกในลักษณะหมุนเวียน เพื่อเป็นการลดปริมาณยางในตลาดและส่งผลให้ราคายางในตลาดปรับตัวเพิ่มขึ้น

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ของประเทศไทยข้างต้น พบว่า ผลผลิตยางพาราของประเทศไทย ประมาณร้อยละ 80 – 85 ของผลผลิตทั้งหมดถูกนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางขั้นต้น เช่น ยางแท่ง น้ำยางข้น ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ยางคอมปาวด์ เป็นต้น เพื่อส่งออกขายในต่างประเทศ ทำให้อย่างพาราของประเทศไทยเป็นสินค้าที่ต้องพึ่งพาดตลาดต่างประเทศเป็นหลักส่งผลให้ประเทศไทยต้องยอมรับราคาที่ผู้นำเข้าจากตลาดโลกกำหนดมาให้ ซึ่งจะทำให้ได้ราคาขึ้นำในการรับซื้อต่อมายังผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม พ่อค้าท้องถิ่น และเกษตรกร รวมทั้งประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลก และมีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด อย่างไรก็ตาม แม้ว่ายางพาราของประเทศไทยจะมีส่วนแบ่งทางการตลาดมากที่สุดในตลาดโลก แต่โครงสร้างตลาดยางพาราโลกเป็นแบบผู้ซื้อน้อยราย ขณะที่ผู้ผลิตและส่งออกมีมากทั้งรายใหญ่และรายย่อยในแต่ละประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ซึ่งปริมาณการผลิตยางพารารวมของ 3 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 60 ของผลผลิตยางพาราโลก ดังนั้น ตลาดจึงเป็นของผู้ซื้อ ผู้ซื้อที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคายางพาราในตลาดโลก โดยการซื้อขายยางพาราของประเทศไทยจะเป็นการกำหนดราคาซื้อ ผู้ผลิตต้องเป็นผู้รับราคา (Price taker) ที่ถูกกำหนดจากราคาตลาดโลก โดยเฉพาะการอ้างอิงราคายางพาราที่มาจากตลาดล่วงหน้า ไม่ใช่เป็นการกำหนดราคาขายจากผู้ผลิตเหมือนสินค้าอื่น ๆ ทั่วไป นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยางพาราของประเทศไทยใช้ราคายางพาราในตลาดซื้อขายล่วงหน้าต่างประเทศ เช่น ตลาดล่วงหน้าโตเกียว ตลาดล่วงหน้าเซี่ยงไฮ้ เป็นต้น เป็นราคาอ้างอิงในการซื้อขายยางพาราในตลาดส่งมอบจริง ดังนั้น ราคายางพาราในประเทศไทยจึงเคลื่อนไหวทิศทางเดียวกับราคายางในตลาดล่วงหน้าต่างประเทศทั่วโลก

ปัจจัยสำคัญในการกำหนดราคายางพาราของประเทศไทย ดังนี้ **1) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์** ได้แก่ เศรษฐกิจของประเทศผู้ใช้ยางพารา โดยภาพรวมแล้ว พบว่า ช่วงไหนที่เศรษฐกิจโลกขยายตัวส่งผลให้ปริมาณการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกตลาด รวมทั้งการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์พบว่า หากเศรษฐกิจของโลกขยายตัว ความต้องการในการผลิตรถยนต์จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อราคายางพารา นอกจากนี้ปริมาณของสต็อกยางพาราที่เพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศส่งผลกระทบต่อราคายางพาราประเทศไทย **2) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน** ได้แก่ การขยายพื้นที่เพาะปลูกยางพาราจะทำให้ผลผลิตยางพารามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งอาจทำให้เผชิญกับภาวะผลผลิตล้นตลาดและส่งผลให้ราคายางพาราไม่สามารถปรับตัวสูงขึ้นได้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลง

ของฤดูกาลและความผิดปกติของสภาพอากาศจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตและราคาขายพารา ทั้งนี้ นโยบายการผลิตและการส่งออกของประเทศผู้ผลิตหลัก เช่น นโยบายของประเทศผู้ผลิตหลัก ในการร่วมมือเพื่อจำกัดปริมาณการส่งออกจะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาขายพาราในตลาดโลก และราคาขายพาราในประเทศไทย เป็นต้น และ 3) ปัจจัยทางเทคนิคอื่น ๆ ได้แก่ การเก็งกำไรในตลาดซื้อขายล่วงหน้า เช่น หากปริมาณความต้องการใช้พาราของโลกเพิ่มขึ้นจะทำให้ปริมาณยางที่เก็บไว้เป็นสินค้าคงคลังมีน้อยลง ซึ่งจะทำให้ นักเก็งกำไรคาดว่าอุปสงค์ในอนาคตจะมีมากกว่าอุปทาน จึงมีการคาดคะเนว่าราคาขายพาราจะปรับตัวสูงขึ้น ดังนั้นราคาซื้อขายพาราในตลาดล่วงหน้าจะปรับสูงขึ้น และส่งผลให้ราคาขายพาราในปัจจุบันสูงขึ้นด้วย รวมทั้งราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกยังเป็นตัวสะท้อนที่สำคัญของราคาขายสังเคราะห์ หากราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตยางสังเคราะห์จะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาขายสังเคราะห์เพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการใช้พาราและราคาขายพาราเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ มาตรการแทรกแซงของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลาจะส่งผลกระทบต่อทิศทาง การเคลื่อนไหวของราคาขายที่เกิดขึ้น

3.3 อ้อย

อ้อยเป็นวัตถุดิบที่สำคัญสำหรับแปรรูปเป็นน้ำตาล แต่ประเทศส่วนใหญ่ในโลกไม่สามารถผลิตน้ำตาลเองได้ หรือผลิตได้แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ เช่น จีน สหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยประเทศที่สามารถปลูกอ้อยและผลิตน้ำตาลได้มากกว่าปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศ ได้แก่ บราซิล ไทย อินเดีย ออสเตรเลีย เป็นต้น โดยในช่วง 5 ปีการผลิตที่ผ่านมา พบว่า ผลผลิตน้ำตาลทรายรวมของโลกและปริมาณการบริโภคน้ำตาลทรายเพิ่มขึ้น (ยกเว้นปีการผลิต 2558/59 ที่มีผลผลิตลดลง) สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่สามารถส่งออกน้ำตาลทรายได้มากเป็นอันดับสองของโลก รองจากประเทศบราซิล มีสัดส่วนการส่งออกประมาณร้อยละ 14 ของปริมาณการส่งออกน้ำตาลทรายของโลก โดยในปี 2561 ปริมาณการส่งออกน้ำตาลทรายของไทยมีปริมาณ 11.04 ล้านตัน มูลค่า 115,360 ล้านบาท กลุ่มประเทศผู้นำเข้าน้ำตาลทรายหลักของไทยอยู่ในทวีปเอเชีย มีปริมาณรวม 10.21 ล้านตัน มูลค่า 106,811 ล้านบาท ซึ่งประเทศในทวีปเอเชียมีแนวโน้มในการบริโภคน้ำตาลเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าไทยมีความได้เปรียบประเทศผู้ส่งออกน้ำตาลทรายรายใหญ่อื่น ๆ เนื่องจากอยู่ใกล้ประเทศคู่ค้า ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งต่ำกว่า

ในส่วนของการผลิตและการตลาดอ้อยและน้ำตาลทรายของไทยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายเป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่ควบคุมการผลิตอ้อยและน้ำตาลทรายทุกขั้นตอน รวมถึงการตลาด และมีหน้าที่กำหนดราคาอ้อยและน้ำตาลทรายที่จำหน่ายภายในประเทศ โดยเครื่องมือสำคัญในการกำหนดราคา คือ ระบบแบ่งปันผลประโยชน์ โดยเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยจะต้องขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย โดยจะเริ่มตัดอ้อยตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน เพื่อนำส่งโรงงานซึ่งเป็นช่วงที่โรงงานเปิดหีบอ้อย ทั้งนี้ โรงงานจะเปิดหีบอ้อยได้ต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนดเท่านั้น เมื่ออ้อยเข้าสู่กระบวนการผลิตน้ำตาล ในขั้นแรกจะได้น้ำตาลทรายดิบซึ่งยังไม่สามารถบริโภคได้โดยตรง ต้องผ่านกรรมวิธีการผลิตจึงจะได้เป็นน้ำตาลทรายขาวและน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ โดยมีกำหนดโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. น้ำตาลทรายโควตา ก. คือ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ หรือน้ำตาลทรายชนิดอื่น ๆ ที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนดให้ผลิตเพื่อจำหน่ายและใช้บริโภคภายในประเทศ

โดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย จะประเมินความต้องการบริโภคน้ำตาลในประเทศจากอัตราการเติบโตของจำนวนประชากร และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในแต่ละปี โดยราคาที่ใช้อ้างอิงในการคำนวณผลประโยชน์จะใช้ราคาประกาศของกระทรวงพาณิชย์ เนื่องจากราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศถูกควบคุมภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการ ปี พ.ศ. 2542

2. น้ำตาลทรายโคเวตา ข. คือ น้ำตาลทรายดิบที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนดให้โรงงานผลิตและส่งมอบให้บริษัท อ้อยและน้ำตาลไทย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย โรงงานน้ำตาล และรัฐบาล ทำการส่งออกไปยังคู่ค้าต่างประเทศ

3. น้ำตาลทรายโคเวตา ค. คือ น้ำตาลทรายดิบ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ หรือน้ำตาลชนิดอื่น ๆ ที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนดให้โรงงานผลิตเพื่อการส่งออกนอกประเทศ

3.3.1 ภาพรวมสถานการณ์อ้อยและน้ำตาลทรายของโลกในปี 2561

1) ด้านการผลิต

ผลผลิตน้ำตาลทรายดิบของโลกในปี 2560/61 มีจำนวน 191.81 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 อยู่ที่ 173.98 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 10.25 เนื่องจากประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ ได้แก่ บราซิล อินเดีย สหภาพยุโรป และไทย สามารถผลิตน้ำตาลทรายได้เพิ่มขึ้น

2) ด้านการตลาด

ความต้องการบริโภคน้ำตาลทรายดิบของโลก ในปี 2560/61 มีปริมาณ 174.13 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 อยู่ที่ 170.77 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 1.97 เนื่องจากความต้องการบริโภคน้ำตาลทรายดิบของประเทศในภูมิภาคเอเชียเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอินเดีย สหภาพยุโรป จีน และสหรัฐอเมริกา

สำหรับการค่าน้ำตาลทรายดิบของโลก ปี 2560/61 พบว่า การส่งออกน้ำตาลทรายดิบของโลกมีปริมาณ 63.08 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560/61 อยู่ที่ 58.72 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 7.43 เนื่องจากบราซิล ไทย และออสเตรเลีย ผลิตน้ำตาลทรายดิบได้เพิ่มขึ้น จึงมีปริมาณน้ำตาลเกินความต้องการบริโภคภายในประเทศ ทำให้ส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศได้เพิ่มสูงขึ้น สำหรับการนำเข้าน้ำตาลทรายดิบของโลกมีปริมาณ 53.70 ล้านตัน ลดลงจากปี 2559/60 อยู่ที่ 54.17 ล้านตัน หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 0.87 เนื่องจากประเทศผู้บริโภคที่สำคัญต้องการเพิ่มปริมาณสต็อกน้ำตาลทรายดิบภายในประเทศเพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนด้านราคา

ราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบตลาดนิวยอร์ก ปี 2561 อยู่ที่ 12.06 เซนต์ต่อปอนด์ หรือ กิโลกรัมละ 8.48 บาท ลดลงจากปี 2560 ที่ราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบตลาดนิวยอร์กอยู่ที่ 15.81 เซนต์ต่อปอนด์ หรือ กิโลกรัมละ 11.77 บาท หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 23.72 และร้อยละ 27.95 ตามลำดับ เนื่องจากราคาได้ปรับตัวลดลงตามแรงขายของกลุ่มกองทุน นักเก็งกำไร และปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายดิบส่วนเกินของโลกที่มีจำนวนมากของประเทศผู้ผลิต ได้แก่ อินเดีย ไทย และปากีสถาน ประกอบกับค่าเงินเรียลของบราซิลเมื่อเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอ่อนค่าลง ส่งผลให้ราคาลดลง

3.3.2 ภาพรวมสถานการณ์อ้อยและน้ำตาลทรายของไทยในปี 2561

1) ด้านการผลิต

ผลผลิตอ้อยโรงงานของไทยในปี 2561 มีจำนวน 134.93 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 45.16 เนื่องจากภาครัฐและโรงงานน้ำตาลได้มีนโยบายส่งเสริมการปลูกอ้อย ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกอ้อยเพิ่มขึ้น ประกอบกับเกษตรกรมีการดูแลรักษาผลผลิตในช่วงเพาะปลูกเป็นอย่างดี และสภาพอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ปริมาณน้ำฝนมีเพียงพอ ทำให้ผลผลิตอ้อยในปีเพิ่มขึ้น สำหรับผลผลิตน้ำตาลทรายของไทย มีจำนวน 14.71 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 46.81 เนื่องจากผลผลิตอ้อยที่เพิ่มขึ้น และคุณภาพของอ้อยดี ทำให้สามารถผลิตน้ำตาลทรายได้เพิ่มมากขึ้น

2) ด้านการตลาด

ความต้องการบริโภคน้ำตาลทรายภายในประเทศและความต้องการใช้ในภาคอุตสาหกรรม มีปริมาณ 2.60 ล้านตัน ตรงตัวเท่ากับปี 2560 เนื่องจากความต้องการใช้ในภาคอุตสาหกรรม และการขยายการลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา

สำหรับการค้ำน้ำตาลทรายของไทย พบว่า ด้านการส่งออก ไทยสามารถส่งออกน้ำตาลทรายได้จำนวน 11.04 ล้านตัน มูลค่า 115,361 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 59.08 และร้อยละ 5 ตามลำดับ และด้านการนำเข้า พบว่า น้ำตาลทรายที่นำเข้าส่วนใหญ่ของไทยจะเป็นน้ำตาลทรายชนิดพิเศษที่ไม่มีการผลิตภายในประเทศและมีปริมาณนำเข้าไม่แน่นอนมีปริมาณ 350 ตัน มูลค่า 16 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 29.15 และร้อยละ 20.11 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านราคา (ตารางที่ 3.4) พบว่า ราคาอ้อยขั้นต้นได้ปรับตัวทิศทางเดียวกับราคาน้ำตาลทรายดิบในตลาดโลก โดยราคาอ้อยขั้นต้น ปีการผลิต 2560/61 อยู่ที่ 880 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. มีอัตราขึ้น/ลงของราคาต่อความหวาน 1 ซี.ซี.เอส. เท่ากับ 52.80 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนที่มีราคาอ้อยขั้นต้นอยู่ที่ 1,050 บาทต่อตัน หรือลดลงร้อยละ 16.19 สอดคล้องกับราคาส่งออกน้ำตาลทราย พบว่า ราคาส่งออกน้ำตาลทรายดิบและน้ำตาลทรายขาวอยู่ที่ 10,090 บาทต่อตัน และ 11,058 บาทต่อตัน ตามลำดับ ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 30.11 และร้อยละ 30.44 ตามลำดับ เนื่องจากราคาน้ำตาลทรายดิบในตลาดโลกผันผวนและปรับตัวลดลง จึงเป็นผลให้ราคาอ้อยในประเทศปรับตัวลดลงเช่นกัน

ตารางที่ 3.4 ราคาอ้อย และราคาส่งออก (เอฟ.โอ.บี.) น้ำตาลทราย ตั้งแต่ปีการผลิต 2547/48 – 2560/61

หน่วย : บาทต่อตัน

ปีการผลิต	ราคาอ้อย ที่ระดับความหวาน 10 ซี.ซี.เอส.		ราคาส่งออก (เอฟ.โอ.บี.)	
	ขั้นต้น	ขั้นสุดท้าย	น้ำตาลทรายดิบ	น้ำตาลทรายขาว
2547/48	620	658	8,459	10,651
2548/49	800	847	11,055	13,587
2549/50	800	702	8,505	10,386
2550/51	600	672	8,938	10,647
2551/52	830	918	11,434	12,999
2552/53	965	1,000	13,573	18,061
2553/54	945	1,039	16,693	19,192
2554/55	1,000	1,075	16,620	18,075
2555/56	950	999	13,315	15,095
2556/57	900	958	13,087	14,047
2557/58	900	854	11,340	12,581
2558/59	808	881	12,056	16,272
2559/60	1,050	1,084	14,436	16,777
2560/61	880	-	10,090	11,058

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

ตารางที่ 3.5 ประเทศผู้นำเข้าน้ำตาลทรายที่สำคัญของไทยระหว่างปี 2557 – 2561

หน่วย: ล้านตัน

ประเทศ	ปริมาณ				
	2557	2558	2559	2560	2561
อินโดนีเซีย	1.75	1.86	2.50	2.55	4.20
เกาหลีใต้	0.43	0.54	0.18	0.13	0.96
เมียนมาร์	0.13	0.68	0.63	0.61	0.91
กัมพูชา	0.55	0.49	0.72	0.83	0.75
ไต้หวัน	0.33	0.29	0.22	0.86	0.72
มาเลเซีย	0.68	0.50	0.16	0.17	0.64
ฟิลิปปินส์	0.04	0.06	0.32	0.06	0.52
จีน	0.70	0.88	0.33	0.43	0.40
ญี่ปุ่น	0.75	0.63	0.56	0.30	0.39
ชูดาน	0.31	0.60	0.04	-	0.31
ประเทศอื่น ๆ	1.65	1.44	0.83	1.00	1.24
รวม	7.32	7.97	6.49	6.94	11.04

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

3.3.3 สถานการณ์ราคาอ้อยของไทย

จากภาพที่ 3.4 แสดงต้นทุนรวมต่อตันเฉลี่ยรายปีของอ้อย พบว่า ต้นทุนรวมต่อตันเฉลี่ยรายปีของอ้อยและราคาอ้อยได้มีการกำหนดในแบบระบบจัดสรรผลประโยชน์ในการแบ่งปันรายได้จากการค้ำน้ำตาล 70:30 โดยชาวไร้อ้อยจะได้ผลประโยชน์จากการขายน้ำตาลร้อยละ 70 โดยราคาน้ำตาลที่นำมาคำนวณราคาอ้อยที่จะต้องจ่ายชาวไร้อ้อยนั้น คำนวณมาจากราคาขายเฉลี่ยของบริษัท อ้อยและน้ำตาลไทย จำกัด ซึ่งจะแปรผันไปตามระบบแบ่งปันผลประโยชน์ 70:30 คือ หากราคาน้ำตาลปรับตัวสูงขึ้น ต้นทุนรวมต่อตันเฉลี่ยรายปีของอ้อยจะปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันหากราคาน้ำตาลปรับตัวลดลง ต้นทุนรวมต่อตันเฉลี่ยรายปีของอ้อยจะปรับตัวลดลงตาม ซึ่งต้นทุนการผลิตอ้อยที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของค่าแรงตัดอ้อย โดยเฉพาะแรงงานตัดอ้อยสดที่ค่อนข้างหายาก ต้นทุนการผลิตอ้อยของเกษตรกรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เป็นผลมาจากปัจจัยการผลิต เช่น ราคาน้ำมัน ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช และค่าแรงที่สูงขึ้น ประกอบกับการแข่งขันทางการค้าที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วย

จากภาพที่ 3.4 แสดงดัชนีราคาอ้อยโรงงาน ราคาอ้อยรวมพันธุ์ (บาทต่อตัน) และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบและน้ำตาลทรายขาว (บาทต่อตัน) ของประเทศไทย ในปี 2548 ถึงปี 2561 โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของราคาอ้อยรวมพันธุ์ และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบ และน้ำตาลทรายขาว ในแต่ละปีได้ ดังนี้

ปี 2548

ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 547 บาทต่อตัน โดยในปีนี้ผลผลิตอ้อยลดลง เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกอ้อยและผลผลิตต่อไร่ลดลง เป็นผลจากภาวะความแห้งแล้งในปี 2547 ต่อเนื่องมาจนถึงกลางปี 2548 และภาวะอุทกภัยที่เกิดขึ้นในช่วงปลายปี ส่งผลให้การเจริญเติบโตของอ้อยไม่ดีเท่าที่ควร รวมทั้งระดับราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2547/48 อยู่ในระดับต่ำจึงไม่สนใจเกษตรกรในการเพาะปลูกอ้อย ทำให้เกษตรกรบางส่วนเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 8,459 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 10,651 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 38.78 และร้อยละ 35.01 ตามลำดับ ราคาน้ำตาลทรายทั้งสองชนิดเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง เป็นผลมาจากปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายรวมในตลาดโลกลดลง แต่ความต้องการน้ำตาลทรายยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้ระดับราคาปรับตัวเพิ่มขึ้น

ปี 2549

ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 666 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 21.80 เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก และเกษตรกรมีการบำรุงรักษาผลผลิตอ้อยเป็นอย่างดี ประกอบกับภาครัฐได้กำหนดราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2548/49 อยู่ที่ 800 บาทต่อตัน รวมทั้งโรงงานน้ำตาลทรายยังได้มีการสนับสนุนเงินทุนเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น จึงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกอ้อยแทนการปลูกข้าวโพดและข้าวนาตอน ทำให้ผลผลิตอ้อยเพิ่มสูงขึ้นสอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 11,055 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 13,587 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 30.70 และร้อยละ 27.57 ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตอ้อยรวมในตลาดโลกลดลง ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายในตลาดโลกลดลง แต่ความต้องการน้ำตาลเพื่อบริโภคและใช้ในภาคอุตสาหกรรมยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องในตลาดโลก ทำให้ราคาน้ำตาลทรายปรับตัวเพิ่มขึ้น

ปี 2550

ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 633 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 4.94 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 8,505 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 10,386 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 23.07 และร้อยละ 23.56 ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตอ้อยขยายตัวเพิ่มขึ้นจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ทำให้ผลผลิตรวมของตลาดโลกยังอยู่ในระดับสูงกว่าความต้องการ จึงมีอุปทานน้ำตาลทรายส่วนเกินอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นผลให้ระดับราคาปรับตัวลดลง

ปี 2551

ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 645 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 1.92 โดยปรับตัวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำตาลในตลาดโลก ซึ่งราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาดนิวยอร์ก เท่ากับ 10.12 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 15.26 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 8,938 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 10,647 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5.10 และร้อยละ 2.51 ตามลำดับ เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก รวมทั้งภาครัฐและโรงงานน้ำตาลได้มีการสนับสนุนท่อนพันธุ์อ้อยที่มีคุณภาพให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อย ทำให้ผลผลิตอ้อยมีคุณภาพที่ดี ส่งผลต่อระดับความหวานของอ้อย ประกอบกับราคาอ้อยที่เกษตรกรได้รับปรับตัวเพิ่มขึ้นจึงจูงใจให้เกษตรกรยังคงปลูกอ้อยและบำรุงพันธุ์อ้อยมากกว่าที่จะเปลี่ยนไปปลูกพืชประเภทอื่น และเกษตรกรบางพื้นที่ได้ปรับเปลี่ยนมาปลูกอ้อยเพิ่มขึ้น จึงทำให้ผลผลิตอ้อยในปีเพิ่มขึ้น และผลผลิตน้ำตาลทรายก็ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายรวมในตลาดโลก พบว่าปรับตัวลดลงจากปีก่อน เนื่องจาก 1) ประเทศผู้ผลิตน้ำตาลหลัก เช่น บราซิล ประสบปัญหาสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย กระทั่งต่อผลผลิตอ้อยและน้ำตาลที่ลดลง และได้นำอ้อยมาผลิตเป็นเอทานอลเพิ่มขึ้น 2) อินเดียต้องการนำเข้าน้ำตาลเพิ่มขึ้นเพื่อชดเชยสต็อกภายในประเทศที่ลดลงอาจไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ และ 3) สต็อกน้ำตาลของโลกก็ปรับตัวลดลงเช่นกัน ด้วยปัจจัยดังกล่าวก็ยังคงเป็นแรงจูงใจให้กองทุนเก็งกำไรต่าง ๆ ได้เข้ามาแย่งตลาดซื้อขายล่วงหน้าจนผลักดันให้ราคาน้ำตาลตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น

คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติปรับขึ้นราคาน้ำตาลทรายหน้าโรงงานอีก 5 บาทต่อกิโลกรัม เพื่อแก้ไขปัญหาการค้าอ้อยให้แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยที่มีต้นทุนการผลิตสูง ทำให้ราคาน้ำตาลทรายหน้าโรงงานอยู่ที่ 19 บาทต่อกิโลกรัม และราคาน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์อยู่ที่ 20 บาทต่อกิโลกรัม และราคาขายปลีกน้ำตาลทรายขาว และน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์อยู่ที่ระดับ 21.50 บาทต่อกิโลกรัม และ 22.50 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ

ปี 2552

ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 755 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 16.99 โดยปรับตัวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำตาลในตลาดโลก ซึ่งราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาดนิวยอร์กเท่ากับ 14.07 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 39.03 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 11,434 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 12,999 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 27.92 และร้อยละ 22.09 ตามลำดับ โดยเหตุผลสำคัญที่ทำให้ราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นเกิดจากปริมาณผลผลิตน้ำตาลรวมทั่วโลกลดลง เนื่องจาก 1) หลายประเทศที่ปลูกอ้อยประสบปัญหาสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ทำให้หลายประเทศมีผลผลิตอ้อยลดลง 2) บราซิลซึ่งเป็นผู้ผลิตน้ำตาลรายใหญ่ของโลกได้นำอ้อยไปผลิตเอทานอล

เพื่อพลังงานทดแทนในสัดส่วนที่สูง จึงทำให้มีผลผลิตน้ำตาลทรายออกสูงตลาดโลกลดลง 3) อินเดีย ซึ่งเป็นผู้ผลิตและบริโภคน้ำตาลทรายรายใหญ่ประสบปัญหาภัยแล้ง จึงจำเป็นต้องนำเข้าน้ำตาลเพิ่มขึ้น เพื่อสำรองสต็อกให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ 4) ความต้องการน้ำตาลจาก อินโดนีเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และสหรัฐอเมริกา ยังมีอยู่มาก และ 5) แรงซื้อของกลุ่มกองทุนและ นักเก็งกำไรต่าง ๆ ประกอบกับความต้องการบริโภคและความต้องการใช้ในภาคอุตสาหกรรมมีเพิ่มขึ้น จึงทำให้ระดับราคาปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2553

ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 947 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 25.49 โดยปรับตัวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำตาลในตลาดโลก ซึ่งราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาด นิวยอร์กเท่ากับ 18.78 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 33.48 สอดคล้องกับราคา ส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 13,573 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 18,061 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 18.71 และร้อยละ 38.95 ตามลำดับ โดยในปีนี้ ราคาอ้อยสูงสุดเป็นประวัติการณ์ เป็นผลมาจากราคาน้ำตาลในตลาดโลกที่ปรับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก 1) อุปทานน้ำตาลในตลาดโลกที่ค่อนข้างตึงตัว จากปัญหาสภาพอากาศที่ส่งผลกระทบต่อ ผลผลิตอ้อยของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ เช่น บราซิล อินเดีย ออสเตรเลีย ส่งผลกระทบต่อปริมาณการ ส่งออก และปริมาณผลผลิตรวมของโลก 2) ไทยประสบปัญหาสภาพภูมิอากาศร้อนจัด ปริมาณน้ำฝน ไม่เอื้ออำนวย และเกษตรกรเร่งตัดอ้อยเพื่อส่งเข้าโรงงานเร็วขึ้น และมีการเผาอ้อยมากขึ้น ทำให้ค่าความหวาน ลดลง ส่งผลให้อัตราการแปรสภาพน้ำตาลลดลง ปริมาณผลผลิตน้ำตาลของไทยจึงลดลง 3) อินโดนีเซียได้ กำหนดปริมาณนำเข้าเพื่อเก็บสำรองในสต็อกเพื่อไว้ใช้ในปี 2554 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสภาพ อากาศไม่เอื้ออำนวย ทำให้ผลผลิตในประเทศลดลง จึงมีความต้องการนำเข้าน้ำตาลจากตลาดโลก 4) อุปสงค์ ในตลาดโลกยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และ 5) แรงซื้อจากกลุ่มกองทุนและนักเก็งกำไรต่าง ๆ มีต่อเนื่อง จากการที่น้ำตาลเป็นสินค้าโภคภัณฑ์เป็นที่สนใจของนักลงทุน ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ปริมาณผลผลิต ในตลาดโลกลดลง จึงเป็นผลให้ระดับราคาปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2554

ราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2553/54 อยู่ที่ 945 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 2.07 โดยราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 930 บาทต่อตัน ลดลง จากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 1.81 ปรับตัวลดลงตามราคาในตลาดโลกที่ราคาเฉลี่ยน้ำตาลดิบในตลาด นิวยอร์กเท่ากับ 18.20 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 3.09 เนื่องจากสภาพอากาศ เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกอ้อย จึงทำให้อ้อยเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ และเกษตรกรได้ขยายพื้นที่ เพาะปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นจากแรงจูงใจทางด้านราคาน้ำตาลในตลาดโลกที่อยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ผลผลิตอ้อย ฤดูกาลผลิต 2553/54 สูงถึง 95.95 ล้านตัน และผลผลิตน้ำตาลอยู่ที่ 9.66 ล้านตัน ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 39.32 และร้อยละ 39.40 ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 16,693 บาทต่อตัน และ น้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 19,192 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 22.98 และร้อยละ 6.26 ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตน้ำตาลออกสู่ตลาดโลกลดลง จากประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ ได้แก่ อินเดีย ประสบปัญหาฝนตกหนักนอกฤดูกาล ทำให้ผลผลิตเสียหาย รวมทั้งในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีอินเดียได้มีการคัดค้านการส่งออกน้ำตาลภายใต้ระบบใบอนุญาตทั่วไปจำนวน 5 แสนตัน เนื่องจากน้ำตาลส่วนเกิน ภายในประเทศมีปริมาณน้อย อาจจะมีผลให้น้ำตาลที่บริโภคภายในประเทศมีไม่เพียงพอ จึงต้องนำเข้า

น้ำตาลจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น รวมทั้งวิกฤตินี้ยูโรโซนและภาวะเศรษฐกิจโลกที่มีแนวโน้มชะลอตัว ทำให้มีเงินลงทุนเข้ามาเก็งกำไรในตลาดสินค้าโภคภัณฑ์รวมถึงน้ำตาลค่อนข้างมาก อีกทั้งความต้องการใช้อ้อยผลิตเป็นเอทานอลเพื่อพลังงานทดแทนมากขึ้น โดยเฉพาะบราซิลซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกน้ำตาลทรายอันดับ 1 ของโลก จึงเป็นผลทำให้ระดับราคาส่งออกน้ำตาลปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2555

ราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2554/55 อยู่ที่ 1,000 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5.82 โดยราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 963 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 3.58 เนื่องจากราคาอ้อยที่มีแนวโน้มสูงขึ้นจึงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้น และราคาพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ให้ผลตอบแทนต่ำกว่า เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง ประกอบกับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบางส่วนหันมาปลูกอ้อยเพื่อแก้ปัญหาเปลี่ยนแปลงที่ระบอบในบางพื้นที่ และจากสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มผลผลิตอ้อยตลอดฤดูกาลเพาะปลูก จึงเป็นผลทำให้ราคาอ้อยปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาดนิวยอร์กอยู่ที่ 14.74 ดอลลาร์ จากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 19.01 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 16,620 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 18,075 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.44 และร้อยละ 5.82 ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตอ้อยในหลายประเทศที่เพิ่มขึ้นจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ทำให้ปริมาณน้ำตาลในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นมาก ประกอบกับความต้องการน้ำตาลในตลาดโลก ลดลงจากความกังวลต่อการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก จึงทำให้ระดับราคาส่งออกปรับตัวลดลง

ปี 2556

ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 966 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.29 เนื่องจากค่าความหวานของอ้อยเฉลี่ยที่สูงขึ้น ทำให้ราคาอ้อยเฉลี่ยทั่วประเทศปรับตัวสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาดนิวยอร์กเท่ากับ 11.74 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 20.35 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 13,315 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 15,095 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 19.88 และร้อยละ 16.49 ตามลำดับ เนื่องจากราคาน้ำตาลทรายดิบโลกลดลงจากปีก่อนจากปัจจัยด้านปริมาณน้ำตาลโลกที่ยังอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลให้ราคาน้ำตาลโลกอ่อนตัว และลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประเทศบราซิล ไทย ออสเตรเลีย กัวเตมาลา และเม็กซิโก ผลิตน้ำตาลได้เพิ่มขึ้น และเพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ ทำให้ผลผลิตน้ำตาลในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน ในขณะที่ความต้องการบริโภคในตลาดโลกปรับเพิ่มขึ้นไม่มากนัก จากปัจจัยปริมาณน้ำตาลโลกส่วนเกินที่ยังอยู่ในระดับสูง รวมทั้งปริมาณสต็อกน้ำตาลโลกสะสมยังอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ราคาน้ำตาลส่งออกของไทยปรับตัวลดลง อย่างไรก็ตาม ผลจากราคาน้ำตาลที่ลดต่ำมากในขณะนี้เปิดโอกาสให้ประเทศผู้นำเข้าได้สำรองน้ำตาลไว้ใช้ในประเทศมากขึ้นโดยเฉพาะจีน ซึ่งเป็นผู้นำเข้าน้ำตาลรายใหญ่ของโลก

ปี 2557

ราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2556/57 อยู่ที่ 900 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5.26 โดยราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 918 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 4.96 โดยราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำตาลในตลาดโลก ซึ่งราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาดนิวยอร์กเท่ากับ 11.61 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 1.11 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 13,087 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 14,047 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 1.71 และร้อยละ

6.94 ตามลำดับ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะซบเซา ประกอบกับปริมาณผลผลิตน้ำตาลและสต็อกน้ำตาลสะสมในตลาดโลกยังอยู่ในระดับสูงทำให้มีปริมาณการซื้อขายเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ส่วนหนึ่งเป็นผลจากค่าเงินเรียลของบราซิลที่อ่อนค่าลง จึงกระตุ้นให้บราซิลส่งออกน้ำตาลทรายเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาส่งออกน้ำตาลปรับตัวลดลง อย่างไรก็ตาม จากราคาน้ำตาลทรายโลกที่ต่ำลงมากทำให้ผู้นำเข้าน้ำตาลทรายจากไทยเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2558

ราคาอ้อยขึ้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2557/58 อยู่ที่ 900 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. มีราคาเท่ากับปีก่อนหน้า โดยราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 797 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 13.24 เนื่องจากภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรขยายเนื้อที่เพาะปลูกอ้อยเพิ่มขึ้น และส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวในพื้นที่นาดอนซึ่งให้ผลผลิตต่ำมาปลูกเป็นอ้อยโรงงานแทน อีกทั้งบางพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง และการระบาดของโรคใบขาว ทำให้ต้นอ้อยเจริญเติบโตไม่เต็มที่ จึงทำให้ราคาอ้อยลดลง โดยราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำตาลในตลาดโลก ซึ่งราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาดนิวยอร์กเท่ากับ 9.86 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 15.07 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 11,340 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 11,581 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 13.35 และร้อยละ 10.44 ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตน้ำตาลทรายรวมของโลกเพิ่มขึ้นจากการที่ประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ เช่น บราซิล ไทย อินเดีย จีน สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย สามารถผลิตน้ำตาลทรายได้เพิ่มขึ้น และเพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ จึงมีน้ำตาลเหลือส่งออกเพิ่มขึ้น ขณะที่ความต้องการบริโภคน้ำตาลทรายของโลกก็มีปริมาณเพิ่มขึ้นเช่นกัน ประกอบกับความผันผวนของเศรษฐกิจในตลาดโลกจากภาวะเศรษฐกิจโลกและประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังชะลอตัว และจากราคาน้ำมันในตลาดโลกมีความผันผวนอย่างมาก ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมเอทานอลต่ำลง ทำให้ผู้ผลิตเอทานอลรายใหญ่อย่างบราซิลนำอ้อยมาผลิตน้ำตาลทรายมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณน้ำตาลทรายในตลาดโลกเพิ่มขึ้น และส่งผลกระทบต่อเนื่องมาจากราคาน้ำตาลทรายปรับตัวลดลง

ปี 2559

ราคาอ้อยขึ้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2558/59 อยู่ที่ 808 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. ลดลงจากปีก่อนที่มีราคาอ้อยขึ้นต้นอยู่ที่ 900 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 10.22 สอดคล้องกับราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 751 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5.77 เนื่องจากภาครัฐและโรงงานน้ำตาลได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกอ้อยเพื่อให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น แต่บางพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง และการระบาดของโรคใบขาดทำให้ต้นอ้อยเจริญเติบโตไม่ดี ค่าความหวานของอ้อยลดลง จึงเป็นผลให้ราคาอ้อยลดลง อย่างไรก็ตาม ราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาดนิวยอร์กเท่ากับ 14.01 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 42.09 สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 12,056 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 16,272 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 6.31 และร้อยละ 29.34 ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตน้ำตาลทรายรวมของโลกลดลงเหลือ 164.74 ล้านตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 7.15 แต่ความต้องการบริโภคน้ำตาลโดยเฉพาะประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียเพิ่มสูงขึ้น และความต้องการเพิ่มปริมาณสต็อกน้ำตาลของประเทศผู้นำเข้าสำคัญของโลก ได้แก่ จีน สหภาพยุโรป อินโดนีเซีย และสหรัฐอเมริกาเพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนด้านราคา อีกทั้งประเทศผู้ผลิต

น้ำตาล เช่น ออสเตรเลีย กัวเตมาลา และเม็กซิโก ผลิตน้ำตาลได้ลดลง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นผลให้ระดับราคาน้ำตาลทรายปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2560

ราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2559/60 อยู่ที่ 1,050 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีราคาอ้อยขั้นต้นอยู่ที่ 808 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 29.95 ทำให้ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 973 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 29.59 เนื่องจากคุณภาพผลผลิตอ้อยเข้าหีบในปีนี้อยู่ในเกณฑ์ดี มีความหวานที่ดีขึ้น สามารถผลิตน้ำตาลได้มากขึ้น แม้ว่าไทยจะประสบปัญหาภาวะภัยแล้งแต่ก็ไม่ได้กระทบกับผลผลิตอ้อย โดยราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำตาลส่งออก เอฟ.โอ.บี. ของไทย ซึ่งราคาส่งออกน้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 14,436 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 16,777 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 19.75 และ 3.11 ตามลำดับ เนื่องจากในช่วงครึ่งปีแรกประเทศผู้ผลิตอ้อยที่สำคัญ เช่น บราซิล อินเดีย และจีน ยังไม่ฟื้นตัวจากปัญหาภัยธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตน้ำตาลในตลาดโลกลดลง รวมทั้งประเทศผู้นำเข้าต้องการเพิ่มปริมาณสต็อกน้ำตาลภายในประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนด้านราคาของประเทศผู้นำเข้าสำคัญของโลก จึงสั่งซื้อน้ำตาลทรายเพิ่มขึ้นเพื่อบริหารความเสี่ยงให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ของแต่ละประเทศ ส่งผลให้ราคาน้ำตาลทรายปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ราคาน้ำตาลทรายเฉลี่ยในช่วงครึ่งหลังของปีได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัญหาภัยธรรมชาติของประเทศผู้ผลิตหลักเริ่มคลี่คลายและสามารถส่งออกน้ำตาลทรายได้เพิ่มมากขึ้น

ปี 2561

ราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูกาลผลิตปี 2560/61 อยู่ที่ 880 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. ลดลงจากปีก่อนที่มีราคาอ้อยขั้นต้นอยู่ที่ 1,050 บาทต่อตัน ณ ระดับความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส. หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 16.19 ทำให้ราคาอ้อยที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 763 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 21.51 ปรับตัวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลก โดยราคาเฉลี่ยน้ำตาลทรายดิบในตลาดนิวยอร์กเท่ากับ 8.48 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 27.95 เนื่องจากราคาน้ำตาลทรายดิบในตลาดโลกมีความผันผวนและปรับตัวลดลงตามแรงขายของกลุ่มนักลงทุน นักเก็งกำไร รวมทั้งผลผลิตน้ำตาลทรายดิบส่วนเกินของโลกที่มีเป็นจำนวนมากตามผลผลิตน้ำตาลทรายดิบทั่วโลกที่เพิ่มสูงขึ้นของประเทศผู้ผลิตหลัก ได้แก่ อินเดีย ไทย และปากีสถาน ประกอบกับค่าเงินเรียลของบราซิลเมื่อเทียบกับค่าเงินเหรียญของสหรัฐอเมริกาอ่อนค่าลง ส่งผลทำให้ราคาน้ำตาลทรายดิบปรับตัวลดลง สอดคล้องกับราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. น้ำตาลทรายดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 10,090 บาทต่อตัน และน้ำตาลทรายขาวเฉลี่ยอยู่ที่ 11,058 บาทต่อตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 30.11 และร้อยละ 30.44 ตามลำดับ

3.4 มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชหัวชนิดหนึ่งมีชื่อเรียกกันทั่วไปในภาษาอังกฤษว่า แคสซาวา (Cassava) หรือ ทาปิโকা (Tapioca) มีถิ่นกำเนิดในอเมริกาใต้ มีการปลูกมันสำปะหลังมาประมาณ 7,000 ปีแล้ว ต่อมาได้ขยายไปสู่ประเทศอื่น ๆ ของโลก เนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกง่ายและต้องการน้ำน้อย พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่อยู่ในทวีป แอฟริกา โดยปลูกมากที่สุดที่ประเทศไนจีเรีย รองลงมาได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย และบราซิล ผู้บริโภคที่สำคัญ ได้แก่ ไนจีเรีย จีน อินโดนีเซีย และบราซิล ตามลำดับ ทั้งนี้ ในทวีปแอฟริกา มันสำปะหลังเป็นพืชอาหารหลักที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหาร และความเป็นอยู่

ที่ดีขึ้นของคนชนบท สำหรับทวีปเอเชีย มีความต้องการใช้มันสำปะหลังในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ เอทานอล อาหาร อาหารสัตว์ เป็นต้น

3.4.1 ภาพรวมสถานการณ์มันสำปะหลังของโลกในปี 2561

1) ด้านการผลิต

ในปี 2561 มีผลผลิตมันสำปะหลังทั่วโลกประมาณ 277.07 ล้านตัน พบว่า ทวีปแอฟริกา มีผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.08 เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง ทวีปเอเชียผลผลิตลดลงร้อยละ 2.88 เนื่องจากราคาผลผลิตมันสำปะหลังตกต่ำ ส่งผลให้เกษตรกรประเทศไทย เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตที่สำคัญลดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ส่วนทวีปละตินอเมริกา ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.24 เนื่องจากประเทศผู้ผลิต รายใหญ่ ได้แก่ บราซิล ปารากวัย ขยายพื้นที่เพาะปลูก เนื่องจากราคาผลผลิตมันสำปะหลังที่สูงขึ้น และมีนโยบายส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้ ผู้ผลิตมันสำปะหลังที่สำคัญ 5 อันดับแรก คือ ไนจีเรีย ร้อยละ 20.21 ของผลผลิตมันสำปะหลังทั้งหมด รองลงมาคือ ประเทศไทย ร้อยละ 10.06 อินโดนีเซีย ร้อยละ 7.58 บราซิล ร้อยละ 7.56 และกานา ร้อยละ 7.02 ตามลำดับ

2) ด้านการตลาด

ประเทศผู้ผลิตที่สำคัญในทวีปเอเชียและลาตินอเมริกาส่วนใหญ่มีความต้องการใช้เพื่อการบริโภค ภายในประเทศเป็นหลัก โดยอยู่ในรูปหัวมันสดและในรูปผลิตภัณฑ์ ยกเว้นประเทศไทย และกัมพูชาที่มีการใช้ในประเทศประมาณร้อยละ 25 ของผลผลิตที่ผลิตได้ในประเทศ ผลผลิตที่เหลือเป็นการส่งออก ปี 2561 โลกมีความต้องการใช้เพื่อการบริโภคเฉลี่ย 20 กิโลกรัมต่อคนต่อปี โดยการแปรรูปมันสำปะหลัง เพื่อเป็นอาหารส่วนใหญ่อยู่ในทวีปแอฟริกาและลาตินอเมริกา โดยประเทศไนจีเรีย กานา และบราซิล มีมาตรการให้ผสมแป้งมันสำปะหลังในแป้งสาลีเพื่อเพิ่มมูลค่าและลดการนำเข้าข้าวสาลี สำหรับทวีปเอเชีย โดยเฉพาะประเทศอินเดีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ มีการบริโภคมันสำปะหลังอย่างแพร่หลาย สำหรับ ความต้องการใช้มันสำปะหลังเพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตเอทานอลมีความผันผวน โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการแข่งขันของวัตถุประสงค์ระหว่างมันสำปะหลังและกากน้ำตาลในการผลิตเอทานอล ที่รุนแรง สำหรับประเทศจีนซึ่งเป็นประเทศที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุประสงค์ในการผลิตแอลกอฮอล์มากที่สุด มีการใช้มันสำปะหลังเพื่อผลิตเอทานอลลดลง เนื่องจากการผลิตเอทานอลจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ผลตอบแทน ที่ดีกว่า ทั้งนี้ ภายในปี 2563 ประเทศจีนมีการส่งเสริมการใช้เอทานอลเพื่อเป็นพลังงานในภาคขนส่ง และมี เป้าหมายให้ทั่วประเทศจีนใช้น้ำมันเบนซินที่มีเอทานอลเป็นส่วนผสมร้อยละ 10 (E10) สำหรับความต้องการ ใช้มันสำปะหลังเพื่อเป็นวัตถุประสงค์อาหารสัตว์โลกมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมีการแข่งขันกับวัตถุประสงค์อาหาร สัตว์อื่น ๆ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

สำหรับการส่งออก ปี 2561 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังโลก (มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง) ลดลงร้อยละ 5.08 เนื่องจากในปี 2559 – 2560 ประเทศจีนมีนโยบายระบาย สต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีราคาต่ำ ผู้ประกอบการแอลกอฮอล์จึงหันไปใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นวัตถุดิบ ในการผลิตเอทานอลเพื่อทดแทนการนำเข้ามันเส้น ส่งผลให้ประเทศไทยและเวียดนามซึ่งเป็นประเทศ ผู้ส่งออกหลักส่งออกมันเส้นลดลงรวมถึงผู้ประกอบการจีนพยายามกดดันด้านราคา เพื่อให้ได้ราคามันเส้นและ แป้งมันสำปะหลังต่ำ จึงทำให้ราคาส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังปรับตัวลดลง ทั้งนี้ ตลาดโลกยังคงมี ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังสามารถใช้ใน อุตสาหกรรมต่อเนื่องได้หลากหลาย

3.4.2 สถานการณ์มันสำปะหลังของไทย ปี 2561

1) ด้านการผลิต

ปี 2561 มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 8.03 ล้านไร่ ผลผลิต 27.88 ล้านตัน และผลผลิตต่อไร่ 3.47 ตัน มีผลผลิตมันสำปะหลังลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว เนื่องจากในปี 2559 – 2560 ราคามันสำปะหลังปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เช่น อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดบริโภคสด กล้ายหอมทอง หล้าเนเปียร์ เป็นต้น สำหรับผลผลิตต่อไร่ลดลง เนื่องจากฝนตกชุกทำให้ในบางพื้นที่มีน้ำท่วมขังส่งผลให้หัวมันสำปะหลังเน่าเสียหาย ประกอบกับเกษตรกรขาดเงินทุนในการบำรุงรักษาแปลงเพาะปลูกมันสำปะหลัง จึงส่งผลให้ผลผลิตรวมลดลงด้วย

2) การตลาด

ผลผลิตมันสำปะหลังจะเข้าสู่กระบวนการแปรรูปทั้งหมด โดยแปรรูปเป็นมันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง และเอทานอล เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อาหาร อาหารสัตว์ สารความหวาน ผงชูรส กระดาษ สิ่งทอ เป็นต้น โดยในแต่ละปีมีความต้องการใช้ภายในประเทศประมาณ ร้อยละ 20 - 25 ที่เหลือร้อยละ 75 - 80 เป็นการส่งออก

ความต้องการใช้ภายในประเทศ ปี 2561 มีความต้องการใช้มันสำปะหลังในประเทศลดลง เนื่องจากราคามันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้นจากปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ความต้องการใช้มันสำปะหลังเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลลดลงมาก ปัจจุบันมีโรงงานที่ใช้เฉพาะมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอล จำนวน 9 โรงงาน สำหรับความต้องการใช้เพื่อผลิตแป้งมันสำปะหลังลดลงเล็กน้อย ซึ่งแป้งมันสำปะหลังใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้หลากหลาย ปัจจุบันมีโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง จำนวน 117 โรงงาน สำหรับความต้องการใช้เพื่อผลิตมันเส้นใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา เนื่องจากผู้ประกอบการอาหารสัตว์มีการนำเข้าข้าวสาลีมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 3.6 มูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง 10 ประเทศแรกของไทย ปี 2560 - 2561

ประเทศ	มูลค่า : ล้านบาท	
	ปี 2560	ปี 2561
จีน	59,035.96	56,918.35
ญี่ปุ่น	8,010.64	9,415.01
อินโดนีเซีย	5,544.36	7,663.11
ไต้หวัน	4,149.31	4,566.98
มาเลเซีย	3,693.15	4,161.05
สหรัฐอเมริกา	2,574.92	3,212.25
เกาหลีใต้	2,565.75	2,512.97
ฟิลิปปินส์	1,236.08	1,788.85
อินเดีย	822.08	712.12
เนเธอร์แลนด์	402.92	633.70
รวม 10 รายการ	88,035.17	91,584.38
อื่น ๆ	7,509.70	8,070.65
รวมทั้งสิ้น	95,544.86	99,655.03

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

จากตารางที่ 3.6 พบว่า ปี 2561 มูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง 99,655.03 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2560 ที่มีมูลค่า 95,544.86 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.30 แต่ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังลดลง เนื่องจากในปี 2559 – 2560 ราคามันสำปะหลังปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เช่น อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ประกอบกับบางพื้นที่เพาะปลูกมีฝนตกชุกทำให้น้ำท่วมขังส่งผลให้หัวมันสำปะหลังเน่าเสียหาย ผลผลิตมันสำปะหลังในปี 2561 จึงลดลงจำนวนมาก ส่งผลต่อราคาส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้นจากปี 2560 มาก จึงทำให้มูลค่าการส่งออกในปี 2561 มีมูลค่ามากกว่าปี 2560

ปัจจุบันประเทศจีนเป็นประเทศผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดของไทย เนื่องจากมีความต้องการใช้มันเส้นเพื่อนำไปผลิตแอลกอฮอล์ และแป้งมันสำปะหลังเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษและสิ่งทอ

ตลาดหลักที่สำคัญของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่วนใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย มันเส้น ได้แก่ จีน มันอัดเม็ด ได้แก่ ญี่ปุ่น และเนเธอร์แลนด์ แป้งมันสำปะหลังดิบ ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย ไต้หวัน และมาเลเซีย แป้งมันสำปะหลังดัดแปลง ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน อินโดนีเซีย และเกาหลีใต้

สำหรับการนำเข้า ปี 2561 มีปริมาณการนำเข้า 2.02 ล้านตัน มูลค่า 9,245 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2560 ที่มีปริมาณการนำเข้า 2.91 ล้านตัน มูลค่า 13,501 ล้านบาท พบว่า ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าลดลงร้อยละ 30.56 และร้อยละ 31.52 ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตมันสำปะหลังของประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะประเทศกัมพูชา และลาว มีปริมาณลดลง สาเหตุจากราคามันสำปะหลังในปี 2559 - 2560 ปรับตัวลดลงมาก ส่งผลให้เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ด้านราคา ปี 2561 ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.38 บาท ราคาส่งออกมันอัดเม็ดและเส้นเฉลี่ยกิโลกรัมละ 7.26 บาท และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ยกิโลกรัมละ 15.30 บาท เมื่อเทียบกับปี 2560 พบว่า ราคาที่เกษตรกรขายได้ ราคาส่งออกมันอัดเม็ด และมันเส้น และแป้งมันสำปะหลัง เพิ่มขึ้นร้อยละ 69.69 ร้อยละ 28.56 และร้อยละ 36.97 ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ประเทศกัมพูชา และลาว ลดลงจากปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศคู่ค้า จึงเป็นสาเหตุทำให้ราคาส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้นมาก และส่งผลต่อเนื่องทำให้ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวสูงขึ้นมากเช่นกัน

3.4.3 สถานการณ์ราคามันสำปะหลังคละของไทย

จากภาพที่ 3.5 แสดงต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของมันสำปะหลัง พบว่า ปี 2548 – 2559 ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของมันสำปะหลังปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาฝนตกหนักในหลายพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง ทำให้เกิดน้ำท่วมขัง มันสำปะหลังบางส่วนเน่าเสียหาย จึงทำให้เกษตรกรมีต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น เกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังจึงประสบปัญหาขาดทุนเป็นจำนวนมากส่งผลให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกไปปลูกอ้อยและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าทดแทน นอกจากนี้เกษตรกรหันมาขยายพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้นแทนการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่จึงทำให้มีต้นทุนการผลิตทั้งค่าเช่าที่ดินเพื่อเพาะปลูก ค่าแรงงานเก็บเกี่ยวผลผลิต ค่าปุ๋ย และค่าเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้น รวมทั้งในปี 2553 – 2555 เกษตรกรประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยแป้งชมพูจึงทำให้มีต้นทุนในการดูแลรักษาผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นและการระบาดของเพลี้ยแป้งชมพูส่งผลให้ผลผลิตมันสำปะหลังต่อไร่ลดลง จึงทำให้ต้นทุนต่อกิโลกรัมเพิ่มขึ้น และในปี 2558 เกิดการระบาดของเพลี้ยแป้งเชื้อราที่ทำให้หัวมันเน่าเสียหายส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปี 2560 - 2561 ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของมันสำปะหลังปรับตัวลดลง เนื่องจากภาครัฐสนับสนุนโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยด ปี 2560/61 รวมทั้งโครงการสนับสนุนในการเตรียมดินเพาะปลูกและท่อนพันธุ์ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรลดลง ขณะที่ราคามันสำปะหลังเริ่มปรับตัวดีขึ้น เนื่องจากความต้องการใช้มันสำปะหลังในตลาดโลกโดยเฉพาะจากจีนเพิ่มมากขึ้น เกินกว่าปริมาณผลผลิตที่ผลิตได้ จึงทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น

จากภาพที่ 3.5 แสดงให้เห็นว่าในปี 2548 - 2561 ดัชนีราคามันสำปะหลัง และราคามันสำปะหลัง (บาทต่อกิโลกรัม) มีทิศทางเดียวกันกับราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทย (บาทต่อกิโลกรัม) ราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทย (บาทต่อกิโลกรัม) โดยกำหนดให้ดัชนีราคามันสำปะหลังของปี 2548 เป็นปีฐาน อยู่ที่ระดับ 100 โดยสามารถวิเคราะห์ ได้ดังนี้

ปี 2548

ราคามันสำปะหลังคละเฉลี่ย 1.35 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 4.25 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 9.32 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากประเทศจีนมีความต้องการมันสำปะหลังเส้นเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมาก เพราะผลผลิตมันสำปะหลังภายในประเทศจีนไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง เช่น โรงงานผลิตแอลกอฮอล์ โรงงานผลิตเอทานอล เป็นต้น รวมทั้งมีการนำมันสำปะหลังไปใช้ในอุตสาหกรรมปศุสัตว์มากขึ้น ประกอบกับธัญพืชอื่น ๆ โดยเฉพาะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วเหลืองในตลาดโลกมีราคาเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ประเทศจีนหันมาใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทดแทนในการผสมอาหารสัตว์ นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นไม่มีการปลูกมันสำปะหลังในประเทศ แต่มีความต้องการแป้งมันสำปะหลังและมันสำปะหลังอัดเม็ดเป็นจำนวนมากเพื่อนำมาผลิตแป้งแปรรูปให้กับอุตสาหกรรมภายในประเทศ เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมอาหารโดยเฉพาะเส้นหมี่สำเร็จรูป เป็นต้น จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นต้องนำเข้าแป้งมันสำปะหลังและมันสำปะหลังอัดเม็ด ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถขยายตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปประเทศต่าง ๆ ได้เพิ่มมากขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากปีที่ผ่านมาราคามันสำปะหลังอยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสูงจึงจูงใจให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังแทนพืชอื่น ๆ เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหันมาปลูกมันสำปะหลังแทนอ้อยโรงงาน เป็นต้น ดังนั้น ในปี 2548 ราคามันสำปะหลังคละยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

ปี 2549

ราคามันสำปะหลังคละเฉลี่ย 1.09 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 19.65 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 1.35 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 4.08 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 4.11 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 4.25 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 8.25 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 11.52 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.32 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากสหภาพยุโรปมีการนำเข้ามันสำปะหลังอัดเม็ดเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปผลิตอาหารสัตว์ทดแทนธัญพืชที่ได้รับความเสียหายจากคลื่นความร้อน และประเทศจีนมีความต้องการมันเส้นเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมผลิตเอทานอล จึงทำให้ความต้องการมันสำปะหลังในตลาดต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปี 2548 ราคามันสำปะหลังคละอยู่ในระดับสูง จึงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังทดแทนข้าวโพดที่มีต้นทุนสูง เกษตรกรใช้ท่อนพันธุ์ที่ดี และสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยสำหรับการเพาะปลูก ดังนั้น ผลผลิตมันสำปะหลังจึงเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปี 2549 มีฝนตกชุกในพื้นที่เพาะปลูกทำให้เกษตรกรเร่งขุดหัวมันสำปะหลังมาขาย ทำให้เปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ ไม่ได้คุณภาพ จึงทำให้ราคามันสำปะหลังในปี 2549 อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ รัฐบาลได้มีมาตรการแทรกแซงราคามันสำปะหลัง ส่งผลให้เกษตรกรหันมาขยายพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น แทนการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ จึงทำให้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในปี 2549 ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากจนเกินความต้องการ

ปี 2550

ราคามันสำปะหลังคละเฉลี่ย 1.46 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 34.36 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 1.09 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 4.38 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.51 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 4.08 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 9.65 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.97 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 8.25 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มสูงทำให้ประเทศจีนมีความต้องการพืชพลังงานมากขึ้นเพื่อนำมาผลิตพลังงานทดแทน และมีนโยบายส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้น รวมถึงความต้องการใช้ในประเทศขยายตัว เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหาร กระดาษ สารให้ความหวาน มีความต้องการใช้แป้งมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ประกอบกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สูงขึ้น จึงทำให้ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์หันมาใช้มันสำปะหลังทดแทน ขณะที่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลตอบแทนจากมันสำปะหลังที่สูงขึ้นและรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังจึงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูก และสภาพอากาศเอื้ออำนวยแก่การเพาะปลูก จึงทำให้ได้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ดังนั้น ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ทำให้ราคามันสำปะหลังคละปรับตัวสูงขึ้น

ปี 2551

ราคามันสำปะหลังคละเฉลี่ย 1.81 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.69 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 1.46 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 5.62 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.22 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 4.38 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 11.76 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.94 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.65 บาทต่อกิโลกรัม

ราคามันสำปะหลังคละเฉลี่ยปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2550 จนถึงเดือนเมษายน ปี 2551 มีราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 2.22 บาทต่อกิโลกรัม แต่อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ปี 2551

ถึงปลายปี 2551 ราคามันสำปะหลังลดลงอย่างต่อเนื่อง สาเหตุมาจากตลาดสหภาพยุโรป และเอเชียมีความต้องการมันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่กลไกราคาตลาดมันสำปะหลังถูกบิดเบือนจากการที่รัฐบาลได้ดำเนินโครงการรับจำนำมันสำปะหลัง โดยกำหนดราคารับจำนำสูงกว่าราคาตลาดมาก และรัฐบาลไม่มีการทยอยระบายสต็อกมันสำปะหลังส่งผลให้ผู้ส่งออกและนำเข้าขาดความมั่นใจในเสถียรภาพของราคามันสำปะหลัง ประเทศจีนจึงหันไปนำเข้าจากประเทศเวียดนามแทน ดังนั้น จึงทำให้ช่วงเดือน พฤษภาคม ปี 2551 ถึงปลายปี 2551 ราคามันสำปะหลังลดลงอย่างต่อเนื่อง

ปี 2552

ราคามันสำปะหลังเฉลี่ย 1.25 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 30.69 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 1.81 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 4.55 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 18.97 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 5.62 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 9.20 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 21.80 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 11.76 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากวิกฤตการเงินโลกที่ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ความต้องการมันสำปะหลังลดลง สหภาพยุโรปลดการนำเข้ามันสำปะหลังอัดเม็ดเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ และประเทศจีนมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังราคาต่ำจากประเทศเวียดนามแทนการนำเข้าจากประเทศไทย ดังนั้น ราคามันสำปะหลังในประเทศไทยจึงตกต่ำอย่างต่อเนื่อง จนถึงกลางปี 2552 ส่งผลให้เกษตรกรได้รับความเดือนร้อน รัฐบาลจึงต้องเข้าไปแทรกแซงตลาดโดยวิธีการรับจำนำหัวมันสำปะหลัง (โครงการเริ่มเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2551 ถึงเดือนพฤษภาคม 2552) ทั้งนี้ ในช่วงปลายปี 2552 ราคามันสำปะหลังเฉลี่ยเริ่มมีการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น เพราะประเทศจีนมีความต้องการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากก่อนที่ประเทศเวียดนามจะเริ่มเข้าสู่ฤดูมรสุม ประเทศเวียดนามได้เร่งระบายสต็อกมันสำปะหลังส่งออกไปยังประเทศจีนจนหมด ดังนั้น ในช่วงปลายปี 2552 ประเทศจีนจึงกลับมานำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น

ปี 2553

ราคามันสำปะหลังเฉลี่ย 2.33 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 86.02 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 1.25 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 6.26 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.57 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 4.55 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 14.45 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 57.09 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.20 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการมันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศจีน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฉบับที่ 11 โดยยกเลิกการส่งเสริมการผลิตแอลกอฮอล์จากข้าวโพดและแป้งสาลี เนื่องจากกังวลว่าจะเกิดปัญหาการแย่งวัตถุดิบระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงานทำให้ราคาอาหารสัตว์สูงขึ้นจากต้นทุนวัตถุดิบอาหารสัตว์มีราคาสูง จึงเน้นส่งเสริมการผลิตแอลกอฮอล์จากวัตถุดิบมันสำปะหลังแทน โดยคงนโยบายส่งเสริมใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเอทานอลที่มาจากมันสำปะหลัง รวมทั้งพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังของประเทศเวียดนามได้รับความเสียหายจากอุทกภัย อีกทั้งรัฐบาลเวียดนามส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกยางพารามากขึ้น ทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังของประเทศเวียดนามลดลงจำนวนมาก จนในบางช่วงเกิดความขาดแคลนมันสำปะหลัง และได้มีการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศไทย นอกจากนี้ ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ใช่พืชตัดแปลงพันธุกรรมมากขึ้น จึงมีการใช้แป้งมันสำปะหลังในหมวดอาหารแทนแป้งข้าวโพดที่นำเข้าจากอเมริกา ขณะที่ในปี 2552 พบการระบาดของเพลี้ยแป้งสีชมพูอย่างรุนแรงในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

และเกษตรกรประสบกับฝนทิ้งช่วง และสภาพอากาศที่แห้งแล้งอย่างรุนแรง ทำให้เกษตรกรบางรายปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกเพื่อตัดวงจรระบาดของเพลี้ยแป้งสีชมพู โดยเปลี่ยนไปปลูกอ้อย และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า จึงส่งผลให้ผลผลิตมันสำปะหลังฤดูกาลเพาะปลูกปี 2552/53 (เดือนตุลาคม ปี 2552 ถึง เดือนกันยายน ปี 2553) มีจำนวนผลผลิตมันสำปะหลังลดลง ดังนั้น เมื่อตลาดต่างประเทศมีความต้องการนำเข้าน้ำมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ผลผลิตมันสำปะหลังลดลง จึงทำให้ราคามันสำปะหลังในประเทศปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2554

ราคามันสำปะหลังเฉลี่ย 2.38 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.25 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 2.33 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 7.91 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.37 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 6.26 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 15.24 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.48 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 14.45 บาทต่อกิโลกรัม ทั้งนี้ ในเดือนกุมภาพันธ์ราคามันสำปะหลังเฉลี่ยปรับตัวเพิ่มสูงสุดเป็นประวัติการณ์ อยู่ที่ราคา 2.96 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากตลาดต่างประเทศยังมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดของประเทศไทย เนื่องจากมีความต้องการมันเส้นเพื่อนำไปผลิตแอลกอฮอล์ และแป้งมันสำปะหลังดิบเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษและสิ่งทอ ประกอบกับราคาสินค้าพืชทดแทน ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และข้าวสาลี ทั้งในและต่างประเทศ มีราคาสูงขึ้นมาก ทำให้ความต้องการใช้น้ำมันสำปะหลังทั้งในและต่างประเทศขยายเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ผลผลิตมันสำปะหลังลดลงจากการที่ประสบกับภัยธรรมชาติและเพลี้ยแป้งสีชมพูระบาด ดังนั้น เมื่อความต้องการมันสำปะหลังมีเพิ่มมากขึ้น แต่ผลผลิตมันสำปะหลังลดลง จึงทำให้ราคามันสำปะหลังเฉลี่ยปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วงต้นปี 2554 อย่างไรก็ดี หลังจากเดือนมีนาคม ปี 2554 ราคามันสำปะหลังได้ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในเดือนกันยายน ปี 2554 มีราคามันสำปะหลังเฉลี่ยต่ำสุดที่ 1.73 บาทต่อกิโลกรัม มีสาเหตุมาจาก 1) การเก็งกำไรของผู้ส่งออกตั้งแต่ต้นปี 2554 ทำให้เร่งการผลิต จึงมีผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ใช้วัตถุดิบต้นทุนสูงและทำให้มีสินค้าค้างสต็อกมาก 2) ราคามันสำปะหลังอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ผู้นำเข้าจึงเปลี่ยนพฤติกรรมการนำเข้าเป็นแค่ช่วงสั้น ๆ เพื่อรอดูทิศทางของราคา 3) ปัญหาเงินเฟ้อในจีนทำให้ราคาแอลกอฮอล์สูงขึ้น ส่งผลให้มีการบริโภคลดลง โรงงานผู้ประกอบการจึงใช้ข้าวโพดเป็นวัตถุดิบแทนมันสำปะหลัง 4) ผู้ส่งออกปรับลดราคาสินค้าแข่งกันเอง 5) ปัญหาหนี้สินในสหภาพยุโรป และเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาที่ยังคงส่งผลกระทบต่ออัตราการเติบโตของเศรษฐกิจโลกโดยรวม ด้วยสาเหตุที่กล่าวมานี้จึงทำให้ราคามันสำปะหลังเริ่มลดลงจากต้นปี 2554 ทั้งนี้ รัฐบาลมีโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2553/54 (ระยะเวลาโครงการเดือนพฤษภาคม ปี 2553 ถึง เดือนกรกฎาคม ปี 2554) นอกจากนี้ รัฐบาลได้มีนโยบายแทรกแซงราคามันสำปะหลัง คือ โครงการรับจำนำมันสำปะหลัง ซึ่งมีการเตรียมแผนที่จะให้นโยบายออกมาใช้ใน ช่วงเดือนพฤศจิกายน ปี 2554 แต่ต้องเลื่อนออกไปใช้ในปี 2555 แทน (ระยะเวลาโครงการ เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมิถุนายน ปี 2555)

ปี 2555

ราคามันสำปะหลังเฉลี่ย 2.02 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 15.33 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 2.38 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 7.19 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 9.14 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.91 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 13.86 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 9.10 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 15.24 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากในช่วงครึ่งปีแรก ปี 2555 ประเทศจีนมีการชะลอการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศไทย โดยมีการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเวียดนามและกัมพูชาเพิ่มมากขึ้น เพราะมันเส้นสะอาด คุณภาพดี และราคาต่ำ รวมทั้งประเทศจีนมีคำสั่งซื้อมันสำปะหลังเป็นช่วงสั้น ๆ เพื่อรอการระบายสต็อกของรัฐบาลจากนโยบายแทรกแซงราคามันสำปะหลัง ปีการผลิต 2554/55 รวมถึงปัญหาเรื่องมลภาวะจากฝุ่นละอองในการขนถ่ายมันเส้นของท่าเรือในประเทศจีน จึงทำให้ความต้องการนำเข้ามันสำปะหลังในช่วงครึ่งปีแรกลดลง ขณะที่ผลผลิตมันสำปะหลังมีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น และปริมาณฝนที่ตกค่อนข้างต่อเนื่องทำให้การแพร่ระบาดของเพลี้ยแป้งสีชมพูลดลง ดังนั้น เมื่อความต้องการนำเข้ามันสำปะหลังลดลง แต่ผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น จึงทำให้ราคามันสำปะหลังลดลงปรับตัวลดลง นอกจากนี้ ด้วยความล่าช้าของการดำเนินนโยบายแทรกแซงราคามันสำปะหลังของรัฐบาล ซึ่งเกิดจากการไม่ได้เตรียมความพร้อมของนโยบายในด้านการขึ้นทะเบียนของเกษตรกร งดรับจำนำมันสำปะหลังมีน้อยและกระจุกตัวเฉพาะในบางพื้นที่ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงต้องยอมขายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง ลานมัน หรือโรงงานที่ไม่ได้เข้าร่วมนโยบายในพื้นที่ในราคาที่ต่ำกว่าราคา รับจำนำมาก อย่างไรก็ตาม ในช่วงครึ่งหลังปี 2555 ราคามันสำปะหลังปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาภัยแล้ง ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตข้าวโพดลดลงจำนวนมาก จึงทำให้มีการนำเข้ามันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ดังนั้น ในช่วงครึ่งหลังปี 2555 ราคามันสำปะหลังเริ่มปรับเพิ่มขึ้นตามความต้องการที่เพิ่มขึ้น

ปี 2556

ราคามันสำปะหลังเฉลี่ย 2.13 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.66 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 2.02 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 6.90 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 4.07 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.19 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 14.26 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.89 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 13.86 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากอุตสาหกรรมที่ผลิตแอลกอฮอล์ในประเทศจีนมีความต้องการมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2556 ประเทศไทยได้มีนโยบายยกเลิกการใช้น้ำมันเบนซิน 91 และกำหนดกำหนดสัดส่วนให้ผู้ค้าน้ำมันซื้อเอทานอลที่ผลิตจากกากน้ำตาลและมันสำปะหลังจากเดิม 77.5 ต่อ 22.5 เป็นสัดส่วนใหม่ 62 ต่อ 38 ทำให้อุตสาหกรรมเอทานอลในประเทศไทยมีความต้องการใช้มันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลง เนื่องจากเกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงานที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และเลิกปลูกมันสำปะหลังระหว่างแถวต้นยางพาราที่ต้นใกล้โตพร้อมกรีต นอกจากนี้ รัฐบาลได้มีมาตรการโครงการรับจำนำมันสำปะหลังในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก จึงทำให้ราคามันสำปะหลังเพิ่มขึ้น

ปี 2557

ราคามันสำปะหลังเฉลี่ย 2.10 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 1.25 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 2.13 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 7.16 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.77 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 6.90 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 13.64 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 4.36 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 14.26 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากในทวีปเอเชียมีความต้องการใช้มันสำปะหลังเป็นปัจจัยหลักในการผลิตอาหารและพลังงาน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเอทานอล ทำให้ความต้องการใช้มันสำปะหลังขยายตัวเพิ่มขึ้น ในขณะที่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลงอย่างต่อเนื่อง มีสาเหตุจากในช่วงไตรมาส 4 ปี 2556

ราคามันสำปะหลังลดลงจึงไม่จูงใจเกษตรกร ทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปเพาะปลูกพืชอื่นที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า เช่น อ้อย ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น รวมถึงในช่วงต้นปี 2557 ประสบปัญหาภัยแล้งทำให้มีปริมาณผลผลิตลดลงต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าในปี 2557 ราคามันสำปะหลังลดลงเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปีก่อน แต่ราคามันสำปะหลังเฉลี่ยโดยรวมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี จึงทำให้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่าการส่งออกมากกว่า 1 แสนล้านบาท

ปี 2558

ราคามันสำปะหลังเฉลี่ย 2.16 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.50 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 2.10 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 7.24 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.12 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.16 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 14.14 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.73 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 13.64 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากการที่ประเทศจีนยังคงดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพลังงานทดแทน โดยมีความต้องการใช้มันเส้นเพื่อนำไปผลิตเอทานอล จึงทำให้ประเทศจีนมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอินโดนีเซียประสบปัญหาด้านภัยแล้ง จึงทำให้มีการนำเข้มันสำปะหลังจากประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลง เนื่องจากประสบปัญหาด้านภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน และการระบาดของเพลี้ยแป้งเชื้อราที่ส่งผลให้หัวมันเน่าเสีย จึงทำให้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลง ดังนั้น เมื่อตลาดต่างประเทศมีความต้องการนำเข้มันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลง จึงทำให้ราคามันสำปะหลังในประเทศปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2559

ราคามันสำปะหลังค่อนข้างมีความผันผวน โดยราคามันสำปะหลังเฉลี่ย 1.52 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 29.44 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 2.16 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 6.12 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 15.42 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.24 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 12.32 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 12.90 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 14.14 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุมาจากประเทศจีนมีมาตรการอุดหนุนราคาข้าวโพดทำให้มีสต็อกข้าวโพดสูงถึง 150 ล้านตัน จึงเร่งระบายข้าวโพดให้กับผู้ประกอบการในประเทศ เช่น โรงงานแปงข้าวโพด โรงงานแอลกอฮอล์หรือเอทานอล เป็นต้น ทำให้ราคาข้าวโพดลดลง ผู้ประกอบการในประเทศจีนจึงเลือกใช้ข้าวโพดที่มีต้นทุนต่ำกว่าในการผลิตเอทานอลแทนการนำเข้มันสำปะหลังจากประเทศไทย พร้อมทั้งในปี 2559 ประเทศจีนได้มีการสิ้นสุดมาตรการที่เคยกำหนดให้มันสำปะหลังเป็นสินค้าสำคัญในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานทดแทน และในช่วงต้นปี 2559 ผู้ประกอบการจีนนำเข้มันเส้นจากประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาซึ่งเป็นมันเส้นสะอาด มีคุณภาพ และราคาถูกกว่ามันเส้นของประเทศไทย นอกจากนี้ประเทศจีนเริ่มมีมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจสอบมาตรฐานการนำเข้สินค้า โดยสำนักงานควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบ และกักกันโรค ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้ประเทศจีนมีการนำเข้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากไทยลดลง และทำให้ราคามันสำปะหลังของไทยลดลง ในขณะที่ ประเทศไทยประสบปัญหาฝนตกหนักในหลายพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง ทำให้เกิดน้ำท่วมขัง มันสำปะหลังบางส่วนเน่าเสียหายเกษตรกรจึงเร่งเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังที่อายุหัวมันยังไม่โตเต็มที่ ทำให้หัวมันมีขนาดเล็กและเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำไม่ได้คุณภาพมาจำหน่าย ส่งผลให้ราคามันสำปะหลังลดลงต่ำลง

ปี 2560

ราคามันสำปะหลังคละปรับตัวชะลอลดลง โดยราคามันสำปะหลังคละเฉลี่ย 1.40 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 7.80 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 1.52 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ด และมันเส้นเฉลี่ย 5.65 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 7.69 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 6.12 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 11.17 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 9.31 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 12.32 บาทต่อกิโลกรัม ทั้งนี้ ในช่วงครึ่งแรกปี 2560 ราคามันสำปะหลังคละปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนในช่วงครึ่งหลังปี 2560 ราคามันสำปะหลังคละเริ่มปรับตัวสูงขึ้น

มีสาเหตุมาจากการปรับโครงสร้างของเศรษฐกิจจีนที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตในเชิงคุณภาพมากขึ้น โดยประเทศจีนยังคงเข้มงวดกับการควบคุมมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมเอทานอล และเคมีภัณฑ์ที่มีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังสูง ซึ่งโรงงานที่ไม่ได้มาตรฐานด้านการควบคุมมลพิษจะไม่สามารถเปิดดำเนินการได้ ส่งผลให้ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังลดลง จึงทำให้ประเทศจีนชะลอการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากไทย ขณะที่ประเทศไทยประสบปัญหาปริมาณฝนที่ตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้หัวมันสำปะหลังในพื้นที่เพาะปลูกภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือเน่าเสียหาย รวมทั้งเกษตรกรบางส่วนปรับเปลี่ยนพื้นที่การเพาะปลูกเป็นอ้อยที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า จึงทำให้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลง ทั้งนี้ รัฐบาลได้ออกมาตรการเพื่อดูแลราคามันสำปะหลังที่ปรับลดลงต่อเนื่อง เช่น มาตรการสนับสนุนเครื่องสูบน้ำเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันเส้นให้สะอาดสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มาตรการกำกับดูแลการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น สำหรับในช่วงครึ่งหลังปี 2560 ราคามันสำปะหลังคละเริ่มปรับตัวสูงขึ้น สาเหตุมาจากปริมาณผลผลิตข้าวโพดในประเทศจีนลดลงตามนโยบายลดพื้นที่เพาะปลูก ส่งผลให้ราคาข้าวโพดมีเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ มาตรการอุดหนุนราคาข้าวโพดของจีนได้สิ้นสุดในวันที่ 30 มิถุนายน 2560 จึงส่งผลให้ประเทศจีนมีความต้องการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพิ่มขึ้นเพื่อทดแทนข้าวโพดในประเทศจีนที่มีราคาสูง รวมทั้งความต้องการใช้มันสำปะหลังภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายเพิ่มความเข้มงวดในการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น ทำให้ผู้ซื้อผลผลิตรับซื้อหัวมันสำปะหลังจากเกษตรกรไทยมากขึ้น ขณะที่ประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาฝนตกอย่างต่อเนื่อง และพื้นที่เพาะปลูกบางแห่งประสบปัญหาอุทกภัย จึงทำให้มีปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังออกสู่ตลาดลดลง ส่งผลให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ดังนั้น เมื่อความต้องการทั้งภายในและภายนอกประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลง จึงทำให้ในช่วงครึ่งหลังปี 2560 ราคามันสำปะหลังจึงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2561

ราคามันสำปะหลังคละเฉลี่ย 2.38 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 69.69 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 1.40 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นเฉลี่ย 7.26 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.56 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 5.65 บาทต่อกิโลกรัม และราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 15.30 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.97 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 11.17 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากปริมาณสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศจีน ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักที่ใช้ผลิตเอทานอลมีปริมาณลดลง ทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ผลิตเอทานอลของจีนเลือกใช้มันสำปะหลังที่มีราคาต่ำกว่าเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลเพื่อทดแทนการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากขึ้น จึงทำให้ประเทศจีนมีความต้องการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากไทยเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความต้องการ

บริโภคมันสำปะหลังในประเทศเพิ่มขึ้นตามการขยายการลงทุนในอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลังและอุตสาหกรรมเอทานอล นอกจากนี้ ภาครัฐและเอกชนของไทยมีแผนการขยายตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพิ่มขึ้น โดยมีแผนขยายตลาดการส่งออกไปประเทศตุรกีและประเทศนิวซีแลนด์เพื่อนำไปเป็นอาหารสัตว์ ขณะที่พื้นที่เพาะปลูกบางส่วนยังคงได้รับผลกระทบจากปัญหาอุทกภัยจากปี 2560 และประสบกับฝนตกชุกทำให้ในบางพื้นที่มีน้ำท่วมขังส่งผลให้หัวมันสำปะหลังเน่าเสียหายเป็นจำนวนมาก และในช่วง 2 ปีที่ผ่านมามันสำปะหลังมีราคาตกต่ำ เกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังประสบปัญหาขาดทุน จึงขาดแรงจูงใจในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง ส่งผลให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกไปปลูกอ้อยและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าทดแทน จึงทำให้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผลผลิตมันสำปะหลังจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ราคามันสำปะหลังปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคามันสำปะหลังของไทยข้างต้น พบว่า ผลผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทย ประมาณร้อยละ 70 – 75 ของผลผลิตทั้งหมดถูกนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง เพื่อส่งออกไปขายในต่างประเทศ โดยประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากเป็นอันดับ 1 ของโลก มีส่วนแบ่งการตลาดประมาณร้อยละ 75 – 80 ดังนั้น ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดต่างประเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดราคามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทย ซึ่งราคามันสำปะหลังและราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจึงเป็นตัวกำหนดปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังสดของเกษตรกรด้วย แต่เนื่องจากความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดต่างประเทศเป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมของไทย โดยตลาดต่างประเทศมีความต้องการมากขึ้นอยู่บนโยบายการใช้ธัญพืช (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และข้าวสาลี) นโยบายการใช้พลังงานทดแทน ภัยธรรมชาติต่าง ๆ และนโยบายการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศผู้นำเข้า ซึ่งความต้องการของตลาดต่างประเทศจึงส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับปริมาณความต้องการมันสำปะหลังสดเพื่อแปรรูป และส่งผลกระทบต่อราคาขายมันสำปะหลังสดที่เกษตรกรได้รับในแต่ละฤดูกาลผลิต

3.5 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย ปัจจุบันการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศ จำแนกได้ 2 รุ่น คือ รุ่นที่ 1 (ฤดูฝน) ปลูกในช่วงเดือนมีนาคม – ตุลาคม ผลผลิตจะเก็บเกี่ยวมากที่สุดในช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคม ประมาณร้อยละ 80 ของผลผลิตทั้งประเทศ และรุ่นที่ 2 (ฤดูแล้ง) ปลูกในช่วงเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ผลผลิตจะเก็บเกี่ยวมากที่สุดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ประมาณร้อยละ 20 ของผลผลิตทั้งประเทศ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะนำมาใช้ภายในประเทศเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 95 ของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ และผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อีกส่วนหนึ่งจะส่งออกและนำไปใช้ในอุตสาหกรรมด้านอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมแป้งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดปน น้ำมันพืช เครื่องสำอาง เป็นต้น

3.5.1 ภาพรวมสถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกในปี 2561

1) ด้านการผลิต

ในปี 2561 มีผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วโลกประมาณ 1,068.31 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว โดยสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ของโลกสามารถผลิตได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 370.96 ล้านตัน นอกจากนี้ ประเทศจีน บราซิล อาร์เจนตินา และยูเครน สามารถผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้เพิ่มขึ้น

2) ด้านการตลาด

ความต้องการใช้ ปี 2561 ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วโลกประมาณ 1,107.17 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว โดยสหรัฐอเมริกามีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประมาณ 322.09 ล้านตัน ซึ่งมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้วที่ร้อยละ 2.63 นอกจากนี้ จีน สหภาพยุโรป บราซิล เม็กซิโก อินเดีย มีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น

ด้านการค้า ประเทศผู้ส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา ส่งออกได้ประมาณ 62.50 ล้านตัน โดยมีปริมาณการส่งออกเท่ากับปีที่แล้ว สำหรับประเทศที่ส่งออกได้เพิ่มขึ้นคือ อาร์เจนตินา ส่งออกได้ประมาณ 27 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว ประกอบกับสหภาพยุโรป เม็กซิโก เกาหลีใต้ และเวียดนาม มีปริมาณการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น

ด้านราคา ปี 2561 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อเมริกันขึ้น 2 ตลาดชิคาโก ต้นละ 4,593 บาท ลดลงเมื่อเทียบกับปีที่แล้วร้อยละ 6.93 เนื่องจากสถานการณ์การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในภาพรวมของโลกมีผลผลิตเพิ่มขึ้น ส่งผลราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรับตัวลดลง

3.5.2 สถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย ปี 2561

1) ด้านการผลิต

ในปี 2561 มีเนื้อที่เพาะปลูก 6.71 ล้านไร่ ลดลงร้อยละ 0.15 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 6.72 ล้านไร่ เนื่องจากต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีราคาสูงขึ้น เช่น เมล็ดพันธุ์ สารเคมี เป็นต้น เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปเพาะปลูกมันสำปะหลังและอ้อยโรงงานแทนเพราะให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และเป็นพืชที่ทนแล้ง ดูแลรักษาง่าย ประกอบกับภาคเอกชนมีมาตรการไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปลูกในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือปลูกในพื้นที่ป่า สำหรับผลผลิตต่อไร่ 746 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.08 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่มีผลผลิตต่อไร่ 738 กิโลกรัม และผลผลิตรวม 5 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 4.96 ล้านตัน เนื่องจากภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูดูแล้งหลังนาเพื่อเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศ

2) ด้านการตลาด

ความต้องการใช้ภายในประเทศ ปี 2561 ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีปริมาณ 8.25 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.85 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 8.10 ล้านตัน เนื่องจากความต้องการใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีมากขึ้น ตามการขยายตัวของการเลี้ยงปศุสัตว์

ตารางที่ 3.7 ปริมาณและมูลค่าส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย ปี 2560 - 2561

ประเทศ	ปี 2560		ปี 2561	
	ปริมาณ : ตัน	มูลค่า : ล้านบาท	ปริมาณ : ตัน	มูลค่า : ล้านบาท
ฟิลิปปินส์	152,156.49	1,117.70	81,564.94	677.73
ฮ่องกง	2,288.80	20.93	386.11	3.90
อินโดนีเซีย	6,315.00	47.27	190.00	1.71
ไต้หวัน	25,541.37	199.85	74.97	0.78
เมียนมา	82.50	0.33	115.83	0.51
สหรัฐอเมริกา	0.00	0.00	18.00	0.34
ลาว	340.50	2.59	59.20	0.33
จีน	54.48	0.26	19.23	0.12
เวียดนาม	113,350.00	789.04	0.00	0.00
รวม	300,129.14	2,177.97	82,428.27	685.41
อื่น ๆ	20,393.65	143.70	0.00	0.00
รวมทั้งสิ้น	320,522.79	2,321.67	82,428.27	685.41

ที่มา : กรมศุลกากร

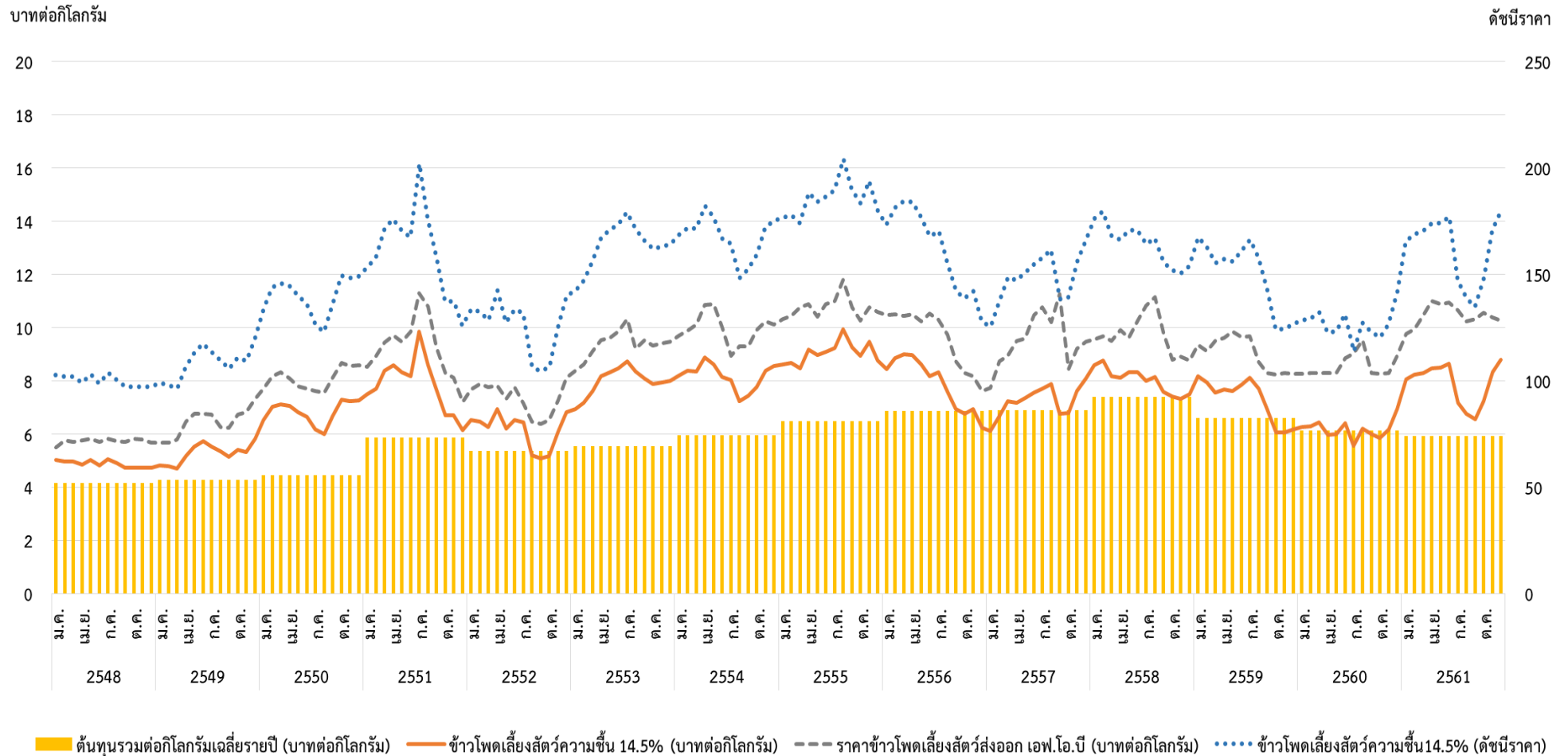
จากตารางที่ 3.7 พบว่า ปี 2561 มูลค่าส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 685.41 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 70.48 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่มีมูลค่า 2,321.67 ล้านบาท และมีปริมาณการส่งออก 82,428.27 ตัน ลดลงร้อยละ 74.28 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่มีปริมาณส่งออก 320,522.79 ตัน โดยประเทศไทยส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ประเทศฟิลิปปินส์มากเป็นอันดับ 1 มีมูลค่า 677.73 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 39.36 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่มีมูลค่า 1,117.70 ล้านบาท เนื่องจากประเทศไทยมีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีการส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าลดลง

สำหรับการนำเข้า ปี 2561 มีปริมาณการนำเข้า 0.13 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 7.14 เมื่อเทียบกับปีก่อน เนื่องจากมีผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาในปี 2560 ออกสู่ตลาดในช่วงเดือนมีนาคม - พฤษภาคม 2561 ทำให้มีการนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านลดลง นอกจากนี้ มีการนำเข้าวัตถุดิบอื่นมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ เช่น ข้าวสาลี และกากข้าวโพดที่เหลือจากขบวนการผลิตเอทานอล (Dry Distillers Grains With Soluble : DDGS) มาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสูตรอาหารสัตว์บางส่วน

ด้านราคา ปี 2561 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% เฉลี่ยกิโลกรัมละ 7.92 บาท ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ยกิโลกรัมละ 10.45 บาท เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อน

เนื่องจากรัฐบาลได้มีมาตรการกำหนดสัดส่วนการนำเข้าข้าวสาลีต่อการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ ในอัตรา 1 : 3 (นำเข้าข้าวสาลี 100 ตัน รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ 300 ตัน) โดยกำหนดให้ผู้นำเข้าข้าวสาลีนำเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตอาหารสัตว์เท่านั้น และขอความร่วมมือให้โรงงานอาหารสัตว์รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ในราคาไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 8 บาท

ภาพที่ 3.6 ดัชนีราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี. ตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2561

ที่มา : ข้อมูลดัชนีราคาและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% และต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปี จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
ข้อมูลราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี จากกระทรวงพาณิชย์

3.5.3 สถานการณ์ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ของไทย

จากภาพที่ 3.6 แสดงต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่า ปี 2548 – 2551 ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับการปรับตัวเพิ่มขึ้นของราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จึงทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น ขณะที่ในปี 2552 ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากราคาน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเป็นต้นทุนในการผลิตลดลงจึงทำให้ต้นทุนการผลิตปรับตัวลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2551 นอกจากนี้ ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตั้งแต่ปี 2553 – 2558 ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และยาฆ่าแมลง มีราคาสูงจากการผูกขาดของผู้ประกอบการบางรายทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น รวมทั้งหากเกษตรกรต้องการให้ผลผลิตมีคุณภาพเกษตรกรก็ต้องยอมจ่ายเงินซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ราคาที่สูงกว่าเมล็ดพันธุ์ทั่วไป 2-3 เท่าตัว อย่างไรก็ตาม ในปี 2559 – 2561 ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อไร่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง

จากภาพที่ 3.6 แสดงให้เห็นว่าในปี 2548 - 2561 ดัชนีราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% (บาทต่อกิโลกรัม) และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี (บาทต่อกิโลกรัม) มีทิศทางเดียวกัน โดยกำหนดให้ดัชนีราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ของปี 2548 เป็นปีฐาน อยู่ที่ระดับ 100 สามารถวิเคราะห์ ได้ดังนี้

ปี 2548

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 4.87 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 5.73 บาทต่อกิโลกรัม ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปี 2548 อยู่ในเกณฑ์ดี

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา มีความต้องการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในอาหารสัตว์และใช้ในอุตสาหกรรมเอทานอล รวมทั้งความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง เนื่องจากเกษตรกรหันไปปลูกมันสำปะหลังและอ้อยโรงงานที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ดังนั้น ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

ปี 2549

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 5.28 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.24 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 4.87 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 6.43 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.11 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 5.73 บาทต่อกิโลกรัม

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ที่มีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น เนื่องจากการส่งออกเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่เพิ่มขึ้นจากการปรับรูปแบบการส่งออกจากไก่สดเป็นไก่แปรรูป ในขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง เนื่องจากเกษตรกรหลายพื้นที่ที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หันไปปลูกมันสำปะหลังและอ้อยโรงงานที่ได้ผลตอบแทนสูงกว่าเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเอทานอล ประกอบกับภาวะน้ำท่วมในปี 2549 ส่งผลกระทบทำให้อาจเกิดภาวะขาดแคลนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีราคาสูงขึ้นกว่าที่คาดการณ์ไว้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการเลี้ยงไก่เนื้อ เนื่องจากมีต้นทุนการเลี้ยงมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาไก่เนื้อในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งนอกจาก

จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคเนื้อไก่ในประเทศแล้ว ยังส่งผลต่อการแข่งขันในการส่งออกผลิตภัณฑ์ไก่เนื้ออีกด้วย ดังนั้น ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรับตัวสูงขึ้น

ปี 2550

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 6.81 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.08 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 5.28 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 8.07 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.55 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 6.43 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ยังคงปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา มีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นวัตถุดิบในอาหารสัตว์ และใช้ในอุตสาหกรรมผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกขยายตัวสูงขึ้นสหรัฐอเมริกาจึงหันมาผลิตพลังงานชีวภาพ (เอทานอลและไบโอดีเซล) โดยใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเอทานอลประมาณร้อยละ 26 ของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐบาลสามารถควบคุมการระบาดของไข้หวัดนกได้ ประกอบกับการส่งออกไก่และผลิตภัณฑ์ได้ปรับเปลี่ยนเป็นไก่ปรุงสุก เพื่อให้ตลาดต่างประเทศมีความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารมากขึ้น ทำให้ไทยสามารถขยายการส่งออกได้ ส่งผลให้ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นวัตถุดิบในอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น แต่ราคาข้าวโพดที่เริ่มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ต้นทุนการเลี้ยงสัตว์สูงขึ้นตามไปด้วย ทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์บางรายเริ่มปรับตัวและหันมาใช้มันสำปะหลังเพื่อเป็นวัตถุดิบในอาหารสัตว์มากขึ้น ขณะที่ปริมาณข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง เนื่องจากเกษตรกรบางรายเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนที่ดีและทนแล้งกว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรบางพื้นที่ทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพาราและไม้ผลแทน ดังนั้น ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เพิ่มขึ้นของในประเทศและต่างประเทศ จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยที่เกษตรกรขายได้สูงขึ้นตามไปด้วย

ปี 2551

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7.85 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.30 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 6.81 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 9.24 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.49 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 8.07 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ยังคงปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา มีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นวัตถุดิบในอาหารสัตว์ และใช้ในอุตสาหกรรมผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกขยายตัวสูงขึ้นสหรัฐอเมริกาจึงหันมาผลิตพลังงานชีวภาพ (เอทานอลและไบโอดีเซล) โดยใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเอทานอลประมาณร้อยละ 26 ของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งสหรัฐอเมริกามีความต้องการใช้ข้าวโพดเพื่อการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น เนื่องจากสหภาพยุโรปประสบปัญหาภาวะแห้งแล้งจึงมีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นสำหรับความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศจีนมีปัญหาความปลอดภัยทางด้านอาหารทำให้ประเทศญี่ปุ่นหันมาซื้ออาหารโดยเฉพาะไก่จากประเทศไทยมากขึ้น ผู้เลี้ยงสัตว์จึงขยายการเลี้ยงและมีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นวัตถุดิบในอาหารสัตว์เพิ่มมากขึ้น ขณะที่

ปริมาณข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศลดลง เนื่องจากเกษตรกรบางรายเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนที่ดีและทนแล้งกว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน เป็นต้น และมีเกษตรกรบางรายเปลี่ยนไปปลูกยางพาราและไม้ผลแทน นอกจากนี้ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหรัฐอเมริกาลดลง เนื่องจากราคาถั่วเหลืองให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และราคาปุ๋ยซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการผลิตมีราคาสูงขึ้น โดยการปลูกข้าวโพดต้องใช้ปุ๋ยมากกว่าการปลูกถั่วเหลืองทำให้มีต้นทุนการปลูกข้าวโพดในสหรัฐอเมริกาสูงขึ้น เกษตรกรในสหรัฐอเมริกาจึงลดพื้นที่การปลูกข้าวโพดลง ดังนั้น ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เพิ่มขึ้นของต่างประเทศและในประเทศ จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยที่เกษตรกรขายได้สูงขึ้นตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2551 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโรงงานอาหารสัตว์ ณ ปลายทางปรับตัวลดลงตามภาวะราคาสินค้าในตลาดโลกและผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ทำให้ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง รวมทั้งได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามแผนการลงทุนภายใต้โครงการ Contract Farming ปี 2551 โดยมีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศลาวเป็นจำนวนมากในช่วงฤดูการผลิตในประเทศออกสู่ตลาด อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้มีโครงการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551 เห็นชอบให้กระทรวงพาณิชย์ดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ปีการผลิต 2551/52 โดยกำหนดราคารับจำนำ 8.50 บาทต่อกิโลกรัม และห้ามนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา ลาว พม่า) เป็นการชั่วคราว ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2551 ปี 2552

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 6.14 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 21.81 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.85 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 7.34 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 20.54 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.24 บาทต่อกิโลกรัม ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2551

สาเหตุจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกตั้งแต่กลาง ปี 2551 ที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหรัฐอเมริกาลดลงอย่างต่อเนื่อง และในสหรัฐอเมริกามีอุปทานของธัญพืช เช่น ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ เป็นต้น เพิ่มขึ้นมากทำให้อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ปรับสูตรไปใช้ข้าวสาลีแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกลดลง รวมทั้งความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศลดลง เนื่องจากผู้เลี้ยงสัตว์บางรายมีการปรับสูตรอาหารสัตว์ โดยใช้มันสำปะหลังทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาข้าวโพดในปีที่ผ่านมา ๆ มาอยู่ในเกณฑ์ดีจึงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูก และมีเกษตรกรบางรายปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกเพื่อตัดวงจรการระบาดของเพลี้ยแป้งสีชมพูในมันสำปะหลัง จึงหันมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า ประกอบกับสภาพอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ข้าวโพดได้รับปริมาณน้ำฝนที่เพียงพอ ดังนั้น ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของในประเทศและต่างประเทศ จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกลดลง ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยที่เกษตรกรขายได้ลดลงตามไปด้วย

อย่างไรก็ดี รัฐบาลได้มีโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ได้ประกาศให้มีการควบคุมการขนย้ายสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552 โดยห้ามไม่ให้นักกลางขนย้ายสินค้าเข้ามาในท้องที่ที่กำหนดโดยเฉพาะพื้นที่ในเขตภาคเหนือ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

ทั้งในด้านราคา ปริมาณ และรักษาเสถียรภาพของระบบตลาด และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2552 เห็นชอบหลักการและแนวทางการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53 โดยประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ขึ้นต่อกิโลกรัมละ 7.10 บาท เมื่อครบกำหนดระยะเวลาประกันหากขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดต่ำกว่าราคาประกันที่ตกลงไว้ในสัญญา เกษตรกรจะได้รับเงินส่วนต่างระหว่างราคาประกันกับราคาตลาดอ้างอิง หากราคาตลาดสูงกว่าราคาประกันเกษตรกรสามารถขายข้าวโพดในตลาดท้องถิ่นได้ตามปกติ

ปี 2553

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7.97 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.87 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 6.14 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 9.36 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.47 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.34 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยเริ่มทยอยปรับตัวเพิ่มขึ้น

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปผลิตเอทานอล และรัสเซียได้รับผลกระทบจากคลื่นความร้อนทำให้ผลผลิตข้าวสาลีที่ใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีผลผลิตลดลง รวมทั้งความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากโรงงานอาหารสัตว์ที่ใช้มันสำปะหลังในสูตรอาหารสัตว์ปรับเปลี่ยนมาใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เช่นเดิม ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากเกษตรกรขยายเนื้อที่เพาะปลูกในที่ว่างเชิงเขาและปลูกทดแทนเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังที่มีเพลี้ยแป้งระบาด ทำให้มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น แต่บางพื้นที่เพาะปลูกทางภาคเหนือตอนล่างได้รับผลกระทบจากภาวะฝนตกหนักและน้ำท่วม จึงทำให้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยรวมเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ดังนั้น ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกมีมากกว่าปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้น

นอกจากนี้ การที่รัฐบาลได้กำหนดราคาตลาดอ้างอิงเพื่อเป็นเกณฑ์กลางอ้างอิงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้ในการจ่ายเงินชดเชยส่วนต่างจากมาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 2553/54 โดยวิธีการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ขึ้นต่อกิโลกรัมละ 7.14 บาท โดยมีการกำหนดราคาอ้างอิงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นการช่วยพยุงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ไม่ให้ราคาอ่อนตัวลง และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกร ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ช่วยลดการจ่ายเงินชดเชยส่วนต่างจากการประกันราคาให้แก่เกษตรกร

ปี 2554

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 8.16 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.37 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.97 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 9.94 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.18 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.36 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยปรับตัวเพิ่มขึ้น

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมเอทานอล นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาและอาร์เจนตินามีอุปทานของธัญพืช เช่น ข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ เป็นต้น ลดลงมาก จึงมีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีมากขึ้นตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาหารไก่เนื้อ

ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบส่งออกจากไก่สดเป็นไก่แปรรูปจึงไม่มีการปนเปื้อนของเชื้อไข้หวัดนกทำให้ตลาดต่างประเทศมีความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารของไทยส่งผลให้อุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศลดลงเนื่องจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เช่น มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน เป็นต้น และเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปลูกแซมในสวนยางลดลง รวมทั้งมีพื้นที่เพาะปลูกบางส่วนได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม ทั้งนี้ ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม 2554 ลดลง เนื่องจากเข้าสู่ฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตทำให้เริ่มมีผลผลิตทยอยออกสู่ตลาดมากขึ้น และมีฝนตกในหลายพื้นที่ จึงทำให้ผลผลิตมีค่าความชื้นสูงและส่งผลให้ราคาที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง แต่อย่างไรก็ตาม ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้ในช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคม 2554 ปรับเพิ่มขึ้น เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกบางส่วนได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม ประกอบกับเส้นทางการขนส่งสินค้าเป็นไปอย่างยากลำบาก โดยมีสาเหตุจากสถานการณ์อุทกภัย อีกทั้งปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศลาวและกัมพูชาลดลง เนื่องจากประสบปัญหาอุทกภัย ซึ่งทำให้โรงงานผลิตอาหารสัตว์ได้ปรับราคาซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นเพื่อจูงใจให้เกษตรกรเร่งนำผลผลิตมาขายเพราะคาดว่าผลผลิตจะขาดตลาด ดังนั้น ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยในปี 2554 ปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เพิ่มขึ้นของต่างประเทศและในประเทศ จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกสูงขึ้น รวมทั้งปัญหาจากอุทกภัยในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านจึงส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยของไทยเพิ่มขึ้น

ปี 2555

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 9.05 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.88 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 8.16 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 10.74 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.05 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.94 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยเพิ่มขึ้น

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของต่างประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ การแปรรูปข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอล และอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่มีความต้องการอาหารสัตว์เพิ่มมากขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยลดลงเนื่องจากการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชของเกษตรกรที่หันไปปลูกมันสำปะหลังและอ้อยโรงงานที่ทนแล้งและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และภาคเหนือไม่สามารถปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แซมในสวนยางพาราที่เจริญเติบโตแล้วได้ นอกจากนี้ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหรัฐอเมริกาลดลง เนื่องจากสหรัฐอเมริกาผู้ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ของโลกประสบปัญหาภัยแล้งขั้นรุนแรง ส่งผลกระทบต่อให้ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ตามเป้าหมาย จึงทำให้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รวมทั่วโลกลดลงและขาดแคลน ทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยของไทยเพิ่มขึ้นตามราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลก ซึ่งส่งผลดีต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ รัฐบาลจึงมีการกำหนดนโยบายและมาตรการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ โดยมีการบริหารจัดการช่วงเวลาการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อไม่ให้กระทบในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตในประเทศ พร้อมทั้งดูแลคุ้มครองเกษตรกรและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ได้รับความเป็นธรรม

และสามารถเกื้อกูลกันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้คณะกรรมการนโยบายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีมติเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2555 เห็นชอบมาตรการรับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ปี 2555/56 เดือนสิงหาคมถึง ธันวาคม 2555 ในพื้นที่ 40 จังหวัด กรณีหากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ ณ จุดรับซื้อ มีราคาต่ำกว่ากิโลกรัมละ 9.00 บาท เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตในประเทศ ปี 2556

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7.90 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 12.73 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.05 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 9.62 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 10.38 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 10.74 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยลดลง

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์และวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากเนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นส่งผลให้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น และความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอาหารสัตว์ค่อนข้างทรงตัว เนื่องจากบริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์รายใหญ่ของไทยประสบปัญหาการขาดสภาพคล่อง ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้สต็อกมีปริมาณมาก ประกอบกับประเทศไทยมีมาตรการขยายระยะเวลาการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โครงการลงทุนเกษตรแบบมีสัญญากับประเทศเพื่อนบ้าน (Contract Farming) ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจจิระวัตติ์ – เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawade - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ที่กำหนดภาษีร้อยละ 0 สำหรับผู้นำเข้าทั่วไปในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนสิงหาคม 2556 ทำให้มีข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ราคาต่ำเข้ามาแข่งขันกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยมากขึ้น จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรับตัวลดลง รวมทั้งมีการนำเข้าข้าวสาลีคุณภาพต่ำมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสูตรอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ รัฐบาลได้มีมาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อยกระดับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เกษตรกรได้รับราคา 9 บาท/กิโลกรัม ที่ความชื้น 14.5% เพื่อช่วยยกระดับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้สูงขึ้นได้ในระดับหนึ่ง โดยเร่งผลักดันการส่งออกเพื่อดูดซับปริมาณส่วนเกินในตลาดส่งออกไปยังตลาดอาเซียน เช่น มาเลเซีย เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เป็นต้น ปี 2557

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7.24 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 8.31 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.90 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 9.52 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 1.03 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.62 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยชะลอลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน แต่โดยรวมทั้งปีราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรับตัวเพิ่มขึ้น

สาเหตุจากความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสถานการณ์ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้ใช้ ผู้ผลิต และผู้ส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ที่สุดของโลกอย่างสหรัฐอเมริกาเริ่มนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไปผลิตเอทานอลเพื่อใช้ในเป็นพลังงานทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งก่อให้เกิดภาวะการขาดแคลนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารสัตว์จำพวกไก่เนื้อ ไก่ไข่ สุกรขุน และโค รวมทั้งประเทศญี่ปุ่นมีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นเห็นได้จากการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากสหรัฐอเมริกา ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหรัฐอเมริกาเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวย

ต่อการเพาะปลูก และความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการขยายตัวของภาคปศุสัตว์ ในขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดในประเทศไทยลดลงเนื่องจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีต้นทุนการเพาะปลูกสูงทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกมันสำปะหลัง และอ้อยโรงงานที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า รวมถึงพื้นที่สวนยางพาราซึ่งเกษตรกรปลูกแซมระหว่างรอผลผลิตจากยางพาราเมื่อยางพาราพร้อมให้ผลผลิตจึงยกเลิกการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมื่อปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ รัฐบาลจึงต้องดำเนินมาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยมีการผลักดันนโยบายการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายใต้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยนำร่องที่จังหวัดตาก แต่ทั้งนี้ในช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคมเป็นช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ประกอบกับมีฝนตกชุกอย่างต่อเนื่องทำให้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เกิดปัญหาด้านคุณภาพ (ความชื้นสูง) ทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวมีราคาปรับตัวลงแต่ยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าต้นทุนการผลิตตั้งนั้น ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกที่เพิ่มมากกว่าความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกเพียงเล็กน้อย ส่งผลให้ระดับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกลดลง ซึ่งกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทุกประเทศทั่วโลก จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยของไทยชะลอลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน แต่โดยรวมทั้งปี 2557 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรับตัวเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตามเนื่องจากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศปรับตัวลดลง คาดว่าจะมีผู้ประกอบการที่รวบรวมข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บางรายเก็บสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์คุณภาพดีไว้เก็งกำไรในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ในช่วงต้นปี 2557 ประสบปัญหาภัยแล้งทำให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนในพื้นที่ถั่วเหลือง และพื้นที่มันสำปะหลังปลูกใหม่ที่ประสบภัยแล้งในช่วงต้นปี และเกษตรกรไม่สามารถหาท่อนพันธุ์มาปลูกทดแทนใหม่ได้ รัฐบาลจึงต้องดำเนินมาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยมีการผลักดันนโยบายการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายใต้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยนำร่องที่จังหวัดตาก จึงส่งผลให้ในช่วงปลายปี 2557 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรับตัวสูงขึ้น ปี 2558

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 8.02 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.78 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.24 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 9.73 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.14 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.52 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยปรับตัวเพิ่มขึ้น

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์และวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกลดลงเนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกเพิ่มขึ้น และความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีมากขึ้นตามการขยายตัวของภาคปศุสัตว์ ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลงเนื่องจากฝนทิ้งช่วงและกระทบแล้งทำให้ไม่สามารถปลูกในช่วงต้นฤดูฝน (มี.ค.-มิ.ย.) เกษตรกรจึงเลื่อนไปปลูกในช่วงเดือนกรกฎาคม และมีเกษตรกรบางส่วนปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง และอ้อยโรงงานที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าและเป็นพืชทนแล้งและดูแลรักษาง่าย ดังนั้น ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกและในประเทศไทยไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้น

จากปัญหาการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การเผาตอซังที่ก่อมลภาวะหมอกควันและทำให้ดินเสื่อมโทรม เกษตรกรต้องย้ายพื้นที่เพาะปลูกใหม่ก่อให้เกิดปัญหาบุกรุกป่าตามมา สำนักงานการปฏิรูป

ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้ร่วมกับบริษัท กรุงเทพโปรดิวส์ จำกัด (มหาชน) จัดทำโครงการ “เกษตรกรพึ่งตน ข้าวโพดยั่งยืน” เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีเป้าหมายเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ผ่านวิธีการปลูกที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ลดการเผาตอซังและลดการใช้สารเคมี สามารถทำให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ 57 และช่วยต้นทุนการผลิตลดลงร้อยละ 25 ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและเน้นในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การตรวจสอบย้อนกลับแหล่งที่มาของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า จากความสำเร็จนี้ ส.ป.ก. จึงมีแผนขยายพื้นที่โครงการและเพิ่มเป้าหมายเกษตรกรให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

ปี 2559

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7.32 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 8.79 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 8.02 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 9.04 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 7.05 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.73 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยปรับตัวลดลง

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป อินเดีย แอฟริกาใต้ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์และวัตถุดิบในการผลิตเอทานอล ลดลง และโดยเฉพาะประเทศจีนมีความต้องการข้าวโพดลดลงเนื่องจากมีสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สูงถึง 200 ล้านตัน ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการใช้ได้ตลอดทั้งปี ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกเพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกลดลง สำหรับความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีมากขึ้นตามการขยายตัวของการเลี้ยงสัตว์ ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลงเนื่องจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพาราและมันสำปะหลังมากขึ้น ประกอบกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประสบปัญหาภัยแล้ง ปริมาณน้ำน้อย ฤดูฝนคลาดเคลื่อน ส่งผลให้เกษตรกรโดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทานไม่สามารถปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้เหมือนเช่นทุกปี ทำให้ปริมาณข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เก็บในสต็อกไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ ส่งผลให้ผู้ผลิตอาหารสัตว์มีการนำข้าววัตถุดิบอื่น เช่น ข้าวสาลี และกากข้าวโพดที่เหลือจากขบวนการผลิตเอทานอล (Dry Distillers Grains With Soluble : DDGS) มาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสูตรอาหารสัตว์บางส่วน จึงทำให้ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม 2559 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับในช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ออกสู่ตลาดและมีผลผลิตออกสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา จึงทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้รับผลกระทบจากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ลดลง ด้วยเหตุนี้ทำให้สภาเกษตรกรแห่งชาติร่วมกับสมาคมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เรียกร้องให้กระทรวงพาณิชย์บริหารจัดการด้านวัตถุดิบอื่นทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ควบคุมการนำเข้าข้าวสาลี รวมทั้งกำหนดสัดส่วนการรับซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศและวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ผลิตโดยเกษตรกรไทย โดยเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมาตรการควบคุมการนำเข้าข้าวสาลีเพื่อนำมาใช้เลี้ยงสัตว์เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาต และต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบการนำเข้าในราชอาณาจักร พร้อมทั้งกำหนดสัดส่วนการนำเข้าข้าวสาลีต่อการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศในอัตราส่วน 1 ต่อ 3 (หากมีการนำเข้าข้าวสาลี 1 ตัน จะต้องรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศปริมาณ 3 ตัน) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาด้านราคาและปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แก่เกษตรกรไทย รวมทั้งมีมาตรการโดยกำหนดราคาการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ณ หน้าโรงงานที่ 8 บาทต่อกิโลกรัม เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ

ปี 2560

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 6.17 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 15.63 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 7.32 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 8.55 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงร้อยละ 5.46 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 9.04 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยปรับตัวลดลง

สาเหตุความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์และวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลลดลง ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกเพิ่มขึ้น เนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกลดลง สำหรับความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีมากขึ้นตามการขยายตัวของการเลี้ยงสัตว์ ประกอบกับการเปิดตัวโรงงานผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ 2 แห่ง ทำให้มีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อวัตถุดิบเพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลงเนื่องจากในปีที่ผ่านมาราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลงจึงทำให้เกษตรกรหันไปปลูกมันสำปะหลังและอ้อยโรงงานที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม 2560 บริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์รายใหญ่ 3 ราย ประกอบด้วยกลุ่มเจริญโภคภัณฑ์อาหาร แผลมทอง และซีพีพัฒนา ได้ประกาศยุติการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรอย่างไม่กำหนด สาเหตุเกิดจากแรงกดดันของภาครัฐที่มีต่อมาตรการกำหนดสัดส่วนการนำเข้าข้าวสาลีต่อการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศในอัตราส่วน 1 ต่อ 3 เมื่อมีการประกาศยุติการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสต็อกเพิ่มขึ้น ในขณะที่ผลผลิตของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูกาลผลิตใหม่เริ่มทยอยออกสู่ตลาดในปริมาณมาก และประกอบกับผู้ผลิตอาหารสัตว์ประมูลข้าวสารในสต็อกภาครัฐเพื่อมาใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เกือบครึ่งหนึ่งปลูกในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ บุกรุกพื้นที่ป่า และพื้นที่ผิวดินกฎหมาย ซึ่งผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ได้มีคุณภาพต่ำ ทำให้ผู้ผลิตอาหารสัตว์หลายรายไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เนื่องจากจะมีปัญหาในการส่งออกจากการที่ประเทศผู้ซื้อกำหนดประเด็นการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นเงื่อนไขในการซื้อด้วย ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยลดลง ดังนั้น สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยได้ขอให้ภาครัฐเข้ามาช่วยวางระบบการตรวจสอบย้อนกลับที่มาของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อป้องกันการสวมสิทธิ์ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงกำหนดแนวทางป้องกัน และขอความร่วมมือจากสมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทยช่วยควบคุมการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ เน้นจำหน่ายให้กับเกษตรกรที่เพาะปลูกในพื้นที่ที่ถูกกฎหมาย และ ธ.ก.ส. ช่วยควบคุมผ่านช่องทางด้านสินเชื่อ โดยการจ่ายเงินกู้เฉพาะเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกถูกต้องและมีเอกสารสิทธิ์เท่านั้น และขอให้ภาครัฐสนับสนุนโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ดูแลหลังนา ปี 2560/61 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับสมดุลของปริมาณการผลิตของตลาดข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อช่วยลดรอบการทำงานไม่ให้มีผลผลิตเกินความต้องการ ขณะเดียวกันช่วยกระจายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่ให้กระจุกตัว และทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความเสถียรภาพมากขึ้น โดยจะต้องดำเนินการควบคู่กับการลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ บุกรุกพื้นที่ป่า และพื้นที่ผิวดินกฎหมายในช่วงต้นฝน

ปี 2561

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7.92 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.30 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 6.17 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี เฉลี่ย 10.45 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.23 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่ 8.55 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยปรับตัวลดลง

สาเหตุจากความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์และวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้นมากกว่าปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้ เนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกเพิ่มขึ้น สำหรับความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีมากขึ้นตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีราคาสูงขึ้น เช่น เมล็ดพันธุ์ สารเคมี เป็นต้น เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกมันสำปะหลังและอ้อยโรงงาน เนื่องจากให้ผลตอบแทนดีกว่า และเป็นพืชที่ทนแล้งดูแลรักษาง่าย รวมทั้งในช่วงครึ่งแรกปี 2561 เข้าสู่ช่วงการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ออกสู่ตลาดลดลง แม้ว่ามีผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปลูกหลังฤดูการให้น้ำออกสู่ตลาดในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน แต่ปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ในช่วงครึ่งแรกปี 2561 เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามจากการประชุมนโยบายบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (นบขพ.) เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2561 กระทรวงพาณิชย์ได้ออกประกาศผ่อนปรนมาตรการควบคุมกำหนดการนำเข้าข้าวสาลี 3:1 ส่วน เป็น 2:1 ส่วน ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน - 31 สิงหาคม 2561 เพื่อให้โรงงานอาหารสัตว์สามารถนำเข้าข้าวสาลีเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศปรับตัวลดลง ประกอบกับในช่วงเดือนกันยายนเป็นช่วงที่มีปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ออกสู่ตลาดมาก และสภาพภูมิอากาศฝนตกชุกเกษตรกรจึงเร่งเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อระบายออกสู่ตลาด จึงทำให้ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน 2561 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ลดลง แต่ทั้งนี้โดยรวมแล้วปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้เพิ่มขึ้นแต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงมีนโยบายสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการทำนาปรังไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แทน โดยคำนึงถึงสภาพพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา ซึ่งเป็นพืชที่ตลาดมีความต้องการและให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า ตลอดจนหาตลาดเข้ามารับซื้อผลผลิต โดยกำหนดราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% ไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 8 บาท เป็นราคาที่จำหน่าย ณ หน้าโรงงานอาหารสัตว์ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งการดำเนินงานโครงการดังกล่าวจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ว่าหากทำการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้วจะได้ราคาดีและมีตลาดรับซื้อที่แน่นอน และเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศให้อยู่ในระดับที่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด รวมทั้งกระทรวงพาณิชย์ได้ออกมาตรการควบคุมการนำเข้าข้าวสาลี 1:3 ส่วน แต่การกำหนดมาตรการนี้ส่งผลกระทบต่อต้นทุนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมากจึงเสนอให้กระทรวงพาณิชย์พิจารณาทบทวนสัดส่วนกำหนดการนำเข้าข้าวสาลีต่อการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ใหม่เป็น 1:2 ส่วน ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน - 31 สิงหาคม 2561 ภายใต้เงื่อนไขที่โรงงานอาหารสัตว์จะต้องรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5% จากเกษตรกรในราคาไม่ต่ำกว่า 8 บาทต่อกิโลกรัมและจะต้องเป็นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินเพื่อยืนยันว่าไม่ได้รุกรานหรือทำลายสิ่งแวดล้อมเท่านั้น เพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพราคาผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศและลดการนำเข้าข้าวสาลีจากต่างประเทศ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ข้างต้น พบว่า สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ผลิตและส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ที่สุดของโลกจึงเป็นผู้กำหนดราคาตลาดโลก (ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สหรัฐอเมริกาชั้น 2 ตลาดชิคาโก) ดังนั้น ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สหรัฐอเมริกาชั้น 2 ตลาดชิคาโกจึงมีอิทธิพลต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งมีอิทธิพลต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย

ทั้งนี้ ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออก เอฟ.โอ.บี ในประเทศจะสูงกว่าราคาข้าวโพดเลี้ยงสหรัฐอเมริกาชั้น 2 ตลาดชิคาโก เนื่องจากปัจจัยภายในประเทศ ได้แก่ 1) ความต้องการใช้ของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ภายในประเทศที่มีความต้องการใช้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากกว่าร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นหลัก การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของความต้องการใช้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ 2) การนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านที่มีราคาต่ำกว่าราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ การนำเข้าทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร หากมีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะช่วงที่ผลผลิตภายในประเทศออกสู่ตลาดมากในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคมของทุกปี อาจส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ภายในประเทศ 3) การนำเข้าพืชทดแทน มาตรการกำหนดการนำเข้าสารลีราคาถูกมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บางส่วนในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อาจส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ภายในประเทศ 4) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ไม่เหมาะสม ปลูกในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ บุกรุกพื้นที่ป่า และพื้นที่ผิดกฎหมาย ซึ่งภาคเอกชนมีมาตรการไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์/พื้นที่ป่า อาจส่งผลให้การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง ดังนั้น หากไม่มีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หรือส่งเสริมการปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสมอื่น ๆ อาจทำให้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขาดแคลน รวมทั้งปัญหาภัยธรรมชาติ การเกิดปัญหาภัยแล้ง ภาวะฝนทิ้งช่วง และภาวะน้ำท่วม อาจส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศและอาจทำให้มีผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ภายในประเทศ และ 5) การดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เช่น มาตรการแทรกแซงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยวิธีการประกันรายได้เกษตรกร การรับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ภายในประเทศ

3.6 ปาล์มน้ำมัน

ในกลุ่มพืชน้ำมันที่มีการเพาะปลูกทั่วโลก ปาล์มน้ำมันถือเป็นพืชน้ำมันที่มีศักยภาพการผลิตน้ำมันสูงสุดเมื่อเทียบกับการแข่งขันพืชน้ำมันชนิดอื่น เช่น มะพร้าว มะกอก ฝ้าย ถั่วลิสง ดอกทานตะวัน เป็นต้น ทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตและราคาต่ำกว่าน้ำมันพืชชนิดอื่น โดยเปรียบเทียบ อีกทั้งน้ำมันปาล์มยังเป็นน้ำมันพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย ทั้งการเป็นสินค้าเพื่อการบริโภค เป็นวัตถุดิบอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกหลายอุตสาหกรรม และใช้เป็นพลังงานทดแทนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาปริมาณการค้าน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยภูมิภาคอาเซียนถือเป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันหลักของโลก โดยประเทศผู้ผลิตสำคัญ คือ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ที่มีผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบรวมกันประมาณ 58.18 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.98 ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก และมีสัดส่วนการส่งออกน้ำมันปาล์มรวมกันสูงถึงร้อยละ 89.16 ของการส่งออกน้ำมันปาล์มโลก ทำให้อินโดนีเซียและมาเลเซียมีบทบาทสูงในการกำหนดทิศทางราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทย พบว่า มีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูง โดยเนื้อที่ให้ผล และผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 2.66 ล้านไร่ และ 6.39 ล้านตัน ในปี 2550 เป็น 4.83 ล้านไร่ และ 14.10 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 81.57 และร้อยละ 191.93 โดยมีผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบเป็นอันดับ 3 ของโลก ซึ่งพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบของไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2551 – 2555 ได้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันไปยังภาคเหนือ ภาคกลาง

และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น ตามยุทธศาสตร์ของภาครัฐในการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อสนับสนุนแผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของประเทศ

3.6.1 ภาพรวมสถานการณ์ปาล์มน้ำมันของโลกในปี 2561

1) ด้านการผลิต

ผลผลิตน้ำมันปาล์มของโลกในปี 2560/61 มีจำนวน 69.28 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 ที่มีผลผลิตเท่ากับ 65.26 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.16 เนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้ง ในหลายประเทศผู้ผลิตเริ่มคลี่คลายลง ซึ่งอินโดนีเซีย และมาเลเซียผลิตน้ำมันปาล์มได้ 38.50 ล้านตัน และ 19.68 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 6.94 และร้อยละ 4.35 ตามลำดับ โดยทั้งสองประเทศ มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 83.98 ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก สำหรับไทยผลิตได้เป็นอันดับที่ 3 ของโลก สามารถผลิตได้ 2.70 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.90 ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก

2) ด้านการตลาด

ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มของโลกในปี 2560/61 มีปริมาณ 64.94 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 อยู่ที่ 61.50 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.59 เนื่องจากน้ำมันปาล์มเป็นพืชน้ำมันที่มีราคา ถูกที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพืชน้ำมันอื่น ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อการบริโภคและเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนจึงเพิ่มมากขึ้น โดยประเทศที่มีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มมากที่สุด คือ อินโดนีเซีย 10.49 ล้านตัน รองลงมา ได้แก่ อินเดีย 9.40 ล้านตัน สหภาพยุโรป 6.55 ล้านตัน และจีน 5.10 ล้านตัน ตามลำดับ

การค่าน้ำมันปาล์มโลก พบว่า ปี 2560/61 การส่งออกน้ำมันปาล์มของโลกมีปริมาณ 48.75 ล้านตัน ลดลงจากปี 2559/60 อยู่ที่ 48.92 ล้านตัน หรือลดลงร้อยละ 0.35 เนื่องจากอินโดนีเซีย มีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มภายในประเทศเพิ่มขึ้น เป็นผลให้ส่งออกน้ำมันปาล์มได้ลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา สำหรับการนำเข้าน้ำมันปาล์มของโลกมีปริมาณ 45.85 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559/60 อยู่ที่ 45.49 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.79 เนื่องจากอินเดีย จีน และปากีสถานมีการนำเข้าน้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้น

ด้านราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียในปี 2561 เฉลี่ยอยู่ที่ตันละ 2,246.80 ริงกิต (18.28 บาทต่อกิโลกรัม) ลดลงจากปี 2559/60 อยู่ที่ 2,779.34 ริงกิต (22.24 บาทต่อกิโลกรัม) ในปี 2560 หรือลดลงร้อยละ 19.16 สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดรอเตอร์ดัมในปี 2561 เฉลี่ยอยู่ที่ตันละ 522.97 ดอลลาร์สหรัฐ (19.23 บาทต่อกิโลกรัม) ลดลงจาก 717.30 ดอลลาร์สหรัฐ (24.48 บาทต่อกิโลกรัม) ในปี 2560 หรือลดลงร้อยละ 27.09

3.6.2 ภาพรวมสถานการณ์ปาล์มน้ำมันของไทยในปี 2561

1) ด้านการผลิต

ในปี 2561 มีเนื้อที่ให้ผล 5.09 ล้านไร่ ผลผลิต 15.39 ล้านตัน และผลผลิตต่อไร่ 3,024 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีเนื้อที่ให้ผล 4.83 ล้านไร่ ผลผลิต 14.10 ล้านตัน และผลผลิตต่อไร่ 2,918 กิโลกรัม เนื่องจากเนื้อที่ให้ผลและปริมาณน้ำฝนเพิ่มขึ้น ประกอบกับเนื้อที่ให้ผลของปาล์มน้ำมัน ในช่วงอายุ 7 – 16 ปี มีสัดส่วนมากขึ้น และเป็นช่วงอายุของปาล์มที่ให้ผลผลิตสูง จึงส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น

2) ด้านการตลาด

ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อการบริโภค 1.20 ล้านตัน และมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อผลิตไบโอดีเซล 1.16 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 3.21 และร้อยละ 19.05 ตามลำดับ เนื่องจากความต้องการใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็วเพิ่มขึ้น รวมทั้งกระทรวงพลังงานได้ประกาศปรับสัดส่วนการใช้ไบโอดีเซล (B7) เพิ่มขึ้นด้วย

การค่าน้ำมันปาล์มดิบและผลิตภัณฑ์ของไทยในปี 2561 พบว่า มีปริมาณการส่งออก (ตารางที่ 3.8) 589,478 ตัน มูลค่า 13,350 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่ส่งออกได้ 429,959 ตัน มูลค่า 11,752 ล้านบาท เนื่องจากราคาน้ำมันปาล์มดิบของไทยในช่วงต้นปีปรับตัวลดลงใกล้เคียงกับราคาในตลาดโลก จึงส่งผลให้ในช่วงครึ่งปีแรกไทยสามารถส่งออกน้ำมันปาล์มดิบได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับด้านการนำเข้า มีปริมาณ 72,173 ตัน มูลค่า 2,918 ล้านบาท ลดลงจากปี 2560 ที่นำเข้า 81,797 ตัน มูลค่า 3,783 ล้านบาท โดยส่งออกไปยังประเทศมาเลเซียมากที่สุดอยู่ที่ 20.75 ล้านกิโลกรัม รองลงมา ได้แก่ อินเดีย 0.003 ล้านกิโลกรัม ไนจีเรีย 0.002 ล้านกิโลกรัม และฟิลิปปินส์ 0.001 ล้านกิโลกรัม ตามลำดับ

ตารางที่ 3.8 ประเทศผู้นำเข้าปาล์มน้ำมันของไทยที่สำคัญระหว่างปี 2557 – 2561

หน่วย: กิโลกรัม

ประเทศ	ปริมาณ				
	2557	2558	2559	2560	2561
มาเลเซีย	13,380,770	10,137,750	8,436,280	6,916,690	20,745,430
อินเดีย	890	936	-	2,326	3,437
ไนจีเรีย	648	345	410	-	1,729
ฟิลิปปินส์	2,166	2,435	1,852	1,360	1,645
เยอรมนี	-	-	1,193	1,257	956
เดนมาร์ก	-	-	-	-	400
คองโก	656	-	-	20	320
สหรัฐอเมริกา	-	-	-	-	108
ฮ่องกง	-	-	-	18	39
สิงคโปร์	49	-	-	-	4
ประเทศอื่น ๆ	2,519	3,340	15,926	29,988	2
รวม	13,387,698	10,144,806	8,455,661	6,951,659	20,754,070

ที่มา: กรมศุลกากร

3.6.3 สถานการณ์ราคาปาล์มน้ำมันของไทย

จากภาพที่ 3.7 แสดงต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของปาล์มน้ำมัน พบว่า ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมเฉลี่ยรายปีของปาล์มน้ำมันของไทยมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น มีสาเหตุหลักมาจากราคาปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะราคาปุ๋ยที่เพิ่มสูงขึ้น โดยโครงสร้างต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันเกือบร้อยละ 40 เป็นค่าปุ๋ย เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ต้องการการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องและต้องการธาตุอาหารในปริมาณมากเพื่อให้ผลผลิต อย่างไรก็ตาม ในปี 2552 ปี 2555 และปี 2558 ต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันปรับตัวเพิ่มขึ้น ในขณะที่ราคาปาล์มน้ำมันปรับตัวลดลง เนื่องจากผลผลิตปาล์มน้ำมันที่เข้าโรงงานสกัดลดลง ทำให้มีปริมาณผลผลิตในประเทศไม่เพียงพอต่อกำลังการผลิตของโรงงานสกัด

จากภาพที่ 3.7 แสดงดัชนีราคาปาล์มน้ำมัน (น.น. > 15 กิโลกรัม) ราคาปาล์มน้ำมัน (บาทต่อกิโลกรัม) ราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. (บาทต่อกิโลกรัม) ของประเทศไทย และราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซีย (บาทต่อกิโลกรัม) ซึ่งเป็นราคาอ้างอิงในตลาดโลก ในปี 2548 ถึงปี 2561 โดยสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของราคาปาล์มน้ำมันในแต่ละปีได้ ดังนี้

ปี 2548

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 2.76 บาทต่อกิโลกรัม ราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 16.89 บาทต่อกิโลกรัม และ 22.02 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 15.15 บาทต่อกิโลกรัม

ในปี 2548 ไทยประสบกับสภาพอากาศแปรปรวนจากความแห้งแล้งอย่างรุนแรง ทำให้ผลผลิตโดยเฉลี่ยของปาล์มน้ำมันลดลง และผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบของไทยก็ลดลงเช่นกัน โดยราคาน้ำมันปาล์มดิบของไทยปรับตัวลงมาใกล้เคียงกับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซีย

ปี 2549

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 2.43 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 12.21 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 15.77 บาทต่อกิโลกรัม และ 20.01 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 6.63 และร้อยละ 9.13 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 15.73 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 3.83

สาเหตุมาจากสภาพอากาศเอื้ออำนวยและปริมาณน้ำมีเพียงพอต่อการเพาะปลูก ทำให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น จึงมีผลผลิตเข้าสู่โรงงานสกัดเพิ่มขึ้นเกินต่อความต้องการใช้ เป็นผลให้ราคาปาล์มน้ำมันปรับตัวลดลงจากอุปทานที่เพิ่มขึ้น แต่ราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซีย ซึ่งเป็นราคาอ้างอิงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากผลผลิตปาล์มน้ำมันลดลงจากสถานการณ์ภัยแล้งในประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ เป็นผลให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มของโลกลดลง ราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียจึงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2550

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 4.01 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 65.24 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 24.45 บาทต่อกิโลกรัม และ 29.25 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 55.04 และร้อยละ 46.18 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 25.63 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 62.94

สาเหตุมาจากในปี 2550 ผลผลิตปาล์มน้ำมันลดลงจากปีก่อนภาวะภัยแล้งตั้งแต่ปลายปี 2548 ต่อเนื่องถึงต้นปี 2550 และจากราคาในปี 2549 ที่อยู่ในระดับต่ำ จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรบำรุงรักษา

และดูแลต้นปาล์มดีเท่าที่ควร ทำให้ปริมาณผลปาล์มที่โรงงานสกัดน้ำมันรับซื้อจากเกษตรกรลดลง โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มจึงมีกำลังการผลิตส่วนเกินอยู่มาก ทำให้มีการแข่งขันกันรับซื้อวัตถุดิบ ประกอบกับความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากพืชน้ำมันเพื่อการบริโภคที่เป็นสินค้าทดแทนกันเกิดปัญหาขาดแคลน เช่น ถั่วเหลือง จึงเป็นผลให้ราคาปาล์มน้ำมันเฉลี่ยทั้งปีปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมาก และจากต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นก็ทำให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น จากความต้องการใช้เพื่อผลิตไบโอดีเซลเป็นพลังงานทดแทน อย่างไรก็ตาม ในด้านการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของไทยปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากราคาขายน้ำมันปาล์มดิบในตลาดมาเลเซีย ซึ่งเป็นราคาอ้างอิงในตลาดโลกสูงกว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบของไทย จึงทำให้ไทยได้รับประโยชน์จากการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบที่เพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 37.3

ปี 2551

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 4.36 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 8.88 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 28.96 บาทต่อกิโลกรัม และ 38.06 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 18.45 และร้อยละ 30.12 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 29.68 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 15.80

สาเหตุมาจากในช่วงต้นปี 2551 ราคาปาล์มน้ำมันปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น จากความต้องการใช้ภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น และจากราคาในปี 2550 อยู่ในระดับสูง จึงจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการบำรุงรักษาและดูแลต้นปาล์มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายปี 2551 ราคาน้ำมันปาล์มดิบของไทยประสบกับความผันผวนเช่นเดียวกับราคาในตลาดโลก ส่งผลให้ราคารับซื้อผลผลิตปาล์มที่เคยสูงถึงกิโลกรัมละ 5.90 บาท ในเดือนมกราคม 2551 ปรับลดลงต่ำกว่ากิโลกรัมละ 3 บาท ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2551 เป็นต้นมาจากราคาที่ปรับตัวลดลงในช่วงปลายปี ภาครัฐจึงได้ออกมาตรการแทรกแซงราคาผลปาล์มที่กิโลกรัมละ 3.50 บาท และน้ำมันปาล์มที่กิโลกรัมละ 22.50 บาท เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรและพยุจราคาไม่ให้ตกต่ำตามราคาในตลาดโลก โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2551 ถึงเดือนมกราคม 2552 อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายปีเป็นฤดูกาลที่ผลปาล์มออกสู่ตลาดน้อย จึงทำให้โรงงานแข่งขันกันรับซื้อผลปาล์ม ราคาซื้อขายผลปาล์มจึงปรับตัวสูงขึ้นเกินกว่าราคาประกันตามมาตรการของรัฐบาล สำหรับผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบของไทยในปี 2551 ปรับตัวเพิ่มขึ้น และสต็อกน้ำมันปาล์มในช่วงต้นปีอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติมาก ผู้ประกอบการและโรงกลั่นน้ำมันพืชจึงได้ร้องขอให้นำน้ำมันปาล์มเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลน โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2551 อนุมัติให้นำเข้าน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มสต็อกภายในประเทศ และจัดสรรให้กับสมาชิกโรงกลั่นน้ำมันตามสัดส่วนการรับซื้อผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบในประเทศปี 2550 ดังนั้น ราคาน้ำมันปาล์มดิบในครึ่งปีแรกปรับตัวสูงขึ้นตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก ประกอบกับความต้องการเพื่อผลิตไบโอดีเซลตามนโยบายภาครัฐที่ประกาศใช้น้ำมันปี 2 ในเดือนกุมภาพันธ์ 2551 ส่วนครึ่งปีหลังราคาได้ผันผวนตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก

ปี 2552

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 3.65 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 16.36 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 24.33 บาทต่อกิโลกรัม และ 30.19 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 15.99 และร้อยละ 20.68 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 22.91 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 22.81

สาเหตุมาจากราคาปาล์มน้ำมันลดลงตามราคาน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันเชื้อเพลิงที่ปรับลดลงตามราคาตลาดโลก จากภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัว ประกอบกับผลผลิตปาล์มน้ำมันที่เข้าโรงงานสกัดลดลง เนื่องจากคุณภาพผลปาล์มและปัญหาการตัดผลปาล์มดิบ ทำให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบปรับตัวลดลงอย่างไรก็ดี ราคาน้ำมันปาล์มดิบของไทยเฉลี่ยสูงกว่าราคาตลาดมาเลเซีย เนื่องจากได้รับปัจจัยบวกจากโครงการแทรกแซงราคาของภาครัฐ และผลผลิตในประเทศไม่เพียงพอต่อการกำลังการผลิตของโรงงานสกัด

ปี 2553

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 4.44 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 21.58 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 29.11 บาทต่อกิโลกรัม และ 33.05 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 19.65 และร้อยละ 9.47 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 27.74 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 21.08

สาเหตุมาจากผลผลิตปาล์มน้ำมันได้รับผลกระทบจากสภาพอากาศแปรปรวนตั้งแต่ปี 2552 ที่ปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าปกติต่อเนื่องมาจนเกิดภาวะเอลนีโญในปี 2553 และเกิดภาวะลานีญาในปลายปี ส่งผลให้ผลผลิตออกสู่ตลาดต่ำกว่าที่คาดการณ์ โดยปริมาณผลปาล์มที่โรงงานสกัดรับซื้อจากเกษตรกรลดลงจากปีก่อนร้อยละ 0.6 ไม่เพียงพอต่อการกำลังการผลิตของโรงงานสกัด โดยเฉพาะในไตรมาส 4 ผลผลิตลดต่ำสุดในรอบ 5 ปี ส่งผลให้โรงงานสกัดแข่งขันรับซื้อผลผลิต เป็นผลให้ราคาปาล์มน้ำมันปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น และจากราคาต้นทุนการผลิตที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งความต้องการใช้น้ำมันปาล์มเป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลปี 100 เพื่อผสมเป็นน้ำมันดีเซลปี 3 แทนปี 2 ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2553 เป็นผลให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในเดือนธันวาคม 2553 ที่สูงถึงกิโลกรัมละ 43.80 บาท

ปี 2554

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 5.39 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 21.48 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 34.12 บาทต่อกิโลกรัม และ 43.03 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 17.21 และร้อยละ 30.20 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 33.21 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 33.21

สาเหตุมาจากเกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น และสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยทำให้ผลผลิตโตเต็มที่ และมีสัดส่วนต้นปาล์มพันธุ์ดีเพิ่มขึ้น เป็นผลให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่โรงงานสกัดได้มีปริมาณเพิ่มขึ้น และความต้องการใช้น้ำมันปาล์มในประเทศเพื่อการบริโภคและผลิตไบโอดีเซลปรับตัวเพิ่มขึ้น เป็นผลให้ราคาปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งภาครัฐได้ออกมาตรการบังคับใช้ไบโอดีเซล B5 ทั่วประเทศ ตั้งแต่เดือนกันยายน 2554 และได้ให้ความสำคัญต่อการเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่สุกแก่เต็มที่ เพื่อให้โรงงานสกัดรับซื้อผลปาล์มในราคาตามคุณภาพ ลดความสูญเสียน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ส่งผลให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มของประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพน้ำมัน และได้มีการส่งออกน้ำมันปาล์มไปยังตลาดสหภาพยุโรป และมาเลเซียที่ต้องการนำเข้าน้ำมันปาล์มเพื่อทดแทนน้ำมัน Rapeseed เพิ่มขึ้น และภาครัฐ ดังนั้น จึงเป็นผลให้ราคาน้ำมันปาล์มจึงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2555

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 4.77 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 11.47 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์

ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 30.86 บาทต่อกิโลกรัม และ 35.66 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 9.55 และร้อยละ 17.13 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 23.64 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 28.82

สาเหตุมาจากในช่วงครึ่งปีหลังของปี 2555 ราคาปาล์มน้ำมันที่โรงงานสกัดรับซื้อมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากความต้องการใช้ที่ชะลอตัวลงจากปัญหาเศรษฐกิจโลกและปัญหาวิกฤติน้ำมันในสหภาพยุโรป ประกอบกับประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ ได้แก่ อินโดนีเซียและมาเลเซีย สามารถผลิตน้ำมันปาล์มได้มากขึ้น ทำให้ปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบคงเหลือของโลกมีปริมาณเพิ่มขึ้น อีกทั้งผลผลิตปาล์มเข้าโรงงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้สถานการณ์ขาดแคลนน้ำมันปาล์มดิบในช่วงต้นปี 2555 คลี่คลายลง และระดับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีมาตรการลดระดับสต็อกที่สูง โดยกำหนดเพิ่มสัดส่วนการนำน้ำมันไปโอดีเซล ปี100 ผสมในน้ำมันดีเซล รวมถึงแนวทางการใช้น้ำมันปาล์มดิบทดแทนน้ำมันเตาในโรงไฟฟ้า และนำไปใช้ในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น แต่เนื่องด้วยปริมาณสต็อกทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ยังคงอยู่ในระดับสูงและความต้องการที่ลดลงในช่วงปลายปี เป็นผลให้ระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบทั้งในประเทศและต่างประเทศปรับตัวลดลง

ปี 2556

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 3.62 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 24.22 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 25.24 บาทต่อกิโลกรัม และ 28.03 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 9.55 และร้อยละ 17.13 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 23.21 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 1.82

สาเหตุมาจากแรงกดดันสต็อกน้ำมันปาล์มดิบทั้งในประเทศและต่างประเทศยังอยู่ในระดับสูง รวมทั้งประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ ได้แก่ อินโดนีเซีย และมาเลเซียขยายเนื้อที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มของโลกเพิ่มสูงขึ้น ราคาน้ำมันปาล์มจึงปรับตัวลดลง กระตุ้นให้ปริมาณความต้องการใช้น้ำมันปาล์มของโลกเพื่อการบริโภคและพลังงานทดแทนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการที่ราคาปาล์มน้ำมันมีแนวโน้มปรับตัวลดลง ภาครัฐจึงได้ออกมาตรการแก้ไขปัญหาราคาผลปาล์มตกต่ำ และภาคเอกชนได้ผลักดันการส่งออกเพื่อลดระดับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศลง โดยในช่วงปลายปี 2556 ราคาในประเทศเริ่มปรับตัวสูงขึ้น จากผลผลิตที่ลดลง และความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในการผลิตไบโอดีเซลตามนโยบายของภาครัฐที่ปรับสัดส่วนไบโอดีเซลเพิ่มขึ้น

ปี 2557

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 4.35 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 20.39 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 28.57 บาทต่อกิโลกรัม และ 32.37 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 13.19 และร้อยละ 15.48 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 24.37 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5

สาเหตุมาจากในปี 2556 ปริมาณน้ำฝนมีเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของต้นปาล์ม ส่งผลให้การออกจั่นตัวเมียของต้นปาล์มในปี 2557 เพิ่มขึ้น แต่ต้นปาล์มน้ำมันที่ปลูกใหม่ในช่วงปี 2552 – 2554 เริ่มให้ผลผลิตแต่ผลขนาดเล็กและมีน้ำหนักน้อย รวมทั้งในช่วงต้นปี 2557 ผลผลิตบางส่วนได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันที่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบรับซื้อจากเกษตรกรมีปริมาณลดลงจากปีก่อน ในขณะที่ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อการบริโภคและผลิตไบโอดีเซลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

เนื่องจากภาครัฐประกาศเพิ่มสัดส่วนการผลิตไบโอดีเซลจาก B3.5 เป็น B7 ตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม 2557 ทำให้ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อผลิตไบโอดีเซลเพิ่มขึ้น ประกอบกับในปี 2556 ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาราคาผลปาล์มตกต่ำ และภาคเอกชนได้ผลักดันการส่งออกเพื่อลดระดับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ ทำให้ปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบของไทยอยู่ในระดับต่ำ จากปัจจัยภายในประเทศที่ผลผลิตลดลง ขณะที่ความต้องการใช้ภายในประเทศสูงขึ้น จึงผลักดันให้ราคาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทยปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ราคาปาล์มดิบในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนเพียงเล็กน้อย เนื่องจากได้รับผลกระทบจากผลผลิตน้ำมันปาล์มของต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น ทำให้สต็อกน้ำมันปาล์มของประเทศไทยและอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อยู่ในระดับสูง จนทั้งสองประเทศต้องใช้มาตรการยกเว้นภาษีส่งออกน้ำมันปาล์มดิบเพื่อกระตุ้นการส่งออกและลดปริมาณสต็อก ประกอบกับราคาน้ำมันถั่วเหลืองซึ่งเป็นสินค้าทดแทนมีแนวโน้มลดลง จึงกดดันให้ระดับราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

ปี 2558

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 4.12 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5.49 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 27.33 บาทต่อกิโลกรัม และ 31.3 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 4.34 และร้อยละ 3.31 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 19.69 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 19.20

สาเหตุมาจากผลผลิตน้ำมันปาล์มของโลกและของไทยเพิ่มขึ้น เนื่องจากอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ขยายเนื้อที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น ประกอบกับสต็อกน้ำมันปาล์มยังอยู่ในระดับสูง ทำให้โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบชะลอการรับซื้อผลปาล์ม นอกจากนี้ราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกและราคาสินค้าทดแทน เช่น น้ำมันถั่วเหลือง และน้ำมันดิบ มีทิศทางปรับตัวลดลง จึงเป็นปัจจัยกดดันให้ราคาปาล์มน้ำมันปรับตัวลดลงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์ของไทยลดลงร้อยละ 24.22 เนื่องจากราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกต่ำกว่าราคาภายในประเทศค่อนข้างมาก ประกอบกับค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยมาเลเซีย ซึ่งเป็นผู้ส่งออกหลัก ส่งผลให้การส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของไทยไม่สามารถแข่งขันได้

ปี 2559

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 5.43 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 31.91 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 31.95 บาทต่อกิโลกรัม และ 35.44 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 16.90 และร้อยละ 13.23 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 23.04 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 17.01

สาเหตุมาจากภาวะภัยแล้งในปี 2559 รุนแรงและยาวนานกว่าปีก่อน ทำให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันลดลง ส่งผลให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มแข่งขันกันซื้อผลปาล์มเพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตราคาปาล์มน้ำมันจึงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมาก และผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบมีปริมาณลดลงตามปริมาณผลผลิตปาล์มที่เข้าสู่โรงงานลดลง ทำให้ปริมาณน้ำมันปาล์มในสต็อกลดลง ส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยของไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็นทิศทางเดียวกับราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลก อย่างไรก็ตามความต้องการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อผลิตไบโอดีเซลลดลง เนื่องจากกระทรวงพลังงานได้ปรับสัดส่วนการผสมไบโอดีเซลเพื่อให้น้ำมันปาล์มดิบเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ และจากการที่ผลผลิตน้ำมันปาล์มลดลง

ประกอบกับราคาน้ำมันปาล์มดิบของไทยสูงกว่าราคาในตลาดโลกโดยเฉพาะมาเลเซีย ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มของไทยลดลงร้อยละ 16.65

ปี 2560

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 4.06 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 25.27 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 24.88 บาทต่อกิโลกรัม และ 28.96 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 22.13 และร้อยละ 18.28 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 22.24 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 3.47

สาเหตุมาจากปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันของไทยเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 23.47 จากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยหลังจากสิ้นสุดภาวะภัยแล้งในปีที่ผ่านมา รวมทั้งเนื้อที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากต้นปาล์มที่ปลูกใหม่ในปี 2557 ส่งผลให้ราคาปาล์มน้ำมันเฉลี่ยทั้งปีปรับตัวลดลงจากผลผลิตที่ขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่อง โดยปริมาณน้ำมันปาล์มดิบที่โรงงานสกัดผลิตได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นมากตั้งแต่ไตรมาส 2 ต่อเนื่องถึงไตรมาส 4 ส่งผลให้สต็อกน้ำมันปาล์มดิบอยู่ในระดับสูง แม้ว่าความต้องการใช้ภายในประเทศทั้งเพื่อการบริโภคและการผลิตไบโอดีเซลปรับตัวเพิ่มขึ้นแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี จากสต็อกน้ำมันปาล์มดิบที่อยู่ในระดับสูงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ภาครัฐออกมาตรการผลักดันการส่งออก โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ 200,000 เมตริกตัน ในช่วงเดือนธันวาคม 2560 – เดือนกุมภาพันธ์ 2561 แต่เนื่องจากผลผลิตน้ำมันปาล์มของโลกก็ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นจากสถานการณ์ภัยแล้งเริ่มคลี่คลาย และความต้องการใช้น้ำมันปาล์มในตลาดโลกเริ่มทรงตัว จากการใช้พลังงานทางเลือกมีมากขึ้น ทำให้ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อพลังงานทดแทนค่อนข้างทรงตัว ประกอบกับราคาน้ำมันพืชทดแทนมีแนวโน้มลดลง และประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ เช่น อินโดนีเซีย มีการส่งออกน้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้นเพื่อลดปริมาณสต็อกภายในประเทศ เป็นผลให้ระดับราคาน้ำมันปาล์มปรับตัวลดลง

ปี 2561

ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 3.07 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 24.32 สอดคล้องกับราคาน้ำมันปาล์มดิบขายส่ง กทม. และราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขายส่ง กทม. อยู่ที่ 19.93 บาทต่อกิโลกรัม และ 23.58 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 19.90 และร้อยละ 18.58 ตามลำดับ สำหรับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดมาเลเซียอยู่ที่ 18.28 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 17.81

สาเหตุมาจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยทำให้ปริมาณปาล์มน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น และจากสต็อกน้ำมันปาล์มของไทยที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งสต็อกน้ำมันปาล์มของมาเลเซียที่อยู่ในระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ แม้ว่าความต้องการใช้น้ำมันปาล์มในประเทศเพื่อการผลิตไบโอดีเซลจากการที่ภาครัฐได้มีมาตรการส่งเสริมการใช้ไบโอดีเซลปี 20 จะเพิ่มขึ้น แต่ความต้องการใช้เพื่อการบริโภคและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ปรับตัวลดลง จะเห็นได้ว่าผลผลิตปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นมากกว่าความต้องการใช้ และปริมาณน้ำมันปาล์มดิบของอินโดนีเซียที่มีเพิ่มขึ้น จึงเป็นผลให้ราคาปาล์มน้ำมันปรับตัวลดลง

3.7 สรุปสถานการณ์ด้านราคาและปริมาณผลผลิต ในช่วงปี 2548 – 2561 ของพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย 6 ชนิด

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านราคาและปริมาณผลผลิต ในช่วงปี 2548 – 2561 ของพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านราคาพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยทั้ง 6 ชนิด สรุปได้ ดังนี้

3.7.1 ข้าวเปลือกเจ้าและข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิของไทยถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ทั้งการบริโภคภายในประเทศและส่งออกไปยังตลาดโลก โดยประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทย คือ อินเดีย และเวียดนาม ซึ่งมีราคาข้าวโดยเฉลี่ยต่ำกว่าของไทย จึงทำให้ผู้นำเข้าบางส่วนหันไปนำเข้าข้าวจากประเทศดังกล่าว สำหรับข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ ไทยถือเป็นผู้ส่งออกหลักของโลก เนื่องจากเป็นข้าวที่มีคุณภาพสูง แต่ในช่วงหลังประเทศผู้ผลิตข้าวอื่น ๆ เช่น อินเดีย เวียดนาม เริ่มพัฒนาการผลิตข้าวหอมที่มีราคาถูกกว่าของไทยเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้ราคาข้าวหอมของไทยปรับตัวลดลง

3.7.2 ยางพารา ผลผลิตยางพาราของประเทศไทยประมาณร้อยละ 80 – 85 ของผลผลิตทั้งหมด ถูกนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางขั้นต้น เช่น ยางแท่ง น้ำยางข้น ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ยางคอมปาวด์ เป็นต้น เพื่อส่งออกขายในต่างประเทศ ทำให้ยางพาราของประเทศไทยเป็นสินค้าที่ต้องพึ่งพาตลาดต่างประเทศเป็นหลัก ส่งผลให้ประเทศไทยต้องยอมรับราคาที่ผู้นำเข้าจากตลาดโลกกำหนดมาให้ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยางพาราของประเทศไทยใช้ราคายางพาราในตลาดซื้อขายล่วงหน้าต่างประเทศ เช่น ตลาดล่วงหน้าโตเกียว ตลาดล่วงหน้าเซี่ยงไฮ้ เป็นต้น เป็นราคาอ้างอิงในการซื้อขายยางพาราในตลาดส่งมอบจริง ดังนั้น ราคายางพาราในประเทศไทยจึงเคลื่อนไหวทิศทางเดียวกับราคายางในตลาดล่วงหน้าต่างประเทศทั่วโลก

3.7.3 อ้อยเป็นวัตถุดิบที่สำคัญสำหรับแปรรูปเป็นน้ำตาล โดยประเทศที่สามารถปลูกอ้อย และผลิตน้ำตาลได้มากกว่าปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศ ได้แก่ บราซิล ไทย อินเดีย เป็นต้น โดยไทยสามารถส่งออกน้ำตาลทรายได้มากเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากบราซิล ซึ่งประเทศในทวีปเอเชียมีแนวโน้มในการบริโภคน้ำตาลเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ไทยมีความได้เปรียบประเทศผู้ส่งออกน้ำตาลทรายรายใหญ่อื่น ๆ ในด้านต้นทุนการขนส่ง

3.7.4 มันสำปะหลัง ผลผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทยประมาณร้อยละ 70 – 75 ของผลผลิตทั้งหมด ถูกนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง เพื่อส่งออกขายในต่างประเทศ โดยประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากเป็นอันดับ 1 ของโลก

3.7.5 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ผลิตและส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ที่สุดของโลกจึงเป็นผู้กำหนดราคาตลาดโลก (ราคาข้าวโพดเลี้ยงสหรัฐอเมริกาชั้น 2 ตลาดชิคาโก) ดังนั้น ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สหรัฐอเมริกาชั้น 2 ตลาดชิคาโกจึงมีอิทธิพลต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งออกของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

3.7.6 ปาล์มน้ำมันเป็นพืชน้ำมันที่มีศักยภาพการผลิตน้ำมันสูงสุดเมื่อเทียบกับพืชน้ำมันชนิดอื่น เช่น มะพร้าว ดอกทานตะวัน เป็นต้น เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตและราคาต่ำกว่า โดยภูมิภาคอาเซียนถือเป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันหลักของโลก ซึ่งประเทศผู้ผลิตสำคัญ คือ อินโดนีเซียและมาเลเซีย มีสัดส่วนการส่งออกน้ำมันปาล์มรวมกันสูงถึงร้อยละ 89 ของการส่งออกน้ำมันปาล์มโลก ทำให้อินโดนีเซียและมาเลเซียมีบทบาทสูงในการกำหนดทิศทางราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลก สำหรับไทยมีผลผลิตน้ำมัน

ปาล์มเป็นอันดับ 3 ของโลก โดยพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบส่วนใหญ่ อยู่ในภาคใต้ และได้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกไปยังภาคอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ตามยุทธศาสตร์ของภาครัฐในการ ขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อสนับสนุนแผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของประเทศ

ตารางที่ 3.9 สรุปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านราคาพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยทั้ง 6 ชนิด

พืชเศรษฐกิจ	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน	ปัจจัยอื่น ๆ
1. ข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% และข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ	1) ปริมาณสต็อกข้าวของไทยและในตลาดโลก 2) ความต้องการบริโภคข้าวและคำสั่งซื้อของประเทศคู่ค้า 3) ภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า	1) ปริมาณผลผลิตข้าวที่ออกสู่ตลาด ในแต่ละปี 2) สภาพภูมิอากาศ ภัยแล้ง อุทกภัย และปัญหาโรคระบาดที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณผลผลิตข้าว	1) สถานะการแข่งขันด้านราคาข้าวของไทยกับประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ เช่น อินเดีย และเวียดนาม เป็นต้น 2) การเร่งระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาลเป็นผลให้ปริมาณผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาปรับตัวลดลง 3) การดำเนินนโยบาย/มาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ ทั้งของไทย ประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ และประเทศคู่ค้าข้าว เช่น มาตรการรับจํานํา มาตรการประกันราคา การพึ่งพาผลผลิตข้าว ในประเทศและงดการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ (อินโดนีเซีย) การจำกัดการส่งออกเพื่อให้มีปริมาณข้าวเพียงพอภายในประเทศ (อินเดีย และเวียดนาม, ปี 2551) การขายข้าวราคาต่ำเพื่อระบายสต็อกข้าว (อินเดีย และเวียดนาม, ปี 2556)
2. ยางพารา	1) ภาวะเศรษฐกิจของประเทศผู้ใช้ยางพารา และการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยหากเศรษฐกิจของโลกขยายตัว ความต้องการในการผลิตรถยนต์	1) การขยายพื้นที่เพาะปลูกยางพารา 2) การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลและความผิดปกติของสภาพอากาศ	1) การเก็งกำไรในตลาดซื้อขายล่วงหน้า เช่น หากปริมาณความต้องการใช้ยางพาราของโลกเพิ่มขึ้น จะทำให้ปริมาณยางที่เก็บไว้เป็นสินค้าคงคลังมีน้อยลง ซึ่งจะทำให้นักเก็งกำไรคาดว่าอุปสงค์ในอนาคตจะมีมากกว่าอุปทาน จึงมีการคาดการณ์ว่าราคายางพาราจะปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ราคา

พืชเศรษฐกิจ	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน	ปัจจัยอื่น ๆ
	<p>จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้น และส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของราคายางพารา</p> <p>3) ปริมาณของสต็อกยางพาราที่เพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลต่อการลดลงของราคายางพาราประเทศไทย</p>	<p>3) นโยบายการผลิตและการส่งออกของประเทศผู้ผลิตหลัก เช่น นโยบายของประเทศผู้ผลิตหลักในการร่วมมือเพื่อจำกัดปริมาณการส่งออก จะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของราคายางพาราในตลาดโลก และราคายางพาราในประเทศไทย เป็นต้น</p>	<p>ยางพาราในปัจจุบันสูงขึ้นด้วย</p> <p>2) ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกยังเป็นตัวสะท้อนที่สำคัญของราคายางสังเคราะห์ หากราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตยางสังเคราะห์จะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคายางสังเคราะห์เพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการใช้ยางพาราและราคายางพาราเพิ่มขึ้นด้วย</p> <p>3) มาตรการแทรกแซงของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลาจะส่งผลกระทบต่อทิศทางการเคลื่อนไหวของราคายางที่เกิดขึ้น</p>
3. อ้อย	<p>1) ปริมาณสต็อกน้ำตาลทรายในตลาดโลก และของไทย ที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของระดับราคา</p> <p>2) สถานการณ์เศรษฐกิจของโลก และประเทศคู่ค้า</p> <p>3) ความต้องการน้ำตาลเพื่อการบริโภคและใช้ในภาคอุตสาหกรรม</p>	<p>1) ปริมาณผลผลิตอ้อยที่นำมาผลิตเป็นน้ำตาลทราย</p> <p>2) สภาพภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติ เช่น ปัญหาภัยแล้ง โรคระบาด เป็นต้น ที่ส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของอ้อย</p> <p>ค่าความหวานของอ้อย และผลผลิตของน้ำตาลทราย</p>	<p>1) ราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลก ส่งผลกระทบต่อ การกำหนดราคาอ้อยในประเทศ โดยหากราคาน้ำตาลในตลาดโลกมีความผันผวน ก็จะส่งผลให้ราคาอ้อยในประเทศผันผวนตามไปด้วย</p> <p>2) ราคาซื้อขายในตลาดโลกอ้างอิงจากราคาน้ำตาลในน้ำตาลล่วงหน้าในตลาดนิวยอร์ก เช่น การเก็งกำไรของนักลงทุน</p> <p>ในตลาดซื้อขายล่วงหน้า เนื่องจากน้ำตาลเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุน ทำให้ราคาน้ำตาลทรายโลกปรับตัวสูงขึ้น เป็นต้น</p> <p>3) อัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐกับค่าเงินบาทของไทย เนื่องจากไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำตาลรายใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากบราซิล</p>

พืชเศรษฐกิจ	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน	ปัจจัยอื่น ๆ
			4) มาตรการด้านภาษีของประเทศผู้นำเข้าน้ำตาล ซึ่งไทยได้ประโยชน์จากอัตราภาษีนำเข้าน้ำตาลระหว่างประเทศในอาเซียนที่มีอัตราต่ำกว่านำเข้าจากภูมิภาคอื่นภายใต้กรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน
4. มันสำปะหลัง	1) ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดต่างประเทศ ซึ่งความต้องการของตลาดต่างประเทศจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายการใช้ธัญพืช เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวสาลี เป็นต้น นโยบายการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังผลิตเอทานอลเพื่อเป็นพลังงานทดแทน และนโยบายการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศผู้นำเข้า รวมทั้งภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดในต่างประเทศ	1) สภาพภูมิอากาศ ภัยธรรมชาติ ปัญหาภัยแล้ง ภาวะฝนทิ้งช่วง 2) ปัญหาโรคระบาดที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังของไทย	1) การดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เช่น นโยบายเพิ่มความเข้มงวดในการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้าน โครงการรับจำนำมันสำปะหลังในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก เป็นต้น
5. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1) ความต้องการใช้ของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ภายในประเทศ 2) การนำเข้าผลผลิตข้าวโพดเลี้ยง	1) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ไม่เหมาะสม ปลูกในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ บุกรุกพื้นที่ป่า และพื้นที่ผิดกฎหมาย	1) โรงงานอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีมาตรการไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์/พื้นที่ป่า 2) การดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เช่น การประกันรายได้เกษตรกร การ

พืชเศรษฐกิจ	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน	ปัจจัยอื่น ๆ
	<p>สัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านที่มีราคาต่ำในช่วงที่ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศออกสู่ตลาดมาก</p> <p>3) การนำเข้าพืชทดแทน เช่น มาตรการนำเข้าวัสดุราคาถูกมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อาจส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ภายในประเทศ</p>	<p>2) ปัญหาภัยธรรมชาติ การเกิดปัญหาภัยแล้ง ภาวะฝนทิ้งช่วงและอุทกภัย</p>	<p>รับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นต้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้</p>
6. ปาล์มน้ำมัน	<p>1) ภาวะเศรษฐกิจของประเทศผู้นำเข้า</p> <p>2) ความต้องการใช้ผลผลิตในภาคการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมการผลิตไบโอดีเซล</p> <p>3) ปริมาณของสต็อกปาล์มน้ำมันของประเทศผู้นำเข้า โดยหากเศรษฐกิจของโลกขยายตัว ความต้องการใช้ปาล์มน้ำมันเพื่อผลิตไบโอดีเซลเป็นพลังงานทดแทนเพิ่มมากขึ้น และ</p>	<p>1) การขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน</p> <p>2) การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศทั้งของไทย และประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ เช่น อินโดนีเซียและมาเลเซีย ที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์ม และปริมาณสต็อกของผลผลิตทั้งในและต่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของราคา</p>	<p>1) การแข็งค่าของเงินบาทเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ ทำให้ราคาส่งออกน้ำมันปาล์มมีราคาสูงกว่าราคาในตลาดโลก</p> <p>2) ราคาน้ำมันดิบและน้ำมันเชื้อเพลิงในตลาดโลก ที่มีผลทำให้ราคาปาล์มน้ำมันและราคาน้ำมันปาล์มในประเทศปรับตัวในทิศทางเดียวกัน</p> <p>3) มาตรการของรัฐบาล เช่น การกำหนดปริมาณส่วนผสมที่ใช้ในการผลิตไบโอดีเซล</p> <p>การแทรกแซงราคาผลปาล์มเพื่อพยุงไม่ให้ราคาตกต่ำตามราคาในตลาดโลก การนำเข้าน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มสต็อกน้ำมันปาล์มในประเทศแก้ไขปัญหาผลผลิตในประเทศขาดแคลนเป็นต้น</p>

พืชเศรษฐกิจ	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์	ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน	ปัจจัยอื่น ๆ
	<p>พืชน้ำมันเพื่อการบริโภคซึ่งเป็น สินค้าทดแทนกันเกิดขาดแคลน จะ ทำให้ความต้องการใช้ปาล์มน้ำมัน เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของ ระดับราคา</p>		

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

บทที่ 4

มาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย

บทนี้เป็นการรวบรวมมาตรการด้านการเงินการคลังของประเทศไทยในช่วงปี 2551 – 2560 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน โดยวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของมาตรการ ประเภท มาตรการ เครื่องมือในการดำเนินการ งบประมาณ และผลการดำเนินมาตรการ ทั้งนี้ มาตรการด้านการเงินการคลังที่สนับสนุนพืชเกษตรแต่ละชนิดจะจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ จากต้นน้ำในขั้นตอนการผลิต ถึงปลายน้ำในขั้นตอนการส่งเสริมการขายได้แก่ มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุน มาตรการด้านการชะลอการขาย มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาด มาตรการด้านอื่น ๆ อีกทั้งในแต่ละพืชเกษตรคณะผู้วิจัยได้จัดทำตารางสรุประยะเวลาดำเนินการรวมทั้งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินมาตรการ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินและวิเคราะห์ประสิทธิผลของ มาตรการด้านการเงินการคลังภาคเกษตรกรรมในบทอื่น ๆ ต่อไป

4.1 ข้าว

4.1.1 มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต

1) โครงการจัดระบบการปลูกข้าว (ปีการผลิต 2554/2557)

วัตถุประสงค์ : เพื่อจัดระบบการปลูกข้าวให้มีการปลูกปีละไม่เกิน 2 ครั้ง โดยงดเว้น การปลูกข้าวแบบต่อเนื่องทั้งปี และให้มีการใช้น้ำไม่เกินปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่โดยพื้นที่งดเว้นปลูกข้าว นาปรังจะมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ปลูกพืชหลังนาหรือพืชปุ๋ยสดทดแทน

กลุ่มเป้าหมาย : เป้าหมายดำเนินการในระยะแรก ในปี 2554 จำนวน 100,000 ไร่ สำหรับในปี 2555 – 2557 กำหนดเป้าหมายปีละเท่ากัน คือ พื้นที่ดำเนินการจัดระบบการปลูกข้าว ปีละ 1.5 ล้านไร่ ปลูกพืชหลังนา/พืชปุ๋ยสดปีละ 1.0 ล้านไร่ รวมเป็นเป้าหมายทั้งสิ้น คือ พื้นที่ดำเนิน โครงการ จัดระบบการปลูกข้าว 4.6 ล้านไร่ ปลูกพืชหลังนา/พืชปุ๋ยสด 3.1 ล้านไร่

ระยะเวลาโครงการ : ปี 2554 – 2557 รวม 4 ปี สำหรับปี 2554 ดำเนินการใน 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2554 และช่วงที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2555

วิธีดำเนินการ : จัดระบบการปลูกข้าวใหม่เป็น 4 ระบบ เพื่องดเว้นการปลูกข้าว แบบต่อเนื่อง ได้แก่

ระบบการปลูกข้าวแบบที่ 1 คือ ข้าวนาปี – ข้าวนาปรัง – พืชหลังนา

ระบบการปลูกข้าวแบบที่ 2 คือ ข้าวนาปี – ข้าวนาปรัง – เว้นปลูก

ระบบการปลูกข้าวแบบที่ 3 คือ ข้าวนาปี – พืชหลังนา – ข้าวนาปรัง

ระบบการปลูกข้าวแบบที่ 4 คือ ข้าวนาปี – เว้นปลูก – ข้าวนาปรัง

โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะสามารถใช้สิทธิประกันรายได้ของเกษตรกร ไม่เกินปีละ 2 ครั้ง ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชหลังนา/พืชปุ๋ยสด/พืชอื่น ๆ/ปัจจัยการผลิต การจัดทำ ตลาดเพื่อรองรับผลผลิตหลังนา/พืชปุ๋ยสด การผ่อนปรนดอกเบี้ยให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับ ธ.ก.ส. การเลื่อนกำหนดเวลาการชำระหนี้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับ ธ.ก.ส.

งบประมาณ : 1,083.24 ล้านบาท โดยจำแนกเป็น ปีงบประมาณ 2554 จำนวน 203.20 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2555 จำนวน 148.68 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2556 จำนวน 365.68 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2557 จำนวน 365.68 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชหลังนา รวม 3,178.67 ตัน โดยมีเกษตรกรปลูกข้าวเขียวหลังนา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน 2555 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกำแพงเพชร 184,396 ไร่ และปลูกในช่วงเดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน 2555 พื้นที่ 148,647 ไร่ รวมจำนวน 333,043 ไร่ ตามเป้าหมาย สำหรับพืชไร่หลังนาชนิดอื่น ๆ และพืชปุ๋ยสดอยู่ระหว่างดำเนินการส่งมอบเมล็ดพันธุ์ให้กับเกษตรกร คาดว่าจะเริ่มปลูกตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2555 ถึงเดือนมกราคม 2556 จากการทำนิยามโครงการฯ มีการใช้น้ำชลประทานลดลง 979 ล้านลูกบาศก์เมตร จากเป้าหมาย 1,200 – 2,000 ล้านลูกบาศก์เมตร

2) โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร (ปีการผลิต 2553/2554)

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยเคมี โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยตามศักยภาพของดินและผลการวิเคราะห์สภาพดิน ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิตข้าวได้

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ปีการผลิต 2554/2555 ในพื้นที่ทั่วประเทศ

ระยะเวลาโครงการ : พฤษภาคม 2554 – เมษายน 2555

วิธีดำเนินการ : กรมพัฒนาที่ดินนำข้อมูลแผนที่จุดดินมาใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพดิน และหมอดินอาสาในแต่ละพื้นที่เก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดิน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกำหนดคำแนะนำในการใช้ปุ๋ยสั่งตัดให้สอดคล้องกับคุณภาพดิน กรมการค้าภายใน อ.ต.ก. และ ธ.ก.ส. นำเข้า/ผลิตปุ๋ยสั่งตัดและกระจายไปในแต่ละพื้นที่ โดยเกษตรกรจะได้รับเงินช่วยเหลือค่าปุ๋ยเฉลี่ย 1.50 บาทต่อกิโลกรัม

งบประมาณ : 3,500 ล้านบาท ประกอบด้วย

- (1) เงินชดเชยเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร จำนวน 3,000 ล้านบาท
- (2) ค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนด้านวิชาการและการประชาสัมพันธ์ 500 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

3) โครงการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ปีการผลิต 2559/2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิในเขตพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพ และเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้และสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดีไว้ใช้เอง

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรในแหล่งปลูกข้าวที่กำหนดเป็นข้าวหอมมะลิจำนวน 23 จังหวัด 1,280 หมู่บ้าน 64,000 ครัวเรือน พื้นที่ 640,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : เมษายน 2559 – มกราคม 2560

วิธีดำเนินการ : คัดเลือกเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนการปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรที่อยู่ในหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลแหล่งผลิตและขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิใน 23 จังหวัด โดยกรมการข้าวจะสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดีครัวเรือนละไม่เกิน 125 กิโลกรัม (นำไปปลูกในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ไร่) และมีการติดตามให้คำแนะนำการปลูกและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดข้าว

งบประมาณ : 206 ล้านบาท ประกอบด้วย

- (1) ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ (รวมค่าขนส่ง) จำนวน 200 ล้านบาท

(2) ค่าจัดเวทีชุมชน จำนวน 2.816 ล้านบาท

(3) ค่าติดตามและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 2.684 ล้านบาท

(4) ค่าประเมินผลโครงการ จำนวน 0.5 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ปีการผลิต 2559/2569)

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์การเกษตร ในการพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์การเกษตร ที่เข้าร่วมระบบ ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จำนวน 650 แปลง

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2559 – 30 กันยายน 2569

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์การเกษตร เพื่อดำเนินโครงการ แปลงละไม่เกิน 10.00 ล้านบาท คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3.01 ต่อปี ตลอดระยะเวลาโครงการ (5 ปี) โดยเรียกเก็บจากกลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในอัตราร้อยละ 0.01 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3.00 ต่อปี

วงเงินสินเชื่อ : 6,500 ล้านบาท

งบประมาณ : 975 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

5) โครงการปลูกพืชปุ๋ยสด (ปีการผลิต 2559/2560)

วัตถุประสงค์ : ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวตามแผนที่ Agri-Map เพื่อส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ ที่เหมาะสม ทั้งการปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เกษตรผสมผสาน หรือการทำปศุสัตว์

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ 19 จังหวัดลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา จำนวน 200,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560

วิธีดำเนินการ : ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชปุ๋ยสด เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ขายคืนให้กรมพัฒนาที่ดิน จำนวน 50,000 ไร่ และสนับสนุนเกษตรกรปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อโลกบ จำนวน 150,000 ไร่ โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ต้นทุนให้เกษตรกร ไร่ละ 5 กิโลกรัม รายละไม่เกิน 20 ไร่ และสนับสนุนค่าไถเตรียมดินครั้งแรกให้เกษตรกร ไร่ละ 500 บาท (200,000 ไร่) และค่าโลกบพืชปุ๋ยสด ไร่ละ 500 บาท (150,000 ไร่) ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดคืนจากเกษตรกรจำนวน 6,000 ตัน ในราคากิโลกรัมละ 20 บาท

งบประมาณ : 383.49 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

6) โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ปีการผลิต 2559/2560)

วัตถุประสงค์ : ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวตามแผนที่ Agri-Map เพื่อส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ ที่เหมาะสม ทั้งการปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เกษตรผสมผสาน หรือการทำปศุสัตว์

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ 35 จังหวัด จำนวน 2,000,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แก่เกษตรกร ไร่ละ 4,000 บาท ผ่านบัญชี ธ.ก.ส. ซึ่ง ธ.ก.ส. คิดดอกเบี้ยในอัตรา MRR (เท่ากับร้อยละ 7 ต่อปี)

โดยเรียกเก็บจากเกษตรกรในอัตราร้อยละ 4 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3 ตลอดระยะเวลาโครงการ และเอกชนที่เข้าร่วมโครงการรับซื้อผลผลิตผ่านสหกรณ์การเกษตรเพื่อตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. หรือสหกรณ์การเกษตร หรือเครือข่ายเกษตรกรของภาคเอกชนท้องถิ่น โดยรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ชนิดเมล็ด กิโลกรัมละไม่ต่ำกว่า 8 บาท

วงเงินสินเชื่อ : 8,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 103.765 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

7) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไม่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงกระบือ การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงแพะ หรือการทำนาหญ้า (ปีการผลิต 2559/2560)

วัตถุประสงค์ : ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวตามแผนที่ Agri-Map เพื่อส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ ที่เหมาะสม ทั้งการปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เกษตรผสมผสาน หรือการทำปศุสัตว์

กลุ่มเป้าหมาย : ดำเนินการในพื้นที่ 55 จังหวัด 25,000 ไร่ (เกษตรกรจำนวน 5,000ครัวเรือน) เกษตรกรจำนวน 5,000 ราย (500 กลุ่ม) ดำเนินการในพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวจำนวน 40 จังหวัด โดยมีเป้าหมายกระบือ 25,000 ตัว แม่โคเนื้อ 120,000 ตัว แพะ 16,000 ตัว

ระยะเวลาโครงการ : 1 สิงหาคม 2559 – 30 กันยายน 2565 ระยะเวลาการจ่ายเงินเชื่อภายในวันที่ 30 กันยายน 2560

วิธีดำเนินการ : ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมดังนี้

(1) ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงกระบือรายละ 5 ตัว และปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวมาปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนรายละ 5 ไร่ ให้วงเงินสินเชื่อกลุ่มละไม่เกิน 3 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี โดยเรียกเก็บจากกลุ่มเกษตรกรในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลาการชำระเงินกู้ไม่เกิน 6 ปี นับแต่วันกู้

(2) ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อรายละ 5 แม่โคเนื้อ และปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวมาปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนรายละ 5 ไร่ ให้วงเงินสินเชื่อกลุ่มละไม่เกิน 4 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี โดยเรียกเก็บจากกลุ่มเกษตรกรในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลาการชำระเงินกู้ไม่เกิน 6 ปี นับแต่วันกู้

(3) ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงแพะรายละ 32 ตัว (เพศเมีย 30 ตัว และเพศผู้ 2 ตัว) และปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสมมาปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนรายละ 5 ไร่ และให้วงเงินสินเชื่อกลุ่มละไม่เกิน 2.5 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี โดยเรียกเก็บจากกลุ่มเกษตรกรในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลาการชำระเงินกู้ไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันกู้

(4) ส่งเสริมให้เกษตรกรลดพื้นที่ปลูกข้าว มาปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนและจำหน่ายในเชิงการค้ารายละ 5 ไร่ โดยให้วงเงินสินเชื่อกลุ่มละไม่เกิน 1.5 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี โดยเรียกเก็บจากกลุ่มเกษตรกรในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลาการชำระเงินกู้ไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันกู้

วงเงินสินเชื่อ : 10,686 ล้านบาท

งบประมาณ : (1) โครงการเลี้ยงกระบือ ใช้งบประมาณ 344.50 ล้านบาท

(2) โครงการเลี้ยงโคเนื้อ ใช้งบประมาณ 1,907.40 ล้านบาท

(3) โครงการเลี้ยงแพะ ใช้งบประมาณ 33.564 ล้านบาท

(4) โครงการทำนาหญ้า ใช้งบประมาณ 15.78 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : (ณ วันที่ 5 เม.ย. 60)

(1) โครงการเลี้ยงกระบือ ธ.ก.ส. โอนเงินให้เกษตรกรตามหนังสือ
นำส่งของกรมปศุสัตว์ จำนวน 812 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 16.24 ล้านบาท และจ่ายสินเชื่อให้กลุ่มเกษตรกร/
วิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 กลุ่ม รวมเงินทั้งสิ้น 5.10 ล้านบาท

(2) โครงการเลี้ยงโคเนื้อ ธ.ก.ส. โอนเงินให้เกษตรกรตามหนังสือ
นำส่งของกรมปศุสัตว์ จำนวน 6,601 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 132.02 ล้านบาท และจ่ายสินเชื่อให้กลุ่ม
เกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน จำนวน 8 กลุ่ม รวมเงินทั้งสิ้น 7.45 ล้านบาท

(3) โครงการเลี้ยงแพะ ธ.ก.ส. โอนเงินให้เกษตรกรตามหนังสือนำส่ง
ของกรมปศุสัตว์ จำนวน 108 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 2.16 ล้านบาท

(4) โครงการทำนาหญ้า ธ.ก.ส. โอนเงินให้เกษตรกรตามหนังสือนำส่ง
ของกรมปศุสัตว์ จำนวน 22 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 0.44 ล้านบาท

**8) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น
(ปีการผลิต 2559/2560)**

วัตถุประสงค์ : ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรม
ทางเลือกอื่น

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรจำนวน 84,000 ครัวเรือน ในพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว
จำนวน 30 จังหวัด

ระยะเวลาโครงการ : 1 สิงหาคม 2559 – 30 กันยายน 2560

วิธีดำเนินการ : สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปรับพื้นที่ ประกอบด้วย อุดหนุนค่าใช้จ่าย
ในการปรับปรุงพื้นที่ สร้างระบบน้ำ และปัจจัยการผลิต และอุดหนุนค่าใช้จ่ายในระหว่างการปรับเปลี่ยน
พื้นที่ เพื่อลดค่าใช้จ่ายและมีอาหารบริโภคในครัวเรือน รายละเอียดดังนี้

(1) อุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงพื้นที่ สร้างระบบน้ำ และปัจจัย
การผลิต ไร่ละ 5,000 บาท

(2) อุดหนุนค่าใช้จ่ายในระหว่างการปรับเปลี่ยนพื้นที่ เพื่อลดค่าใช้จ่ายและ
มีอาหารบริโภคในครัวเรือน โดยเป็นค่าใช้จ่ายการเลี้ยงปลา (ค่าพันธุ์ปลา ค่าอาหาร) ครัวเรือนละ 2,300
บาท และค่าใช้จ่ายการเลี้ยงสัตว์เล็ก (ค่าพันธุ์ไก่ ค่าอาหาร) ครัวเรือนละ 2,844 บาท

งบประมาณ : 2,610.10 ล้านบาท แบ่งเป็น งบสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปรับเปลี่ยนพื้นที่
ของเกษตรกร จำนวน 2,532.10 ล้านบาท (เฉลี่ยครัวเรือนละ 30,144 บาท) และงบดำเนินงาน จำนวน
78 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

**9) โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อย
ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียว ปีการผลิต 2559/2560**

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อย
ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียว ซึ่งประสบปัญหาาราคาข้าวตกต่ำอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียว ที่ได้รับเงินสนับสนุนต้นทุนการผลิต ปีการผลิต 2559/2560 คิดเป็นเกษตรกรจำนวนประมาณ 2 ล้านราย พื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิประมาณ 26 ล้านไร่

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2559 – 31 กรกฎาคม 2560

วิธีดำเนินการ : สนับสนุนเงินช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกร รายย่อยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียว ตามกลุ่มเป้าหมายที่มีรายชื่ออยู่ใน ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2559/2560 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป้าหมาย 2,000 บาทต่อต้น ไม่เกิน 10 ไร่ หรือไม่เกินกว่าที่ให้กับข้าวหอมมะลิไม่เกิน 12,000 บาท ต่อครัวเรือน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- (1) ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ 800 บาทต่อไร่ ไม่เกิน 15 ไร่
- (2) ผู้ปลูกข้าวเจ้า 1,000 บาทต่อไร่ ไม่เกิน 12 ไร่
- (3) ผู้ปลูกข้าวหอมปทุมธานี 1,200 บาทต่อไร่ ไม่เกิน 12 ไร่
- (4) ผู้ปลูกข้าวเหนียว 1,200 บาทต่อไร่ ไม่เกิน 10 ไร่

งบประมาณ : 28,618.88 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : จ่ายเงินช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกร ผู้ปลูกข้าวนปี ปีการผลิต 2559/60 จำนวน 3,739,820 ราย จำนวน 31,691.44 ล้านบาท (จบโครงการ)

10) โครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อย (ปีการผลิต 2559/2560)

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจในระดับฐานราก

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการเพาะปลูก 2557/2558 กับกรมส่งเสริมการเกษตร ตามโครงการมาตรการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อย และผ่านการตรวจสอบ รับรองสิทธิให้สามารถเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้ จำนวนประมาณ 3.7 ล้านราย หรือเป็นเกษตรกรที่ขึ้น ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการเพาะปลูก 2559/2560

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2559 – 28 กุมภาพันธ์ 2560

วิธีดำเนินการ : สนับสนุนเงินช่วยเหลือต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีคุณสมบัติ ตามที่กำหนด ไร่ละ 1,000 บาท รายละไม่เกิน 10 ไร่ โดยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารโครงการร่วมกับ ธ.ก.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบรับรองผู้มีสิทธิ เพื่อให้สามารถจ่ายเงินให้กับเกษตรกรได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ภายในระยะเวลาที่โครงการกำหนด

งบประมาณ : 37,860.25 ล้านบาท จำแนกเป็น

- (1) วงเงินที่จ่ายให้เกษตรกร จำนวน 37,000 ล้านบาท ทั้งนี้ ให้ใช้เงินทุน ของ ธ.ก.ส. สนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการไปก่อน
- (2) ค่าชดเชยต้นทุนเงินให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6 เดือน ประเภทบุคคลธรรมดาของ 4 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ (FDR) บวกร้อยละ 1 วงเงิน 823.25 ล้านบาท (ปัจจุบันอัตรา FDR เท่ากับร้อยละ 1.225 ต่อปี)
- (3) ค่าบริหารจัดการของ ธ.ก.ส. วงเงิน 37 ล้านบาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่าย ในการจัดทำเอกสารและค่าธรรมเนียมการโอนเงินให้เกษตรกรรายละ 10 บาท ประมาณการจำนวน เกษตรกร 3.7 ล้านราย

ผลการดำเนินงาน : จ่ายเงินให้กับเกษตรกรแล้ว จำนวน 3,915,955 ราย เป็นเงินจำนวน 32,580.69 ล้านบาท (จบโครงการ)

11) โครงการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวไปปลูกพืชที่หลากหลาย ฤดูนาปรัง ปี 2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อลดรอบการทำงานในฤดูนาปรังด้วยการพักการทำงานสลับปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชทางเลือกอื่น เพื่อเป็นเกษตรกรรมทางเลือกให้เกษตรกรในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ 22 จังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา จำนวน 60,000 ครัวเรือน พื้นที่ 300,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : เมษายน 2559 – เมษายน 2560

วิธีดำเนินการ : จัดทำเวทีชุมชนเพื่อรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยกระทรวงพาณิชย์ ร่วมกับภาคเอกชนพิจารณาหาตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกรในรูปแบบการผลิตแบบมีพันธะสัญญา ในแต่ละพื้นที่ และมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกิจกรรมที่เกษตรกรต้องการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวเป็นการปลูกพืชที่หลากหลายตามความต้องการของเกษตรกรรายละไม่เกิน 5 ไร่ (ไร่ละ 2,000 บาท)

งบประมาณ : 648.24 ล้านบาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน 48.24 ล้านบาท และ งบเงินอุดหนุน (สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการผลิตพืชทดแทนเพื่อลดรอบการเพาะปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรบางส่วนตามความต้องการ) จำนวน 600 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

12) โครงการส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดี (ปีการผลิต 2560/2561)

วัตถุประสงค์ : เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิในเขตพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพ และเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้และสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดีไว้ใช้เอง

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรในแหล่งปลูกข้าวที่กำหนดเป็นข้าวหอมมะลิจำนวน 21 จังหวัด กลุ่มละ 30 ครัวเรือน รวม 60,000 ครัวเรือน พื้นที่ 300,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : มีนาคม – ตุลาคม 2560

วิธีดำเนินการ : คัดเลือกเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี โดยกรมการข้าวจะจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดีในราคาถูก กิโลกรัมละ 10 บาท และรัฐสมทบค่าเมล็ดพันธุ์กิโลกรัมละ 12 บาท (ต้นทุนเมล็ดพันธุ์รวมค่าขนส่ง กิโลกรัมละ 22 บาท) ให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการรายละไม่เกิน 5 ไร่ ไร่ละ 15 กิโลกรัม รวมทั้งสิ้น 4,500 ตัน โดยมีการติดตามให้คำแนะนำการปลูกและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดข้าว

งบประมาณ : 57 ล้านบาท ประกอบด้วย ค่าสมทบซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี จำนวน 54 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 3 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

13) โครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ปีการผลิต 2560/2564)

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและส่งเสริมให้เกิดอำนาจต่อรองในการขายผลผลิต

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ 70 จังหวัด จำนวน 1,504,000 ราย พื้นที่ 19.38 ล้านไร่ ในปี 2564

ระยะเวลาโครงการ : ปี 2560 – 2564

วิธีดำเนินการ : จัดทำข้อมูลและคำแนะนำในการผลิต พัฒนาที่ผู้จัดการแปลง โดยสถาบันการศึกษารวมทั้งภาคเอกชนที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ พัฒนาการผลิตข้าว

โดยให้มีการวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาแปลง สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ สนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตร สนับสนุนการปรับระดับพื้นที่นา ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพและการบริหารจัดการศัตรูข้าว ถ่ายทอดความรู้การพัฒนาการผลิตและการบริหารจัดการแปลง ส่งเสริมระบบควบคุมภายใน GAP แบบกลุ่ม
งบประมาณ : 16,177.62 ล้านบาท ประกอบด้วย งบลงทุน วงเงิน 1,378.25 ล้านบาท
 และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน วงเงิน 14,739.37 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

14) โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ (ปีการผลิต 2560/2564)

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และขยายพื้นที่การผลิตข้าวให้ได้การรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ Organic Thailand เพื่อเพิ่มพื้นที่และส่งเสริมการผลิตสินค้าข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และรักษาสภาพแวดล้อม

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวจำนวน 66,700 ราย พื้นที่ 1 ล้านไร่ ในปี 2564

ระยะเวลาโครงการ : ปี 2560 – 2564

วิธีดำเนินการ : คัดเลือกเกษตรกรที่รวมกลุ่ม 5 คนขึ้นไป พื้นที่ไม่ต่ำกว่า 100 ไร่ จะได้รับ สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว 15 กิโลกรัมต่อไร่ อุดหนุนเงินให้แก่เกษตรกรเพื่อชดเชยรายได้ รายละไม่เกิน 15 ไร่ ไร่ละ 9,000 บาท แบ่งจ่ายเป็น 3 ปี ได้แก่

ปีที่ 1 จำนวน 2,000 บาท เมื่อการประเมินตามหลักเกณฑ์การเตรียม ความพร้อม

ปีที่ 2 จำนวน 3,000 บาท เมื่อผ่านการรับรองเป็นระยะปรับเปลี่ยน

ปีที่ 3 จำนวน 4,000 บาท เมื่อได้รับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์

(Organic Thailand)

รวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดข้าวอินทรีย์ ตลอดจนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สนับสนุนการตรวจรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์แบบกลุ่ม ตลอดจน เชื่อมโยงการตลาดกับโรงสีข้าว ผู้แปรรูป และผู้จำหน่ายข้าวอินทรีย์

งบประมาณ : 9,696.52 ล้านบาท ประกอบด้วย เงินอุดหนุนให้แก่เกษตรกร วงเงิน 9,000 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน วงเงิน 696.52 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

15) โครงการปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนนาข้าว (ปีการผลิต 2560/2563)

วัตถุประสงค์ : เพื่อลดอุปทานข้าวเปลือกโดยการปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนในนาข้าว และเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการผลิตปศุสัตว์ เนื่องจากสถานการณ์การเพาะปลูกข้าวที่ได้ผลผลิต ข้าวเปลือกเกินความต้องการ

กลุ่มเป้าหมาย : ปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนการปลูกข้าว จำนวน 630,000 ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ปลูกข้าวโพด 450,000 ไร่ และพื้นที่ปลูกหญ้าแพงโกล่า และหญ้านาเปียร์ 180,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : ปี 2560 – 2563

วิธีดำเนินการ : หน่วยงานในพื้นที่ประสานกับองค์กรผู้รับซื้อผลผลิต เพื่อทราบความต้องการ อาหารสัตว์แต่ละประเภท และส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชอาหารทดแทนนาข้าว และสนับสนุนปัจจัยการผลิต ค่าจัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์ไร่ละ 6,000 บาท แบ่งจ่าย 3 ปีๆ ละ 2,000 บาท

งบประมาณ : 3,807.69 ล้านบาท แบ่งเป็นระยะที่ 1 (ปี 2560 – 2562) กรอบวงเงิน 604.40 ล้านบาท และระยะที่ 2 (ปี 2561 – 2563) กรอบวงเงิน 3,203.29 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

16) โครงการปลูกพืชหลากหลาย ฤดูนาปรัง ปี 2561

วัตถุประสงค์ : ครอบคลุมการทำนาในฤดูนาปรัง ด้วยการพักการทำนาสลับปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชทางเลือกอื่น และสร้างรายได้จากการปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกข้าว

กลุ่มเป้าหมาย : พื้นที่ทำนาปรังใน 53 จังหวัด คิดเป็นพื้นที่จำนวน 400,000 ไร่ ชาวนา 80,000 ครัวเรือน

ระยะเวลาโครงการ : สิงหาคม 2560 - มิถุนายน 2561

วิธีดำเนินการ : หน่วยงานในพื้นที่พิจารณาทางเลือกพืชที่เหมาะสมภายในจังหวัด ยกเว้น หญ้าเลี้ยงสัตว์ อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชปุ๋ยสด ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผลไม้ยืนต้น และพืชที่มีอายุเก็บเกี่ยวมากกว่า 120 วัน แนะนำให้ชาวนาครอบทำนาในฤดูนาปรัง ในช่วงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 ถึง 30 เมษายน 2561 โดยภาครัฐจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้ชาวนาปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวไปปลูกพืชที่หลากหลาย ไร่ละ 2,000 บาท ครัวเรือนละไม่เกิน 15 ไร่

งบประมาณ : 864.53 ล้านบาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน จำนวน 64.53 ล้านบาท งบอุดหนุน จำนวน 800 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

17) โครงการปลูกพืชปุ๋ยสด ฤดูนาปรัง ปี 2561

วัตถุประสงค์ : เพื่อลดอุปทานข้าวเปลือกโดยการปลูกพืชปุ๋ยสดทดแทนในนาข้าว และเพิ่มประสิทธิภาพการปรับปรุงบำรุงดิน รวมทั้งตัดวงจรศัตรูพืชโดยการพักดิน

กลุ่มเป้าหมาย : พื้นที่ทำนาปรังใน 22 จังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำแม่กลอง คิดเป็นพื้นที่จำนวน 200,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : มิถุนายน 2560 – มิถุนายน 2561

วิธีดำเนินการ : สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรลดรอบการปลูกข้าวมาปรับปรุงบำรุงดิน โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดให้เกษตรกรและงบประมาณค่าไถ จำนวน 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 เป็นการไถเตรียมดิน ไร่ละ 500 บาท รายละไม่เกิน 15 ไร่ และครั้งที่ 2 เป็นการไถกลบพืชปุ๋ยสดไร่ละ 500 บาท รายละไม่เกิน 15 ไร่ ไร่ละ 5 กิโลกรัม รวมทั้งจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดเพื่อที่เป็นเมล็ดพันธุ์ต้นทุนสนับสนุนให้แก่เกษตรกร

งบประมาณ : 229.90 ล้านบาท ประกอบด้วย เงินสนับสนุนค่าไถเตรียมดิน จำนวน 200 ล้านบาท งบค่าเมล็ดพันธุ์ จำนวน 29.75 ล้านบาท งบค่าโอนเงินให้เกษตรกร 0.15 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

18) โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อย ผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2560/2561

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกร รายย่อยผู้ปลูกข้าวในปี เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี ปีการผลิต 2560/61 ที่ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2560/61 กับกรมส่งเสริมการเกษตร

ระยะเวลาโครงการ : กันยายน 2560 – กรกฎาคม 2561

วิธีดำเนินการ : ช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อย ผู้ปลูกข้าวนาปี โดยจ่ายเงินช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า และข้าวปทุมธานี 1 ในอัตราไร่ละ 1,200 บาท ตามพื้นที่ปลูกข้าวจริงแต่ไม่เกินรายละ 10 ไร่ ครัวเรือนละไม่เกิน 12,000 บาท

งบประมาณ : 48,321.07 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4.1.2 มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุน

1) โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2558/2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยลดภาระดอกเบี้ยแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ทำให้เกษตรกรมีเงินเหลือเพื่อการดำรงชีพเพิ่มขึ้น เกิดการใช้จ่ายและการหมุนเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้มีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการเป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีที่มีหนี้เงินกู้คงเหลือเพื่อการผลิตข้าวนาปีกับ ธ.ก.ส. โดยจำนวนเกษตรกรในโครงการประมาณ 3,570,000 ราย แบ่งเป็นเกษตรกรลูกค้าของ ธ.ก.ส. จำนวน 2,000,000 ราย สถาบันเกษตรกร 1,000,000 ราย และเกษตรกรทั่วไป 570,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ : 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2558

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรที่มีหนี้เงินกู้กับ ธ.ก.ส. หรือสถาบันเกษตรกรจะได้รับการลดดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี จากต้นเงินกู้ไม่เกิน 50,000 บาทแรก เป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่ ธ.ก.ส. แทนเกษตรกรในอัตรา ร้อยละ 3 ต่อปี

งบประมาณ 2,292 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

2) โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2558/2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยลดภาระดอกเบี้ยแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ทำให้เกษตรกรมีเงินเหลือเพื่อการดำรงชีพเพิ่มขึ้น เกิดการใช้จ่ายและการหมุนเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกร ผู้มีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการเป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีหนี้เงินกู้คงเหลือเพื่อการผลิตข้าว โดยจำนวนเกษตรกรในโครงการประมาณ 1,161,110 ราย

ระยะเวลาโครงการ : 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2558

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรที่มีหนี้เงินกู้กับ ธ.ก.ส. หรือสถาบันเกษตรกร ณ วันที่ 1 เมษายน 2558 จะได้รับการลดดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี จากต้นเงินกู้ไม่เกิน 80,000 บาทแรก เป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่ ธ.ก.ส. แทนเกษตรกรในอัตรา ร้อยละ 3 ต่อปี

งบประมาณ 975.57 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. ได้ดำเนินการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่เกษตรกร จำนวน 609,594 ราย (753,845 บัญชี) เป็นจำนวนเงิน 456.97 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 46.84 ของวงเงิน (ณ วันที่ 31 พ.ค. 59)

3) โครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2559/2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยลดภาระดอกเบี้ยแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ทำให้เกษตรกรมีเงินเหลือเพื่อการดำรงชีพเพิ่มขึ้น เกิดการใช้จ่ายและการหมุนเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. และสมาชิกสถาบันเกษตรกรที่มีหนี้เงินกู้เพื่อการผลิตข้าวนาปี ปีการผลิต 2559/60 จำนวนประมาณ 1.2 ล้านราย ที่กู้เงินตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2559 ถึง 31 ธันวาคม 2559 ยกเว้น ภาคใต้กู้เงินได้ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2560

ระยะเวลาโครงการ : 1 มกราคม 2559 – 31 มีนาคม 2560

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. ลดดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี จากต้นเงินกู้รายละไม่เกิน 80,000 บาท เป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน โดยรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่ ธ.ก.ส. แทนเกษตรกร

งบประมาณ : 1,440 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4) โครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2559/2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อบรรเทาภาระหนี้สินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. เพื่อให้ลูกค้าสามารถนำเงินที่ต้องส่งชำระหนี้ไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในครัวเรือน ฟื้นฟูตนเองในการประกอบอาชีพ และปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของครัวเรือนให้ดีขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่มีหนี้เงินกู้วัตถุประสงค์เพื่อการผลิตข้าวกับ ธ.ก.ส. ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2559 จำนวนไม่เกิน 500,000 บาท หรือคิดเป็นจำนวนประมาณ 2,000,000 ราย ต้นเงินกู้จำนวนประมาณ 180,000 ล้านบาท

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2559 – 30 มิถุนายน 2561

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรได้รับการพักชำระหนี้ต้นเงิน ระยะเวลา 2 ปี และลดดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 3 ต่อปี รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยแทนเกษตรกร ร้อยละ 1.50 ต่อปี และ ธ.ก.ส. รับภาระร้อยละ 1.50 ต่อปี

งบประมาณ : 5,400 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรที่ได้รับการอนุมัติให้ขยายระยะเวลาชำระหนี้ จำนวน 1.35 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 97 ของจำนวนเกษตรกรได้รับสิทธิ์เข้าร่วมโครงการ ต้นเงินคงเป็นหนี้ 118,065.24 ล้านบาท (ณ วันที่ 5 เม.ย. 61)

4.1.3 มาตรการด้านการชะลอการขาย

มาตรการด้านการชะลอการขาย หมายถึง มาตรการที่มีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณอุปทานในตลาด

1) โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปีการผลิต 2551

วัตถุประสงค์ : ช่วยเหลือหรือแทรกแซงเพื่อยกระดับราคาผลิตผลการเกษตรให้สูงขึ้น ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพตามภาวะเศรษฐกิจ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปรัง และกำหนดเป้าหมายปริมาณการรับจำนำ 2.5 ล้านตันข้าวเปลือก

ระยะเวลาโครงการ : 15 มิถุนายน 2551 – 31 ธันวาคม 2551

วิธีดำเนินการ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกหนังสือรับรองผู้ปลูกข้าวนาปรัง ปี 2551 เพื่อให้เกษตรกรใช้เป็นหลักฐานในการนำข้าวเปลือกไปฝากไว้กับโรงสีที่ขึ้นทะเบียนกับองค์การคลังสินค้า (อคส.) โดย อคส. จะออกไปประทวนสินค้าให้แก่เกษตรกรนำมาจำนำกับ ธ.ก.ส. สำหรับข้าวเปลือกที่เกษตรกรนำมาฝากไว้ โรงสีจะแปรสภาพเป็นข้าวสารแล้วนำไปเก็บรักษาไว้ในโกดังกลาง ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับ อคส. เพื่อรอการจำหน่ายต่อไป ทั้งนี้ กำหนดวงเงินรายละไม่เกิน 500,000 บาท และกำหนดราคารับจำนำสำหรับข้าวเปลือกนาปรังปี 2551 ในความชื้นไม่เกิน 15% ดังนี้

- (1) ข้าวเปลือกเจ้านาปรัง 100% ราคาตันละ 14,000 บาท
- (2) ข้าวเปลือกเจ้านาปรัง 5% ราคาตันละ 13,800 บาท
- (3) ข้าวเปลือกเจ้านาปรัง 10% ราคาตันละ 13,600 บาท
- (4) ข้าวเปลือกเจ้านาปรัง 15% ราคาตันละ 13,200 บาท
- (5) ข้าวเปลือกเจ้านาปรัง 25% ราคาตันละ 12,800 บาท
- (6) ข้าวเปลือกปทุมธานีชนิดสีตันข้าว 42 กรัม ราคาตันละ 14,000 บาท

ชนิดสีตันข้าวต่ำกว่า 42 กรัม ปรับลดกรัมละ 100 บาท

วงเงินหมุนเวียน : 25,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 1,132.17 ล้านบาท ประกอบด้วย

- (1) ค่ารับฝากข้าวและออกใบรับฝากและใบประทวน 48.50 ล้านบาท
- (2) ค่าใช้จ่ายในการจัดการโครงการ 112.50 ล้านบาท
- (3) ค่าเช่าสถานที่เก็บข้าวสารหลังแปรสภาพ เป็นระยะเวลา 6 เดือน 90 ล้านบาท
- (4) ค่าชดเชยดอกเบี้ยให้แก่ ธ.ก.ส. 880.17 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

2) โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปีการผลิต 2552

วัตถุประสงค์ : ช่วยเหลือหรือแทรกแซงเพื่อยกระดับราคาผลิตผลการเกษตรให้สูงขึ้น ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพตามภาวะเศรษฐกิจ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปรัง และกำหนดเป้าหมายปริมาณการรับจำนำ 6 ล้านตันข้าวเปลือก

ระยะเวลาโครงการ : 16 มีนาคม 2552 – 31 ธันวาคม 2552

วิธีดำเนินการ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกหนังสือรับรองผู้ปลูกข้าวนาปรัง ปี 2552 เพื่อให้เกษตรกรใช้เป็นหลักฐานในการนำข้าวเปลือกไปฝากไว้กับโรงสีที่ขึ้นทะเบียนกับ อคส. โดย อคส. จะออกใบประทวนสินค้าให้แก่เกษตรกรนำมาจำนำกับ ธ.ก.ส. สำหรับข้าวเปลือกที่เกษตรกรนำมาฝากไว้ โรงสีจะแปรสภาพเป็นข้าวสารแล้วนำไปเก็บรักษาไว้ในโกดังกลาง ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับ อคส. เพื่อรอการจำหน่ายต่อไป ทั้งนี้ กำหนดวงเงินรายละไม่เกิน 350,000 บาท กำหนดราคารับจำนำสำหรับข้าวเปลือกนาปรังปี 2551 ในความชื้นไม่เกิน 15% ดังนี้

- (1) ข้าวเปลือกเจ้า 25% - 100% ราคาตันละ 10,000 - 12,000 บาท
- (2) ข้าวเปลือกปทุมธานีชนิดสีตันข้าว 36 - 42 กรัม ราคาตันละ 11,400 - 12,000 บาท
- (3) ข้าวเปลือกเหนียวเมล็ดยาว ราคาตันละ 10,000 บาท
- (4) ข้าวเปลือกเหนียวคละเมล็ด ราคาตันละ 9,000 บาท

วงเงินหมุนเวียน : 43,600 ล้านบาท

งบประมาณ : 1,162.88 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : รับจำนำข้าวเปลือก 5,153,709 ตัน (ข้อมูล ณ วันที่ 4 กันยายน 2552)

3) โครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการค้าข้าว (ปีการผลิต 2552/2553)

วัตถุประสงค์ : เพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าว เพื่อให้เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการค้าข้าว

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2552 – เมษายน 2553

วิธีดำเนินการ : ผู้ประกอบการค้าข้าวนำวงเงินสินเชื่อที่ได้รับจากสถาบันการเงินในลักษณะ Packing Stock รับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรมาเก็บเพื่อสีแปรสภาพ โดยรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าว ในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันกู้ โดยให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ดำเนินการจ่ายเงินชดเชยดอกเบี้ย โดยมีหลักฐานของโรงสีประกอบการพิจารณา

วงเงินสินเชื่อ : 91,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 910.59 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ชดเชยดอกเบี้ยให้กับผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 338 ราย รวมวงเงินชดเชยทั้งสิ้น 205.62 ล้านบาท (ณ วันที่ 10 เมษายน 2555)

4) โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/2553

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวในราคาที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น และพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

กลุ่มเป้าหมาย : โรงสี ตลาดกลาง และสถาบันเกษตรกร

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2552 – ตุลาคม 2553

วิธีดำเนินการ : ให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรผ่านโรงสี และสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพในการเก็บรักษาคุณภาพข้าวเปลือกและสีแปรสภาพเป็นข้าวสารเมื่อจำเป็น โดยให้รับซื้อแทรกแซงตามเกณฑ์กลางอ้างอิงข้าวเปลือกชนิดต่าง ๆ ดังนี้ ข้าวเปลือกเจ้า 10% ต้นละ 8,189 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 25% ต้นละ 7,789 บาท

วงเงินหมุนเวียน : 20,000 ล้านบาท เพื่อใช้ในการรับซื้อและแทรกแซงราคาข้าวเปลือก

งบประมาณ : 860 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกของ อคส. และ อ.ต.ก. 200 ล้านบาท

(2) ค่าใช้จ่ายในการเก็บและรักษาคุณภาพข้าวเปลือกของโรงสีและสถาบัน

เกษตรกร ต้นละ 55 บาทต่อเดือน ระยะเวลา 6 เดือน จำนวน 660 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : รับซื้อข้าวเปลือก จำนวน 143,992 ตัน จำแนกเป็น อคส. 97,531 ตัน อ.ต.ก. จำนวน 46,461 ตัน งบประมาณที่ใช้จำนวน 1,402.82 ล้านบาท

5) โครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกรเพื่อรอการจำหน่าย ปีการผลิต

2552/2553

วัตถุประสงค์ : เพื่อชะลอการจำหน่ายข้าวเปลือกของเกษตรกรในช่วงที่มีผลผลิตออกมาจำนวนมาก

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยกำหนดปริมาณข้าวเปลือกเป้าหมาย 2 ล้านตัน

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2552 – พฤษภาคม 2553

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. ดำเนินการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกรเพื่อรอการจำหน่าย โดยกำหนดราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงสำหรับราคาขายที่ ธ.ก.ส. จะรับฝากข้าวเปลือกจากเกษตรกร และกำหนดระยะเวลาไถ่ถอนชำระคืนเงินกู้ภายใน 4 เดือนนับถัดจากวันที่รับฝาก และเกษตรกรได้รับค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก ต้นละ 1,000 บาท โดยให้ ธ.ก.ส. คิดดอกเบี้ยจากเกษตรกรในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยแทนเกษตรกรให้แก่ ธ.ก.ส. ในอัตรา MRR-2 (เท่ากับร้อยละ 4.75) หรือหากเกษตรกรมาไถ่ถอน รัฐบาลจะชดเชยในอัตรา MRR-4 (เท่ากับร้อยละ 2.75)

งบประมาณ : 610.843 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. ดำเนินการใน 20 จังหวัด ปริมาณรับฝาก 292,160.27 ตัน
เกษตรกรไถ่ถอน 234,509.341 ตัน คงเหลือข้าวที่คณะทำงานพิจารณาระบายข้าวสารต้องระบาย
จำหน่าย จำนวน 57,650.292 ตัน (ข้าวเปลือกหอมมะลิ จำนวน 57,382.429 ตัน ข้าวเปลือกเจ้า
จำนวน 268.500 ตัน วงเงินที่ใช้จำนวน 445.66 ล้านบาท แยกเป็น ค่าชดเชยดอกเบี้ย 73.35 ล้านบาท
ค่าฝากเก็บ 372.31 ล้านบาท)

6) โครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการค้าข้าว ปีการผลิต 2553/2554

วัตถุประสงค์ : เพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าว เพื่อให้เกิดการแข่งขัน
กันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการค้าข้าว

ระยะเวลาโครงการ : กุมภาพันธ์ – กันยายน 2554

วิธีดำเนินการ : ผู้ประกอบการค้าข้าวนำวงเงินสินเชื่อที่ได้รับจากสถาบันการเงินในลักษณะ
Packing Stock รับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรมาเก็บเพื่อสีแปรสภาพ โดยรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้แก่
ผู้ประกอบการค้าข้าว ในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี ระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือนนับแต่วันกู้ โดยให้ธนาคารกรุงไทย
จำกัด (มหาชน) ดำเนินการจ่ายเงินชดเชยดอกเบี้ย โดยมีหลักฐานของโรงสีประกอบการพิจารณา

วงเงินสินเชื่อ : 20,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 103 ล้านบาท จำแนกเป็น จำนวน 100 ล้านบาท

(1) ชดเชยดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปีระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน ให้แก่โรงสีข้าว
และตลาดกลางฯ ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 100 ล้านบาท

(2) ค่าใช้จ่ายในการติดตามและกำกับดูแลตรวจสอบ การดำเนินการของ
ส่วนกลางและภูมิภาค จำนวน 3 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

7) โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปีการผลิต 2553/2554

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวในราคาที่สูงขึ้น
ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น และพยุงราคา
ข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

กลุ่มเป้าหมาย : โรงสี ตลาดกลาง และสถาบันเกษตรกร

ระยะเวลาโครงการ : มกราคม 2554 – มกราคม 2555

วิธีดำเนินการ : ให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกร
ผ่านโรงสี ตลาดกลาง และสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพในการเก็บรักษาคุณภาพข้าวเปลือกและสีแปรสภาพ
เป็นข้าวสารเมื่อจำเป็น โดยให้ อคส. และ อ.ต.ก. กู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาใช้
ในการดำเนินการ และกระทรวงการคลังค้ำประกันการกู้ยืมดังกล่าว เพื่อรับซื้อแทรกแซงตามเกณฑ์กลาง
อ้างอิงข้าวเปลือกชนิดต่าง ๆ

วงเงินหมุนเวียน : 20,000 ล้านบาท เพื่อใช้ในการรับซื้อและแทรกแซงราคาข้าวเปลือก

งบประมาณ : 156.80 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกของ อคส. และ อ.ต.ก. 50 ล้านบาท
(2) ค่าใช้จ่ายในการเก็บและรักษาคุณภาพข้าวเปลือกของโรงสีและสถาบัน
เกษตรกร ต้นละ 216 บาทต่อเดือน ระยะเวลา 6 เดือน จำนวน 103 ล้านบาท

(3) ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบติดตามและการปฏิบัติงานของคณะอนุกรรมการ กำกับดูแลการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกของรัฐบาลจำนวน 3.80 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

8) โครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกรเพื่อรอการจำหน่าย ปีการผลิต

2553/2554

วัตถุประสงค์ : เพื่อชะลอการจำหน่ายข้าวเปลือกของเกษตรกรในช่วงที่มีผลผลิตออกมาจำนวนมาก

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยกำหนดปริมาณข้าวเปลือกเป้าหมาย 2 ล้านตัน

ระยะเวลาโครงการ : มกราคม – ธันวาคม 2554

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. ดำเนินการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกรเพื่อรอการจำหน่าย โดยกำหนดราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงสำหรับราคาที่ ธ.ก.ส. จะรับฝากข้าวเปลือกจากเกษตรกร และกำหนดให้เกษตรกรต้องเก็บข้าวเปลือกไว้อย่างน้อย 30 วัน ระยะเวลาไถ่ถอนชำระคืนเงินกู้ภายใน 4 เดือนนับถัดจากวันที่รับฝาก โดยให้ ธ.ก.ส. คัดดอกเบ็ญจากเกษตรกรในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยแทนเกษตรกรให้แก่ ธ.ก.ส. ในอัตรา MRR-2 (เท่ากับร้อยละ 4.75) นอกจากนี้ เกษตรกรได้รับค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก ต้นละ 1,000 บาท รวมทั้งค่าขนย้ายข้าวเปลือกตามที่จ่ายจริงไม่เกิน 250 บาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

9) โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2554/2555 ปีการผลิต 2555/2556

และปีการผลิต 2556/2557

วัตถุประสงค์ : เพื่อยกระดับราคาสินค้าเกษตรและช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยดูแลราคาสินค้าเกษตรให้มีเสถียรภาพที่เหมาะสม คำนึงถึงกลไกราคาตลาดโลก โดยใช้วิธีบริหารจัดการทางการตลาดและกลไกตลาดซื้อขายล่วงหน้า รวมทั้งผลักดันให้เกษตรกรสามารถขายสินค้าเกษตรได้ในราคาสูงเพียงพอเมื่อเทียบกับต้นทุน และนำระบบรับจำนำสินค้าเกษตรมาใช้ในการสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่เกษตรกร ทั้งนี้ โครงการรับจำนำข้าวเปลือกได้ดำเนินการต่อเนื่อง ดังนี้ นาปี ปีการผลิต 2554/2555 นาปรัง ปีการผลิต 2555 นาปีและนาปรัง ปีการผลิต 2555/2556 และนาปี ปีการผลิต 2556/2557

กลุ่มเป้าหมาย : กำหนดกลุ่มเป้าหมายแตกต่างกันในแต่ละปีการผลิต ดังนี้

- ปีการผลิต 2554/2555 (นาปี) เป้าหมายรับจำนำ 21.90 ล้านตัน ไม่จำกัดปริมาณข้าวเปลือกที่รับจำนำทั้งโครงการ

- นาปรังปี 2555 ไม่จำกัดปริมาณข้าวเปลือกที่รับจำนำทั้งโครงการ ซึ่งคาดว่าจะมีผลผลิตรวม 14.70 ล้านตัน โดยกำหนดวงเงินไม่เกินรายละ 500,000 บาท และเกษตรกรสามารถเข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลได้ไม่เกินปีละ 2 ครั้ง โดยไม่จำกัดว่าเป็นข้าวนาปีหรือข้าวนาปรัง

- ปีการผลิต 2555/2556 ครั้งที่ 1 (นาปี) เป้าหมายรับจำนำ 15 ล้านตัน ไม่จำกัดปริมาณข้าวเปลือกที่รับจำนำทั้งโครงการ ส่วนปริมาณข้าวเปลือกที่เกษตรกรแต่ละรายจะจำนำได้ไม่จำกัดจำนวนเช่นกัน

- ปีการผลิต 2555/2556 ครั้งที่ 2 (นาปรัง) เป้าหมายรับจำนำ 7 ล้านตัน กำหนดเงื่อนไขในการรับจำนำไม่เกิน 500,000 บาทต่อครัวเรือน

- ปีการผลิต 2556/2557 (นาปีและนาปรัง) เป้าหมายรับจำนำ 16.5 ล้านตัน โดยครั้งที่ 1 (นาปี) กำหนดเงื่อนไขในการรับจำนำไม่เกิน 350,000 บาทต่อครัวเรือน และครั้งที่ 2 (นาปรัง) กำหนดเงื่อนไขในการรับจำนำไม่เกิน 300,000 บาทต่อครัวเรือน

ระยะเวลาโครงการ :

- ปีการผลิต 2554/2555 ระยะเวลาดำเนินการรับจำนำ 7 ตุลาคม 2554 – 29 กุมภาพันธ์ 2555 ระยะเวลาไถ่ถอน 4 เดือน นับถัดจากเดือนที่รับจำนำ ระยะเวลาโครงการ 7 ตุลาคม 2554 – 30 กันยายน 2555

- นาปรัง ปีการผลิต 2555 ระยะเวลาดำเนินการรับจำนำ 1 มีนาคม – 15 กันยายน 2555 (ภาคใต้ 1 กรกฎาคม – 31 ตุลาคม 2555) ระยะเวลาไถ่ถอน 4 เดือน นับถัดจากเดือนที่รับจำนำ ระยะเวลาโครงการเดือนมีนาคม 2555 – มกราคม 2556

- ปีการผลิต 2555/2556 ครั้งที่ 1 (นาปี) ระยะเวลาดำเนินการรับจำนำตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2555 เป็นต้นไป

- ปีการผลิต 2555/2556 ครั้งที่ 2 (นาปรัง) ระยะเวลาดำเนินการ 1 กุมภาพันธ์ – 15 กันยายน 2556 ระยะเวลาไถ่ถอน 4 เดือน นับถัดจากเดือนที่รับจำนำ

- ปีการผลิต 2556/2557 ครั้งที่ 1 (นาปี) ระยะเวลาดำเนินการ 1 ตุลาคม 2556 – 28 กุมภาพันธ์ 2557 ระยะเวลาไถ่ถอน 4 เดือน นับถัดจากเดือนที่รับจำนำ

- ปีการผลิต 2556/2557 ครั้งที่ 2 (นาปรัง) ระยะเวลาดำเนินการ 1 มีนาคม – 30 กันยายน 2557 ระยะเวลาไถ่ถอน 4 เดือน นับถัดจากเดือนที่รับจำนำ

วิธีดำเนินการ : โครงการจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

(1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว: สำนักงานเกษตรอำเภอประกาศรายชื่อเกษตรกรและเปิดให้เกษตรกรรายใหม่ยื่นคำร้อง ตรวจสอบเอกสารรวมทั้งจัดเวทีประชาคม และออกใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนให้กับเกษตรกร

(2) การรับฝากข้าวเปลือก: อคส. และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) ทำหน้าที่คัดเลือกโรงสีเข้าร่วมโครงการและตรวจสอบข้าวในโรงสีก่อนเปิดรับจำนำ หลังจากนั้นเมื่อเกษตรกรเกี่ยวข้าวแล้วจะนำข้าวเปลือกมาฝากกับโรงสี โดยโรงสีจะออกใบประทวนให้กับเกษตรกรภายใน 3 วัน

(3) การจำนำใบประทวนกับ ธ.ก.ส.: หลังจากเกษตรกรได้รับใบประทวนจะนำใบประทวนไปทำสัญญากับ ธ.ก.ส. และหากเอกสารครบถ้วนถูกต้อง ธ.ก.ส. จะโอนเงินเข้าบัญชีของเกษตรกร ภายใน 3 วัน นับแต่เกษตรกรนำใบประทวนมาทำสัญญา

(4) การสีแปรสภาพและส่งมอบข้าวสารเข้าคลังสินค้ากลาง: โรงสีจะดำเนินการสีแปรสภาพข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร และส่งมอบเข้าคลังสินค้ากลางภายใน 7 วัน โดย อคส./อ.ต.ก. จะเป็นผู้กำหนดคลังสินค้ากลางที่จะใช้เก็บและแจ้งมายังหัวหน้าคลังสินค้า

(5) การจัดเก็บรักษาข้าวสารในคลังสินค้ากลาง: บริษัทตรวจสอบคุณภาพข้าวจะตรวจสอบคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐานก่อนที่จะรับเข้าคลังสินค้ากลาง และบริษัทธรมยาจะต้องรมยาทุก 2 เดือนจนกว่าจะขนย้ายข้าวออกจากคลังสินค้ากลาง

(6) การระบายข้าว: คณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวโดยแนวทางต่าง ๆ ได้แก่ การขายแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า (AFET) ผู้ประกอบการภายในประเทศ องค์กร/หน่วยงานสาธารณะ บริจาคแก่ประเทศที่ได้รับภัยพิบัติ

(7) การส่งคืนเงินค่าขายข้าวให้ ธ.ก.ส.: เมื่อ อคส./อ.ต.ก. ได้รับชำระเงินค่าขายข้าวแล้ว จะจ่ายชำระคืนให้กับ ธ.ก.ส. ตามใบแจ้งหนี้ของ ธ.ก.ส.

ทั้งนี้ โครงการจำหน่ายข้าวเปลือกกำหนดชนิดและราคาจำหน่ายข้าวเปลือกนาปี ณ ความชื้นไม่เกิน 15% ดังนี้

- ข้าวเปลือกหอมมะลิ (42 กรัม) ต้นละ 20,000 บาท
- ข้าวเปลือกหอมจังหวัด (40 กรัม) นอกพื้นที่ 23 จังหวัด ต้นละ 18,000 บาท
- ข้าวเปลือกปทุมธานี (42 กรัม) ต้นละ 16,000 บาท
- ข้าวเปลือกเหนียว 10% เมล็ดยาว ต้นละ 16,000 บาท ข้าวเปลือกเหนียว 10% เมล็ดสั้น ต้นละ 15,000 บาท
- ข้าวเปลือกเจ้า 100% ต้นละ 15,000 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 5% ต้นละ 14,800 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 10% ต้นละ 14,600 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 15% ต้นละ 14,200 บาท และข้าวเปลือกเจ้า 25% ต้นละ 13,800 บาท

และกำหนดชนิดและราคาจำหน่ายข้าวเปลือกนาปรัง ณ ความชื้นไม่เกิน 15% ดังนี้

- ข้าวเปลือกปทุมธานี (42 กรัม) ต้นละ 16,000 บาท
- ข้าวเปลือกเหนียว 10% เมล็ดยาว ต้นละ 16,000 บาท ข้าวเปลือกเหนียว 10% เมล็ดสั้น ต้นละ 15,000 บาท
- ข้าวเปลือกเจ้า 100% ต้นละ 13,000 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 5% ต้นละ 12,800 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 10% ต้นละ 12,600 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 15% ต้นละ 12,200 บาท และข้าวเปลือกเจ้า 25% ต้นละ 11,800 บาท
- เฉพาะนาปรัง ปีการผลิต 2555 ข้าวเปลือกเจ้า 100% ต้นละ 15,000 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 5% ต้นละ 14,800 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 10% ต้นละ 14,600 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 15% ต้นละ 14,200 บาท และข้าวเปลือกเจ้า 25% ต้นละ 13,800 บาท

วงเงินหมุนเวียน :

- ปีการผลิต 2554/2555 จำนวน 239,160 ล้านบาท (วงเงินเดิม 359,160 ล้านบาท และถูกนำไปดำเนินโครงการรับจำหน่ายข้าวเปลือกนาปรัง ปีการผลิต 2555 จำนวน 120,000 ล้านบาท
- นาปรัง ปีการผลิต 2555 จำนวน 161,000 ล้านบาท โดยใช้วงเงินหมุนเวียนที่เหลือของโครงการรับจำหน่ายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2554/2555
- ปีการผลิต 2555/2556 จำนวน 345,000 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น ครั้งที่ 1 ไม่เกิน 240,000 ล้านบาท และครั้งที่ 2 ไม่เกิน 105,000 ล้านบาท (ทั้งนี้ เงินทุนหมุนเวียนในการรับจำหน่ายข้าวเปลือกปีการผลิต 2554/2555 และ 2555/2556 รวมแล้วต้องไม่เกิน 500,000 ล้านบาท โดยเป็นเงินทุนของ ธ.ก.ส. 90,000 ล้านบาท และให้กระทรวงการคลังจัดหาเงินทุนเพิ่มเติม 410,000 ล้านบาท)
- ปีการผลิต 2556/2557 ไม่เกิน 270,000 ล้านบาท

งบประมาณ :

- (1) ค่าใช้จ่ายในการบริหารของ อคส./อ.ต.ก. วงเงินไม่เกินต้นละ 105 บาท เป็นวงเงินรวม 9,958 ล้านบาท
- (2) ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบคุณภาพ/ปริมาณข้าวสาร วงเงิน 58.42 ล้านบาท
- (2) ค่าชดเชยดอกเบี้ย กรณีใช้เงินทุน ธ.ก.ส. ที่อัตรา FDR+1

(3) ค่าบริหารสินเชื่อของ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 2.5 ของต้นเงินคงเป็นหนี้ ระยะเวลา 5 เดือน

(4) ค่าใช้จ่ายในการสีแปรสภาพ ค่ากระสอบ และค่าขนส่ง จ่ายเป็นค่าข้าว โดยคำนวณเป็นอัตรากำไรส่งมอบข้าวสารหลังจากแปรสภาพ

(5) ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายข้าวเปลือกจากยุ้งฉางเกษตรกรถึงจุดรับมอบข้าวเปลือกให้เกษตรกร ในอัตราไม่เกินตันละ 300 บาท วงเงิน 300 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน :

- ปีการผลิต 2554/2555 มีจุดรับจำนำ 697 แห่ง เกษตรกรนำข้าวเปลือกมาจำนำจำนวน 1,294,230 ราย ปริมาณข้าวเปลือกที่รับจำนำทั้งสิ้น 6,950,158 ตัน

- นาปรัง ปีการผลิต 2555 มีจุดรับจำนำ 646 แห่ง เกษตรกรนำข้าวเปลือกมาจำนำจำนวน 1,366,776 ราย ปริมาณข้าวเปลือกที่รับจำนำทั้งสิ้น 14,358,771 ตัน

- ปีการผลิต 2555/2556 ครั้งที่ 1 (ข้าวเปลือกนาปี) มีจุดรับจำนำ 840 แห่ง เกษตรกรนำข้าวเปลือกมาจำนำ จำนวน 1,909,260 ราย ปริมาณข้าวเปลือกที่รับจำนำทั้งสิ้น 11,051,436 ตัน เป็นเงิน 176,920 ล้านบาท

- ในภาพรวมมีการเบิกจ่ายทุนหมุนเวียนเพื่อดำเนินโครงการ 677,128.46 ล้านบาท และรับเงินคืนจากการระบายข้าว 128,373.01 ล้านบาท โดยรัฐบาลมีภาระหนี้สินค้างชำระ ธ.ก.ส. จำนวน 548,755.45 ล้านบาท (ข้อมูลตามรายงาน สตง. ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2556) ทั้งนี้ ผลขาดทุนจากโครงการรับจำนำข้าว ณ วันที่ 30 กันยายน 2557 ตามคำพิพากษา จำนวน 536,908.30 ล้านบาท

10) โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก ปีการผลิต

2557/2558

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดจำนวนมาก โดยให้ผู้ประกอบการรวบรวมข้าว นำมาแปรรูปเป็นข้าวสารและเก็บสต็อกไว้ระยะเวลาหนึ่ง

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการ เป้าหมายการเก็บสต็อกข้าว 6 ล้านตัน

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2557 – 31 มกราคม 2558

วิธีดำเนินการ : ผู้ประกอบการขอวงเงินสินเชื่อกับธนาคารที่เข้าร่วมโครงการ และนำวงเงินสินเชื่อที่ได้รับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกร และต้องเก็บสต็อกข้าวเปลือก เป็นระยะเวลา 90 – 180 วัน นับแต่วันที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี

งบประมาณ : 927 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) ค่าชดเชยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี วงเงิน 918 ล้านบาท

(2) ค่าใช้จ่ายการดำเนินการของคณะกรรมการระดับจังหวัดและกรมการค้าภายใน
วงเงิน 9 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : โรงสีเข้าร่วมโครงการ จำนวน 8 โรง รวมปริมาณข้าวทั้งสิ้น 100,654.81 ตัน วงเงินสินเชื่อ 1,208.20 ล้านบาท และเงินชดเชยดอกเบี้ยตามโครงการ 18.12 ล้านบาท

11) โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร

ปีการผลิต 2557/2558

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดและดำเนินการเก็บข้าวเปลือกไว้แปรรูปเป็นข้าวสารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกร ได้แก่ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน เพื่อรวบรวมข้าวเป้าหมาย 4 ล้านตันข้าวเปลือก

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2557 – 30 กันยายน 2558

วิธีดำเนินการ : สนับสนุนสินเชื่อแก่สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร เพื่อรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อจำหน่ายหรือเพื่อการแปรรูป โดยแบ่งเป็นสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อการจำหน่าย จำนวน 3 – 4 ล้านตันข้าวเปลือก วงเงินสินเชื่อ 18,000 ล้านบาท และสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวเปลือกเก็บไว้เพื่อการแปรรูปจำนวน 400,000 ตันข้าวเปลือก วงเงินสินเชื่อ 2,000 ล้านบาท โดย ธ.ก.ส. คัดดอกเบี้ยเงินกู้ตามโครงการเท่ากับ MLR-1 (ปัจจุบัน MLR เท่ากับร้อยละ 5 ต่อปี) โดยคิดจากสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ 1 และรัฐบาลเป็นผู้รับภาระดอกเบี้ยแทนสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ MLR-2 (ร้อยละ 3) ระยะเวลาในการขอรับเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาลไม่เกิน 12 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 20,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 700 ล้านบาท ประกอบด้วย

- (1) เงินชดเชยดอกเบี้ยแทนสถาบันเกษตรกร โดยรัฐบาลรับภาระดอกเบี้ยแทนสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ 3 ระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน เป็นเงินชดเชยดอกเบี้ย 600 ล้านบาท
- (2) ค่าเบี้ยประกันภัย โดยรัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยในอัตราร้อยละ 0.5 คิดเป็นวงเงิน 100 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

12) โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2557/2558

วัตถุประสงค์ : เพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกในช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดในปริมาณมากเกินความต้องการของตลาดบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและภาระหนี้สินและรักษาระดับราคาข้าวเปลือกให้มีเสถียรภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรที่ปลูกข้าวเปลือกหอมมะลิและข้าวเปลือกเหนียวในเขตพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดปริมาณข้าวเปลือก 2 ล้านตันข้าวเปลือก แบ่งเป็นเป้าหมายให้เกษตรกรเก็บข้าวในยุ้งฉาง 1.5 ล้านตัน และให้สหกรณ์เก็บข้าว 500,000 ตัน

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2557 - 30 กันยายน 2558

วิธีดำเนินการ : ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

- (1) ธ.ก.ส. จ่ายสินเชื่อชะลอการขายผลิตผลแก่เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร โดยใช้ข้าวเปลือกหอมมะลิและข้าวเปลือกเหนียวเป็นหลักประกัน โดยกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 4 เดือนนับถัดจากเดือนรับเงินกู้
- (2) กำหนดวงเงินกู้ต่อรายไม่เกิน 300,000 บาท และกำหนดวงเงินสินเชื่อต่อตันข้าวเปลือกที่ความชื้นไม่เกินร้อยละ 15 สิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ 2 จำแนกตามชนิดและชั้นคุณภาพข้าวเปลือกในอัตราร้อยละ 80 ของราคาตลาดเฉลี่ย ดังนี้ ข้าวหอมมะลิสีได้ตันข้าว 36 กรัมขึ้นไป วงเงินสินเชื่อ 14,400 บาทต่อตัน และข้าวเหนียว 10% เมล็ดยาว วงเงินสินเชื่อ 11,700 บาทต่อตัน ข้าวเหนียว 10% เมล็ดสั้น 9,600 บาทต่อตัน
- (3) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับค่าเช่าและเก็บรักษาข้าวเปลือกแก่เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร ตันละ 1,000 บาท เก็บข้าวเปลือกอย่างน้อย 30 วัน วงเงินไม่เกิน 2,000 ล้านบาท
- (4) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับค่าใช้จ่ายในการส่งมอบข้าวเปลือกของเกษตรกรจากยุ้งฉางถึงจุดส่งมอบ ในอัตราทันละไม่เกิน 300 บาท วงเงินไม่เกิน 300 ล้านบาท

(5) สนับสนุนสินเชื่อเพื่อเตรียมข้าวเปลือกขึ้นยุ้งฉางในอัตราไร่ละ 2,000 บาท ระยะเวลา 2 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0 โดยรัฐบาลรับประกันาระชดเชยอัตราดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. แทนเกษตรกร (วงเงินสินเชื่อ 9,048 ล้านบาท)

วงเงินสินเชื่อ : 34,788 ล้านบาท ประกอบด้วยวงเงินสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี จำนวน 25,740 ล้านบาท และสินเชื่อเพื่อเตรียมข้าวเปลือกขึ้นยุ้งฉางของเกษตรกร จำนวน 9,048 ล้านบาท

งบประมาณ : 3,916.86 ล้านบาท ประกอบด้วย

- (1) ชดเชยต้นทุนเงิน ธ.ก.ส. (อัตรา FDR+1 เท่ากับ ร้อยละ 2.5) เป็นเงิน 619.36 ล้านบาท
- (2) ค่าบริหารสินเชื่อในอัตราร้อยละ 2.25 ต่อปี เป็นเงิน 613.08 ล้านบาท
- (3) ค่าเช่าและค่าเก็บรักษาข้าวเปลือกในยุ้งฉางวงเงินจำนวน 2,000 ล้านบาท
- (4) ชดเชยต้นทุนเงินที่นำไปจ่ายค่าเช่าและค่าเก็บรักษาข้าวเปลือกในยุ้งฉางผู้กู้ในอัตราร้อยละ FDR+1 จำนวนเงิน 48.13 ล้านบาท (คำนวณจากวงเงิน 2,000 ล้านบาท)
- (5) ค่าใช้จ่ายในการระบายข้าวเปลือกจากยุ้งฉางผู้ถึงจุดส่งมอบ วงเงิน 600 ล้านบาท (ประมาณการว่าจะมีข้าวเปลือกที่นำมาระบายจำนวน 2 ล้านตัน อัตราไม่เกิน 300 บาทต่อตัน)
- (6) ค่าใช้จ่ายในการชดเชยดอกเบี้ยของสินเชื่อในการเตรียมข้าวเปลือกขึ้นยุ้งฉาง ในอัตราร้อยละ FDR+1 ระยะเวลา 2 เดือน จำนวนเงิน 36.29 ล้านบาท (คำนวณจากวงเงิน 9,048 ล้านบาท)

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

13) โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อกข้าวนาปรัง ปี 2558

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยชะลอปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดจำนวนมาก โดยให้ผู้ประกอบการรวบรวมข้าว นำมาแปรรูปเป็นข้าวสารและเก็บสต็อกไว้ระยะเวลาหนึ่ง

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการ 140 ราย ใน 34 จังหวัด

ระยะเวลาโครงการ : 16 กุมภาพันธ์ – 31 พฤษภาคม 2558

วิธีดำเนินการ : ผู้ประกอบการขอวงเงินสินเชื่อกับธนาคารที่เข้าร่วมโครงการ และนำวงเงินสินเชื่อที่ได้รับซื้อข้าวเปลือกนาปรังจากเกษตรกร และต้องเก็บสต็อกข้าวเปลือก เป็นระยะเวลา 60 – 180 วัน นับแต่วันที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี

งบประมาณ : 582 ล้านบาท (ใช้วงเงินงบประมาณคงเหลือจากโครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก ปี 2557/2558)

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

14) โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก ปีการผลิต 2558/2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยชะลอปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดจำนวนมาก โดยให้ผู้ประกอบการรวบรวมข้าว นำมาแปรรูปเป็นข้าวสารและเก็บสต็อกไว้ระยะเวลาหนึ่ง

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการ เป้าหมายข้าวเปลือกเก็บสต็อกจำนวน 4.64 ล้านตัน

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2558 – มีนาคม 2559

วิธีดำเนินการ : ผู้ประกอบการขอวงเงินสินเชื่อกับธนาคารที่เข้าร่วมโครงการ และนำวงเงินสินเชื่อที่ได้รับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกร และต้องเก็บสต็อกข้าวเปลือก เป็นระยะเวลา 90 – 180 วัน นับแต่วันที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี ของร้อยละ 30 ของวงเงินกู้ของผู้ประกอบการค้าข้าว

งบประมาณ : 598 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการจำนวน 301 ราย รวม 43 จังหวัด มูลค่าวงเงินกู้รวมทั้งสิ้น 79,857.76 ล้านบาท ปริมาณข้าวที่เก็บสต็อก 8,599,237.81 ตัน

15) โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร

ปีการผลิต 2558/2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยชะลอปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาด และดำเนินการเก็บข้าวเปลือกไว้แปรรูปเป็นข้าวสารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกร ได้แก่ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2558 – 30 กันยายน 2559

วิธีดำเนินการ : สนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วย สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน เพื่อรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อจำหน่าย และ/หรือเพื่อการแปรรูป โดย ธ.ก.ส. คิดดอกเบี้ยเงินกู้ตามโครงการเท่ากับ MLR-1 (ปัจจุบันเท่ากับร้อยละ 5 ต่อปี) โดยคิดจากสถาบันเกษตรกร ในอัตรา MLR – 3 และรัฐบาลเป็นผู้รับภาระดอกเบี้ยแทนสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ 2 ระยะเวลาในการขอรับเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาลไม่เกิน 12 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 12,500 ล้านบาท

งบประมาณ : 267.92 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) เงินชดเชยดอกเบี้ยแทนสถาบันเกษตรกร โดยรัฐบาลรับภาระดอกเบี้ยแทนสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ 2 ระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน เป็นเงินชดเชยดอกเบี้ย 236.67 ล้านบาท

(2) ค่าเบี้ยประกันภัย โดยรัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย คิดเป็นวงเงิน 16.25 ล้านบาท

(3) ค่าใช้จ่ายในการติดตามตรวจเยี่ยม แนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาอุปสรรคของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และการเชื่อมโยงตลาดข้าว โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน 10.2449 ล้านบาท

(4) ค่าใช้จ่ายในการติดตามตรวจเยี่ยม แนะนำสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน 4.7551 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : สถาบันเกษตรกรแจ้งความประสงค์ขอเข้าร่วมโครงการ 434 แห่ง วงเงินที่จะขอกู้ 14,102.20 ล้านบาท อนุมัติเงินกู้แล้ว 246 แห่ง วงเงินที่อนุมัติ 9,421.95 ล้านบาท เบิกเงินกู้แล้ว 244 แห่ง จำนวนเงินจ่ายสะสม 7,996.16 ล้านบาท (ณ วันที่ 31 พ.ค. 59)

16) โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2558/2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกในช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดในปริมาณมากเกินความต้องการของตลาดบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและภาระหนี้สินและรักษาระดับราคาข้าวเปลือกให้มีเสถียรภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรที่ปลูกข้าวเปลือกหอมมะลิและข้าวเปลือกเหนียวในเขตพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดปริมาณข้าวเปลือก 2 ล้านตันข้าวเปลือก (เกษตรกร 1.5 ล้านตันข้าวเปลือก สหกรณ์การเกษตร 0.5 ล้านตันข้าวเปลือก)

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2558 - 30 กันยายน 2559

วิธีดำเนินการ : ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

(1) ธ.ก.ส. จ่ายสินเชื่อชะลอการขายผลิตผลแก่เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร โดยใช้ข้าวเปลือกหอมมะลิและข้าวเปลือกเหนียวเป็นหลักประกัน โดยกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 4 เดือนนับถัดจากเดือนรับเงินกู้

(2) กำหนดวงเงินกู้ เกษตรกรรายละไม่เกิน 300,000 บาท สหกรณ์การเกษตรสูงสุดรายละไม่เกิน 300 ล้านบาท โดยกำหนดวงเงินสินเชื่อต่อตันข้าวเปลือกที่ความชื้นไม่เกิน ร้อยละ 15 สิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ 2 จำแนกตามชนิดและชั้นคุณภาพข้าวเปลือก

(3) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับค่าเช่าและเก็บรักษาข้าวเปลือกแก่เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร ตันละ 1,000 บาท เก็บข้าวเปลือกอย่างน้อย 30 วัน วงเงินไม่เกิน 2,000 ล้านบาท

(4) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับค่าใช้จ่ายในการส่งมอบข้าวเปลือกของเกษตรกร จากยังฉางถึงจุดส่งมอบ ในอัตราตันละไม่เกิน 300 บาท วงเงินไม่เกิน 300 ล้านบาท

วงเงินสินเชื่อ : 26,740 ล้านบาท

งบประมาณ : 2,315.07 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) ชดเชยต้นทุนเงิน ธ.ก.ส. (อัตรา FDR+1 เท่ากับ ร้อยละ 2.225) เป็นเงิน 470.06 ล้านบาท

(2) ค่าบริหารสินเชื่อในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี ระยะเวลา 4 เดือน เป็นเงิน 178.27 ล้านบาท

(3) ค่าเช่าและค่าเก็บรักษาข้าวเปลือกในยังฉางวงเงินจำนวน 545.25 ล้านบาท (คำนวณจากปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าร่วมโครงการ 545,251.48 ตัน อัตรา 1,000 บาทต่อตัน)

(4) ชดเชยต้นทุนเงินที่นำไปจ่ายค่าเช่าและค่าเก็บรักษาข้าวเปลือกในยังฉาง ผู้กู้ในอัตราร้อยละ FDR+1 จำนวนเงิน 44.50 ล้านบาท (คำนวณจากวงเงิน 2,000 ล้านบาท)

(5) ค่าใช้จ่ายในการระบายข้าวเปลือกจากยังฉางผู้กู้ถึงจุดส่งมอบ วงเงิน 163.50 ล้านบาท (ประมาณการว่าจะมีข้าวเปลือกที่นำมาระบายจำนวน 545,000 ตัน อัตราไม่เกิน 300 บาทต่อตัน)

(6) ชดเชยต้นทุนเงินที่นำไปจ่ายค่าใช้จ่ายในการระบายข้าวเปลือกจากยังฉาง ผู้กู้ถึงจุดส่งมอบในอัตราร้อยละ FDR+1 จำนวนเงิน 6.67 ล้านบาท (คำนวณจากวงเงิน 300 ล้านบาท)

(7) ชดเชยผลขาดทุนจากการดำเนินโครงการ จำนวน 906.82 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรเข้าร่วมโครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2558/59 จำนวน 74,343 ราย ปริมาณข้าวเปลือก 467,840.09 ตัน จำนวนเงิน 5,803.74 ล้านบาท และสหกรณ์การเกษตรเข้าร่วมโครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2558/59 จำนวน 42 สหกรณ์ ปริมาณข้าวเปลือก จำนวน 77,411.39 ตัน จำนวนเงิน 1,105.74 ล้านบาท รวมปริมาณข้าวเปลือก จำนวน 545,251.48 ตัน จำนวนเงิน 6,909.48 ล้านบาท (จบโครงการ)

17) โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก ปี 2559/2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อเสริมสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการค้าข้าวให้สามารถรับซื้อข้าวเปลือกในช่วงต้นฤดูกาลผลิตและเก็บสต็อกไว้ในรูปข้าวเปลือกและข้าวสาร ช่วยให้เกิดการแข่งขันและดึงผลผลิตส่วนเกินออกจากตลาด ทำให้ราคาข้าวภายในประเทศมีเสถียรภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการ เป้าหมาย 8 ล้านตันข้าวเปลือก

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2559 – 31 ตุลาคม 2561

วิธีดำเนินการ : รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้กับผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการผ่านธนาคารพาณิชย์หรือธนาคารของรัฐ ที่ผู้ประกอบการค้าข้าวเป็นลูกค้าอยู่ ตามมูลค่าข้าวเปลือกที่เก็บสต็อกไว้ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลา 2 – 6 เดือน

งบประมาณ : 940 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) เงินชดเชยดอกเบี้ย ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี คิดเป็นเงินจำนวน 937.50 ล้านบาท

(2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 2.50 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

18) โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร ปีการผลิต 2559/2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดและดำเนินการเก็บข้าวเปลือกไว้แปรรูปเป็นข้าวสารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วย สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อการจำหน่าย และ/หรือ เพื่อการแปรรูปประมาณ 2.5 ล้านตัน

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2560

วิธีดำเนินการ : สนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วย สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อจำหน่าย และ/หรือ เพื่อการแปรรูป โดย ธ.ก.ส. คิดดอกเบี้ยเงินกู้ตามโครงการเท่ากับ MLR-1 (MLR เท่ากับร้อยละ 5 ต่อปี) โดยกลุ่มเป้าหมายรับภาระดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 12,500 ล้านบาท

งบประมาณ : 406.25 ล้านบาท จำแนกเป็น วงเงินชดเชยดอกเบี้ย 375 ล้านบาท ค่าเบี้ยประกันภัยและค่าบริหารจัดการโครงการ 31.25 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. ดำเนินการจ่ายสินเชื่อแก่สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 280 แห่ง จำนวนเงิน 11,218.08 ล้านบาท ปริมาณข้าวเปลือก 1,590,367.81 ตัน (ณ วันที่ 5 เม.ย. 60)

19) โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2559/2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกในช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดในปริมาณมาก และรักษาระดับราคาข้าวเปลือกให้มีเสถียรภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกร สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิ และข้าวเปลือกเหนียวในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป้าหมายจำนวน 2 ล้านตันข้าวเปลือก ข้าวปทุมธานี 1 และข้าวเจ้า 1 ล้านตันข้าวเปลือก

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2559 – 28 กุมภาพันธ์ 2560 (ภาคใต้ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2560)

วิธีดำเนินการ : (1) ธ.ก.ส. จ่ายสินเชื่อชะลอการขายผลิตผลแก่เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร โดยใช้ข้าวเปลือกเป็นหลักประกัน และกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 4 เดือนนับถัดจากเดือนรับเงินกู้

(2) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับค่าเช่าและเก็บรักษาข้าวเปลือกแก่เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร ต้นละ 1,500 บาท โดยจ่ายในวันรับเงินกู้ 1,000 บาท/ตัน โดยเมื่อเก็บข้าวไม่น้อยกว่า 30 วัน และไถ่ถอนจ่ายเพิ่ม 500 บาท/ตัน

(3) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับค่าใช้จ่ายในการส่งมอบข้าวเปลือกของเกษตรกรจากยุ่งฉางถึงจุดส่งมอบ ในอัตราต้นละไม่เกิน 300 บาท วงเงินไม่เกิน 300 ล้านบาท

งบประมาณ : 27,410 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. ดำเนินการจ่ายสินเชื่อ ให้กับเกษตรกรแล้ว 262,645 ราย จำนวนเงิน 13,133.83 ล้านบาท และจ่ายสินเชื่อให้สหกรณ์แล้ว 104 แห่ง จำนวนเงิน 1,438.23 ล้านบาท (ณ วันที่ 5 เม.ย. 60)

20) โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก (ปีการผลิต 2560/2561)

วัตถุประสงค์ : เพื่อเสริมสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการค้าข้าวให้สามารถรับซื้อข้าวเปลือกในช่วงต้นฤดูกาลผลิตและเก็บสต็อกไว้ในรูปข้าวเปลือกและข้าวสาร ช่วยให้เกิดการแข่งขันและดึงผลผลิตส่วนเกินออกจากตลาด ทำให้ราคาข้าวภายในประเทศมีเสถียรภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการเก็บสต็อกในรูปข้าวเปลือกและข้าวสารเพื่อตุนซบผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก เป้าหมาย 8 ล้านตัน เป็นระยะเวลา 2 – 6 เดือน

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2560 – 31 ตุลาคม 2562

วิธีดำเนินการ : รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้กับผู้ประกอบการค้าข้าวที่จะเข้าร่วมโครงการร้อยละ 3 ต่อปี ผ่านธนาคารพาณิชย์หรือธนาคารของรัฐ ที่ผู้ประกอบการค้าข้าวเป็นลูกค้าอยู่ ตามมูลค่าข้าวเปลือกที่ผู้เข้าร่วมโครงการเก็บสต็อกไว้ ตามระยะเวลาที่เก็บสต็อกไว้ 60 – 180 วัน นับแต่วันที่รับซื้อ (เบิกจ่ายเงินหรือออกตั๋วสัญญาใช้เงิน)

วงเงินสินเชื่อ : 74,500 ล้านบาท

งบประมาณ : 940 ล้านบาท ประกอบด้วย ค่าชดเชยดอกเบี้ย 937.50 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 2.5 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

21) โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร (ปีการผลิต 2560/2561)

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยชะลอปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดและดำเนินการเก็บข้าวเปลือกไว้แปรรูปเป็นข้าวสารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

กลุ่มเป้าหมาย : สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน สามารถรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อจำหน่าย และ/หรือเพื่อการแปรรูป ประมาณ 2.5 ล้านตัน วงเงินสินเชื่อทั้งสิ้น 12,500 ล้านบาท

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2560 – 30 กันยายน 2561

วิธีดำเนินการ : สนับสนุนสินเชื่อแก่ “สถาบันเกษตรกร” ซึ่งประกอบด้วย สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิชากิจชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อจำหน่าย และ/หรือเพื่อการแปรรูป ประมาณ 2.5 ล้านตัน คิดอัตราดอกเบี้ย MLR – 1 (ปัจจุบัน MLR ร้อยละ 5 ต่อปี) โดยให้สถาบันเกษตรกรรับภาระดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี และรัฐบาลรับภาระดอกเบี้ยในอัตราไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลาในการขอรับเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล 12 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 12,500 ล้านบาท

งบประมาณ : 406.25 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงินชดเชยดอกเบี้ย 375 ล้านบาท และ ค่าเบี้ยประกันภัยและค่าบริหารจัดการโครงการ 31.25 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

22) โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี (ปีการผลิต 2560/2561)

วัตถุประสงค์ : เพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกในช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดในปริมาณมาก และรักษาระดับราคาข้าวเปลือกให้มีเสถียรภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วย สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิชากิจชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อชะลอการขายผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวเปลือกเหนียว ข้าวเปลือกเจ้า และข้าวเปลือกปทุมธานี 1 ในเขตพื้นที่ปลูกข้าวทุกจังหวัดทั่วประเทศ เป้าหมายจำนวน 2 ล้านตันข้าวเปลือก

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2560 – 30 ธันวาคม 2561

วิธีดำเนินการ : (1) ธ.ก.ส. จ่ายสินเชื่อชะลอการขายผลผลิตแก่เกษตรกรและสหกรณ์ การเกษตร โดยกำหนดอัตราสินเชื่อข้าวเปลือกในอัตราประมาณร้อยละ 90 ของราคาตลาดข้าวเปลือก ดังนี้ ข้าวเปลือกหอมมะลิและข้าวเปลือกเหนียว ต้นละ 10,800 บาท ข้าวเปลือกเจ้า ต้นละ 7,200 บาท ข้าวเปลือกปทุมธานี 1 ต้นละ 8,500 บาท กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 4 เดือน นับถัดจากเดือนรับเงินกู้

(2) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับค่าเช่าและเก็บรักษาข้าวเปลือกแก่เกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร ต้นละ 1,500 บาท โดยจ่ายในวันรับเงินกู้ 1,000 บาท/ตัน โดยเมื่อเก็บข้าว ไม่น้อยกว่า 30 วัน และไถ่ถอนจ่ายเพิ่ม 500 บาท/ตัน

(3) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับค่าใช้จ่ายในการส่งมอบข้าวเปลือกของ เกษตรกรจากยุ้งฉางถึงจุดส่งมอบ ในอัตราต้นละไม่เกิน 300 บาท วงเงินไม่เกิน 300 ล้านบาท

วงเงินสินเชื่อ : 21,010 ล้านบาท

งบประมาณ : 3,756.97 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงินค่าฝากเก็บและรักษาคุณภาพ ข้าวเปลือก 3,000 ล้านบาท วงเงินค่าใช้จ่ายในการระบายข้าวเปลือก 300 ล้านบาท วงเงินชดเชยต้นทุน เงิน 456.97 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4.1.4 มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาด

1) โครงการตลาดนัดข้าวเปลือก (ปีการผลิต 2552/2553)

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีแหล่งกลางในการซื้อขายข้าวเปลือกที่ให้ความเป็นธรรม กับเกษตรกร

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2552 – ตุลาคม 2553

วิธีดำเนินการ : จัดตลาดนัดข้าวเปลือกในแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญในพื้นที่ 57 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 519 ครั้ง และกำกับดูแลให้เกษตรกรได้รับความเป็นธรรมในการจำหน่ายข้าวทั้งในการหักลดความชื้นและสิ่งเจือปน รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานและรายงานผล

งบประมาณ : 11 ล้านบาท ประกอบด้วย

- (1) วงเงินจ่ายขาดเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตลาดนัดข้าวเปลือก 9.88 ล้านบาท
- (2) วงเงินจ่ายขาดเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตามประเมินผล 1.12 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ดำเนินการจัดตลาดนัด 127 ครั้ง ในพื้นที่ 38 จังหวัด มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 20,393 ราย ปริมาณ 62,804 ตัน มูลค่าการซื้อขาย 642.98 ล้านบาท สามารถจำหน่ายข้าวเปลือกได้ในราคาสูงกว่าตลาด ตันละ 50 - 1,900 บาท โดยใช้งบเงินไปจำนวน 2.42 ล้านบาท

2) โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ปีการผลิต 2552/2553

วัตถุประสงค์ : ประกันรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวทุกรายให้มีรายได้ที่เหมาะสม

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวเปลือกหอมจังหวัด ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวเปลือกปทุมธานี และข้าวเปลือกเหนียว ในพื้นที่ปลูกข้าวทั่วประเทศ

ระยะเวลาโครงการ : รอบที่ 1 กรกฎาคม 2552 – กุมภาพันธ์ 2553

รอบที่ 2 ธันวาคม 2552 – กรกฎาคม 2553

วิธีดำเนินการ : รัฐบาลชดเชยส่วนต่างระหว่างราคาประกันรายได้และเกณฑ์กลางอ้างอิง โดยรอบที่ 1 ประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเปลือกหอมมะลิ (รวมข้าวเปลือกพันธุ์ กข. 15) ข้าวเปลือกหอมจังหวัด ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวเปลือกปทุมธานี และข้าวเปลือกเหนียว ในพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ รวมทั้งกำหนดปริมาณและราคาประกันรายได้เกษตรกรต่อครัวเรือน ณ ความชื้นไม่เกิน 15% ดังนี้

(1) ข้าวเปลือกหอมมะลิ (รวม กข. 15) ราคาประกันรายได้ 15,300 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 14 ตัน

(2) ข้าวเปลือกหอมจังหวัดราคาประกันรายได้ 14,300 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 16 ตัน

(3) ข้าวเปลือกเจ้า ราคาประกันรายได้ 10,000 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 25 ตัน

(4) ข้าวเปลือกปทุมธานี ราคาประกันรายได้ 11,000 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 25 ตัน

(5) ข้าวเปลือกเหนียว ราคาประกันรายได้ 9,500 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 16 ตัน

สำหรับรอบที่ 2 กำหนดราคาประกันดังนี้

(1) ข้าวเปลือกเจ้าปทุมธานี ราคาประกันรายได้ 11,000 บาท/ตัน

(2) ข้าวเปลือกเจ้าพันธุ์ที่ทางราชการรับรอง ราคาประกันรายได้ 10,000 บาท/ตัน

(3) ข้าวเปลือกเหนียว ราคาประกันรายได้ 9,500 บาท/ตัน

งบประมาณ : 651.73 ล้านบาท จำแนกออกเป็น

(1) ข้าวเปลือกเจ้า 5 % ปริมาณข้าวเปลือก 1,725,324 ตัน เป็นเงินจำนวน 633.56 ล้านบาท

(2) ข้าวเปลือกปทุมธานี ปริมาณข้าวเปลือก 82,392 ตัน เป็นเงินจำนวน 18.17 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. ได้จ่ายเงินชดเชยรายได้ให้แก่เกษตรกรแล้ว จำนวน 76,798 ราย เป็นเงิน 386,298,234.52 บาท แบ่งเป็นโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2552/2553 (รอบที่ 1) จำนวน 8,794 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 12,637,606.12 บาท และโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2552/2553 (รอบที่ 2) จำนวน 68,004 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 373,660,628.40 บาท (ณ วันที่ 14 มิถุนายน 2554)

3) โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2553/2554

วัตถุประสงค์ : ช่วยเหลือเกษตรกรให้มีหลักประกันรายได้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร พัฒนาการผลิต และพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรให้มีเสถียรภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวเปลือกหอมจังหวัด ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวเปลือกปทุมธานี 1 และข้าวเปลือกเหนียว ในพื้นที่ปลูกข้าวทั่วประเทศ

ระยะเวลาโครงการ : รอบที่ 1 กรกฎาคม 2553 – มีนาคม 2554

รอบที่ 2 พฤศจิกายน 2553 – สิงหาคม 2554

วิธีดำเนินการ : รัฐบาลชดเชยส่วนต่างระหว่างราคาประกันรายได้และเกณฑ์กลางอ้างอิง โดยรอบที่ 1 ประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเปลือกหอมมะลิ (รวมข้าวเปลือกพันธุ์ กข. 15) ข้าวเปลือกหอมจังหวัด ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวเปลือกปทุมธานี และข้าวเปลือกเหนียว ในพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ รวมทั้งกำหนดปริมาณและราคาประกันรายได้เกษตรกรต่อครัวเรือน ณ ความชื้นไม่เกิน 15% (เช่นเดียวกับปีการผลิต 2552/2553) ดังนี้

(1) ข้าวเปลือกหอมมะลิ (รวม กข. 15) ราคาประกันรายได้ 15,300 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 14 ตัน

(2) ข้าวเปลือกหอมจังหวัดราคาประกันรายได้ 14,300 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 16 ตัน

(3) ข้าวเปลือกเจ้า ราคาประกันรายได้ 10,000 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 25 ตัน

(4) ข้าวเปลือกปทุมธานี ราคาประกันรายได้ 11,000 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 25 ตัน

(5) ข้าวเปลือกเหนียว ราคาประกันรายได้ 9,500 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 16 ตัน

สำหรับรอบที่ 2 กำหนดราคาประกันดังนี้

(1) ข้าวเปลือกเจ้าปทุมธานี ราคาประกันรายได้ 11,500 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 30 ตัน

(2) ข้าวเปลือกเจ้า ราคาประกันรายได้ 11,000 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 30 ตัน

(3) ข้าวเปลือกเหนียว ราคาประกันรายได้ 10,000 บาท/ตัน
ครัวเรือนละไม่เกิน 30 ตัน

งบประมาณ : วงเงินงบประมาณ 31,515 ล้านบาท ประกอบด้วย ค่าชดเชยรายได้เกษตรกร จำนวน 30,458 ล้านบาท ค่าบริหารโครงการ ในอัตราเหมาจ่ายรายละ 315 บาท กรณีที่ได้สิทธิชดเชยรายได้ และอัตราเหมาจ่ายรายละ 289 บาท กรณีที่ไม่ได้สิทธิชดเชยรายได้ จำนวน 262 ล้านบาท

ค่าชดเชยต้นทุนเงิน ในอัตรา FDR+Spread (เท่ากับร้อยละ 2.5125) จำนวน 765 ล้านบาท และ
งบประมาณเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ 30 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4) โครงการตลาดนัดข้าวเปลือก (ปีการผลิต 2553/2554)

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีแหล่งกลางในการซื้อขายข้าวเปลือกที่ให้ความเป็นธรรม
กับเกษตรกร

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ระยะเวลาโครงการ : มกราคม – พฤศจิกายน 2554

วิธีดำเนินการ : จัดตลาดนัดข้าวเปลือกในแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญในพื้นที่ 56 จังหวัด
รวมทั้งสิ้น 150 ครั้ง และกำกับดูแลให้เกษตรกรได้รับความเป็นธรรมในการจำหน่ายข้าวทั้งในการหักลด
ความชื้นและสิ่งเจือปน รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานและรายงานผล

งบประมาณ : 6.5 ล้านบาท ประกอบด้วย

- (1) ค่าใช้จ่ายในการจัดตลาดนัดข้าวเปลือกจำนวน 6 ล้านบาท
- (2) งบประมาณจ่ายขาดเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตามประเมินผล 0.5 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

5) โครงการเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์ และข้าวที่มีการปฏิบัติตามระบบการเกษตรที่ดี (GAP) ครบวงจร (ปีการผลิต 2560/2564)

วัตถุประสงค์ : เชื่อมโยงตลาดรองรับผลผลิตข้าวอินทรีย์ของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าว
อินทรีย์และข้าว GAP ของโครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และเพื่อให้ชาวนาสามารถ
ขายข้าวที่ได้มาตรฐานอินทรีย์และข้าว GAP ได้ในราคาสูงกว่าข้าวทั่วไปตามคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : ชาวนาขายข้าวเปลือกของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในราคา
ที่ดีตามคุณภาพได้ไม่น้อยกว่า 594,000 ตันข้าวเปลือก และขายข้าวเปลือกที่ได้รับรอง GAP ได้ไม่น้อยกว่า
10.30 ล้านตันข้าวเปลือก ในปีการผลิต 2560 – 2564

ระยะเวลาโครงการ : ปีการผลิต 2560 – 2564

วิธีดำเนินการ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จับคู่กลุ่มชาวนาผู้ผลิตข้าวอินทรีย์และ
ข้าว GAP กับผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการ และจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ซื้อขาย
ผลผลิตข้าวจากโครงการฯ และผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการสามารถขอสนับสนุนสินเชื่อ
ดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan) จากธนาคารที่ร่วมโครงการ โดยรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ย ร้อยละ 3 ต่อปี และ
ธนาคารอาจสมทบชดเชยดอกเบี้ย ร้อยละ 1 ต่อปี ซึ่งผู้ประกอบการค้าข้าวอินทรีย์ ได้รับการชดเชย
ดอกเบี้ย ในระยะเวลา 3 ปี และผู้ประกอบการค้าข้าว GAP ได้รับการชดเชยดอกเบี้ย ในระยะเวลา 1 ปี
และกระทรวงพาณิชย์จัดสรรโควตาร้อยละ 10 ของโควตาการส่งออกข้าวไป EU จำนวน 2,000 ตัน/ปี
สำหรับนำไปจัดสรรให้เฉพาะผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์ตามหลักเกณฑ์
ที่กำหนด

วงเงินสินเชื่อ : 124,186 ล้านบาท

งบประมาณ : 2,873 ล้านบาท ประกอบด้วย ค่าชดเชยดอกเบี้ย 2,484 ล้านบาท
ค่าบริหารจัดการ 389 ล้านบาท (เป็นค่าบริหารจัดการ ค่าจัดกิจกรรมด้านการตลาด ตรวจจับรับรอง
มาตรฐาน และ ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจ)

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4.1.5 มาตรการด้านอื่น ๆ

1) โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2554

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัย และบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

กลุ่มเป้าหมาย : พื้นที่เป้าหมายการเอาประกันภัยทั่วประเทศ จำนวน 1.5 ล้านไร่

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม – 31 สิงหาคม 2554

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับความคุ้มครองจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุ อากาศหนาว ลูกเห็บ และอัคคีภัย (ไม่รวมภัยศัตรูพืชและโรคระบาด) โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมจะได้รับความช่วยเหลือของรัฐในปัจจุบันในอัตรา 606 บาทต่อไร่ และความคุ้มครองเมื่อผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ 1,400 บาทต่อไร่ โดย ธ.ก.ส. ขยายวงเงินสินเชื่อให้ครอบคลุมค่าเบี้ยประกันภัย ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และอัตราเบี้ยประกัน 120 บาทต่อไร่ โดยเกษตรกรรัฐภาระเบี้ยประกัน 60 บาทต่อไร่ ภาครัฐอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับเกษตรกรในส่วนที่เกินกว่า 60 บาทต่อไร่ (69.47 บาทต่อไร่ เมื่อรวมภาษีมูลค่าเพิ่มและค่าธรรมเนียม) และ ธ.ก.ส. อุดหนุนเบี้ยประกันภัย 10 บาทต่อไร่ สำหรับเกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส.

งบประมาณ : 3,989.11 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับเกษตรกร ในอัตรา 69.47 บาทต่อไร่ จากพื้นที่เพาะปลูกรวม 57.422 ไร่ และชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ FDR+1 (อัตราร้อยละ 3.025 ต่อปี)

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 55,228 ราย คิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว 1,059,131 ไร่ และค่าเบี้ยประกันภัยรวม 127.1 ล้านบาท โดยมีเกษตรกรได้รับค่าสินไหมทดแทนรวมทั้งสิ้นประมาณ 754.6 ล้านบาท จากพื้นที่เพาะปลูก 542,000 ไร่ เกิดการระงับประมาณในการอุดหนุนเบี้ยประกัน 73.58 ล้านบาท

2) โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2555

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัย และบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

กลุ่มเป้าหมาย : พื้นที่เป้าหมายการเอาประกันภัยทั่วประเทศ 8 ล้านไร่

ระยะเวลาโครงการ : 27 กรกฎาคม – 26 ตุลาคม 2555

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับความคุ้มครองจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุ อากาศหนาว ลูกเห็บ และอัคคีภัย รวมถึงภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมจะได้รับความคุ้มครอง 1,111 บาทต่อไร่ ตลอดช่วงการเพาะปลูกสำหรับภัยธรรมชาติทั้งหมด 6 ภัยข้างต้น และได้รับความคุ้มครอง 555 บาทต่อไร่ สำหรับภัยศัตรูพืชและโรคระบาด กำหนดอัตราเบี้ยประกัน 120 บาทต่อไร่ โดยภาครัฐอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับเกษตรกรในส่วนที่เกินกว่า 60 บาทต่อไร่ (69.47 บาทต่อไร่ เมื่อรวมภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์)

งบประมาณ : 555.76 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับเกษตรกร ในอัตรา 69.47 บาทต่อไร่ จากพื้นที่เป้าหมาย 8 ล้านไร่ และชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ FDR+1.3%

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 45,722 ราย คิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว 842,770 ไร่ และค่าเบี้ยประกันภัยรวม 112.5 ล้านบาท โดยมีเกษตรกรได้รับค่าสินไหม

ทดแทนรวมทั้งสิ้นประมาณ 516.7 ล้านบาท จากพื้นที่เพาะปลูก 465,074 ไร่ เกิดภาระงบประมาณในการอุดหนุนเบี้ยประกัน 60.61 ล้านบาท

3) โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2556

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัยและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

กลุ่มเป้าหมาย : พื้นที่เป้าหมายการเอาประกันภัยทั่วประเทศ 1.5 ล้านไร่ โดยแบ่งพื้นที่รับประกันภัยออกเป็น 5 พื้นที่ ตามระดับความเสี่ยง ได้แก่ พื้นที่เสี่ยงต่ำที่สุด พื้นที่เสี่ยงต่ำมาก พื้นที่เสี่ยงต่ำ พื้นที่เสี่ยงปานกลาง และพื้นที่เสี่ยงสูง

ระยะเวลาโครงการ : 13 กันยายน – 31 ธันวาคม 2556

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับความคุ้มครองจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุ อากาศหนาว ลูกเห็บ และอัคคีภัย รวมถึงภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมจะได้รับความคุ้มครอง 1,111 บาทต่อไร่ ตลอดช่วงการเพาะปลูกสำหรับภัยธรรมชาติทั้งหมด 6 ภัยข้างต้น และได้รับความคุ้มครอง 555 บาทต่อไร่ สำหรับภัยศัตรูพืชและโรคระบาด กำหนดอัตราเบี้ยประกันแตกต่างกันตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่ ในอัตรา 120 – 475 บาทต่อไร่ โดยให้เกษตรกรชำระเบี้ยประกันในอัตรา 60 – 100 บาทต่อไร่ และภาครัฐอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับเกษตรกรในส่วนเกิน 69.47 – 410.39 บาทต่อไร่ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์)

งบประมาณ 494.91 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับเกษตรกรในอัตรา 69.47 – 410.39 บาทต่อไร่ จากพื้นที่เป้าหมาย 1.5 ล้านไร่ และชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ FDR+1%

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 7 ราย คิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว 120 ไร่ และค่าเบี้ยประกันภัยรวม 43,193 บาท โดยมีเกษตรกรได้รับค่าสินไหมทดแทนรวมทั้งสิ้นประมาณ 31,108 บาท จากพื้นที่เพาะปลูก 28 ไร่ เกิดภาระงบประมาณในการอุดหนุนเบี้ยประกัน 33,607 บาท

4) โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2557

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัยและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

กลุ่มเป้าหมาย : พื้นที่เป้าหมายการเอาประกันภัยทั่วประเทศ 1.5 ล้านไร่ โดยแบ่งพื้นที่รับประกันภัยออกเป็น 5 พื้นที่ ตามระดับความเสี่ยง ได้แก่ พื้นที่เสี่ยงต่ำที่สุด พื้นที่เสี่ยงต่ำมาก พื้นที่เสี่ยงต่ำ พื้นที่เสี่ยงปานกลาง และพื้นที่เสี่ยงสูง

ระยะเวลาโครงการ : กรกฎาคม 2557 เป็นต้นไป

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับความคุ้มครองจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุ อากาศหนาว ลูกเห็บ และอัคคีภัย รวมถึงภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมจะได้รับความคุ้มครอง 1,111 บาทต่อไร่ ตลอดช่วงการเพาะปลูกสำหรับภัยธรรมชาติทั้งหมด 6 ภัยข้างต้น และได้รับความคุ้มครอง 555 บาทต่อไร่ สำหรับภัยศัตรูพืชและโรคระบาด กำหนดอัตราเบี้ยประกันแตกต่างกันตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่ ในอัตรา 120 – 475 บาทต่อไร่ โดยให้เกษตรกรชำระเบี้ยประกันในอัตรา 60 – 100 บาทต่อไร่ และภาครัฐอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับเกษตรกรในส่วนเกิน 69.47 – 410.39 บาทต่อไร่ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์)

งบประมาณ 494.91 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับเกษตรกร ในอัตรา 69.47 – 410.39 บาทต่อไร่ จากพื้นที่เป้าหมาย 1.5 ล้านไร่ และชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ FDR+1%

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 55,509 ราย คิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว 830,673.75 ไร่ และค่าเบี้ยประกันภัยรวม 359.86 ล้านบาท โดยมีเกษตรกรได้รับค่าสินไหมทดแทนรวมทั้งสิ้นประมาณ 126.49 ล้านบาท เกิดการงบประมาณในการอุดหนุนเบี้ยประกัน 286.45 ล้านบาท

5) โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2558

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัยและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

กลุ่มเป้าหมาย : พื้นที่เป้าหมายการเอาประกันภัยทั่วประเทศ จำนวน 2 ล้านไร่

ระยะเวลาโครงการ : 28 เมษายน 2558 – 27 พฤษภาคม 2558

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับความคุ้มครองจากภัยธรรมชาติ 7 ประเภท ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุดีเปรสชัน ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ และภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยแบ่งพื้นที่การรับประกันภัยออกเป็น 5 พื้นที่ตามระดับความเสี่ยง โดยวงเงินคุ้มครอง 1,111 บาทต่อไร่ สำหรับภัยธรรมชาติ 6 ภัย และวงเงินคุ้มครอง 555 บาทต่อไร่ สำหรับภัยศัตรูพืชและโรคระบาด ทั้งนี้ เกษตรกรรับภาระเบี้ยประกันภัยตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่ ตั้งแต่ 60 – 100 บาทต่อไร่ และรัฐอุดหนุนค่าเบี้ยประกันส่วนเกินกว่าจำนวนดังกล่าว ประมาณ 64.12 – 383.64 บาทต่อไร่ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์) ทั้งนี้ ให้ ธ.ก.ส. ทดรองจ่ายเงินชดเชยในส่วนของรัฐไปก่อน และรัฐชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. เท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6 เดือน ประเภทบุคคลธรรมดาของ 4 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ (FDR) + ร้อยละ 1

งบประมาณ : (1) 631.33 ล้านบาท โดยใช้งบประมาณในส่วนที่เหลือจากโครงการในปีการผลิต 2557 จำนวน 208.47 ล้านบาท และของงบประมาณเพิ่มเติมจำนวน 422.86 ล้านบาท

(2) ชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ FDR+1

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 92,064 ราย คิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว 1,512,072.25 ไร่ และค่าเบี้ยประกันภัยรวม 614.34 ล้านบาท โดยมีเกษตรกรได้รับค่าสินไหมทดแทนรวมทั้งสิ้นประมาณ 152.68 ล้านบาท เกิดการงบประมาณในการอุดหนุนเบี้ยประกัน 481.36 ล้านบาท

6) โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัยและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

กลุ่มเป้าหมาย : พื้นที่เป้าหมายในการเอาประกันภัย 30 ล้านไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายขั้นต่ำที่จำนวน 25 ล้านไร่ สำหรับเกษตรกรที่เป็นลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกข้าวนาปีของ ธ.ก.ส. และอีกจำนวน 5 ล้านไร่ จะประกอบไปด้วย พื้นที่ปลูกข้าวนาปีเพิ่มเติมของลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกข้าวนาปีของ ธ.ก.ส. จำนวน 4.5 ล้านไร่ และพื้นที่ปลูกข้าวนาปีของเกษตรกรทั่วไปอีกไม่เกิน 500,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : ชื้อประกันได้ไม่เกินวันที่ 15 ธันวาคม 2559

วิธีดำเนินการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับความคุ้มครอง จากภัย 7 ประเภท ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ รวมทั้งภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยมีวงเงินความคุ้มครอง 1,111 บาทต่อไร่ ตลอดช่วงการเพาะปลูกสำหรับภัยธรรมชาติทั้งหมด 6 ภัยแรก และวงเงินความคุ้มครอง 555 บาทต่อไร่ สำหรับภัยศัตรูพืชและโรคระบาด สำหรับพื้นที่เอาประกันภัยสูงสุดไม่เกิน 30 ล้านไร่ โดย ธ.ก.ส. จะอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยบางส่วนให้กับลูกค้า ธ.ก.ส. และรัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันให้อีกส่วนหนึ่ง

งบประมาณ : 2,071.13 ล้านบาท จำแนกเป็น

(1) เงินอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยให้เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. พื้นที่เอาประกันภัย 25 ล้านไร่แรก ในอัตรา 67.428 บาทต่อไร่ รวมงบประมาณจำนวน 1,685.70 ล้านบาท โดย ธ.ก.ส. จะอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยส่วนที่เหลือ 40 บาทต่อไร่

(2) เงินอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยให้เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. พื้นที่เอาประกันภัย 4.5 ล้านไร่ถัดไป ในอัตรา 68.07 บาทต่อไร่ รวมงบประมาณจำนวน 306.315 ล้านบาท โดย ธ.ก.ส. จะอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยในส่วนที่เหลือ 40 บาทต่อไร่

(3) เงินอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยให้เกษตรกรทั่วไป พื้นที่เอาประกันภัย 500,000 ไร่ถัดไป ในอัตรา 68.07 บาทต่อไร่ รวมงบประมาณจำนวน 34.035 ล้านบาท

(4) ค่าชดเชยต้นทุนเงินให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6 เดือน ประเภทบุคคลธรรมดาของ 4 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ (FDR) บวกร้อยละ 1 วงเงิน 45.08 ล้านบาท (ปัจจุบันอัตรา FDR เท่ากับร้อยละ 1.225 ต่อปี)

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 1,571,939 ราย คิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว 27,178,660.75 ไร่ และค่าเบี้ยประกันภัยรวม 2,920.94 ล้านบาท โดยมีเกษตรกรได้รับค่าสินไหมทดแทนรวมทั้งสิ้นประมาณ 822.30 ล้านบาท เกิดการงบประมาณในการอุดหนุนเบี้ยประกัน 1,833.89 ล้านบาท

7) โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัย และบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

กลุ่มเป้าหมาย : : พื้นที่เป้าหมายขั้นต่ำที่จำนวน 25 ล้านไร่ สำหรับเกษตรกรที่เป็นลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกข้าวนาปี ปีการผลิต 2560 ของ ธ.ก.ส. และอีกจำนวน 8 แสนไร่ สำหรับเกษตรกรลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกข้าวนาปี ปีการผลิต 2560 และประสงค์จะซื้อความคุ้มครองเพิ่มเติมและเกษตรกรทั่วไปที่ไม่ได้เป็นลูกค้าสินเชื่อของ ธ.ก.ส.

ระยะเวลาโครงการ : : ซื้อประกันได้ไม่เกินวันที่ 15 ธันวาคม 2559

วิธีดำเนินการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับความคุ้มครอง จากภัย 7 ประเภท ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ รวมทั้งภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยมีวงเงินความคุ้มครอง 1,260 บาทต่อไร่ ตลอดช่วงการเพาะปลูกสำหรับภัยธรรมชาติทั้งหมด 6 ภัยแรก และวงเงินความคุ้มครอง 630 บาทต่อไร่ สำหรับภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดย ธ.ก.ส. จะอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยบางส่วนให้กับลูกค้า ธ.ก.ส. และรัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันให้อีกส่วนหนึ่ง

งบประมาณ : 1,841.10 ล้านบาท และชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 1,757,062 ราย คิดเป็นพื้นที่
เพาะปลูกข้าว 26,118,764 ไร่ และค่าเบี้ยประกันภัยรวม 2,527.10 ล้านบาท โดยมีเกษตรกรได้รับ
ค่าสินไหมทดแทนรวมทั้งสิ้นประมาณ 2,072.94 ล้านบาท เกิดภาระงบประมาณในการอุดหนุนเบี้ย
ประกัน 1,586.82 ล้านบาท

ตารางที่ 4.1 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตข้าว ปีการผลิต 2551 – 2560

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการ ผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
2551/2552			- โครงการรับจำนำข้าวเปลือก นาปรัง		
2552/2553			- โครงการรับจำนำข้าวเปลือก นาปรัง - โครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ ผู้ประกอบการค้าข้าว - โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อ ข้าวเปลือก - โครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉาง เกษตรกรเพื่อรอการจำหน่าย	- โครงการตลาดนัดข้าวเปลือก - โครงการประกันรายได้ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี	
2553/2554	- โครงการจัดระบบการปลูก ข้าว (ดำเนินการปี 54/57) - โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ย สั่งตัดเพื่อลดต้นทุนการผลิต ของเกษตรกร		- โครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ ผู้ประกอบการค้าข้าว - โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อ ข้าวเปลือก - โครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉาง เกษตรกรเพื่อรอการจำหน่าย	- โครงการประกันรายได้ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว - โครงการตลาดนัดข้าวเปลือก	
2554/2555			- โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี (ดำเนินการปี 54/55 55/56 และ		- โครงการประกันภัยข้าวนาปี
2555/2556			56/57)		- โครงการประกันภัยข้าวนาปี
2556/2557					- โครงการประกันภัยข้าวนาปี
2557/2558		- โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว	- โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก		- โครงการประกันภัยข้าวนาปี

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
			<ul style="list-style-type: none"> - โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร - โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี - โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อกข้าวนาปรัง 		
2558/2559		<ul style="list-style-type: none"> - โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก - โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร - โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี 		<ul style="list-style-type: none"> - โครงการประกันภัยข้าวนาปี
2559/2560	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดี - โครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ดำเนินการปี 59/69) - โครงการปลูกพืชปุ๋ยสด - โครงการส่งเสริมการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว - โครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก - โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร - โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี 		<ul style="list-style-type: none"> - โครงการประกันภัยข้าวนาปี

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
	<p>ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไม่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงกระบือ การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงแพะ หรือการทำนาหญ้า - โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น - โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียว - โครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อย - โครงการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวไปปลูกพืชที่หลากหลาย ฤดูนาปรัง 				
2560/2561	- โครงการส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดี		- โครงการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในการเก็บสต็อก	- โครงการเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์ และข้าวที่มีการปฏิบัติ	- โครงการประกันภัยข้าวนาปี

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ดำเนินการปี 60/64) - โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ (ดำเนินการปี 60/64) - โครงการปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนนาข้าว (ดำเนินการปี 60/63) - โครงการปลูกพืชหลากหลายฤดูนาปรัง - โครงการปลูกพืชปุ๋ยสด ฤดูนาปรัง - โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าว 		<ul style="list-style-type: none"> - โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร - โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี 	ตามระบบการเกษตรที่ดี (GAP) ครบวงจร (ดำเนินการปี 60/64)	

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

4.2 ยางพารา

4.2.1 มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต

1) การสนับสนุนค่าปุ๋ย (ภายใต้โครงการแก้ไขปัญหายางพาราทั้งระบบ ปีการผลิต 2557)

วัตถุประสงค์ : เพื่อลดภาระต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในระยะสั้น และสนับสนุนให้ทำการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเป้าหมาย 991,717 ราย พื้นที่เป้าหมาย 8.97 ล้านไร่

ระยะเวลาโครงการ : กันยายน 2556 - พฤษภาคม 2557

วิธีดำเนินการ : จ่ายเงินช่วยเหลือค่าปุ๋ยให้แก่เกษตรกรที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์เปิดกรีดแล้ว และมีต้นยางอายุไม่เกิน 25 ปี โดยช่วยเหลือค่าปุ๋ยในพื้นที่เปิดกรีดไม่เกิน 25 ไร่ ไร่ละ 2,520 บาท โดยจ่ายเงินผ่าน ธ.ก.ส.

งบประมาณ : 21,248.95 ล้านบาท ประกอบด้วยวงเงินสนับสนุนค่าปุ๋ยให้แก่เกษตรกร 21,209.30 ล้านบาท และค่าบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบจำนวน 29.75 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการของ ธ.ก.ส. 9.90 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : เกษตรกรแจ้งขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 1,193,332 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 120.33 ของเป้าหมาย คิดเป็นพื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ 10.86 ล้านไร่ เงินสนับสนุนทั้งสิ้น 27,369.30 ล้านบาท

2) การสนับสนุนสินเชื่อให้สถาบันเกษตรกร (ภายใต้โครงการแก้ไขปัญหายางพาราทั้งระบบ ปีการผลิต 2557)

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพให้ได้ใช้ประโยชน์จากโรงงานแปรรูปยางที่จัดสร้างไว้แล้ว และ/หรือลงทุนจัดสร้างโรงงานใหม่ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เบื้องต้น และสนับสนุนผู้ประกอบการแปรรูปยางพาราในการขยายกำลังการผลิตและปรับเปลี่ยนเครื่องจักรการผลิต

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพไม่เกิน 300 ราย และผู้ประกอบการแปรรูปยางพารารวม 120 โรง

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2556 – กันยายน 2558

วิธีดำเนินการ : สถาบันการเงินของรัฐสนับสนุนสินเชื่อผ่อนปรนเพื่อการปรับปรุงโรงงานแปรรูปยางที่จัดสร้างไว้แล้ว หรือสนับสนุนการสร้างโรงงานใหม่ให้กับสถาบันเกษตรกร หรือการสนับสนุนสินเชื่อผ่อนปรนเพื่อขยายกำลังการผลิตและปรับเปลี่ยนเครื่องจักรการผลิตให้กับผู้ประกอบการแปรรูปยางพารา

วงเงินสินเชื่อ : 20,000 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นวงเงินสินเชื่อสำหรับสถาบันเกษตรกร 5,000 ล้านบาท และวงเงินสำหรับผู้ประกอบการแปรรูปยางพารา 15,000 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : สนับสนุนสินเชื่อให้กับสถาบันเกษตรกรรวม 245 สหกรณ์ วงเงินปริมาณ 6,716 ล้านบาท

3) โครงการชดเชยรายได้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง ปีการผลิต 2557 (ภายใต้โครงการเพื่อแก้ไขปัญหายางพารา ตุลาคม 2557)

วัตถุประสงค์ : ช่วยพยุงราคาขายในตลาดไม่ให้ตกต่ำจนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร และช่วยลดผลกระทบจากราคาขายตกต่ำได้ รวมทั้งช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพให้เกษตรกรได้ในเบื้องต้น

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ขึ้นทะเบียนเป้าหมาย 850,000 ครัวเรือน

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2557 – ธันวาคม 2558

วิธีดำเนินการ : จ่ายเงินชดเชยรายได้ให้แก่เกษตรกรตามพื้นที่สวนยางเปิดกรีตที่ตั้งอยู่ในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์โดยช่วยเหลือแก่ครัวเรือนที่มีพื้นที่สวนยางเปิดกรีตไม่เกิน 15 ไร่ อัตราไร่ละ 1,000 บาทต่อไร่ และครัวเรือนที่มีสวนยางเปิดกรีตเกิน 15 ไร่ อัตราไร่ละ 1,000 บาทต่อไร่ หรือไม่เกิน ครัวเรือนละ 15,000 บาท โดยใช้เงินทุน ธ.ก.ส. ไปก่อนและชดเชยต้นทุนให้ ธ.ก.ส. ในอัตรา FDR+1 และให้ ธ.ก.ส. ขอจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อชำระคืนเงินจากการดำเนินโครงการ

งบประมาณ : 8,772.56 ล้านบาท ประกอบด้วยวงเงินชดเชยเกษตรกร 8,503 ล้านบาท และค่าชดเชยดอกเบี้ย ธ.ก.ส. รวมทั้งค่าบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบจำนวน 269.56 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. จ่ายเงินให้เกษตรกรชาวสวนยาง จำนวน 821,227 ราย จำนวน 8.288 ล้านไร่ จำนวนเงิน 8,287.93 ล้านบาท (สิ้นสุดโครงการ)

4) โครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง ปีการผลิต 2558

วัตถุประสงค์ : เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรจากภาวะราคายางตกต่ำ ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรชาวสวนยาง

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรที่มีสวนยางเปิดกรีตจริง จำนวน 850,000 ครัวเรือน

ระยะเวลาโครงการ : ธันวาคม 2558 - มิถุนายน 2559

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรที่มีสวนยางเปิดกรีตจริงครัวเรือนละ 15 ไร่ จะได้รับเงินชดเชย ส่วนต่างราคายางพาราอัตราไร่ละ 1,500 บาท ในสัดส่วน 60 : 40 ดังนี้

(1) เจ้าของสวนยางหรือผู้เช่าสวนยางได้รับชดเชย 900 บาทต่อไร่ ครัวเรือนละไม่เกิน 15 ไร่ (สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต 700 บาทต่อไร่ สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต 200 บาทต่อไร่)

(2) ช่วยค่าครองชีพคนกรีตยาง 600 บาทต่อไร่ ครัวเรือนละไม่เกิน 15 ไร่

งบประมาณ : 13,124 ล้านบาท ประกอบด้วย งบประมาณเพื่อสนับสนุนให้แก่เกษตรกร 12,750 ล้านบาท โดยให้ใช้เงินทุน ธ.ก.ส. สำรองจ่ายไปก่อน และให้การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) รัฐบาลจ่ายคืนให้ ธ.ก.ส. พร้อมทั้งชดเชยต้นทุนเงินในอัตรา FDR+1 วงเงินงบประมาณ 374 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. โอนเงินให้เกษตรกรชาวสวนยางทั้งที่เป็นเจ้าของและผู้กรีตยาง จำนวน 1,370,601 ราย คิดเป็นจำนวนเงินรวม 10,354.82 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 81.21 ของวงเงินงบประมาณ

5) โครงการควบคุมปริมาณการผลิต (ภายใต้แนวทางการพัฒนาทางพาราทั้งระบบ)

วัตถุประสงค์ : จัดการสต็อกยางรัฐเพื่อให้อุปทานสวนเกินในประเทศหมดไป บริหารจัดการผลผลิตยางถึงช่วงฤดูแล้งเพื่อยกระดับราคา เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ยาง และพัฒนาระบบตลาดยางเพื่อความยั่งยืน โดยพัฒนาระบบตลาดยางพารา การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาง การควบคุมพื้นที่ปลูก และพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยสามารถลดพื้นที่ปลูกยางชั่วคราว โดยเปลี่ยนเป็นยางพันธุ์ดีได้ 2.1 ล้านไร่ และลดพื้นที่ปลูกยางแบบถาวรได้ 700,000 ไร่

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2557 – 30 กันยายน 2564

วิธีดำเนินการ : สนับสนุนการโค่นยางเก่าที่ให้ผลผลิตไม่คุ้มค่า ปีละ 400,000 ไร่ โดยเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ใหม่ผลตอบแทนสูงกว่าปลูกละ 100,000 ไร่ ดำเนินการ 7 ปี ทำให้สามารถ

ลดผลผลิตยางได้ในปีแรกได้ประมาณ 101,000 ตันและเพิ่มขึ้นปีละ 100,000 ตัน จนถึงปีที่ 7 ลดได้ถึง 711,000 ตัน และควบคุมการปลูกยางในพื้นที่ไม่เหมาะสม/พื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

งบประมาณ : 42,143.60 ล้านบาท สำหรับการดำเนินการทั้งหมด 7 ปี โดยใช้เงิน cess

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

6) โครงการข้าวสารบรรจุถุงเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

วัตถุประสงค์ : เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่มีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีพ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

ระยะเวลาโครงการ : มกราคม – มีนาคม 2559

วิธีดำเนินการ : อกส. ตกลงกับสมาคมผู้ประกอบการข้าวถุงไทยเพื่อจัดทำข้าวสารบรรจุถุงคุณภาพดีได้มาตรฐานกระทรวงพาณิชย์ โดยจัดทำข้าวสารเจ้า 5% ขนาดบรรจุถุง 5 กิโลกรัม เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ 68 จังหวัด จำนวน 802,863 ครัวเรือน จำนวน 4.01 ถุง (ครัวเรือนละ 5 ถุง) และกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บริหารจัดการและจัดสรรข้าวสารบรรจุถุงส่งมอบให้ถึงมือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ที่กำหนด

งบประมาณ : ใช้ข้าวขาว 5% ในสต็อกของรัฐบาลตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือกปี 2556/2557 ในกรอบไม่เกิน 30,000 ตัน เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

7) โครงการช่วยเหลือค่าครองชีพเกษตรกรชาวสวนยางพารา ปี 2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

ระยะเวลาโครงการ : มกราคม – มีนาคม 2559

วิธีดำเนินการ : กรมการค้าภายในจัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าจำเป็นต่อการครองชีพ เช่น ข้าวสาร น้ำมันพืช ไข่ไก่ น้ำตาลทราย ในราคาต่ำกว่าราคาตลาดประมาณร้อยละ 20 – 40 ในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ จำนวน 159 อำเภอ

งบประมาณ : 17 ล้านบาท โดยใช้งบประมาณโครงการธงฟ้าราคาประหยัดลดค่าครองชีพประชาชนปี 2559

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4.2.2 มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุน

1) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยเพื่อประกอบอาชีพเสริม ปีการผลิต 2557/2567 (ภายใต้โครงการเพื่อแก้ไขปัญหายางพารา ตุลาคม 2557)

วัตถุประสงค์ : ช่วยพยุงราคายางในตลาดไม่ให้ตกต่ำจนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร และช่วยลดผลกระทบจากราคายางตกต่ำได้ รวมทั้งช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพให้เกษตรกรได้ในเบื้องต้น อีกทั้งโครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพเสริมจะช่วยให้เกษตรกรชาวสวนยางสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวนอกเหนือจากการพึ่งพารายได้จากผลผลิตยางพาราเพียงอย่างเดียว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย เป้าหมายเกษตรกร 100,000 ครัวเรือน

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2557 – 31 สิงหาคม 2567

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อแก่เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยเพื่อประกอบอาชีพเสริมด้านการเกษตรหรือเกี่ยวเนื่องการเกษตร ตามศักยภาพของตนเอง และตามสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ วงเงินสินเชื่อเป็นไปตามแผนการผลิตของเกษตรกร ครั้วเรือนละไม่เกิน 100,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี วงเงินรวมโครงการ 15,000 ล้านบาท โดยเกษตรกรรับภาระดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี และรัฐชดเชยดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลาการชำระเงินกู้ไม่เกิน 5 ปี

วงเงินสินเชื่อ : วงเงินสินเชื่อ 15,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 2,029.47 ล้านบาท แบ่งเป็น วงเงินชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลา 5 ปี วงเงิน 10,000 ล้านบาท จำนวน 1,500 ล้านบาท วงเงินชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลา 3 ปี วงเงิน 5,000 ล้านบาท จำนวน 450 ล้านบาท และค่าบริหารโครงการ 79.47 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. จ่ายสินเชื่อแก่เกษตรกร จำนวน 123,438 ราย เป็นเงิน 11,250.93 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 75.01 ของวงเงินสินเชื่อ 15,000 ล้านบาท

4.2.3 มาตรการด้านการชะลอการขาย

1) โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง ปีการผลิต 2555

วัตถุประสงค์ : เพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง โดยดำเนินการชะลอการจำหน่ายยางออกสู่ตลาดในช่วงที่ราคายางผันผวน และเพื่อพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในการรักษาเสถียรภาพราคายาง โดยสถาบันเกษตรกรหรือองค์การสวนยางเก็บรักษายางไว้ได้เอง รอจำหน่ายเมื่อราคาเหมาะสมหรือเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยมีระดับราคาเป้าหมายประมาณ 120 บาทต่อกิโลกรัม

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกรหรือองค์การสวนยาง เป้าหมายยางหมุนเวียนในสต็อก 120,000 – 150,000 ล้านบาท

ระยะเวลาโครงการ : มกราคม 2555 - พฤษภาคม 2559

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0 ให้แก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัดและให้แก่องค์การสวนยาง และให้สถาบันเกษตรกร และองค์การสวนยาง ชื้อยางจากสมาชิก ผลิตและเก็บรวบรวม โดยการแนะนำและตรวจสอบคุณภาพยางให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานกรมวิชาการเกษตร รวมทั้งเก็บรักษายางไว้ในโกดังของสถาบันเกษตรกร หรือสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง หรือของกรมวิชาการเกษตร หรือจำหน่ายในราคาที่เหมาะสม

วงเงินสินเชื่อ : 45,000 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงินที่จัดสรรให้สถาบันเกษตรกร จำนวน 3,000 ล้านบาท และวงเงินจัดสรรให้องค์การสวนยาง จำนวน 42,000 ล้านบาท (อนุมัติครั้งแรก กำหนดวงเงินสินเชื่อ 15,000 และอนุมัติเพิ่มเติม 30,000 ล้านบาท)

งบประมาณ : 9,580.35 ล้านบาท ประกอบด้วย งบบริหารโครงการของ ธ.ก.ส. และ องค์การสวนยางในอัตราร้อยละ 2.5 ต่อปี เป็นเงิน 2,554 ล้านบาท และเงินค่าชดเชยต้นทุนเงินให้กับ ธ.ก.ส. ในอัตรา FDR +1% (อยู่ที่ร้อยละ 3.4 ต่อปี) เป็นเงิน 6,885 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายดำเนินการ เรื่องการประกันวินาศภัย 100 ล้านบาท และงบบริหารโครงการของหน่วยงานอื่น ๆ เป็นเงิน 41.35 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : สถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 676 สถาบัน วงเงินกู้ 2,416 ล้านบาท ชื้อยางไปแล้ว จำนวน 61,762 ตัน และได้เปิดจุดรับซื้อยางจากสถาบันเกษตรกรทั่วประเทศ 42 จุด โดยรวมปริมาณยางที่จัดเก็บ 208,076 ตัน

2) โครงการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง 10,000 ล้านบาท ปีการผลิต 2557/2560 (ภายใต้แนวทางการพัฒนายางพาราทั้งระบบ)

วัตถุประสงค์ : จัดการสต็อกยางรัฐเพื่อให้อุปทานสวนเกินในประเทศหมดไป บริหารจัดการผลผลิตยางถึงช่วงฤดูแล้งเพื่อยกระดับราคา เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ยาง และพัฒนาระบบตลาดยางเพื่อความยั่งยืน โดยพัฒนาระบบตลาดยางพารา การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาง การควบคุมพื้นที่ปลูกและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต

กลุ่มเป้าหมาย : สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินการรวบรวมหรือรับซื้อยางพารา จำนวนประมาณ 700 แห่ง

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2557 – 31 มีนาคม 2560

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินการรวบรวมหรือรับซื้อยางพาราจำนวนประมาณ 700 แห่ง โดยคิดอัตราดอกเบี้ยกับสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้แก่ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี ชดเชยค่าเบี้ยประกันภัยและค่าบริหารโครงการ ในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อปี ทั้งนี้ กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นไม่เกิน 12 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 10,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 350 ล้านบาท ประกอบด้วย ค่าชดเชยดอกเบี้ย 300 ล้านบาท ค่าประกันวินาศภัยและบริหารโครงการ 50 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : สถาบันเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ จำนวน 510 แห่ง วงเงินขอกู้ 5,055.45 ล้านบาท อนุมัติเงินกู้ 381 แห่ง วงเงินที่อนุมัติ 5,014.27 ล้านบาท

3) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง 10,000 ล้านบาท (ภายใต้โครงการเพื่อแก้ไขปัญหายางพารา ตุลาคม 2557)

วัตถุประสงค์ : ช่วยพยุงราคายางในตลาดไม่ให้ตกต่ำจนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร และช่วยชะลอผลผลิตในช่วงที่ยางพาราออกสู่ตลาดจำนวนมาก ซึ่งหากปล่อยให้เกิดภาวะยางล้นตลาดจะส่งผลให้ราคายางปรับตัวลดลงอีกได้

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการแปรรูปน้ำยางขั้นที่จดทะเบียนในประเทศไทย และมีผู้ถือหุ้นที่มีสัญชาติไทยมากกว่าร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2557 - กันยายน 2558

วิธีดำเนินการ : ผู้ประกอบการแปรรูปน้ำยางขั้นที่ประสงค์จะขอเข้าร่วมโครงการยื่นขอรับสินเชื่อกับกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งจะรวบรวมส่งให้กับธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย และธนาคารธนาชาติ โดยธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมโครงการจะสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยผ่อนปรน เพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการในการใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการซื้อยางส่วนเกินออกจากระบบในช่วงต้นฤดูกาลผลิต โดยเป็นเงินกู้ระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ระยะเวลาดำเนินโครงการ 6 เดือน กรอบวงเงิน 10,000 ล้านบาท และจะดำเนินการจนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาหากกรอบการใช้เงินไม่เกินวงเงิน โดยมีธนาคารกรุงไทย จำกัด เป็นผู้รับผิดชอบการเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อชดเชยดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ให้กับธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมโครงการตามรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริง

วงเงินสินเชื่อ : 10,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 301 ล้านบาท ประกอบด้วย ค่าชดเชยดอกเบี้ย 300 ล้านบาท ค่าบริหารโครงการ 1 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4) โครงการสร้างมูลภัณฑ์กันชนเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง ปีการผลิต 2557/2558 (ภายใต้โครงการเพื่อแก้ไขปัญหายางพารา ตุลาคม 2557)

วัตถุประสงค์ : ช่วยพยุงราคายางในตลาดไม่ให้เกิดค่าจมนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร และช่วยลดผลกระทบจากราคายางตกต่ำได้ รวมทั้งช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพให้เกษตรกรได้ในเบื้องต้น

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรชาวสวนยาง

ระยะเวลาโครงการ : 30 ตุลาคม 2557 – 25 กุมภาพันธ์ 2558

วิธีดำเนินการ : ใช้เงินทุน ธ.ก.ส. เพื่อรับซื้อยางในราคาขึ้นนำตลาดสู่ราคาเป้าหมายที่ 60 บาทต่อกิโลกรัม (ยางแผ่นรมควัน ชั้น 3) โดย ธ.ก.ส. จ่ายเงินให้กับองค์การสวนยาง (อ.ส.ย.) เพื่อใช้เป็นมูลภัณฑ์กันชนในการซื้อขายพารา วงเงินสินเชื่อ 2 ส่วน คือ

(1) วงเงินสินเชื่อ 6,000 ล้านบาท ระยะเวลา 18 เดือน เพื่อรับซื้อยางแผ่นรมควัน

(2) วงเงินสินเชื่อ 6,000 ล้านบาท เพิ่มเติม ระยะเวลา 14 เดือน โดยแบ่งเป็นวงเงิน 4,000 ล้านบาท เพื่อรับซื้อยาง 4 ชนิด คือ ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควันไม่อัดก้อน ยางแผ่นรมควันอัดก้อน ยางแท่ง STR 20 และวงเงิน 2,000 ล้านบาท เพื่อรับซื้อน้ำยางสดและยางก้อนถ้วย

โดยรัฐบาลชดเชยต้นทุนเงินให้ ธ.ก.ส. ในอัตรา FDR+1 และกระทรวงการคลังค้ำประกันเงินที่ ธ.ก.ส. สำรองจ่ายทั้งหมด

วงเงินสินเชื่อ : 12,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 472 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) วงเงินชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตรา FDR+1 จำนวน 480 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นวงเงินชดเชยดอกเบี้ยวงเงินเดิม 270 ล้านบาท และวงเงินชดเชยดอกเบี้ยวงเงินเพิ่มเติม 210 ล้านบาท

(2) วงเงินค่าใช้จ่ายของ อ.ส.ย. ในการบริหารจัดการโครงการอยู่ที่ร้อยละ 2.25 ของวงเงินกู้ที่ใช้จ่ายจริงในวงเงินไม่เกิน 337 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายปี 2558 จำนวน 135 ล้านบาท และปี 2559 จำนวน 202.5 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : อ.ส.ย. (ซึ่งปัจจุบันได้โอนทรัพย์สินและหนี้สินไปให้ กยท.) ได้เบิกเงินกู้จาก ธ.ก.ส. ไปแล้วจำนวน 9,600 ล้านบาท และ ณ ปัจจุบันกลายเป็นหนี้ค้างชำระ

4.2.4 มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาด

1) โครงการสนับสนุนสถาบันเกษตรกรแปรรูปยางเพิ่มมูลค่าเพื่อแก้ไขปัญหาราคาคงต่ำ ปีการผลิต 2552

วัตถุประสงค์ : เพื่อแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำที่มีใช้การแทรกแซงราคา

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกรแปรรูปยางพาราเพิ่มมูลค่า จำนวน 200,000 ต้น

ระยะเวลาโครงการ : มกราคม 2552 – ธันวาคม 2553

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. จัดสรรเงินกู้แบบปลอดดอกเบี้ยให้สถาบันเกษตรกรไปบริหารเพื่อแปรรูปยางเพื่อเพิ่มมูลค่าและเก็บสต็อกไว้ตามเกณฑ์และข้อกำหนด เมื่อมีราคายางสูงขึ้นจึงจะนำ

ออกจำหน่าย โดยรัฐไม่ต้องเสี่ยงกับเรื่องกำไรหรือขาดทุน โดยรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส.
แทนสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี

วงเงินสินเชื่อ : 8,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 270 ล้านบาท ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเพื่อชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส.

ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี วงเงิน 240 ล้านบาท และค่าบริหารจัดการโครงการ 30 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

2) โครงการพัฒนาตลาดและแปรรูปยางเพื่อเพิ่มมูลค่าตามนโยบายของรัฐบาล ปีการผลิต 2552

วัตถุประสงค์ : เพื่อจัดตั้งศูนย์รับซื้อผลผลิตยางพาราและจำหน่ายปัจจัยการผลิตยางพารา และเพิ่มมูลค่าโดยการผลิตรยางแผ่นรมควันในภาคตะวันออกเหนือและภาคเหนือ ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้จากการขายวัตถุดิบในราคาที่เป็นธรรมและมีตลาดซื้อขายอย่างต่อเนื่อง ราคายางพารามีเสถียรภาพ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราและผลิตรยางแผ่น

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2552 – กันยายน 2553

วิธีดำเนินการ : สร้างโรงงานพร้อมติดตั้งเครื่องจักรผลิตรยางแท่ง STR 20 ขนาดกำลังผลิตร 20,000 ตันต่อปี พร้อมด้วยอาคารสำนักงาน บ้านพัก บ่อบำบัดน้ำเสีย อาคารผสมปุ๋ยและครุภัณฑ์ จำเป็นต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลไพร อำเภอนครหลวง จังหวัดศรีสะเกษ 1 แห่ง ที่ตำบลผาสุก อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี 1 แห่ง และที่ตำบลนาคำ อำเภอสรีสงคราม จังหวัดนครพนม 1 แห่ง รวมทั้งก่อสร้างศูนย์รับซื้อผลผลิตและจำหน่ายปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย อาคารสำนักงาน โกดังเก็บยาง ลานตาก และครุภัณฑ์ที่จำเป็น

งบประมาณ : 475.8 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : องค์การสวนยาง (อ.ส.ย.) ได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโรงงานยางแท่ง STR 20 พร้อมเครื่องจักรอุปกรณ์ จำนวน 3 แห่ง ที่จังหวัดศรีสะเกษ อุดรธานี และนครพนม และศูนย์รับซื้อผลผลิตยางพารา จำนวน 6 ศูนย์ ที่จังหวัดพะเยา กำแพงเพชร พิษณุโลก ชัยภูมิ เลย และนครพนม โดยทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2553 คาดว่าจะสามารถดำเนินการก่อสร้างเสร็จและทดลองเดินเครื่องได้ภายในเดือนกันยายน 2554 และจะดำเนินการผลิตตั้งแต่เดือนตุลาคม 2554

3) โครงการสนับสนุนสินเชื่อสถาบันเกษตรกรแปรรูปยางพารา 5,000 ล้านบาท ปีการผลิต 2557/2567 (ภายใต้แนวทางการพัฒนาทั้งระบบ)

วัตถุประสงค์ : จัดการสต็อกยางรัฐเพื่อให้อุปทานสวนเกินในประเทศหมดไป บริหารจัดการผลผลิตยางถึงช่วงฤดูแล้งเพื่อยกระดับราคา เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ยาง และพัฒนาระบบตลาดยางเพื่อความยั่งยืน โดยพัฒนาระบบตลาดยางพารา การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาง การควบคุมพื้นที่ปลูกและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกรที่ต้องการขยายกำลังการผลิต/เพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยางเบื้องต้น

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2557 – 31 สิงหาคม 2567

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร 245 แห่ง เพื่อใช้ในการขยายกำลังการผลิต/เพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยางเบื้องต้น (ยางแท่งรมควัน ยางอัดก้อน คอมปาวด์ ยางขน

ยางเครป และผลิตภัณฑ์ยางสำเร็จรูป) จากโรงงานที่จัดสร้างไว้แล้ว และหรือลงทุนสร้างโรงงานใหม่
วงเงิน 5,000 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ย MLR-1 (MLR=5) แบ่งเป็น

- (1) สินเชื่อเพื่อการลงทุน 3,500 ล้านบาท ใช้ในการก่อสร้าง/ปรับปรุง
โรงงาน ระยะเวลา 10 ปี สถาบันเกษตรกรกระจายดอกเบี้ยร้อยละ 0.01 ภาครัฐชดเชยดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี
- (2) สินเชื่อเพื่อเงินทุนหมุนเวียน 1,500 ล้านบาท ระยะเวลา 5 ปี สถาบัน
เกษตรกรกระจายดอกเบี้ยร้อยละ 1 ภาครัฐชดเชยดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี

วงเงินสินเชื่อ : วงเงินสินเชื่อ 5,000 ล้านบาท จำแนกเป็น สินเชื่อเพื่อการลงทุน วงเงิน
3,500 ล้านบาท และสินเชื่อเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน วงเงิน 1,500 ล้านบาท

งบประมาณ : 1,227 ล้านบาท ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการชดเชยดอกเบี้ย 1,088.25
ล้านบาท ค่าเบี้ยประกันภัย ปลาย 21 ล้านบาท เวลา 5 ปี เป็นเงิน 105 ล้านบาท และค่าบริการโครงการ
อัตราร้อยละ 2.25 ของวงเงินทุนหมุนเวียน 1,500 ล้านบาท เวลา 5 ปี รวม 33.75 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : สหกรณ์การเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรยื่นความประสงค์ขอเข้าร่วม
โครงการ 253 แห่ง วงเงิน 5,064.22 ล้านบาท อนุมัติเงินกู้จำนวน 165 แห่ง วงเงินอนุมัติ 1,631.73
ล้านบาท

4) โครงการสนับสนุนสินเชื่อผู้ประกอบการผลิตยาง 15,000 ล้านบาท ปีการผลิต 2557/2567 (ภายใต้แนวทางการพัฒนาทั้งระบบ)

วัตถุประสงค์ : จัดการสต็อกยางรัฐเพื่อให้อุปทานสวนเกินในประเทศหมดไป บริหาร
จัดการผลผลิตยางถึงช่วงฤดูแล้งเพื่อยกระดับราคา เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ยาง และพัฒนาระบบตลาดยาง
เพื่อความยั่งยืน โดยพัฒนาระบบตลาดยางพารา การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาง การควบคุมพื้นที่ปลูก
และพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา เพื่อใช้ในการขยายกำลังการผลิต/
ปรับเปลี่ยนเครื่องจักรการผลิต

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2557 – 31 สิงหาคม 2567

วิธีดำเนินการ : ธนาคารออมสินให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา
เพื่อใช้ในการขยายกำลังการผลิต/ปรับเปลี่ยนเครื่องจักรการผลิต (ยางล่อ ถูมมือยาง ยางยืด ฯลฯ) อัตรา
ดอกเบี้ยเท่ากับ FDR (เงินฝากประจำ 6 เดือนของธนาคารออมสินปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 2) โดยรัฐชดเชย
ดอกเบี้ยให้ธนาคารออมสินร้อยละ 3 ตลอดอายุโครงการ

วงเงินสินเชื่อ : 15,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 4,500 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

5) โครงการพัฒนาตลาดตามแผนปรับโครงสร้างระบบตลาดยางพารา ปีการผลิต 2557/2560 (ภายใต้แนวทางการพัฒนาทั้งระบบ)

วัตถุประสงค์ : พัฒนาการตลาดกลางยางพาราของกรมวิชาการเกษตร และตลาดของสถาบัน
เกษตรกรให้มีบทบาทสำคัญในห่วงโซ่อุปทานยางพารา รวมทั้งพัฒนาคุณภาพยาง เพื่อให้ได้คุณภาพและ
มาตรฐานตามความต้องการของตลาด ด้วยการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านระบบครูยาง

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรและผู้ประกอบการรับซื้อยาง

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2557 – 30 กันยายน 2560

วิธีดำเนินการ : พัฒนาการเชื่อมโยงทั้งระบบการจัดการสินค้า ข้อมูลข่าวสารการตลาด และระบบการเงินเพื่อการเชื่อมโยงตลาด ให้กับตลาดกลางยางพาราของกรมวิชาการเกษตร และตลาดของสถาบันเกษตรกร

งบประมาณ : 1,369.23 ล้านบาท ประกอบด้วย เงินลงทุน 798.13 ล้านบาท สำหรับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเชื่อมโยงตลาด และเงินหมุนเวียนเพื่อการซื้อขายยางในตลาดกลาง จากเงิน cess จำนวน 600 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตยางพารา ปีการผลิต 2551 – 2560

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
2551/2552					
2552/2553				- โครงการสนับสนุนสถาบัน เกษตรกรแปรรูปยางเพิ่มมูลค่า เพื่อแก้ไขปัญหาราคาคตกต่ำ - โครงการพัฒนาตลาดและแปรรูป ยางเพื่อเพิ่มมูลค่าตาม นโยบายของรัฐบาล	
2553/2554					
2554/2555					
2555/2556			- โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง (ปี 55-63) - โครงการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนแก่ สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง 10,000 ล้านบาท (ปี 57-63)		
2556/2557	- มาตรการสนับสนุนค่าปุ๋ย - มาตรการสนับสนุนสินเชื่อ ให้สถาบันเกษตรกร				
2557/2558	- โครงการชดเชยรายได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยาง - โครงการควบคุมปริมาณ การผลิต (ปี 57-64)	- โครงการสนับสนุนสินเชื่อ เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย เพื่อประกอบอาชีพเสริม (ปี 57-67)	- โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุน หมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง 10,000 ล้านบาท (ระยะที่ 1) - โครงการสร้างมูลภัณฑ์กันชนเพื่อรักษา เสถียรภาพราคายาง (ปี 57-63)	- โครงการสนับสนุนสินเชื่อ สถาบันเกษตรกรแปรรูป ยางพารา 5,000 ล้านบาท (ปี 57-67) - โครงการสนับสนุนสินเชื่อ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ยาง	

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
				15,000 ล้านบาท (ปี 57-67) - โครงการพัฒนาตลาดตามแผน ปรับโครงสร้างระบบตลาด ยางพารา (ปี 57-60)	
2558/2559	- โครงการสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง				
2559/2560	- โครงการข่าวสารบรรจูงเพื่อ ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูก ยางพารา - โครงการช่วยเหลือค่าครองชีพ เกษตรกรชาวสวนยางพารา				
2560/2561			- โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุน หมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง 10,000 ล้านบาท (ระยะที่ 2) - โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุน หมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยาง แห้ง) 20,000 ล้านบาท		

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

4.3 อ้อย

4.3.1 มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต

1) การจัดสรรวงเงินกู้ยืมเพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อย

วัตถุประสงค์ : เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของชาวไร่อ้อย โดยการจัดหาแหล่งเงินทุนให้กับชาวไร่อ้อย ช่วยเพิ่มผลผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย ทำให้มีปริมาณอ้อยเพียงพอสำหรับการผลิตน้ำตาลทราย

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรชาวไร่อ้อย

วิธีดำเนินการ : ให้โรงงานน้ำตาลจัดสรรวงเงินกู้ยืมเพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อยให้กับชาวไร่อ้อย คู่สัญญาในอัตราต้นละไม่เกิน 800 บาท และวงเงินสูงสุดที่โรงงานจะส่งเสริมชาวไร่อ้อยแต่ละราย ต้องไม่เกินจากปริมาณอ้อยที่ชาวไร่อ้อยคู่สัญญารายนั้นส่งเข้าหีบในฤดูกาลผลิตคูณ 200 บาท สำหรับการ จัดสรรวงเงินกู้ให้กับชาวไร่อ้อยคู่สัญญาแต่ละราย โรงงานจะพิจารณาจากศักยภาพของชาวไร่อ้อย คู่สัญญาด้วย

วงเงินสินเชื่อ : ปีละ 10,000 ล้านบาท

งบประมาณ : แหล่งเงินทุนจาก ธ.ก.ส. จำนวน 5,000 ล้านบาท และให้ ธ.ก.ส. เบิกเงินกู้ สมทบจากธนาคารแห่งประเทศไทย จำนวน 5,000 ล้านบาท ในอัตราดอกเบี้ยผ่อนปรนตามระเบียบ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

2) โครงการสินเชื่อสำหรับการจัดซื้อรถตัดอ้อยเพื่อแก้ปัญหาอ้อยไฟไหม้และการขาดแคลนแรงงาน

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยลดปัญหาการเผาอ้อยก่อนการเก็บเกี่ยวและการขาดแคลนแรงงาน ตัดอ้อย และยังทำให้มีปริมาณอ้อยสดส่งเข้าหีบในโรงงานน้ำตาลมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพอ้อย และประสิทธิภาพการผลิตน้ำตาลของโรงงาน ทำให้ชาวไร่อ้อยได้รับราคาอ้อยตามคุณภาพที่สูงขึ้น และโรงงานสามารถลดต้นทุนการผลิตและลดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องจักร

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรชาวไร่อ้อย

ระยะเวลาโครงการ : 2553 - 2559

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. จัดสรรวงเงินกู้ยืมเพื่อให้ชาวไร่อ้อย กลุ่มชาวไร่อ้อย หรือสหกรณ์ ชาวไร่อ้อย กู้ยืมเพื่อจัดซื้อรถตัดอ้อย โดยมีโรงงานน้ำตาลเป็นผู้ค้ำประกัน หรือให้โรงงานน้ำตาลเป็นผู้ขอรับ การสนับสนุนสินเชื่อในโครงการสำหรับจัดซื้อรถตัดอ้อยเพื่อนำไปให้บริการแก่กลุ่มสมาชิกชาวไร่อ้อยได้ เพื่อแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้และการขาดแคลนแรงงาน คิดอัตราดอกเบี้ยที่อัตราร้อยละ 2 และรัฐบาล ช่วยรับภาระอัตราดอกเบี้ยส่วนเกิน

วงเงินสินเชื่อ : ปีละ 2,000 ล้านบาท

งบประมาณ : ใช้วงเงินสินเชื่อเพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อยจาก ธ.ก.ส. ที่ได้รับจัดสรรปีละ 10,000 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

3) โครงการแก้ไขปัญหาภัยแล้งให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อย

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ชาวไร่อ้อยนำไปพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำในไร่อ้อย และการจัดทำระบบส่งน้ำจากแหล่งน้ำ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรชาวไร่อ้อย

ระยะเวลาโครงการ : 2553 - 2559

วิธิดำเนินการ : ธ.ก.ส. จัดสรรวงเงินกู้เพื่อให้ชาวไร่อ้อย กลุ่มชาวไร่อ้อย หรือสหกรณ์ ชาวไร่อ้อย กุ้ยมเพื่อนำไปพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำในไร่อ้อย และการจัดทำระบบส่งน้ำจาก แหล่งน้ำ โดยมีโรงงานน้ำตาลเป็นผู้ค้ำประกัน คิดอัตราดอกเบี้ยที่อัตราร้อยละ 2 และรัฐบาลช่วยรับภาระ อัตราดอกเบี้ยส่วนเกิน

วงเงินสินเชื่อ : ปีละ 1,000 ล้านบาท

งบประมาณ : ใช้วงเงินสินเชื่อเพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อยจาก ธ.ก.ส. ที่ได้รับจัดสรรปีละ 10,000 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4) โครงการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร

วัตถุประสงค์ : เพื่อรวมทุกโครงการที่ขอรับการส่งเสริมสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจากรัฐบาล ให้เป็นโครงการเดียวกัน ซึ่งมีโครงการย่อยทั้งหมด 4 โครงการ ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหาภัยแล้ง และอุปกรณ์บริหารจัดการน้ำในไร่อ้อย 2) การจัดซื้อรถตัดอ้อย รถคืบอ้อย และเครื่องจักรกลการเกษตร 3) การจัดซื้อรถแทรกเตอร์ 4) การจัดซื้อรถบรรทุกอ้อย

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรชาวไร่อ้อย

ระยะเวลาโครงการ : 2557 - 2559

วิธิดำเนินการ : ธ.ก.ส. จัดสรรวงเงินกู้เพื่อให้ชาวไร่อ้อย กลุ่มชาวไร่อ้อย หรือสหกรณ์ ชาวไร่อ้อย กุ้ยมตามเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีโรงงานน้ำตาลเป็นผู้ค้ำประกัน เพื่อให้ชาวไร่อ้อยนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร คิดอัตราดอกเบี้ยที่อัตราร้อยละ 2 และ รัฐบาลช่วยรับภาระอัตราดอกเบี้ยส่วนเกิน

วงเงินสินเชื่อ : ปีละ 3,000 ล้านบาท

งบประมาณ : ใช้วงเงินสินเชื่อเพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อยจาก ธ.ก.ส. ที่ได้รับจัดสรรปีละ 10,000 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4.3.2 การกำหนดราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย

การกำหนดราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายเป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการคำนวณตามที่กฎหมายกำหนด โดยเป็นการดำเนินการตามความในมาตรา 49 - 58 แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 และตามประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง การจัดทำประมาณการรายได้ การกำหนดและการชำระราคาอ้อยและค่าผลิตน้ำตาลทราย โดยราคาอ้อยที่กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ให้กับอ้อยที่มีค่าความหวานที่ 10 ซี.ซี.เอส (Commercial Cane Sugar : CCS) ซึ่งการได้มาซึ่งค่าความหวานดังกล่าว คือ โรงงานจะชั่งน้ำหนักอ้อยที่รถบรรทุกมาใน 1 เทียว จากนั้นนำอ้อยทั้งหมดเข้าเครื่องหีบ โดยน้ำตาลที่ได้จากอ้อยจะถูกนำมาเข้าห้องตรวจ เพื่อวัดค่าความหวาน และคำนวณเป็นค่าอ้อยให้แก่ชาวไร่ โดยอ้อยที่มีค่าความหวานมากกว่า 10 ซี.ซี.เอส จะได้เงินค่าอ้อย เพิ่มขึ้น ในทางตรงข้ามอ้อยที่มีค่าความหวานต่ำกว่า 10 ซี.ซี.เอส จะถูกหักเงินลดลง โดยทั้ง 2 กรณี จะคำนวณเงินตามที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนดไว้

1) การกำหนดราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น

คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายจะกำหนดราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้นในช่วงเดือนธันวาคม (ตัวอย่างเช่น ฤดูกาลผลิต 2557/58 คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายจะประกาศราคาอ้อยขั้นต้นในเดือนธันวาคม 2557) โดยเสนอการกำหนดราคาดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศลงราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ การกำหนดราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้นต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของประมาณการรายได้ โดยพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตอ้อยและน้ำตาล

2) การกำหนดราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้าย

หลังจากปิดบัญชีในวันที่ 30 กันยายน คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายจะพิจารณารายได้สุทธิ ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตอ้อย ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตน้ำตาลทราย ราคาอ้อยขั้นต้น ผลตอบแทนการผลิตและการจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น และเงินที่ได้รับจากกองทุนเพื่อกำหนดราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้าย ภายในเดือนตุลาคม (ตัวอย่างเช่น ฤดูกาลผลิต 2557/2558 จะกำหนดราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายในเดือนตุลาคม 2558) โดยเสนอการกำหนดราคาดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบ และประกาศลงราชกิจจานุเบกษา

ตารางที่ 4.3 ตารางสรุปการกำหนดราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้าย

กรณี	การดำเนินการ
ในกรณีที่ราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายต่ำกว่าราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น	ให้กองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายจ่ายเงินชดเชยให้แก่โรงงานเท่ากับส่วนต่างดังกล่าว แต่ชาวไร่อ้อยไม่ต้องนำส่งคืนค่างอ้อยที่ได้รับเกิน
ในกรณีที่ราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายสูงกว่าราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น	ให้โรงงานชำระค่างอ้อยเพิ่มเติมแก่ชาวไร่อ้อยจนครบตามราคาอ้อยขั้นสุดท้าย

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 4.4 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2551 – 2560

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
2551/2552	การจัดสรรวงเงินกู้ยืมเพื่อ ส่งเสริมการปลูกอ้อย				
2552/2553					
2553/2554	- โครงการสินเชื่อสำหรับการ จัดซื้อรถตัดอ้อยเพื่อแก้ปัญหา				
2554/2555	อ้อยไฟไหม้และการขาดแคลน				
2555/2556	แรงงาน				
2556/2557	- โครงการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง				
2557/2558	ให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อย				
2558/2559	- โครงการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อย				
2559/2560	อย่างครบวงจร (ปี 2557 -2559)				

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

4.4 มั่นสำปะหลัง

4.4.1 มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต

1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยด ปี 2558/59

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนเงินทุนในการพัฒนาการปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยดให้แก่เกษตรกรและช่วยเหลือเกษตรกรในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกมันสำปะหลัง 20,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ : 1 ธันวาคม 2558 – 31 ธันวาคม 2561

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกมันสำปะหลัง วงเงินกู้รายละไม่เกิน 230,000 บาท กำหนดชำระคืนไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันรับเงินกู้ โดยคิดดอกเบี้ยจากเกษตรกรผู้กู้ในอัตราร้อยละ 4 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลา 24 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 4,600 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ย 276 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อไปแล้ว 3,199 ราย จำนวนเงิน 322.78 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2562)

2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยด ปี 2559/60

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนเงินทุนในการพัฒนาการผลิตของเกษตรกรโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการเพิ่มผลิตภาพการผลิต(Productivity) และคุณภาพของผลผลิตมันสำปะหลัง รวมถึงลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. หรือสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2559/60 และมีสมมุติทะเบียนเกษตรกรที่ได้รับรองการปลูกและจำนวนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่เป็นปัจจุบันจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จำนวน 10,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ : 1 ธันวาคม 2559 – 31 ธันวาคม 2562

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกมันสำปะหลัง วงเงินต่อรายไม่เกิน 230,000 บาท กำหนดชำระคืนไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันรับเงินกู้ โดยคิดดอกเบี้ยจากเกษตรกรผู้กู้ในอัตราร้อยละ 4 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. เพิ่มเติมในอัตรดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (Fixed Deposit Rates : FDR) บวกร้อยละ 1 เป็นระยะเวลาไม่เกิน 24 เดือน นับแต่วันรับเงินกู้ แต่ไม่เกินวันที่ 31 ตุลาคม 2562

วงเงินสินเชื่อ : 2,300 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล จำนวน 102.35 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อไปแล้วจำนวน 154 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 18.77 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2562)

3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยด ปี 2560/61

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการลงทุนแก่เกษตรกร และสถาบันเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานในการผลิตมันสำปะหลัง รวบรวม/แปรรูป และจัดเก็บมันเส้น/แป้งมันคุณภาพ สนับสนุนการลดต้นทุนการผลิตแก่เกษตรกร ตลอดจนจัดการพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังให้เหมาะสมกับการผลิต ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. หรือสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรหรือเกษตรกรทั่วไปผู้ปลูกมันสำปะหลัง จำนวนประมาณ 10,000 ราย โดยไม่มีหนี้คงเหลือตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยดที่ผ่านมา

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2560 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2562

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกมันสำปะหลัง วงเงินต่อรายไม่เกิน 230,000 บาท กำหนดชำระคืนไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันรับเงินกู้ โดยคิดดอกเบี้ยจากเกษตรกรผู้กู้ในอัตราร้อยละ 4 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. เพิ่มเติมในอัตรดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (Fixed Deposit Rates : FDR) บวกร้อยละ 1 เป็นระยะเวลาไม่เกิน 24 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 2,300 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล จำนวน 102.35 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อไปแล้วจำนวน 64 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 7.33 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2562)

4) โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและการแปรรูปมันสำปะหลัง ปี 2559/60

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการลงทุนแก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ได้แก่ สหกรณ์ภาคการเกษตร กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ในการเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานในการผลิตมันสำปะหลัง รวบรวม/แปรรูป และจัดเก็บมันเส้น/แป้งมันคุณภาพ โดยสนับสนุนเงินกู้เพื่อจัดหาเครื่องมือ เครื่องจักรในการเพาะปลูก เช่น เครื่องปลูก เครื่องไถดินดาน ลานตาก เครื่องสับ เครื่องอบ คลังเก็บ และเครื่องมือจักรกลในการแปรรูปมันสำปะหลัง เป็นต้น ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

ระยะเวลาโครงการ : 1 ธันวาคม 2559 - 31 ธันวาคม 2562

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังกู้เงิน โดยกำหนดวงเงินกู้ให้แก่เกษตรกรรายละไม่เกิน 1 ล้านบาท และสถาบันเกษตรกรรายละไม่เกิน 20 ล้านบาท ในอัตรดอกเบี้ยปกติตามชั้นลูกค้ายกด้วยอัตรดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี โดยรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี เป็นระยะเวลาไม่เกิน 24 เดือน นับแต่วันรับเงินกู้

วงเงินสินเชื่อ : 1,000 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล จำนวน 60 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

5) โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและการแปรรูปมันสำปะหลัง ปี 2560/61

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการลงทุนแก่เกษตรกร และสถาบันเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานในการผลิตมันสำปะหลัง รวบรวม/แปรรูป และจัดเก็บมันเส้น/แป้งมันคุณภาพ สนับสนุนการลดต้นทุนการผลิตแก่เกษตรกร ตลอดจนจัดการพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังให้เหมาะสมกับการผลิต ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. หรือสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรหรือเกษตรกรทั่วไปผู้ปลูกมันสำปะหลัง

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2560 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2563

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อแก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2560/61 จำนวน 1,000 ล้านบาท วงเงินกู้ต่อราย กรณีเป็นเกษตรกรไม่เกินรายละ 1 ล้านบาท กรณีสหกรณ์

ภาคการเกษตร กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน วงเงินไม่เกินรายละ 20 ล้านบาท โดยคิดดอกเบี้ยจากผู้กู้ในอัตราปกติลบด้วยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลาไม่เกิน 24 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 1,000 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล 60 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อไปแล้ว จำนวน 2 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 0.66 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2562)

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการด้านการผลิตอื่น ๆ ได้แก่ โครงการปรับลดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ป่า โครงการการสนับสนุนเกษตรกรปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดินดาน โครงการสนับสนุนเครื่องสับมันสำปะหลังให้กับสถาบันเกษตรกรเพื่อเพิ่มมูลค่า ดำเนินการโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และโครงการแปรรูปมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์สู่อุตสาหกรรมอาหารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์

4.4.2 มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุน

1) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อรวบรวมและสร้างมูลค่าเพิ่มมันสำปะหลัง ปี 2558/59

วัตถุประสงค์ : เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มสภาพคล่องให้กับกลุ่มสหกรณ์ภาคการเกษตร กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการรวบรวมรับซื้อหัวมันสำปะหลังสดและแปรรูป

กลุ่มเป้าหมาย : สหกรณ์ภาคการเกษตร กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลังที่เข้าร่วมโครงการสามารถรวบรวมหรือรับซื้อมันสำปะหลังจากสมาชิกหรือเกษตรกรได้จำนวน 100,000 ตัน

ระยะเวลาโครงการ : 1 ธันวาคม 2558 – 31 ตุลาคม 2559

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้แก่สหกรณ์ภาคการเกษตร กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยรัฐบาลชดเชยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (Fixed Deposit Rates : FDR) บวกร้อยละ 1 เป็นระยะเวลา 12 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 2,500 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ย FDR+1 ต่อปี ระยะเวลา 12 เดือน

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

2) โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมมันสำปะหลังและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกรปี 2559/60

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับสถาบันเกษตรกรที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลังสำหรับนำไปใช้ในการรวบรวมหรือรับซื้อหัวมันสดและมันเส้นจากเกษตรกร และ/หรือแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง รวมถึงช่วยดูดซับปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกรที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

ระยะเวลาโครงการ : 1 ธันวาคม 2559 – 31 กรกฎาคม 2561

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้แก่สถาบันเกษตรกร โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. เพิ่มเติมในอัตราร้อยละโดยรัฐบาลชดเชยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (Fixed Deposit Rates : FDR) บวกร้อยละ 1 ต่อปี ระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน นับแต่วันรับเงินกู้ แต่ไม่เกินวันที่ 31 พฤษภาคม 2561

วงเงินสินเชื่อ : วงเงินสินเชื่อ 1,500 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล จำนวน 33.375 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

3) โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมมันสำปะหลังและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร ปี 2560/61

วัตถุประสงค์ : สนับสนุนสินเชื่อให้กับสถาบันเกษตรกรเพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวมหรือรับซื้อหัวมันสำปะหลังสด มันสำปะหลังเส้นจากเกษตรกร และ/หรือแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

กลุ่มเป้าหมาย : สถาบันเกษตรกรที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

ระยะเวลาโครงการ : 1 ธันวาคม 2560 – 31 กรกฎาคม 2562

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. ให้สินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร โดยคิดดอกเบี้ยจากสถาบันเกษตรกรในอัตราเท่ากับ MLR – 1 ต่อปี (ปัจจุบัน MLR เท่ากับ ร้อยละ 5 ต่อปี) โดยให้สถาบันเกษตรกรรับภาระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี และรัฐบาลเป็นผู้รับภาระดอกเบี้ยแทนสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี เป็นระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : วงเงินสินเชื่อ 1,500 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล จำนวน 45 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อไปแล้วจำนวน 30 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 419.40 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2562)

4.4.3 มาตรการด้านการชะลอการขาย

1) โครงการชะลอการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง ปี 2558/59

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรเกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกมันสำปะหลัง มีเงินทุนใช้จ่ายในครัวเรือนในช่วงชะลอการขุดหัวมันสำปะหลัง เป็นการลดปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 100,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2557 – 31 มกราคม 2558

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกมันสำปะหลังวงเงินกู้รายละไม่เกิน 50,000 บาท โดยรัฐบาลชดเชยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ระยะเวลา 6 เดือน กำหนดชำระคืนไม่เกิน 6 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 5,000 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ย 75 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4.4.4 มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาด ได้แก่ โครงการกำกับดูแลการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้าน และโครงการขยายโอกาสทางการค้าและพัฒนาศักยภาพผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์

4.4.5 มาตรการด้านอื่น ๆ

1) การดำเนินมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรฤดูกาลผลิต ปี 2548

วัตถุประสงค์ : กำหนดมาตรการดูแลราคาสินค้าเกษตรในช่วงต้นฤดูเก็บเกี่ยวเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิตสำหรับสินค้าเกษตรสำคัญ ประกอบด้วย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง เมล็ดกาแฟ และกุ้งกุลาดำ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2547 - เมษายน 2548

วิธีดำเนินการ : กำหนดปริมาณรับจำนำมันสำปะหลัง 5.0 ล้านตัน ราคารับจำนำหัวมันสำปะหลังสดเชื้อแป้งร้อยละ 25 ที่กิโลกรัมละ 1.10 บาท ครอบคลุมตลอดช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

2) โครงการแทรกแซงตลาดมันสำปะหลังปี 2551/52

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต และเพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2547 - เมษายน 2548

วิธีดำเนินการ : กำหนดปริมาณรับจำนำมันสำปะหลัง 10 ล้านตัน ราคารับจำนำกิโลกรัมละ 1.80 บาท โดยปรับเพิ่มเป็นขั้นบันไดเดือนละ 0.05 บาทต่อกิโลกรัม ถึงเดือนเมษายน 2552 กิโลกรัมละ 2.05 บาท ระยะเวลาไถ่ถอนภายใน 3 เดือน นับจากเดือนที่รับจำนำ

งบประมาณ : แบ่งเป็น

- วงเงินดำเนินโครงการเพื่อใช้ในการรับจำนำหัวมันสด 7.5 ล้านตัน ใช้วงเงินดำเนินการ 12,056.038 ล้านบาท แยกเป็น 1) วงเงินรับจำนำ 9,750 ล้านบาท ใช้จากวงเงินกู้สำหรับการดำเนินโครงการรับจำนำผลผลิตทางการเกษตร 2) ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนรับจำนำ 2,122.68 ล้านบาท ใช้จากงบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และ 3) ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ 183.358 ล้านบาท ใช้จากจากเงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

- วงเงินดำเนินโครงการเพื่อใช้ในการรับจำนำหัวมันสดในส่วนที่เพิ่มเป็น 10 ล้านตัน ใช้วงเงินดำเนินการเพิ่มเติมอีก 6,466.925 ล้านบาท แยกเป็น 1) วงเงินสำหรับรับจำนำหัวมันสด 5,125 ล้านบาท ใช้เงินทุนจาก ธ.ก.ส. โดยรัฐบาลรับประกันราคาเชดดอกเบี้ยวในอัตรา MRR - ร้อยละ 1 (MRR อยู่ที่ร้อยละ 7.25) 2) ค่าใช้จ่าย 1,061.34 ล้านบาท ใช้จากงบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และ 3) ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ 280.585 ล้านบาท ใช้จากเงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

3) โครงการประกันราคามันสำปะหลัง ปี 2552/53

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต และเพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะเวลาโครงการ : กรกฎาคม 2552 - พฤษภาคม 2553

วิธีดำเนินการ : กำหนดราคาประกันหัวมันสำปะหลังสดเชื้อแป้งร้อยละ 25 กิโลกรัมละ 1.70 บาท โดยใช้เกณฑ์ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยทั้งประเทศกิโลกรัมละ 1.21 บาท บวกค่าขนส่งกิโลกรัมละ 0.15 บาท และผลตอบแทนให้เกษตรกรร้อยละ 25 คิดเป็นกิโลกรัมละ 0.34 บาท โดยการซื้อขายให้เป็นไปตามปกติ

งบประมาณ : แบ่งเป็น

1) เงินจ่ายชดเชยส่วนต่างราคาระหว่างราคาประกันกับราคาตลาดอ้างอิงวงเงิน 10,692 ล้านบาท โดยใช้ราคามันเส้นและแป้งมันในปัจจุบันคำนวณหาราคาตลาดอ้างอิงหัวมันสดได้กิโลกรัมละ 1.34 บาท คิดเป็นเงินชดเชยส่วนต่างราคากิโลกรัมละ 0.36 บาท (ราคาประกัน 1.70 บาท ต่อกิโลกรัม - ราคาตลาดอ้างอิง 1.34 บาทต่อกิโลกรัม) และคิดเป็นวงเงินที่ใช้จ่ายชดเชยส่วนต่างราคาประมาณ 10,692 ล้านบาท (29.7 ล้านตัน \times 0.36 บาทต่อกิโลกรัม)

2) ค่าใช้จ่ายดำเนินการประมาณ 10 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4) โครงการแทรกแซงตลาดมันสำปะหลัง ปี 2554/55

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต และเพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะเวลาโครงการ : มกราคม – ธันวาคม 2555

วิธีดำเนินการ : กำหนดปริมาณรับจำนำมันสำปะหลัง 15 ล้านตัน ราคารับจำนำกิโลกรัมละ 2.70 บาท โดยปรับเพิ่มเป็นขั้นบันไดเดือนละ 0.05 บาทต่อกิโลกรัม ไปจนถึงเดือนพฤษภาคม 2555 กิโลกรัมละ 2.90 บาท ระยะเวลาไถ่ถอนภายใน 3 เดือน นับจากเดือนที่รับจำนำ

งบประมาณ : 45,058 ล้านบาท แบ่งเป็นวงเงินหมุนเวียนที่ใช้ในการรับจำนำจำนวน 39,825 ล้านบาท และวงเงินค่าบริหารจัดการโครงการแบบจ่ายขาดจำนวน 5,223.056 ล้านบาท โดยใช้เงินที่เหลือจากกรอบวงเงินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2554/55

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

5) โครงการแทรกแซงตลาดมันสำปะหลัง ปี 2555/56

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต และเพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2555 – กันยายน 2556

วิธีดำเนินการ : กำหนดปริมาณรับจำนำมันสำปะหลัง 10 ล้านตัน ราคารับจำนำกิโลกรัมละ 2.50 บาท โดยปรับเพิ่มเป็นขั้นบันไดเดือนละ 0.05 บาทต่อกิโลกรัม ไปจนถึงเดือนมีนาคม 2556 กิโลกรัมละ 2.75 บาท โดยปรับเพิ่มลดตามร้อยละของแป้ง ๐.๐๕ บาทต่อกิโลกรัม ระยะเวลาไถ่ถอนภายใน 3 เดือน นับจากเดือนที่รับจำนำ ทั้งนี้ หัวมันสดที่จำนำต้องมีเชื้อแป้งไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐

งบประมาณ : 51,648.45 ล้านบาท แบ่งเป็น 1) วงเงินหมุนเวียนที่ใช้ในการรับจำนำจำนวน 41,250 ล้านบาท โดยรัฐบาลพิจารณาจัดหาเงินทุนให้แก่ ธ.ก.ส. และรับภาระชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งผลขาดทุนที่เกิดขึ้นจากโครงการทั้งหมด กรณีมีความจำเป็นต้องใช้

เงินทุน ธ.ก.ส. เพื่อจ่ายเงินกู้ ไปก่อนหาก ธ.ก.ส. มีเงินทุนเพียงพอ โดยต้องชดเชยต้นทุนเงินให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ FDR – ร้อยละ 1.3 (FDR เท่ากับอัตราร้อยละ ๓.๖๘๑ ต่อปี) และ 2) วงเงินค่าบริหารจัดการโครงการแบบจ่ายขาดจำนวน 10,398.45 ล้านบาท โดยใช้จากงบกลางรายการเงินสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

6) โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2559/60

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกษตรกรมีเงินเหลือสามารถนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการผลิตมันสำปะหลัง ตลอดจนเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพื่อการดำรงชีพ ทำให้เกิดการหมุนเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. และ/หรือสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรจำนวน 310,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ : 1 มกราคม 2559 – 30 กันยายน 2560

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. และ/หรือสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรจะได้รับการลดดอกเบี้ยเงินกู้อัตราร้อยละ 3 ต่อปี ในส่วนของต้นทุนเงินกู้รายละไม่เกิน 80,000 บาท ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน โดยรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้แก่ ธ.ก.ส.

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล จำนวน 372 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

7) โครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อบรรเทาภาระหนี้สินและลดต้นทุนในการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง เพื่อให้มีเงินทุนไปฟื้นฟูการประกอบอาชีพและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของครัวเรือนให้ดีขึ้นระหว่างการพักชำระหนี้ และมีเงินเหลือไว้เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในครัวเรือนเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรและส่งเสริมให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. ที่มีหนี้เงินกู้วัตถุประสงค์เพื่อการผลิตมันสำปะหลังกับ ธ.ก.ส. ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2559 รายละไม่เกิน 500,000 บาท จำนวนประมาณ 500,000 ราย ต้นเงินกู้ 40,000 ล้านบาท

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2559 ถึง 31 สิงหาคม 2561

วิธีดำเนินการ : เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. และ/หรือสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรจะได้รับการลดดอกเบี้ยเงินกู้อัตราร้อยละ 3 ต่อปี ในส่วนของต้นทุนเงินกู้รายละไม่เกิน 80,000 บาท ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน โดยรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้แก่ ธ.ก.ส.

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล จำนวน 1,200 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

8) โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉินสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉินที่จำเป็นในครัวเรือนของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และลดปัญหาการก่อหนี้นอกระบบ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร สมาชิกกลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังทั่วไป จำนวน 500,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2559 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2561

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สมาชิกสหกรณ์
ภาคการเกษตร สมาชิกกลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังทั่วไป โดยคิดดอกเบี้ย
จากผู้เข้าร่วมโครงการในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อเดือน (ร้อยละ 6 ต่อปี) วงเงินกู้ต่อรายไม่เกิน 20,000 บาท

วงเงินสินเชื่อ : 10,000 ล้านบาท

งบประมาณ : ใช้แหล่งเงินทุนของ ธ.ก.ส.

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

9) โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉินสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2560

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉินที่จำเป็นในครัวเรือนของเกษตรกรผู้ปลูกมัน
สำปะหลัง และลดปัญหาการก่อกวนนอกระบบ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร สมาชิก
กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรทั่วไป ผู้ปลูกมันสำปะหลัง 500,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2560 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2562

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อวงเงินกู้ต่อรายไม่เกิน 20,000 บาท อัตราร้อยละ
0.5 ต่อเดือน (ร้อยละ 6 ต่อปี) กรณีไม่ส่งชำระตามกำหนด คิดดอกเบี้ยในอัตรากติของธนาคาร

วงเงินสินเชื่อ : 10,000 ล้านบาท

งบประมาณ : ใช้แหล่งเงินทุนของ ธ.ก.ส.

ผลการดำเนินงาน : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อไปแล้วจำนวน 206 ราย รวมเงินทั้งสิ้น 3.98
ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2562)

10) โครงการสนับสนุนเครื่องชั่งน้ำหนักบรรทุกให้ด่านที่มีการนำเข้ามันสำปะหลัง

วัตถุประสงค์ : เพื่อกำกับดูแลและควบคุมปริมาณการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้าน
กลุ่มเป้าหมาย : ด่านศุลกากร/จุดผ่อนปรนที่มีการนำเข้ามันสำปะหลัง จำนวน 8 แห่ง
ระยะเวลาโครงการ : 1 ตุลาคม 2560 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2562
วิธีดำเนินการ : กรมศุลกากรดำเนินการจัดหาเครื่องชั่งพร้อมห้องชั่งให้ด่านศุลกากร/จุดผ่อนปรน
ที่มีการนำเข้ามันสำปะหลัง จำนวน 8 แห่ง

วงเงินสินเชื่อ : 10,000 ล้านบาท

งบประมาณ : 12.84 ล้านบาท (จำนวน 8 ด่าน ด่านละ 1.605 ล้านบาท) ประกอบด้วย
(1) เครื่องชั่งรถยนต์ขนาดแท่นชั่ง 3 x 18 เมตร ขนาดพิกัด 60 ตัน พร้อมติดตั้ง (2) ห้องชั่งขนาด 2 x 2 เมตร
พร้อมติดตั้ง และ (3) ค่าปรับพื้นที่ ค่าก่อสร้าง

ผลการดำเนินงาน : กรมศุลกากรอยู่ระหว่างพิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมในการติดตั้งเครื่องชั่งน้ำหนัก

ตารางที่ 4.5 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2551 – 2560

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
2551/2552			โครงการแทรกแซงตลาดมันสำปะหลัง ปี 2551/52		
2552/2553			โครงการประกันราคามันสำปะหลัง ปี 2552/53		
2553/2554					
2554/2555			โครงการแทรกแซงตลาดมันสำปะหลัง ปี 2554/55		
2555/2556			โครงการแทรกแซงตลาดมันสำปะหลัง ปี 2555/56		
2556/2557					
2557/2558					
2558/2559	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การเพาะปลูกมันสำปะหลัง ในระบบน้ำหยด ปี 2558/59		- โครงการชะลอการเก็บเกี่ยว มันสำปะหลัง ปี 2558/59 - โครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อรวบรวม และสร้างมูลค่าเพิ่มมันสำปะหลัง ปี 2558/59		
2559/2560	- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการ เพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบ น้ำหยด ปี 2559/60 - โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับ มาตรฐานการผลิตและการแปรรูป มันสำปะหลัง ปี 2559/60 - โครงการสนับสนุนเครื่องสับ	- โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ ให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2559/60 - โครงการพักชำระหนี้ต้นเงิน และลดดอกเบี้ยให้เกษตรกร ผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2559 - โครงการสินเชื่อเพื่อเป็น	- โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวม มันสำปะหลังและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยสถาบันเกษตรกรปี 2559/60	- โครงการขยายโอกาสทาง การค้าและพัฒนาศักยภาพ ผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง - โครงการแปรรูปมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์สู่อุตสาหกรรม อาหารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม - โครงการยกระดับคุณภาพ	- โครงการกำกับดูแลการนำเข้า มันสำปะหลังจากประเทศ เพื่อนบ้าน - โครงการสนับสนุนเครื่องซัง น้ำหนักบรรทุกให้ด้านที่มีการ นำเข้มันสำปะหลัง

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
	<p>มันสำปะหลังให้กับสถาบันเกษตรกรเพื่อเพิ่มมูลค่า</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการปรับลดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ป่า - โครงการการสนับสนุนเกษตรกรปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดินดาน 	<p>ค่าใช้จ่ายอุดหนุนสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2559</p>		<p>มาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด</p>	
2560/2561	<p>- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยด ปี 2560/61</p>	<p>- โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายอุดหนุนสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2560</p>	<p>- โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมมันสำปะหลังและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร ปี 2560/61</p>	<p>- โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและการแปรรูปมันสำปะหลัง ปี 2560/61</p>	

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

4.5 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

4.5.1 มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุน

1) โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบัน

เกษตรกร ปี 2560/61

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้สถาบันเกษตรกรที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงที่ออกสู่ตลาดมาก เป็นการเพิ่มทางเลือกให้เกษตรกรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่หลากหลายมากขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย : สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร สถาบันเกษตรกร

ระยะเวลาโครงการ : 1 พฤศจิกายน 2560 - 31 มีนาคม 2562

วิธีดำเนินการ : ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 ต่อปี โดยคิดดอกเบี้ยจากสถาบันเกษตรกรในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยแก่ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี เป็นระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน

วงเงินสินเชื่อ : 1,500 ล้านบาท

งบประมาณ : วงเงินชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาล จำนวน 45 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4.5.2 มาตรการด้านอื่น ๆ

1) โครงการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2551/52

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต และเพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2551 - มีนาคม 2552

วิธีดำเนินการ : กำหนดปริมาณรับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 1.5 ล้านตัน ราคารับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ชนิดเมล็ดความชื้นร้อยละ 14.5 กิโลกรัมละ 8.50 บาท

งบประมาณ : แบ่งเป็น

- วงเงินดำเนินโครงการเพื่อใช้ในการรับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 750,000 ตัน แยกเป็น

- 1) วงเงินรับจำนำ 6,375 ล้านบาท ใช้จากวงเงินกู้สำหรับการดำเนินโครงการรับจำนำผลผลิตทางการเกษตร
- 2) ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนรับจำนำ 360 ล้านบาท ใช้จากงบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และ 3) ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ 61.25 ล้านบาท ใช้จากเงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

- วงเงินดำเนินโครงการเพื่อใช้ในการรับจำนำหัวมันสดในสวนที่เพิ่มเป็น 1.5 ล้านตัน แยกเป็น 1) วงเงินสำหรับรับจำนำหัวมันสดใช้เงินทุนจาก ธ.ก.ส. โดยรัฐบาลรับภาระชดเชยดอกเบี้ยในอัตรา MRR - ร้อยละ 1 (MRR อยู่ที่ร้อยละ 7.25) และ 2) ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ 76.5 ล้านบาท ใช้จากเงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

2) โครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 2552/53

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต และเพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะเวลาโครงการ : สิงหาคม – พฤศจิกายน 2552

วิธีดำเนินการ : กำหนดราคาประกันข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้นไม่เกินร้อยละ 14.5 กิโลกรัมละ 7.10 บาท โดยใช้เกณฑ์ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยทั้งประเทศกิโลกรัมละ 5.43 บาท บวกค่าขนส่ง กิโลกรัมละ 0.25 บาท และผลตอบแทนให้เกษตรกร ร้อยละ 25

งบประมาณ : เงินส่วนต่างระหว่างราคาประกันกับราคาตลาดอ้างอิง ค่าใช้จ่ายในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร การประชาสัมพันธ์ การกำกับดูแลโครงการ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของ ธ.ก.ส. เป็นต้น และมีค่าใช้จ่ายดำเนินการประมาณ 10 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

3) มาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556/57

วัตถุประสงค์ : เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต และเพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาว

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะเวลาโครงการ : พฤศจิกายน 2551 – มีนาคม 2552

วิธีดำเนินการ : กำหนดปริมาณรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ชนิดเมล็ด 1 ล้านตัน ราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ชนิดเมล็ดความชื้นร้อยละ 14.5 กิโลกรัมละ 9 บาท และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ชนิดเมล็ดความชื้นร้อยละ 30 กิโลกรัมละ 7 บาท รายละไม่เกิน 25 ตัน

งบประมาณ : รัฐบาลจ่ายชดเชยให้กับผู้รับซื้อที่เข้าร่วมโครงการในอัตรา กิโลกรัมละ 1.5 บาท (ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพกิโลกรัมละ 0.5 บาท และค่าบริหารจัดการกิโลกรัมละ 1 บาท) รวมวงเงินชดเชยจำนวน 1,500 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.6 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2551 – 2560

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
2551/2552			โครงการแทรกแซงตลาดข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ปี 2551/52		
2552/2553			โครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53		
2553/2554					
2554/2555					
2555/2556					
2556/2557			โครงการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2552/53		
2557/2558					
2558/2559					
2559/2560			- โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวโพด เลี้ยงสัตว์และสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบัน เกษตรกร ปี 2560/61		

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

4.6 ปาล์มน้ำมัน

4.6.1 มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต

1) โครงการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดปาล์ม น้ำมันแบบครบวงจร ปีการผลิต 2558/2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรให้เชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของพื้นที่ และความสมัครใจของเกษตรกร ปรับระบบส่งเสริมการผลิตให้เกิดการพัฒนาในเชิงพื้นที่ขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มศักยภาพสหกรณ์ในการดำเนินการเชิงพาณิชย์ โดยการปรับปรุง และสนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการเกษตรที่จำเป็น และการพัฒนาศักยภาพผู้นำสหกรณ์ ในเชิงธุรกิจ และเพื่อให้สหกรณ์เป็นผู้ค้าขายสินค้าเกษตรรายใหญ่่อกรายหนึ่ง โดยการสนับสนุนให้สหกรณ์ ของกลุ่มเกษตรกรสมาชิกผู้ผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มบทบาทในฐานะผู้ซื้อผลผลิต จนถึงการแปรรูปและการ ส่งออกได้

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเป้าหมาย 10,260 ครอบครั้ว พื้นที่เป้าหมาย 393,300 ไร่ และสหกรณ์มีจุดรวบรวมน้ำมัน 53 แห่ง ปริมาตรรวบรวมน้ำมัน 1.495 ล้านตัน และโรงงาน สกัดน้ำมันปาล์มดิบ 9 แห่ง กำลังการผลิต 316,800 ตัน

ระยะเวลาโครงการ : เมษายน 2558 - พฤษภาคม 2559

วิธีดำเนินการ : 1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจากพื้นที่ปลูกปาล์มเดิม โดยการสนับสนุน พันธุ์ดี สนับสนุนการปรับปรุงหรือบำรุงดิน สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำหรือชลประทาน และสนับสนุน การกำจัดหนูในแปลงปาล์ม

2) จัดตั้งกลุ่มสมาชิกให้เป็นกลุ่มผู้ผลิตปาล์มแปลงใหญ่ 150 กลุ่ม

3) ฝึกอบรมมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมมิติ

ความยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

4) ลดต้นทุนการผลิตของกลุ่มผู้ผลิต โดยการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ โรงเรือน เพื่อผสมปุ๋ยใช้เอง และสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ เพื่อการเก็บเกี่ยว

5) สนับสนุนเพื่อสร้างอาชีพเสริมในแปลงปาล์ม

6) สนับสนุนเพื่อปรับเปลี่ยนยางพาราเป็นปลูกปาล์ม

7) สนับสนุนสร้างลานทะเลสาบปาล์ม

8) สนับสนุนโรงสกัดน้ำมันปาล์ม

9) ศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกปาล์มแปลง ใหญ่ในรูปแบบสหกรณ์ เพื่อพัฒนาและสร้างระบบงานให้สหกรณ์

งบประมาณ : 3,099.93 ล้านบาท ประกอบด้วยวงเงินอุดหนุนเพื่อจัดตั้งผู้ผลิตแปลงใหญ่ และเพื่ออุดหนุนสหกรณ์ 1,943.28 ล้านบาท งบดำเนินงาน 221.25 ล้านบาท และเงินกู้เพื่อให้สหกรณ์ ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน 935.40 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

4.6.2 มาตรการด้านการชะลอการขาย

1) โครงการแทรกแซงตลาดน้ำมันปาล์มดิบ ปีการผลิต 2551/2552

วัตถุประสงค์ : เพื่อแทรกแซงตลาดโดยการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบและรับซื้อผลปาล์มจากเกษตรกรในราคาที่สอดคล้องกัน และเก็บสต็อกไว้จำหน่ายในช่วงเวลาที่เหมาะสม

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยกำหนดเป้าหมายการรับซื้อ 200,000 ตันน้ำมันปาล์มดิบ

ระยะเวลาโครงการ : ระยะเวลารับซื้อผลปาล์ม พฤศจิกายน 2551 – พฤษภาคม 2552
ระยะเวลาโครงการ พฤศจิกายน 2551 – ธันวาคม 2552

วิธีดำเนินการ : ให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มรับซื้อผลปาล์มทะเลาะ ณ โรงงานสกัดในราคา 3.50 บาทต่อกิโลกรัม (น้ำมันร้อยละ 17) จากเกษตรกรที่มีสิทธินำมาขายตามโครงการ และทำการสกัดน้ำมันปาล์มจากเปลือกผลปาล์มเพื่อขายให้กับ อคส. และให้ อคส. รับซื้อน้ำมันปาล์มดิบจากโรงงานสกัดในราคา 22.50 บาทต่อกิโลกรัม (ส่งมอบ ณ คลังเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล) ในปริมาณที่เป็นสัดส่วนกับจำนวนผลปาล์มที่รับซื้อตามโครงการ ทั้งนี้ กำหนดให้เกษตรกรแต่ละรายสามารถขายผลผลิตได้ในปริมาณไม่เกินร้อยละ 12.5 ตันต่อเดือน โดยสามารถขายให้โรงงานสกัดได้ทั้งพื้นที่ในจังหวัดตนเองและจังหวัดที่มีเขตติดต่อกัน

งบประมาณ : 5,207 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงินเพื่อรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ 4,500 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ 707 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ได้มีการเปิดจุดรับซื้อ 16 โรงงาน ใน 6 จังหวัด และได้รับซื้อผลปาล์มน้ำมัน รวม 95.90 ตัน สกัดเป็นน้ำมันปาล์มดิบ 16.31 ตัน (ณ 31 มกราคม 2552)

2) โครงการดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจากระบบตลาด ปีการผลิต 2555/2556

วัตถุประสงค์ : เพื่อดูดซับปริมาณน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกินออกจากระบบตลาด และเป็นการชื้อนำตลาด เพื่อขับเคลื่อนภาวะการผลผลิตให้คล่องตัวมากขึ้น และจัดเก็บไว้รอจำหน่ายในระยะเวลาที่เหมาะสมต่อไป

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยกำหนดเป้าหมายการรับซื้อ 100,000 ตันน้ำมันปาล์มดิบ

ระยะเวลาโครงการ : รอบที่ 1 ระยะเวลารับซื้อผลปาล์ม ธันวาคม 2555 – มีนาคม 2556 และระยะเวลาโครงการ ธันวาคม 2555 – พฤษภาคม 2556

รอบที่ 2 ระยะเวลารับซื้อผลปาล์ม ธันวาคม 2555 – เมษายน 2556 และระยะเวลาโครงการ ธันวาคม 2555 – พฤศจิกายน 2556

วิธีดำเนินการ : ให้ อคส. รับซื้อน้ำมันปาล์มดิบจากโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม รอบที่ 1 จำนวน 50,000 ตัน และรอบที่ 2 เพิ่มเติมอีก 50,000 ตัน ในราคา 25 บาทต่อกิโลกรัม โดยจัดสรรโควตาซื้อตามสัดส่วนค่าเฉลี่ยของสต็อกคงเหลือของโรงงานสกัดที่ได้จากการตรวจสอบสต็อก ณ วันที่ 13 ธันวาคม 2555 และปริมาณการผลิตจริงของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในช่วง 11 เดือนของปี 2555 และให้โรงงานสกัดรับซื้อผลปาล์มทะเลาะจากเกษตรกรอัตราน้ำมันที่ร้อยละ 17 ไม่ต่ำกว่า 4 บาทต่อกิโลกรัม อัตราน้ำมันร้อยละ 18.5 ไม่ต่ำกว่า 4.35 บาทต่อกิโลกรัม

งบประมาณ : รอบที่ 1 วงเงินงบประมาณ 1,380.25 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงินเพื่อรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ 1,250 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการเก็บสต็อก 92.75 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 37.50 ล้านบาท

รอบที่ 2 วงเงินงบประมาณ 1,542.60 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงินเพื่อรับซื้อ น้ำมันปาล์มดิบ 1,250 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการเก็บสต็อก 282.40 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินการ 10.20 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : การรับซื้อตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2555 – 24 มกราคม 2556 มีโรงงาน สกัดรับซื้อตามโครงการ 42 ราย รับซื้อผลปาล์มจากเกษตรกรคิดเป็นน้ำมันปาล์มดิบ 43,583 ตัน (คิดเป็น ผลปาล์มอัตราน้ำมันร้อยละ 17 ประมาณ 255,680 ตัน) และได้ส่งมอบน้ำมันปาล์มดิบเข้าคลังกลางของ อคส. จำนวน 27,233.84 ตัน

3) โครงการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบเก็บสต็อก ปีการผลิต 2558/2559

วัตถุประสงค์ : เพื่อควบคุมปริมาณน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกินออกจากระบบตลาด และเป็น การชื้อนำตลาด เพื่อขับเคลื่อนภาวะการตลาดให้คล่องตัวมากขึ้น และจัดเก็บไว้รอจำหน่ายในระยะเวลา ที่เหมาะสมต่อไป

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยกำหนดเป้าหมายการรับซื้อ 200,000 ตันน้ำมันปาล์มดิบ

ระยะเวลาโครงการ : ระยะเวลารับซื้อผลปาล์ม มิถุนายน 2558 – พฤศจิกายน 2558 และระยะเวลาเก็บรักษาไม่เกิน 6 เดือน ตั้งแต่มิถุนายน 2558 – พฤศจิกายน 2558

วิธีดำเนินการ : ให้ อคส. รับซื้อน้ำมันปาล์มดิบจากโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม รอบที่ 1 จำนวน 100,000 ตัน และรอบที่ 2 เพิ่มเติมอีก 100,000 ตัน ในราคาไม่ต่ำกว่า 26.20 บาทต่อกิโลกรัม ส่งมอบ ณ หน้าคลังสินค้าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มต้องแสดงหลักฐาน ในการรับซื้อผลปาล์มทะเลาะและผลปาล์มร่วงจากเกษตรกรที่อัตราน้ำมันร้อยละ 17 ในราคา ไม่ต่ำกว่า 4.20 บาทต่อกิโลกรัม

งบประมาณ : รอบที่ 1 วงเงินงบประมาณ 2,952.90 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงิน หมุนเวียนเพื่อรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ 2,620 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการเก็บสต็อก 276.45 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 56.45 ล้านบาท

รอบที่ 2 วงเงินงบประมาณ 2,896.45 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงิน หมุนเวียนเพื่อรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ 2,620 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการเก็บสต็อก 276.45 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 50 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน : ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.7 ตารางสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการผลิตปาล์มน้ำมัน ปีการผลิต 2551 – 2558

ปีการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน ต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิต	มาตรการด้านการสนับสนุน เงินทุน	มาตรการด้านการชะลอการขาย	มาตรการด้านการสนับสนุน การตลาด	มาตรการด้านอื่น ๆ
2551/2552			- โครงการแทรกแซงตลาดน้ำมันปาล์มดิบ		
2552/2553					
2553/2554					
2554/2555					
2555/2556					
2556/2557			- โครงการดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจาก ระบบตลาด		
2557/2558					
2558/2559	- โครงการปรับโครงสร้างการ ผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตและการตลาดปาล์มน้ำมัน แบบครบวงจร		- โครงการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบเก็บ สต็อก		

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

บทที่ 5

การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง

ในบทนี้คณะผู้วิจัยจะทำการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลังที่ใช้กับภาคการเกษตรโดยคณะผู้วิจัยได้เริ่มจากการจัดทำสรุปวิธีการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายภาคการเกษตรให้อยู่ในรูปของสมการเชิงปริมาณเพื่อหาวิธีการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพการดำเนินมาตรการของรัฐบาล หลังจากได้วิธีการแล้วคณะผู้วิจัยจะดำเนินการกำหนดขอบเขตและข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายตามหลักวิชาการทางด้านสถิติ และเมื่อดำเนินการได้ตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว คณะผู้วิจัยได้มีการพัฒนาแบบจำลองผลผลิตทางการเกษตรขึ้น ซึ่งจะเป็นแบบจำลองหลักที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการที่นำมาใช้ในภาคการเกษตร ในลำดับต่อไปคณะผู้วิจัย จะได้นำข้อมูลเข้าสู่แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นพร้อมทั้งทำการวิเคราะห์แบบจำลองเป็นรายสินค้าเกษตร เมื่อได้วิเคราะห์แบบจำลองครบทุกสินค้าเกษตรแล้ว คณะผู้วิจัยจะดำเนินการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลังในภาคเกษตรของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมาจากแบบจำลองที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไป

5.1 วิธีการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายภาคการเกษตร

จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ด้านอรรถประโยชน์ในบทที่ 2 ข้อ 2.6 แสดงให้เห็นว่าอรรถประโยชน์มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อปริมาณการบริโภค เช่น การที่บุคคลมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้บุคคลมีอรรถประโยชน์เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ากำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นเป็นตัวชี้วัดด้านมูลค่าที่สำคัญในการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินนโยบายภาครัฐในการสนับสนุนเกษตรกรในด้านต่าง ๆ ว่าจะสามารถทำให้เกษตรกรโดยภาพรวมมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ และเมื่อคณะผู้วิจัยได้มีการประเมินกำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นแล้วจะนำไปเปรียบเทียบกับรายจ่ายที่รัฐบาลสูญเสียไปจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนดังกล่าว เพื่อที่จะประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการนั้น ๆ ต่อไป

จากหลักการในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องประเมินผลกระทบจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนของรัฐบาลและงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินมาตรการดังกล่าว โดยแนวทางในการศึกษานั้น จะพัฒนาสมการกำไรสุทธิของเกษตรกรขึ้น ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรที่สำคัญทั้งทางด้านราคาสินค้าเกษตร ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตทางการเกษตร (เช่น สินค้าทุนหมุนเวียน จำนวนไร่ อายุเกษตรกร เป็นต้น) และต้นทุนการผลิต ทั้งนี้ เมื่อมีการพัฒนาแบบจำลองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยจะประเมินว่า มาตรการสนับสนุนของรัฐบาลต่าง ๆ จะส่งผลกระทบต่อตัวแปรในแบบจำลอง ซึ่งจะทําให้กำไรสุทธิเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

คณะผู้วิจัยได้มีการแบ่งหัวข้อในการศึกษาดังต่อไปนี้ (1) หลักการในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการสนับสนุนจากรัฐบาล (2) สมมติฐานและข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการศึกษา (3) แบบจำลองของกำไรสุทธิ (4) การดำเนินมาตรการสนับสนุนของรัฐบาลและการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการ และ (5) ตัวอย่างในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการสนับสนุนของรัฐบาล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 หลักในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการสนับสนุนจากรัฐบาล

ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณและการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย คณะผู้วิจัยจะประเมินในรูปแบบสัดส่วนระหว่างกำไรสุทธิของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนจากรัฐบาลและงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินมาตรการนั้น ๆ และจะวิเคราะห์แยกตามประเภทของพืช เช่น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง เป็นต้น โดยมีขั้นตอนในการประเมินสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การจัดทำฐานข้อมูลมาตรการจำแนกตามรูปแบบมาตรการสนับสนุนเกษตรกรของรัฐบาล คณะผู้วิจัยจะดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลมาตรการที่มีการจำแนกมาตรการตามรูปแบบมาตรการสนับสนุนเกษตรกรของรัฐบาลขึ้น โดยจะมีการจำแนกมาตรการสนับสนุนของรัฐได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

1.1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยและวงเงินสินเชื่อ โดยในส่วนของวงเงินสินเชื่อจะสามารถกระทบต่อสินเชื่อค่าทุนถาวรหรือสินเชื่อค่าทุนหมุนเวียนก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของวงเงิน

1.2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าของเกษตรกรโดยตรง

1.3) มาตรการด้านราคา เช่น มาตรการจํานำข้าว ซึ่งเป็นมาตรการตรึงราคาข้าว เป็นต้น

2) การประเมินผลกระทบต่อกำไรสุทธิ คณะผู้วิจัยจะประเมินผลกระทบจากการดำเนินนโยบายรัฐเพื่อสนับสนุนภาคการเกษตรว่าจะส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกร โดยจะประเมินว่าการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรดังกล่าวนั้นส่งผลกระทบต่อ (1) ราคาสินค้าเกษตร (2) ปริมาณผลผลิต และ (3) ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้แบบจำลองกำไร/ขาดทุนสุทธิ โดยแบบจำลองดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.1) แบบจำลองกำไร/ขาดทุนสุทธิ ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ราคาสินค้า ปริมาณผลผลิต และต้นทุนการผลิต ซึ่งจะใช้ในการศึกษาผลกระทบต่อกำไรสุทธิในกรณีที่ราคาและปริมาณสินค้าเกษตรเปลี่ยนแปลงไปจากการดำเนินมาตรการสนับสนุน

2.2) แบบจำลองผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ซึ่งจะใช้ในการประเมินผลกระทบต่อปริมาณการผลิต จากการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรต่าง ๆ ที่ทำให้ปัจจัยการผลิตเปลี่ยนแปลงไป

2.3) แบบจำลองวิเคราะห์ผลกระทบของราคาสินค้าเกษตรจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนด้านราคาต่าง ๆ จากรัฐบาล

แบบจำลองในเบื้องต้นจะนำมาใช้ในการประเมินว่า กำไร/ขาดทุนสุทธิจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าไรหากมีการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรจากรัฐบาล

3) การประเมินงบประมาณแผ่นดินที่ใช้ในการดำเนินโครงการดังกล่าว คณะผู้วิจัยจะทำการรวบรวมวงเงินงบประมาณของการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรต่าง ๆ ขึ้น โดยจะจำแนกประเภทของงบประมาณตามมาตรการสนับสนุนของรัฐบาล

4) การวิเคราะห์ความคุ้มค่า การวิเคราะห์ความคุ้มค่าจะนำเอาผลลัพธ์จากการประเมินผลกระทบต่อกำไรสุทธิในข้อ 5.1.1 2) และการประเมินงบประมาณแผ่นดินที่ใช้ในการดำเนินโครงการในข้อ 5.1.1 3) มาจัดทำในรูปแบบของสัดส่วน และถ้าหากสัดส่วนมีค่ามากกว่า 1 จะหมายความว่า

มาตรการนี้มีความคุ้มค่า แต่ถ้าหากสัดส่วนมีค่าน้อยกว่า 1 จะหมายความว่ามาตรการนี้ไม่มีความคุ้มค่าในการดำเนินการ

5.1.2 ข้อมูล ขอบเขต และข้อจำกัดในการศึกษา

1) ข้อมูล ขอบเขต การศึกษาการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรจากรัฐบาลในครั้งนี้ จะอาศัยข้อมูลด้านราคาสินค้าเกษตรในช่วงปี 2548 – 2560 และข้อมูลด้านปริมาณการเพาะปลูกสินค้าเกษตรจากข้อมูลสินเชื่อของ ธ.ก.ส. ในช่วงปีการเพาะปลูก 2555 ถึง 2560 เท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดในด้านข้อมูล รวมทั้งการศึกษาในครั้งนี้จะครอบคลุมสินค้าเกษตรเพียง 6 ประเภท ได้แก่ (1) ข้าว (2) ยางพารา (3) มันสำปะหลัง (4) อ้อย (5) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ (6) ปาล์มน้ำมัน เท่านั้น เนื่องจากเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากนี้ ในด้านข้อมูลมาตรการต่าง ๆ จะรวบรวมข้อมูลจากมาตรการที่รัฐบาลดำเนินการผ่าน ธ.ก.ส. โดยจะมีการจำแนกมาตรการตามข้อ 5.1.1 1)

2) ข้อจำกัด การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะมาตรการที่สามารถแสดงผลกระทบในเชิงประจักษ์ได้เท่านั้น โดยจะมีการจำแนกมาตรการตามข้อ 5.1.1 1) เนื่องจากมาตรการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ (เช่น มาตรการตลาดนัดข้าวเปลือก โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไม่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงกระบือ การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงแพะ หรือการทำนาหญ้า เป็นต้น) ไม่สามารถจำแนกผลกระทบออกมาได้อย่างชัดเจนจึงทำให้ไม่สามารถประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายได้

5.1.3 สมมติฐาน

1) กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลือกขึ้น (Sample) มาสามารถสะท้อนถึงประชากรของเกษตรกรทั้งหมด (Population)

2) กำหนดให้เกษตรกรมีรายได้มาจากการขายสินค้าเกษตรและต้นทุนในการผลิตมีองค์ประกอบคือ ต้นทุนในการดำเนินงาน และต้นทุนดอกเบี้ย

3) กำหนดให้ราคาสินค้าเกษตรที่หักผลกระทบทางด้านวัฏจักรและแนวโน้มต่าง ๆ ออกแล้วสามารถแสดงถึงราคาสินค้าเกษตรที่แท้จริงหรือปราศจากผลกระทบจากการดำเนินนโยบายได้

5.1.4 แบบจำลองกำไร/ขาดทุนสุทธิ

ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายภาคการเกษตรจะพิจารณาโดยใช้โครงสร้างแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ตามสำนักนีโอคลาสสิก (Neo-classical Economics) โดยแบบจำลองจะอยู่ในรูปแบบของ “สมการกำไร/ขาดทุนสุทธิ (Profit Function: π)” โดยมีรายละเอียดของแบบจำลองสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) สมการกำไร/ขาดทุนสุทธิ (Profit Function: π) เป็นสมการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรจากรัฐบาลต่อตัวแปรต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดของสมการตามสมการที่ 1

สมการที่ 1 กำไร/ขาดทุนสุทธิ (π) = ราคาสินค้าเกษตร (P) x ปริมาณผลผลิต (Q) => รายได้

$$\left. \begin{array}{l} - (\text{ต้นทุนการดำเนินงานต่อหน่วย} \times Q) \\ - (\text{ต้นทุนคงที่}) \\ - (1 + \text{อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย}) \times \text{วงเงินสินเชื่อเฉลี่ย} \end{array} \right\} \text{ต้นทุน}$$

2) สมการผลผลิตสินค้าเกษตร (Production Function) สมการผลผลิตสินค้าเกษตร (Production Function) เป็นสมการที่มีตัวแปรตามคือ “ปริมาณผลผลิต (Q)” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสมการกำไร/ขาดทุนสุทธิข้างต้น (สมการที่ 1) จึงกล่าวได้ว่า สมการนี้เป็นสมการรอง ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากรูปแบบเชิงประจักษ์ (Empirical Model) จากข้อมูลลูกค้า ธ.ก.ส. มาประมาณการ Production Function ของตัวแทนเกษตรกร (Representative Agent’s Production Function) สำหรับตัวแปรต้นนั้น คณะผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วพบว่า (จากการทบทวนวรรณกรรม ในข้อที่ 2.3 และ 2.4) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) คุณลักษณะของเกษตรกร (2) รูปแบบการเพาะปลูก และ (3) สภาพแวดล้อมในการเพาะปลูก โดยสามารถสรุปตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

2.1) คุณลักษณะของเกษตรกร หรือตัวแปร “ประสบการณ์ในการเพาะปลูก (Exp)” ซึ่งจะประเมินจากอายุของเกษตรกร

2.2) รูปแบบการเพาะปลูก ตัวแปรอิสระย่อยในกลุ่มนี้ประกอบด้วย

2.2.1) “ขนาดพื้นที่ในการเพาะปลูก (Area)”

2.2.2) “มูลค่าสินค้าทุนดำเนินการ (เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น) (Working Capital: WC)” ซึ่งจะใช้ข้อมูลลูกค้า ธ.ก.ส. ที่มีการกู้เงินภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนหรือมีอายุสินเชื่อไม่เกิน 1 ปี (โดยอ้างอิงข้อมูลมาจากสินเชื่อของ ธ.ก.ส.)

2.3) ตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรอิสระย่อยในกลุ่มนี้ประกอบด้วย

2.3.1) “การเข้าถึงระบบชลประทาน (Irr)” โดยจะอาศัยข้อมูลพื้นที่ที่ชลประทานเข้าถึงของกรมชลประทานร่วมกับข้อมูลรายละเอียดของเกษตรกรที่มีการกู้ยืมจาก ธ.ก.ส.

2.3.2) “อัตราดอกเบี้ย (r)”

ทั้งนี้ จากตัวแปรข้างต้นสามารถสรุปได้ตั้งสมการต่อไปนี้

สมการที่ 2 ผลผลิตทางการเกษตร (Q) = f (Exp, Area, WC, r, Irr)

3) การวิเคราะห์ผลกระทบของราคาสินค้าเกษตรจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนด้านราคาต่าง ๆ จากรัฐบาล การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะนำเอาข้อมูลราคาสินค้าเกษตรในตลาดที่ได้รับ การอุดหนุนจากภาครัฐมาเปรียบเทียบกับราคาสินค้าเกษตรก่อนที่จะมีการสนับสนุนจากภาครัฐ มาเปรียบเทียบกับกันโดยตรง โดยคณะผู้วิจัยจะนำส่วนต่างของราคาดังกล่าวมาสรุปเป็นผลกระทบสุทธิ ในด้านราคาจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสมการกำไร/ขาดทุนสุทธิต่อไป (ข้อ 5.1.4 1))

ทั้งนี้ ในการประเมินราคาสินค้าเกษตรก่อนที่จะมีการดำเนินมาตรการสนับสนุนด้านราคา จากรัฐบาลนั้น คณะผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่าราคาสินค้าเกษตรในตลาดที่มีการหักวัฏจักรและแนวโน้มต่าง ๆ ออกแล้วจะสามารถสะท้อนถึงราคาก่อนที่จะมีการดำเนินมาตรการสนับสนุนด้านราคาของรัฐบาลได้ โดยหลักการที่คณะผู้วิจัยนำมาใช้ในการขจัดวัฏจักรและแนวโน้มต่าง ๆ ออกจากราคาสินค้าเกษตร ในตลาดนั้นก็คือ วิธีการ HP filter (Hodrick – Prescott filter) ซึ่งเป็นวิธีการขจัดปัจจัยแนวโน้มที่มีการอ้างอิงและใช้กันอย่างแพร่หลายในงานศึกษาในหลายแขนง

5.1.5 สมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการสนับสนุนของรัฐบาล

การระบุถึงสมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการสนับสนุนของรัฐบาลคณะผู้วิจัยจะเริ่มต้นโดยการจำแนกมาตรการสนับสนุนของรัฐบาลออกเป็น 3 มาตรการ (ตามที่มีการจำแนกประเภทมาตรการไว้ในข้อ 5.1.1 1) ได้แก่ (1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร (2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต และ (3) มาตรการด้านราคา และในขั้นต่อมา คณะผู้วิจัยจะสร้างสมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การประเมินผลกระทบด้านต้นทุน (2) การประเมินผลกระทบด้านปริมาณ (3) การประเมินงบประมาณจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว และ (4) การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดในการสร้างสมการแยกรายมาตรการ ดังนี้

1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร ในส่วนนี้จะสามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

1.1) กรณีที่ 1 การดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร โดยไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตทางการเกษตร

การสร้างสมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการนี้จะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1.1) การประเมินผลกระทบด้านต้นทุน การดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยในกรณีนี้ จะทำให้ต้นทุนด้านสินเชื่อลดลง และจะส่งผลให้เกษตรกรมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น เช่น การดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำโดยการลดอัตราดอกเบี้ยลงจากอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี (Minimum Retail Rate: MRR) ไปร้อยละ 5 (MRR – 5) และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการนี้ จากเดิมที่ต้องชำระดอกเบี้ยในอัตรา MRR จะได้รับสิทธิในการชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่า MRR อยู่ร้อยละ 5 และเกษตรกรไม่ได้มีการนำต้นทุนเงินกู้ที่ประหยัดได้ไปลงทุนต่อ ก็จะทำให้เกษตรกรมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นเท่ากับผลคูณของร้อยละ 5 และวงเงินสินเชื่อ เป็นต้น

1.1.2) การประเมินผลกระทบด้านปริมาณ กำหนดให้ผลกระทบด้านปริมาณคงที่

1.1.3) การประเมินงบประมาณจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว เช่น การดำเนินมาตรการนี้รัฐบาลมีการอุดหนุนเงินงบประมาณทั้งสิ้นจำนวนเท่าไร เป็นต้น

1.1.4) การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจะประเมินในรูปแบบของสัดส่วนระหว่างข้อ 5.1.5 1.1.1) และข้อ 5.1.5 1.1.3) โดยจะตีความผลลัพธ์ตามหลักการในข้อ 5.1.1 4) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังสมการต่อไปนี้

สมการที่ 3

$$\text{สัดส่วนความคุ้มค่า} = \frac{\text{ภาระดอกเบี้ยที่ลดลง} * \text{วงเงินสินเชื่อ}}{\text{วงเงินงบประมาณ}}$$

*หมายเหตุ: ภาระดอกเบี้ยที่ลดลง = MRR – อัตราดอกเบี้ยภายใต้มาตรการ

1.2) กรณีที่ 2 การดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร โดยส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตทางการเกษตร

การสร้างสมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการนี้ จะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1) การประเมินผลกระทบด้านต้นทุน การดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ในกรณีนี้จะทำให้ต้นทุนด้านสินเชื่อลดลง และเกษตรกรก็จะแปลงต้นทุนที่ลดลงดังกล่าวไปลงทุนต่อ (Reinvestment) โดยในที่นี่จะกำหนดให้การลงทุนส่วนที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่กระทบต่อต้นทุนของเกษตรกร (Cost Neutral)

1.2.2) การประเมินผลกระทบด้านปริมาณ จากการที่อัตราดอกเบี้ยลดลง ในเบื้องต้นนั้น เกษตรกรจะมีผลผลิตที่เพิ่มขึ้นตามค่าสัมประสิทธิ์อัตราดอกเบี้ยของปริมาณผลผลิตภายใต้ สมการผลผลิตสินค้าเกษตรในข้อ 5.1.4 2.3.2) เช่น การดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำโดยการลด อัตราดอกเบี้ยลงจาก MRR ไปร้อยละ 5 (MRR - 5) การดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำซึ่งมีอัตรา ดอกเบี้ยต่ำกว่า MRR ร้อยละ 5 และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการนี้ จากเดิมที่ต้องชำระดอกเบี้ยในอัตรา MRR จะได้รับสิทธิในการชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่า MRR อยู่ร้อยละ 5 และเกษตรกรได้นำต้นทุน ดอกเบี้ยที่ประหยัดได้จากมาตรการไปลงทุนต่อจนทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น เป็นต้น

1.2.3) การประเมินงบประมาณจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว เช่น การดำเนิน มาตรการนี้รัฐบาลมีการอุดหนุนเงินงบประมาณทั้งสิ้นจำนวนเท่าไรต่อราย เป็นต้น

1.2.4) การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจะประเมินโดยนำผลรวม ของข้อ 5.1.5 1.2.1) และข้อ 5.1.5 1.2.2) มาหารกับข้อ 5.1.5 1.2.3) โดยจะตีความผลลัพธ์ตามหลักการ ในข้อ 5.1.1 4) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังสมการต่อไปนี้

สมการที่ 4 :

สัดส่วนความคุ้มค่า =

$$\frac{(\text{ค่าสัมประสิทธิ์อัตราดอกเบี้ยของปริมาณผลผลิต}) \times (\text{มูลค่าปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อราย}) \times \text{ร้อยละที่อัตราดอกเบี้ยลดลง} + \text{ภาระดอกเบี้ยที่ลดลง} \times \text{วงเงินสินเชื่อต่อราย}^*}{\text{วงเงินงบประมาณต่อราย}}$$

*หมายเหตุ: ก. ค่าสัมประสิทธิ์อัตราดอกเบี้ยของปริมาณผลผลิต ซึ่งจะแสดงในรูปแบบร้อยละที่เพิ่มขึ้น ของปริมาณผลผลิต (ร้อยละ)

ข. มูลค่าปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อราย (บาท/ราย) = ราคาสินค้าเกษตรเฉลี่ยต่อตัน (บาท/ตัน) × ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อราย (ตัน/ราย)

ค. ร้อยละของดอกเบี้ยที่ลดลง = $\frac{\text{MRR} - \text{อัตราดอกเบี้ยภายใต้มาตรการ}}{\text{MRR}}$

ง. ภาระดอกเบี้ยที่ลดลง = MRR - อัตราดอกเบี้ยภายใต้มาตรการ

จ. วงเงินสินเชื่อต่อราย = $\frac{\text{วงเงินสินเชื่อ}}{\text{จำนวนรายที่เข้าร่วมมาตรการ}}$

ฉ. วงเงินงบประมาณต่อราย = $\frac{\text{วงเงินงบประมาณรวม}}{\text{จำนวนรายที่เข้าร่วมมาตรการ}}$

2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต ในส่วนนี้จะสามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

2.1) กรณีที่ 1 การดำเนินมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต โดยไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณ ผลผลิตทางการเกษตร

การสร้างสมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการนี้ จะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1.1) การประเมินผลกระทบด้านต้นทุน การดำเนินมาตรการอุดหนุนต้นทุนในกรณีนี้ จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงและทำให้เกษตรกรมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นโดยตรง เช่น โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยว และปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียว ที่จะลดต้นทุนการผลิตลงประมาณ 2,000 บาทต่อตัน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นทันที 2,000 บาทต่อตัน เป็นต้น

2.1.2) การประเมินผลกระทบด้านปริมาณ กำหนดให้ผลกระทบด้านปริมาณคงที่

2.1.3) การประเมินงบประมาณจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว เช่น การดำเนิน มาตรการนี้รัฐบาลมีการอุดหนุนเงินงบประมาณทั้งสิ้นจำนวนเท่าไรต่อราย

2.1.4) การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจะประเมินในรูปแบบของ สัดส่วนระหว่างข้อ 5.1.5 2.1.1) และข้อ 5.1.5 2.1.3) โดยจะตีความผลลัพธ์ตามหลักการในข้อ 5.1.1 4) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังสมการต่อไปนี้

สมการที่ 5

$$\text{สัดส่วนความคุ้มค่า} = \frac{\text{มูลค่าต้นทุนที่ลดได้ต่อราย}}{\text{วงเงินงบประมาณต่อราย}}$$

2.2) กรณีที่ 2 การดำเนินมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิต การสร้างสมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการนี้ จะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1) การประเมินผลกระทบด้านต้นทุน การดำเนินมาตรการอุดหนุนต้นทุน ในกรณีนี้จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง

2.2.2) การประเมินผลกระทบด้านปริมาณ จากต้นทุนด้านสินเชื่อการผลิตที่ลดลง ในเบื้องต้นนั้น เกษตรกรจะนำไปจัดสรรเป็นสินค้าทุนหมุนเวียน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีผลผลิตเพิ่มขึ้น ตามค่าสัมประสิทธิ์ของสินค้าทุนหมุนเวียนตามสมการผลผลิตสินค้าเกษตรในข้อ 5.1.4 2) เช่น โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียว โดยการลดต้นทุนประมาณ 2,000 บาทต่อตัน และเกษตรกรเพิ่มสินค้าทุน ดำเนินการในมูลค่าที่เท่ากับภาระต้นทุนที่ลดลง ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจากการนำต้นทุน ที่ประหยัดได้มาลงทุนในสินค้าทุนหมุนเวียน เป็นต้น

2.2.3) การประเมินงบประมาณจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว เช่น การดำเนิน มาตรการนี้รัฐบาลมีการอุดหนุนเงินงบประมาณทั้งสิ้นจำนวนเท่าไรต่อราย เป็นต้น

2.2.4) การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจะประเมินโดยนำผลรวม ของข้อ 5.1.5 2.2.1) และข้อ 5.1.5 2.2.2) มาหารกับข้อ 5.1.5 2.2.3) โดยจะตีความผลลัพธ์ตามหลักการ ในข้อ 5.1.5 4) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังสมการต่อไปนี้

สมการที่ 6

$$\text{สัดส่วนความคุ้มค่า} = \frac{(\text{ค่าสัมประสิทธิ์สินค้าทุนหมุนเวียนของปริมาณผลผลิต}) \times (\text{มูลค่าปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อราย}) \times (\text{มูลค่าต้นทุนที่ลดได้ต่อราย}) + \text{มูลค่าต้นทุนที่ลดได้ต่อราย}}{\text{วงเงินงบประมาณต่อราย} \times (\text{มูลค่าต้นทุนที่ลดได้ต่อราย}) / (\text{ต้นทุนต่อราย})^*}$$

- *หมายเหตุ: ก. ค่าสัมประสิทธิ์ฯ จะแสดงในรูปแบบร้อยละที่เพิ่มขึ้นของปริมาณการผลิต
 ข. มูลค่าปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อราย = ราคาสินค้าเกษตรเฉลี่ยต่อตัน × ปริมาณเฉลี่ยต่อราย (ตัน)
 ค. ต้นทุนต่อราย = ต้นทุนการผลิตต่อตัน × ปริมาณเฉลี่ยต่อราย (ตัน)

3) มาตรการด้านราคา การสร้างสมการที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการนี้จะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1) การประเมินผลกระทบด้านราคา พิจารณาสวนต่างระหว่างราคาสินค้าเกษตรภายใต้มาตรการสนับสนุน และราคาที่ไม่ได้รับการสนับสนุน (ประเมินจากราคาตลาดสินค้าเกษตรที่ขจัดวัฏจักรและแนวโน้มต่าง ๆ ออกโดยวิธีการ HP filter)

3.2) การประเมินงบประมาณจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว เช่น การดำเนินมาตรการนี้รัฐบาลมีการอุดหนุนเงินงบประมาณทั้งสิ้นจำนวนเท่าไร เป็นต้น

3.3) การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ จะประเมินในรูปแบบของสัดส่วนระหว่างข้อ 5.1.5 3.1) และข้อ 5.1.5 3.2) โดยจะตีความผลลัพธ์ตามหลักการในข้อ 5.1.1 4) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังสมการต่อไปนี้

สมการที่ 7

$$\text{สัดส่วนความคุ้มค่า} = \frac{(\text{ราคาสินค้าเกษตรภายใต้มาตรการสนับสนุน} - \text{ราคาที่ไม่ได้รับการสนับสนุน}) \times \text{ปริมาณสินค้าเกษตรทั้งหมดภายใต้มาตรการ}}{\text{วงเงินงบประมาณ}}$$

อนึ่ง การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ จะประเมินในรูปแบบของสัดส่วนระหว่างผลกระทบต่อกำไร/ขาดทุนสุทธิของเกษตรกร (π) จากการดำเนินนโยบายภาครัฐ และงบประมาณแผ่นดินที่ใช้ในการดำเนินโครงการดังกล่าว โดยที่สัดส่วนดังกล่าวมากกว่า 1 จะหมายความว่า การดำเนินมาตรการดังกล่าวมีความคุ้มค่า แต่ถ้าหากสัดส่วนมีค่าน้อยกว่า 1 จะหมายความว่า มาตรการนี้ไม่มีความคุ้มค่าในการดำเนินการ (ข้อ 5.1.1 4))

ทั้งนี้ ราคาที่ไม่ได้รับการสนับสนุนนั้นคำนวณจากวิธีการ Hodrick-Prescott filter หรือ HP filter ในการวิเคราะห์ราคาสินค้าเกษตร HP filter ใช้แนวคิดที่ว่าข้อมูลเศรษฐกิจในอดีตจะอยู่สูงกว่าหรือต่ำกว่าระดับค่าเฉลี่ยแนวโน้มของเศรษฐกิจ (Economic trend) และกำหนดสมมติฐานว่าในอนาคตระบบเศรษฐกิจก็ยังคงดำเนินไปในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกับในอดีต ดังนั้น หากในอนาคตไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาด อุปสงค์ และอุปทานของพืชเกษตรแต่ละชนิด ราคาของพืชเกษตรนั้นสามารถประมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ยแนวโน้มของข้อมูลในอดีต ทั้งนี้ วิธี HP filter มีข้อจำกัดน้อยกว่าวิธีเชิงอนุกรมเวลา (Time Series) อื่น ๆ เนื่องจาก HP filter ใช้ข้อมูลน้อยกว่าวิธีอื่น ๆ และไม่จำเป็นต้องกำหนดสมมติฐานเศรษฐศาสตร์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม วิธี HP filter มีข้อจำกัด เนื่องจาก

เป็นวิธีการทางสถิติ จึงไม่อ้างอิงกับสมมติฐานทางเศรษฐศาสตร์หรือความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในระบบตลาด ดังนั้น การคำนวณหาแนวโน้ม (Trend) ด้วยวิธี HP filter จึงไม่สามารถอธิบายถึงปัจจัย หรือสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อระดับราคา ดังนั้น ในอนาคตนอกจากการใช้วิธี HP filter ในการวิเคราะห์แนวโน้ม ของราคาแล้ว ควรมีการพัฒนาแบบจำลองเพื่ออธิบายแนวโน้มราคาของแต่ละพืชในแต่ละช่วงเวลา ประกอบด้วย โดยอาจใช้วิธีการวิเคราะห์ดุลยภาพทั่วไป (General Equilibrium Analysis) ของพืช แต่ละชนิด ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อทั้งอุปสงค์และอุปทานของแต่ละพืช ซึ่งคณะผู้วิจัย มีข้อจำกัดทางข้อมูลเพื่อใช้วิเคราะห์เชิงลึกดังกล่าว

5.2 ขอบเขตและข้อมูลที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงิน การคลังเชิงปริมาณ

5.2.1 ขอบเขตการประเมิน

การประเมินจะครอบคลุมสินค้าเกษตร 6 ประเภท ได้แก่ (1) ข้าว (2) ยางพารา (3) อ้อย (4) มันสำปะหลัง (5) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ (6) ปาล์มน้ำมัน

5.2.2 ข้อมูลที่นำมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลังเชิงปริมาณ

สำหรับข้อมูลที่นำมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลังเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยจะนำชี้แจงเฉพาะข้อมูลของสินค้าเกษตร 5 ประเภท ได้แก่ (1) ข้าว (2) ยางพารา (3) มันสำปะหลัง (4) ปาล์มน้ำมัน (5) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (สินค้าเกษตร 5 ประเภท) เท่านั้น เนื่องจากนโยบายรัฐ มีการกำหนดราคาและปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรประเภทอ้อยไว้ในเบื้องต้นก่อนที่จะมีการเพาะปลูกจริงอยู่แล้ว ดังนั้น คณะผู้วิจัยจะพิจารณาการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลังของอ้อยโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเท่านั้น โดยจะไม่นำวิธีการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในเชิงปริมาณตามหลักการในข้อ 5.1.1 มาพิจารณา

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลังเชิงปริมาณประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1) ข้อมูลด้านการผลิตและสินเชื่อกาการเกษตร

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านการผลิตและสินเชื่อกาการเกษตรของสินค้าเกษตร 5 ประเภท จาก ธ.ก.ส. ในช่วงเวลาระหว่างปีการเพาะปลูก 2555 – 2560 โดยที่ข้อมูลจะมีลักษณะเป็นข้อมูลของเกษตรกรรายบุคคลและรายสัญญาที่ยืมจาก ธ.ก.ส. แบบไม่ระบุตัวตน จำนวน 1,106,163 ข้อมูล โดยข้อมูลแต่ละรายการมีรายละเอียดตัวแปร ดังนี้ (1) จำนวนผลผลิต (กิโลกรัม) (2) อายุของเกษตรกร (เดือน) (3) การเข้าถึงระบบชลประทาน¹ (4) อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ) (5) การเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้าทุนหมุนเวียน (อายุสินเชื่อน้อยกว่า 1 ปี) และ (6) พื้นที่เพาะปลูกจำนวน (ไร่)

¹ ข้อมูลการเข้าถึงระบบชลประทานจะนำเอาข้อมูลที่อยู่อาศัยของเกษตรกรจากฐานข้อมูลของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพื้นที่ที่ระบบชลประทานเข้าถึง โดยผลลัพธ์จะแสดงในรูปแบบ binary คือ เข้าถึงและไม่เข้าถึง

อนึ่ง ข้อมูลดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลแบบนอนพาราเมตริกซ์ (Non-Parametric) กล่าวคือ เป็นข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบไม่จำเป็นต้องแจกแจงปกติ และชุดข้อมูลที่ศึกษาทั้งหลายนี้ไม่จำเป็นต้องมีค่าความแปรปรวนเท่ากัน

2) ข้อมูลด้านราคาตลาดและต้นทุนการผลิตเฉลี่ยของสินค้าเกษตร

ราคาตลาดสินค้าเกษตรที่นำมาใช้ในการพิจารณาจะเป็นข้อมูลราคาตลาดรายเดือนของสินค้าเกษตรแยกตามประเภทสินค้า โดยจะครอบคลุม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 – มีนาคม 2562 (อ้างอิงข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) และสำหรับข้อมูลต้นทุนการผลิตเฉลี่ยนั้น จะเป็นข้อมูลต้นทุนการผลิตรายปีของสินค้าเกษตรเฉลี่ยแยกประเภทสินค้าเช่นกัน โดยจะแบ่งต้นทุนการผลิตออกเป็น ต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ โดยจะครอบคลุม ตั้งแต่ ปี 2548 – 2561 (อ้างอิงข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร)

3) ข้อมูลมาตรการสนับสนุนเกษตรของรัฐ

ข้อมูลมาตรการสนับสนุนเกษตรกรที่นำมาประกอบการพิจารณาประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลังเชิงปริมาณนั้น คณะผู้วิจัยจะรวบรวมมาตรการสนับสนุนเกษตรกรของรัฐในช่วงปีการเพาะปลูก 2551 – 2560 มาจำแนกออกเป็นมาตรการสนับสนุนของรัฐใน 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร (2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตโดยตรง และ (3) มาตรการด้านราคา ซึ่งจะแบ่งตามที่ได้ระบุไว้ในข้อ 5.1.1 1)

5.3 การพัฒนาแบบจำลองผลผลิตทางการเกษตร

จากหลักการในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายภาคการเกษตรตามข้อ 5.1.2 คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพิจารณาว่าการดำเนินนโยบายสนับสนุนของรัฐนั้น จะส่งผลกระทบต่ออย่างไรผ่านกำไรขาดทุนสุทธิของเกษตรกรอย่างไร โดยการนำข้อมูลการผลิตและสินเชื่อภาคการเกษตรของสินค้าเกษตร 5 ชนิด ระหว่างปีการเพาะปลูก 2555 – 2560 ของ ธ.ก.ส. รายบุคคล มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “ตัวแปรตาม” คือ ผลผลิตสินค้าเกษตร และ “ตัวแปรต้น” ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยการผลิต จำนวน 5 รายการ ได้แก่ (1) ประสบการณ์ในการเพาะปลูกหรืออายุของเกษตรกร (เดือน) (2) การเข้าถึงระบบชลประทาน (เข้าถึง/ไม่เข้าถึง) (3) การเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้าทุนหมุนเวียน หรือมีอายุสินเชื่อน้อยกว่า 1 ปี (บาท) (4) พื้นที่เพาะปลูกจำนวน (ไร่) และ (5) ตัวแปรด้านเวลา (ใช่/ไม่ใช่) โดยใช้ปีการเพาะปลูก 2560 เป็นปีฐาน (เนื่องจากเป็นข้อมูลของปีการเพาะปลูกล่าสุด)

ทั้งนี้ ข้อมูลการผลิตและสินเชื่อภาคการเกษตรจะถูกจัดสรรในรูปแบบข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional Data) ที่มีการนำตัวแปรด้านเวลา มาแปลงเป็นตัวแปรหนึ่งในชุดข้อมูล โดยการสร้างตัวแปรด้านเวลาขึ้น 6 ตัว ตามช่วงเวลาของชุดข้อมูล (ที่ครอบคลุมระหว่างปีการเพาะปลูก 2555 – 2560) เช่น กรณีที่ข้อมูลการผลิตและสินเชื่อภาคการเกษตรรายการหนึ่งเป็นข้อมูลของปีการเพาะปลูก 2559 เพราะฉะนั้น ตัวแปรด้านเวลาปีการเพาะปลูก 2559 จะมีค่าเท่ากับ 1 ในขณะที่ตัวแปรด้านเวลาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากปีการเพาะปลูก 2559 จะมีค่าเท่ากับศูนย์ เป็นต้น

วิธีการที่คณะผู้วิจัยเลือกมาใช้ในการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น (ผลผลิต) และตัวแปรตาม (ปัจจัยการผลิต) คือ การประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) โดยความสัมพันธ์ของผลผลิตและปัจจัยการผลิตจะแสดงในรูปแบบฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb-Douglas ที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านปัจจัยการผลิตและผลผลิตในลักษณะของ Exponential

Function กล่าวคือ การเพิ่มปัจจัยการผลิตขึ้น 1 หน่วย ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณในผลผลิต เช่น กรณีที่ปัจจัยการผลิตประกอบด้วยปริมาณปุ๋ยและพื้นที่เพาะปลูก ในการเพิ่มปุ๋ยขึ้นหนึ่งหน่วย จะส่งผลกระทบแบบทวีคูณต่อผลผลิต เนื่องจากปริมาณปุ๋ยที่เพิ่มจะเข้าไปกระทบพื้นที่เพาะปลูกในทุก ๆ ไร่ ด้วยเช่นกัน เป็นต้น

จากสมการผลผลิตทางการเกษตรในรูปแบบฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb-Douglas โดยใช้วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ที่ใช้ข้อมูลการผลิตและสินเชื่อกาการเกษตรที่มีการจัดสรรในรูปแบบข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional Data) โดยใช้ปีเพาะปลูก 2560 เป็นปีฐานนั้น คณะผู้วิจัยสามารถสรุปสมการผลผลิตทางการเกษตรได้ ดังนี้

สมการที่ 8

$$\log(\text{ผลผลิตสินค้าเกษตร}) = \text{ค่าคงที่} + \alpha_1 \times \log(\text{การเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้าทุนหมุนเวียน หรือสินค้าทุนหมุนเวียน}) + \alpha_2 \times \log(\text{พื้นที่เพาะปลูก}) + \alpha_3 \times \log(\text{อายุเกษตรกร}) + \alpha_4 \times \log(\text{อายุเกษตรกร})^2 + \alpha_5 \times \log(\text{อัตราดอกเบี้ย}) + \alpha_6 \times (\text{การเข้าถึงระบบชลประทาน}) + \alpha_7 \times (\text{ตัวแปรปีเพาะปลูก 2555}) + \alpha_8 \times (\text{ตัวแปรปีเพาะปลูก 2556}) + \alpha_9 \times (\text{ตัวแปรปีเพาะปลูก 2557}) + \alpha_{10} \times (\text{ตัวแปรปีเพาะปลูก 2558}) + \alpha_{11} \times (\text{ตัวแปรปีเพาะปลูก 2559}) + \text{ค่าความคลาดเคลื่อน}$$

หมายเหตุ: ก. α_n หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์

ข. ค่าสัมประสิทธิ์ของอายุเกษตรกรจะแสดงในรูปแบบของสมการพหุนามกำลังสอง (Polynomial Equation) เนื่องจาก คณะผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าการเปลี่ยนแปลงของอายุเกษตรกรจะทำให้ผลผลิตเปลี่ยนแปลงเร็วเป็น 2 เท่า

ค. ค่าสัมประสิทธิ์ของปีการเพาะปลูกจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลปีการเพาะปลูกนั้น ๆ กับปีการเพาะปลูก 2560

5.4 การวิเคราะห์ผลจากแบบจำลอง

ในการวิเคราะห์ผลจากแบบจำลอง คณะผู้วิจัยจะแยกการพิจารณาออกตามประเภทของผลผลิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

5.4.1 ข้าว

จากการนำข้อมูลด้านการผลิตและสินเชื่อของข้าวจำนวน 689,116 ข้อมูล มาประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตตามสมการที่ 8 แล้ว คณะผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของข้าว

ตัวแปรต้น LOG(ผลผลิตข้าว)					
ตัวแปรตาม	ค่าสัมประสิทธิ์	Std. Error	t-Statistic	P-Value	
ค่าคงที่	17.66874	0.450247	39.24237	0.0000	
LOG(พื้นที่เพาะปลูก)	1.203304	0.001238	971.6167	0.0000	
LOG(สินค้ำทุนหมุนเวียน)	0.026744	0.001241	21.54651	0.0000	
LOG(อายุเกษตรกร)	-3.487414	0.140149	-24.88357	0.0000	
LOG(อายุเกษตรกร) ²	0.272145	0.010922	24.91643	0.0000	
LOG(อัตราดอกเบี้ย)	-0.232897	0.006629	-35.13228	0.0000	
การเข้าถึงระบบชลประทาน	0.087441	0.002411	36.26605	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2555	0.083756	0.011126	7.527863	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2556	-0.102169	0.003583	-28.51814	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2557	0.002411	0.003080	0.782820	0.4337	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2558	-0.009097	0.003124	-2.912230	0.0036	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2559	0.048299	0.003563	13.55632	0.0000	
R-squared	0.609632				
Adjusted R-squared	0.609626				

ที่มา: ประเมินโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 5.1 พบว่า ปัจจัยการผลิตสามารถสะท้อนถึงผลผลิตได้ร้อยละ 61 หรือ มีข้อมูลอีกประมาณ ร้อยละ 39 ที่ความสัมพันธ์นี้ไม่สามารถอธิบายได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชุดข้อมูลที่มีมากถึงเกือบ 700,000 ข้อมูล จึงอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์นี้สามารถอธิบายข้อมูลได้ประมาณ 427,000 ชุด ซึ่งถือว่าเป็นปริมาณที่ค่อนข้างมาก

ในด้านสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ พบว่า สัมประสิทธิ์เกือบทุกตัวมีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.01 (Probability Value: P-Value) มีเพียงตัวแปรปีเพาะปลูก 2557 เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่สูงกว่า 0.01 หรือข้อมูลปี 2557 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.01 กับผลผลิตข้าวในปีฐาน 2560 โดยค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์มีค่าเพียง 0.002 เท่านั้น กล่าวคือ ปริมาณผลผลิตข้าวปี 2557 จะสูงกว่าปริมาณผลผลิตข้าวปี 2560 โดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.002 เท่านั้น หรือข้อมูลปี 2557 และปี 2560 มีความคล้ายคลึงกันนั่นเอง และสำหรับสัมประสิทธิ์อื่น ๆ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) พื้นที่เพาะปลูก และการเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้ำทุนหมุนเวียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณผลผลิตข้าว โดยการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูก และสินค้ำทุนหมุนเวียน ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.20 และร้อยละ 0.03 ตามลำดับ กล่าวคือผลผลิตข้าวจะอ่อนไหวต่อพื้นที่เพาะปลูกซึ่งเป็นสินค้ำทุนประเภทหนึ่งสูงกว่าสินค้ำทุนหมุนเวียน

2) อายุเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับปริมาณผลผลิตข้าวในรูปแบบ Polynomial โดยค่าสัมประสิทธิ์สุทธิมีค่า $-2.94 (-3.48 + (2 \times 0.27))$ หรือ อายุเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ปริมาณผลผลิตลดลงร้อยละ 2.94

กล่าวคืออายุเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณผลผลิตข้าว หรือเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่าจะสามารถเพาะปลูกข้าวและมีผลผลิตที่มากกว่าเกษตรกรที่สูงอายุกว่านั่นเอง

3) อัตราดอกเบี้ย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณผลผลิตข้าว โดยการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวลดลง 0.23 กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นทำให้มีผลผลิตข้าวลดลงนั่นเอง ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการที่เกษตรกรนำเอาต้นทุนดอกเบี้ยที่ลดลงมาลงทุนในปัจจัยการผลิตเพื่อเพาะปลูกข้าวซึ่งทำให้มีผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นนั่นเอง

4) การเข้าถึงระบบชลประทาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณผลผลิตข้าว โดยเกษตรกรที่เข้าถึงระบบชลประทานได้จะมีผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.09

5) ตัวแปรด้านช่วงเวลา จะเป็นตัวแปร dummy ที่เป็นการเปรียบเทียบผลผลิตข้าวระหว่างปีนั้น ๆ กับปี 2560 (ปีฐาน) เช่น ค่าสัมประสิทธิ์ปี 2555 อยู่ที่ 0.09 หมายถึง หากเป็นปี 2555 แล้วจะมีผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.09 นั่นเอง

5.4.2 ยางพารา

จากการนำข้อมูลด้านการผลิตและสินเชื่อของยางพาราจำนวน 107,473 ข้อมูล มาประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตตามสมการที่ 8 แล้ว คณะผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของยางพารา

ตัวแปรต้น LOG(ผลผลิตยางพารา)					
ตัวแปรตาม	ค่าสัมประสิทธิ์	Std. Error	t-Statistic	Prob.	
ค่าคงที่	4.412921	0.892415	4.944919	0.0000	
LOG(พื้นที่เพาะปลูก)	0.947658	0.002124	446.2096	0.0000	
LOG(สินค้าทุนหมุนเวียน)	0.037756	0.001859	20.31068	0.0000	
LOG(อายุเกษตรกร)	0.272516	0.279293	0.975737	0.3292	
LOG(อายุเกษตรกร) ²	-0.015410	0.021869	-0.704650	0.4810	
LOG(อัตราดอกเบี้ย)	-0.021078	0.009409	-2.240288	0.0251	
การเข้าถึงระบบชลประทาน	-0.045549	0.004462	-10.20849	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2555	-0.068690	0.021898	-3.136782	0.0017	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2556	-0.124128	0.006219	-19.95821	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2557	-0.038706	0.005185	-7.465640	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2558	-0.032256	0.005211	-6.189614	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2559	-0.035405	0.005701	-6.210012	0.0000	
R-squared	0.693698				
Adjusted R-squared	0.693667				

ที่มา: ประเมินโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 5.2 พบว่า ปัจจัยการผลิตสามารถสะท้อนถึงผลผลิตได้ร้อยละ 69 หรือ มีข้อมูลอีกประมาณร้อยละ 31 ที่ความสัมพันธ์นี้ไม่สามารถอธิบายได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชุดข้อมูลที่มีมากถึงกว่า 100,000 ข้อมูล จึงอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์นี้สามารถอธิบายข้อมูลได้ประมาณ 69,000 ชุด

ในด้านสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ พบว่า สัมประสิทธิ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตยางพารา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.01 (Probability Value: P-Value) ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก การเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินเชื่อหมู่บ้านเวียน และการเข้าถึงชลประทาน ในขณะที่ตัวแปรอายุเกษตรกร และอัตราดอกเบี้ย มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสูงกว่า 0.10 อย่างไรก็ตาม หากกำหนดให้ค่าความผิดพลาดของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ไม่เกินร้อยละ 10 แล้วอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับผลผลิตยางพารา อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ปัจจัยด้านอายุเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลผลิตยางพารา ทั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดของค่าสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

ในด้านสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ พบว่า สัมประสิทธิ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตยางพารา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.01 (Probability Value: P-Value) ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก การเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินเชื่อหมู่บ้านเวียน และอัตราดอกเบี้ย ในขณะที่ตัวแปรอายุเกษตรกร และการเข้าถึงระบบชลประทาน มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสูงกว่า 0.10 กล่าวคือ หากกำหนดให้ค่าความผิดพลาดของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ไม่เกินร้อยละ 10 แล้ว ปัจจัยด้านอายุเกษตรกรและอัตราดอกเบี้ยไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลผลิตยางพารา ทั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดของค่าสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) พื้นที่เพาะปลูก และการเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินเชื่อหมู่บ้านเวียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณผลผลิตยางพารา โดยการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกและสินเชื่อหมู่บ้านเวียน ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.95 และร้อยละ 0.04 ตามลำดับ กล่าวคือ ผลผลิตยางพาราจะอ่อนไหวต่อพื้นที่เพาะปลูกซึ่งเป็นสินเชื่อประเภทหนึ่งสูงกว่าสินเชื่อหมู่บ้านเวียน

2) การเข้าถึงระบบชลประทาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณผลผลิตยางพารา โดยเกษตรกรที่เข้าถึงระบบชลประทานได้จะมีผลผลิตยางพาราลดลงร้อยละ 0.05 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้วตัวแปรนี้อาจไม่เกี่ยวข้องกับผลผลิตยางพารา เนื่องจากพืชยางพารา ไม่ได้ต้องการการเข้าถึงระบบชลประทาน เพียงแต่ว่า ตัวชี้วัดการเข้าถึงระบบชลประทานอาจตีความในอีกนัยหนึ่ง คือ มีการเพาะปลูกในพื้นที่เขตเทศบาล (การชลประทานเข้าถึง) หรืออยู่นอกพื้นที่เขตเทศบาล (การชลประทานเข้าไม่ถึง) กล่าวคือ หากมีระบบชลประทานก็หมายความว่า เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาลด้วย ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีระบบชลประทานก็หมายความว่า พืชอยู่นอกเขตเทศบาล ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ข้อมูลการเพาะปลูกพืชยางพาราอาจจะอยู่นอกเขตเทศบาลที่ระบบชลประทานเข้าไม่ถึงเป็นจำนวนมากจึงทำให้ความสัมพันธ์เชิงสถิติระหว่างข้อมูลผลผลิตยางพาราและการเข้าถึงระบบชลประทานมีความสัมพันธ์ทางสถิติในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) อัตราดอกเบี้ย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามปริมาณผลผลิตยางพารา โดยการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตยางพาราลดลง 0.21 กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นทำให้มีผลผลิตยางพาราลดลงนั่นเอง

4) ตัวแปรด้านช่วงเวลา จะเป็นตัวแปร dummy ที่เป็นการเปรียบเทียบผลผลิตยางพารา ระหว่างปีนั้น ๆ กับปี 2560 (ปีฐาน) เช่น ค่าสัมประสิทธิ์ปี 2555 อยู่ที่ -0.07 หมายถึง หากเป็นปี 2555 แล้วจะมีผลผลิตยางพาราลดลงร้อยละ 0.07 นั่นเอง

5.4.3 มันสำปะหลัง

จากการนำข้อมูลด้านการผลิตและสินเชื่อของมันสำปะหลังจำนวน 203,637 ข้อมูล มาประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตตามสมการที่ 8 แล้ว คณะผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของมันสำปะหลัง

ตัวแปรต้น: LOG(ผลผลิตมันสำปะหลัง)					
ตัวแปรตาม	ค่าสัมประสิทธิ์	Std. Error	t-Statistic	Prob.	
ค่าคงที่	7.364168	0.297071	24.78925	0.0000	
LOG(พื้นที่เพาะปลูก)	0.954609	0.000757	1260.677	0.0000	
LOG(สินค้ำทุนหมุนเวียน)	0.030000	0.000765	39.20006	0.0000	
LOG(อายุเกษตรกร)	0.244922	0.092952	2.634942	0.0084	
LOG(อายุเกษตรกร) ²	-0.019523	0.007280	-2.681569	0.0073	
LOG(อัตราดอกเบี้ย)	-0.002036	0.004057	-0.501892	0.6157	
การเข้าถึงระบบชลประทาน	-0.007876	0.001617	-4.870456	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2555	-0.040760	0.008921	-4.568825	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2556	-0.063884	0.002324	-27.48901	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2557	-0.028292	0.001973	-14.33987	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2558	-0.035897	0.001921	-18.68765	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2559	-0.008895	0.002083	-4.270328	0.0000	
R-squared	0.901869				
Adjusted R-squared	0.901864				

ที่มา: ประเมินโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 5.3 พบว่า ปัจจัยการผลิตสามารถสะท้อนถึงผลผลิตได้ถึงร้อยละ 90 หรือมีข้อมูลอีกเพียงประมาณร้อยละ 10 ที่ความสัมพันธ์นี้ไม่สามารถอธิบายได้ ซึ่งค่าความแม่นยำ (R-squared) ที่ร้อยละ 90 ถือว่าสูงสำหรับการวิเคราะห์สมการถดถอย

ในด้านสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ พบว่า สัมประสิทธิ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิต มันสำปะหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.01 (Probability Value: P-Value) ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก การเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้ำทุนหมุนเวียน อายุเกษตรกร การเข้าถึงระบบชลประทาน และตัวแปรด้านช่วงเวลา โดยมีเพียงตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิต มันสำปะหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสูงกว่า 0.01 กล่าวคืออัตราดอกเบี้ยไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลผลิตมันสำปะหลัง ทั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดของค่าสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) พื้นที่เพาะปลูกและการเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้ำทุนหมุนเวียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกและสินค้ำทุนหมุนเวียนร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.95 และร้อยละ 0.03

ตามลำดับ กล่าวคือผลผลิตมันสำปะหลังจะอ่อนไหวต่อพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าวงเงินสินเชื่อเพื่อสินเชื่อทุนหมุนเวียน เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

2) อายุเกษตรกร มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในรูปแบบ Polynomial โดยค่าสัมประสิทธิ์สุทธิมีค่า $-0.2 (0.24 + 2 \times (-0.02))$ หมายถึง ถ้าอายุเกษตรกรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลงร้อยละ 0.2 หรือกล่าวได้ว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่าจะสามารถปลูกมันสำปะหลังและได้ผลผลิตที่มากกว่าเกษตรกรที่สูงอายุกว่า ส่วนหนึ่งเนื่องจากการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูก ส่งผลให้เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่าสามารถเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกได้ดีกว่าเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า

3) อัตราดอกเบี้ย ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลผลิตมันสำปะหลัง แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยจะไม่ผลต่อปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากมันสำปะหลังเป็นพืชไร่ที่มีอายุอยู่ได้หลายปี โดยสามารถเก็บเกี่ยวหัวมันสำปะหลังหลังจากปลูกได้ 6 เดือนไปแล้ว และสามารถยืดอายุเก็บเกี่ยวไปได้ถึง 16 เดือน ซึ่งช่วงระยะเวลาดังกล่าว เกษตรกรอาจไม่ต้องการสินเชื่อเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน

4) การเข้าถึงระบบชลประทาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังโดยเกษตรกรที่เข้าถึงระบบชลประทานได้จะมีผลผลิตมันสำปะหลังลดลงร้อยละ 0.008 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้วตัวแปรนี้อาจไม่เกี่ยวข้องกับผลผลิตมันสำปะหลัง เนื่องจากมันสำปะหลังสามารถปลูกได้โดยใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติและพึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก รวมถึงเป็นพืชไร่ที่ทนต่อภาวะแล้งได้ค่อนข้างดี ทำให้ไม่ต้องพึ่งพาระบบชลประทานมากนัก จึงทำให้ความสัมพันธ์เชิงสถิติระหว่างข้อมูลผลผลิตมันสำปะหลังและการเข้าถึงระบบชลประทานไม่สัมพันธ์กัน

5) ตัวแปรด้านช่วงเวลา จะเป็นตัวแปร dummy ที่เป็นการเปรียบเทียบผลผลิตมันสำปะหลังระหว่างปีนั้น ๆ กับปี 2560 (ปีฐาน) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ ปี 2555 - 2559 มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง โดยอยู่ที่ $-0.04 -0.06 -0.02 -0.03 -0.008$ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง ในช่วงปี 2555 - 2559 เฉลี่ยต่ำกว่าปริมาณผลผลิตในปี 2560 โดยปริมาณผลผลิตในปี 2556 จะอยู่ในระดับต่ำที่สุด ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากในปี 2556 ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในประเทศไทยลดลง เนื่องจากเกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงานที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และเลิกปลูกมันสำปะหลังระหว่างแถวต้นยางพาราที่ต้นใกล้โตพร้อมกรีต

5.4.4 ชาวโพนดิ้งเลี้ยงสัตว์

จากการนำข้อมูลด้านการผลิตและสินเชื่อของชาวโพนดิ้งเลี้ยงสัตว์ จำนวน 76,698 ข้อมูลมาประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตตามสมการที่ 8 แล้ว คณะผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ตัวแปรต้น LOG(ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)					
ตัวแปรตาม	ค่าสัมประสิทธิ์	Std. Error	t-Statistic	Prob.	
ค่าคงที่	6.157290	0.629878	9.775377	0.0000	
LOG(พื้นที่เพาะปลูก)	1.007138	0.001630	617.6882	0.0000	
LOG(สินค้ำทุนหมุนเวียน)	0.023380	0.001650	14.17175	0.0000	
LOG(อายุเกษตรกร)	-0.122276	0.197385	-0.619478	0.5356	
LOG(อายุเกษตรกร) ²	0.022975	0.015496	1.482643	0.1382	
LOG(อัตราดอกเบี้ย)	0.154120	0.009075	16.98329	0.0000	
การเข้าถึงระบบชลประทาน	0.003661	0.003262	1.122324	0.2617	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2555	-0.169652	0.010072	-16.84385	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2556	-0.141181	0.004299	-32.83988	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2557	-0.112430	0.003882	-28.96118	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2558	-0.113548	0.003880	-29.26319	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2559	-0.054940	0.004176	-13.15682	0.0000	
R-squared	0.862384				
Adjusted R-squared	0.862364				

ที่มา: ประเมินโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 5.4 พบว่า ปัจจัยการผลิตสามารถสะท้อนถึงผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ร้อยละ 86 หรือ มีข้อมูลเพียงร้อยละ 14 ที่ความสัมพันธ์นี้ไม่สามารถอธิบายได้ ซึ่งค่าความแม่นยำ (R-squared) ที่ร้อยละ 86 ถือว่าสูงสำหรับการวิเคราะห์สมการถดถอย

ในด้านสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ พบว่า สัมประสิทธิ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.01 (Probability Value: P-Value) ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก การเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้ำทุนหมุนเวียน และอัตราดอกเบี้ย ในขณะที่ตัวแปรอายุเกษตรกรและการเข้าถึงระบบชลประทาน มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสูงกว่า 0.10 กล่าวคือ หากกำหนดให้ค่าความผิดพลาดของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ไม่เกินร้อยละ 10 แล้ว ปัจจัยด้านอายุเกษตรกรและการเข้าถึงระบบชลประทาน ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดของค่าสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) พื้นที่เพาะปลูกและการเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้ำทุนหมุนเวียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกและวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้ำทุนหมุนเวียนร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 และร้อยละ 0.02 ตามลำดับ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะอ่อนไหวต่อพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้ำทุนหมุนเวียน

2) การเข้าถึงระบบชลประทานและอายุเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงระบบชลประทานหรือการเพิ่มขึ้นของอายุเกษตรกรจะไม่มี

ผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนหนึ่งเกิดจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชไร่ที่จะนิยมปลูกในฤดูแล้ง หลังเก็บเกี่ยวข้าว เนื่องจากเป็นพืชที่ใช้น้ำน้อยกว่าการทำนา ดังนั้น การเข้าถึงระบบชลประทานจึงไม่เป็น ปัจจัยสำคัญต่อปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3) อัตราดอกเบี้ย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น 0.15 กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นทำให้มีผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นด้วย ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับพืชประเภทอื่น ซึ่งส่วนนี้อาจเนื่องมาจากที่ผ่านมาปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่เพียงพอกับความต้องการมาโดยตลอด และจำเป็นต้องนำเข้าข้าวสาลีเพื่อทดแทนความต้องการ จากปัญหาดังกล่าวจึงอาจส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นถึงแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะเพิ่มขึ้นก็ตาม

4) ตัวแปรด้านช่วงเวลา จะเป็นตัวแปร dummy ที่เป็นการเปรียบเทียบผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่างปีนั้น ๆ กับปี 2560 (ปีฐาน) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ ปี 2555 – 2559 มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยอยู่ที่ -0.17 -0.14 -0.11 -0.11 และ -0.05 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี 2555 – 2559 โดยเฉลี่ยต่ำกว่าปริมาณผลผลิตในปี 2560 โดยปริมาณผลผลิตในปี 2555 จะอยู่ในระดับต่ำที่สุด ส่วนหนึ่งเกิดจากในปี 2555 ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยลดลงเนื่องจากการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชของเกษตรกรที่หันไปปลูกมันสำปะหลังและอ้อยโรงงานที่ทนแล้งและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และภาคเหนือไม่สามารถปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แซมในสวนยางพาราที่เจริญเติบโตแล้วได้

5.4.5 ปาล์มน้ำมัน

จากการนำข้อมูลด้านการผลิตและสินเชื่อกของปาล์มน้ำมันจำนวน 12,587 ข้อมูล มาประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตตามสมการที่ 8 แล้ว คณะผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตของปาล์มน้ำมัน

ตัวแปรต้น LOG(ผลผลิตปาล์มน้ำมัน)					
ตัวแปรตาม	ค่าสัมประสิทธิ์	Std. Error	t-Statistic	Prob.	
ค่าคงที่	16.37550	5.477289	2.989708	0.0028	
LOG(พื้นที่เพาะปลูก)	0.996097	0.011087	89.84006	0.0000	
LOG(สินค้านำเข้า)	0.018995	0.009476	2.004587	0.0450	
LOG(อายุเกษตรกร)	-2.641513	1.708494	-1.546106	0.1221	
LOG(อายุเกษตรกร) ²	0.209488	0.133392	1.570468	0.1163	
LOG(อัตราดอกเบี้ย)	-0.067104	0.062604	-1.071871	0.2838	
การเข้าถึงระบบชลประทาน	0.087381	0.024268	3.600720	0.0003	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2555	-0.439121	0.138062	-3.180599	0.0015	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2556	-0.241300	0.037550	-6.426183	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2557	-0.202704	0.033033	-6.136491	0.0000	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2558	-0.035109	0.033503	-1.047931	0.2947	
ตัวแปรปีเพาะปลูก 2559	-0.013785	0.036300	-0.379742	0.7041	
R-squared	0.465249				
Adjusted R-squared	0.464781				

ที่มา: ประเมินโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 5.5 พบว่า ปัจจัยการผลิตสามารถสะท้อนถึงผลผลิตได้ร้อยละ 47 หรือ มีข้อมูลอีกประมาณร้อยละ 53 ที่ความสัมพันธ์นี้ไม่สามารถอธิบายได้

ในด้านสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ พบว่า สัมประสิทธิ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตปาล์มน้ำมันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 (Probability Value: P-Value) ซึ่งถือว่าเป็นระดับการมีนัยสำคัญที่ยอมรับได้ ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก การเข้าถึงระบบชลประทาน และการเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้านำเข้า ในขณะที่ตัวแปรอายุเกษตรกรและอัตราดอกเบี้ยมีค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสูงกว่า 0.10 กล่าวคือ หากกำหนดให้ค่าความผิดพลาดของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ไม่เกินร้อยละ 10 แล้ว ปัจจัยด้านอายุเกษตรกรและอัตราดอกเบี้ยไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลผลิตปาล์มน้ำมัน ทั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดของค่าสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) พื้นที่เพาะปลูกและการเบิกจ่ายวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้านำเข้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมัน โดยการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูก และวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้านำเข้า ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 และร้อยละ 0.02 ตามลำดับ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าผลผลิตปาล์มน้ำมันจะอ่อนไหวต่อพื้นที่เพาะปลูกอย่างมากและมากกว่าวงเงินสินเชื่อเพื่อสินค้านำเข้า

2) อายุเกษตรกรและอัตราดอกเบี้ย ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับผลผลิตปาล์มน้ำมัน แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของอายุเกษตรกรหรือการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยจะไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมัน ทั้งนี้ การที่อัตราดอกเบี้ยไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมัน ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากปาล์มน้ำมัน

เป็นพืชสวนซึ่งมีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตและรอบการใส่ปุ๋ยนานกว่าพืชไร่ โดยปาล์มน้ำมันจะเริ่มให้ผลผลิตเมื่อมีอายุ 3 ปีหลังการปลูก และสามารถเก็บเกี่ยวได้ทุก 10 – 15 วัน โดยมีรอบระยะเวลาการใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง/ปี ดังนั้น หากปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วงระยะที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้ว เกษตรกรอาจไม่ต้องการสินเชื่อเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน จึงส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมัน

3) การเข้าถึงระบบชลประทาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมัน โดยเกษตรกรที่เข้าถึงระบบชลประทานได้จะมีผลผลิตปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.09 ถึงแม้ว่าปาล์มน้ำมันจะเป็นพืชสวนแต่เป็นพืชที่เติบโตได้ดีในเขตที่มีปริมาณน้ำสูง ดังนั้น หากการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในเขตที่ระบบชลประทานเข้าถึงจะช่วยให้ปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

4) ตัวแปรด้านช่วงเวลา จะเป็นตัวแปร dummy ที่เป็นการเปรียบเทียบผลผลิตปาล์มน้ำมันระหว่างปีนั้น ๆ กับปี 2560 (ปีฐาน) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ปี 2558 – 2559 ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมัน ดังนั้น ปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันในปี 2558 – 2559 อยู่ในระดับเดียวกับปริมาณผลผลิตในปี 2560 ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของปี 2555 – 2557 มีผลอย่างมีนัยสำคัญ โดยอยู่ที่ -0.44 -0.24 และ -0.20 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันในปี 2555 – 2557 โดยเฉลี่ยต่ำกว่าปริมาณผลผลิตในปี 2560 โดยปริมาณผลผลิตในปี 2555 จะอยู่ในระดับต่ำที่สุด ส่วนหนึ่งเกิดจากในช่วงครึ่งปีหลังของปี 2555 มีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มที่ชะลอลงจากปัญหาเศรษฐกิจโลกและปัญหาวิกฤติหนี้สาธารณะในสหภาพยุโรป ประกอบกับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบคงเหลือของโลกมีปริมาณเพิ่มขึ้น ปริมาณการรับซื้อปาล์มในประเทศจึงลดลงด้วย

5.5 การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง

ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง คณะผู้ประเมินเลือกใช้ตัวชี้วัดด้านความคุ้มค่าเพื่อวัดประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลัง โดยการประเมินผลโดยใช้ข้อมูลทฤษฎีภูมิเชิงปริมาณ (Ratio analysis, based on quantitative analyses of secondary data) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประเมินนโยบายของ EU ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดประเภทมาตรการสนับสนุนของรัฐบาลที่เกี่ยวกับข้าวเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร (2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต และ (3) มาตรการด้านราคา โดยพิจารณาจากผลกระทบของมาตรการต่ออรรถประโยชน์ (Utility) ของเกษตรกร หรือแบบจำลองกำไรขาดทุนของเกษตรกรในงานวิจัยนี้ ในการประเมินผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ต่อกำไรหรือขาดทุนของเกษตรกรตามข้อ 5.4 เพื่อประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการสนับสนุนของรัฐบาล

คณะผู้วิจัยได้นำผลกระทบจากตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้คำนวณจากรูปแบบเชิงประจักษ์ (Empirical Model) มาประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของแต่ละมาตรการสนับสนุนพืชแต่ละชนิด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนา Empirical Model นั้นเป็นข้อมูลสินเชื่อของเกษตรกรระหว่างปี 2555 – 2560 คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการสนับสนุนของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตหรือการลดต้นทุนที่ดำเนินการโดยตรงกับเกษตรกรที่ได้ดำเนินการระหว่างปี 2555 – 2560 ที่มีข้อมูลต่าง ๆ เพียงพอนั่น เช่น งบประมาณในการดำเนินงานมาตรการหรือโครงการต่อราย วงเงินสินเชื่อเพื่อสินเชื่อหมุนเวียนต่อราย ปริมาณการผลิตต่อราย เป็นต้น ทั้งนี้ แม้ว่ารัฐบาลได้ดำเนินมาตรการหลายมาตรการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในช่องทางอื่นโดยการช่วยเหลือผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทานหรือมาตรการช่วยบริหารจัดการอุปทาน

(Supply) ในระบบ เช่น โครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ปีการผลิต 2559/2569) ซึ่งเป็นการให้สินเชื่อแก่กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์การเกษตร เพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ หรือมาตรการโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการราย 10,000 ล้านบาท (ระยะที่ 1) ซึ่งเป็นการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการแปรรูปน้ำยางขึ้นเพื่อพยุกราคายางผ่านธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น นั้น จะไม่ได้อยู่ในขอบเขตของการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของงานวิจัยนี้

5.5.1 ข้าว

แม้ว่ารัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเพื่อสนับสนุนเกษตรกรที่ปลูกข้าวหลายมาตรการระหว่างปี 2555 – 2560 แต่มีเพียง 15 มาตรการที่สามารถนำมาวิเคราะห์ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดแบ่งตามกลุ่มของมาตรการได้ ดังนี้

1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร

มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรสำหรับข้าวระหว่างปี 2555 – 2560 ที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพตามสมการ 3 และ 4 ของข้อ 5.1 ได้แก่

1.1) โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี 2558 – 2559 และ ปี 2559 – 2560

1.2) โครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี 2559 – 2560

ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรสำหรับข้าว สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.6 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรสำหรับข้าว ปี 2555 – 2560

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ	
	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2
โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปี 2558 – 2559	2.34	197.78
โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปี 2559 – 2560	1.50	77.24
โครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวปี 2559 – 2560	2.00	101.01

ที่มา: คณะผู้วิจัย

มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยส่งผลให้ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยของเกษตรกรลดลง อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่ดำเนินนโยบายหรือมาตรการหรือ ธ.ก.ส. ไม่ได้มีการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวว่านำส่วนต่างจากดอกเบี้ยที่ลดลงหรือเงินงวดที่ได้รับพักชำระไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบใด ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้แบ่งการพิจารณาความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการในลักษณะดังกล่าวออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) เกษตรกรนำส่วนต่างดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยที่ลดลงไปบริโภค และ 2) เกษตรกรนำส่วนต่างดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเป็นทุนหมุนเวียน ซึ่งเป็นการเพิ่มปริมาณการผลิต ดังนั้น จึงสามารถประเมินขอบเขตล่าง (Lower Bound) ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากกรณีที่ 1 ซึ่งเป็นระดับความคุ้มค่าและประสิทธิภาพต่ำที่สุดที่เป็นไปได้ของโครงการ และขอบเขตบน

(Upper Bound) ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากกรณีที่ 2 ซึ่งเป็นระดับความคุ้มค่าและประสิทธิภาพที่สูงที่สุดที่เป็นไปได้ของโครงการ

จากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัยพบว่ามาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร ทั้ง 3 มาตรการมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพเนื่องจาก Lower Bound ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพนั้น มีค่ามากกว่า 1 ซึ่งหมายความว่าผลลัพธ์ที่เกษตรกรได้รับนั้น มีมูลค่ามากกว่างบประมาณที่รัฐบาลใช้ในแต่ละโครงการ ทั้งนี้ หากเกษตรกรนำค่าใช้จ่ายที่ลดลงนั้น ไปลงทุนเป็นทุนหมุนเวียนก็จะสามารถเพิ่มความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการดังกล่าวได้ เนื่องจากเกษตรกรสามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้จากปริมาณต้นทุนเท่าเดิม โดยมาตรการที่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากที่สุดคือโครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปี 2558 – 2559 ซึ่งมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพกว่าโครงการในลักษณะเดียวกันที่ดำเนินการในปี 2559 – 2560 ทั้งนี้ อาจเกิดจากปัจจัยเฉพาะในช่วงปี 2559 – 2560 เช่น ภูมิอากาศ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าว อาจส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวผลิตข้าวได้น้อยลง แม้ว่าจะใช้ปัจจัยในการผลิตเท่ากับปี 2558 – 2559

อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบสองมาตรการที่ดำเนินการในระยะเวลาใกล้เคียงกัน คือ โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปีและโครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวปี 2559 – 2560 โครงการพักชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยนั้นมีประสิทธิภาพสูงกว่า ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโครงการพักชำระหนี้จะส่งผลให้เกษตรกรได้เงินเพิ่มขึ้นจากโครงการโดยทันที ในขณะที่โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจะต้องใช้เวลามากกว่าที่เกษตรกรจะได้รับผลประโยชน์จากโครงการ เนื่องจากต้องผ่านกระบวนการขอสินเชื่อ ดังนั้น เมื่อมีการวัดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของโครงการเป็นรายปี จึงทำให้โครงการที่เกษตรกรได้รับผลประโยชน์ในทันที มีสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่าโครงการลักษณะอื่น

2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต

มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับข้าวระหว่างปี 2555 – 2560 ที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพตามสมการ 5 และ 6 ของข้อ 5.1 ได้แก่

2.1) โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียวในปี 2559 – 2560

2.2) โครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อยในปี 2559 – 2560

ตารางที่ 5.7 ตารางความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตแก่เกษตรกรสำหรับข้าว ปี 2555 – 2560

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ	
	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2
โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียวปี 2559 – 2560	1.57	2.12
โครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อยปี 2559 – 2560	1.03	1.40

ที่มา: คณะผู้วิจัย

มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตส่งผลให้ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรลดลง ในลักษณะเดียวกับ มาตรการมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ย ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการพิจารณาความคุ้มค่า และประสิทธิภาพของมาตรการมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยมาพิจารณาความคุ้มค่าและ ประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตโดยแบ่งการพิจารณาความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ ของมาตรการในลักษณะดังกล่าวออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) เกษตรกรนำส่วนต่างดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่าย ดอกเบี้ยจ่ายที่ลดลงไปบริโภค และ 2) เกษตรกรนำเงินที่รัฐบาลอุดหนุนมาใช้เป็นทุนหมุนเวียน ซึ่งเป็นการ เพิ่มปริมาณการผลิต ดังนั้น จึงสามารถประเมิน Lower Bound ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของ มาตรการจากการกรณีที่ 1 และ Upper Bound ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากการกรณีที่ 2

คณะผู้วิจัย พบว่า โครงการอุดหนุนต้นทุนการผลิตทั้งสองโครงการนั้นมีความคุ้มค่าและ ประสิทธิภาพเนื่องจาก Lower Bound ของทั้งสองมาตรการมีค่ามากกว่า 1 ซึ่งหมายความว่าผลลัพธ์ ที่เกษตรกรได้รับนั้นมีมูลค่ามากกว่างบประมาณที่รัฐบาลใช้ในแต่ละโครงการ อย่างไรก็ตาม โครงการ ช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวหอมปทุมธานี และข้าวเหนียวปี 2559 – 2560 มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่าโครงการ สนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อยในปีเดียวกัน ทั้งนี้ อาจเกิดจากโครงการ ดังกล่าวมีเป้าหมายที่ชัดเจนกว่า เนื่องจากการอุดหนุนค่าเก็บเกี่ยวข้าวโดยเฉพาะ ในขณะที่มาตรการ สนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรนั้นเป็นการอุดหนุนต้นทุนการผลิตต่อไร่ โดยไม่ได้เป็นการดำเนิน โครงการหรือมาตรการแบบเฉพาะเจาะจง (Targeted Measures) ดังนั้น ในการดำเนินนโยบายเพื่อสนับสนุน ต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว รัฐบาลควรพิจารณาดำเนินการโครงการหรือมาตรการแบบ เฉพาะเจาะจงในการลดต้นทุน เช่น มาตรการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวเป็นรายชนิด ของข้าว เป็นต้น

3) มาตรการด้านราคา

มาตรการด้านราคาสำหรับข้าวระหว่างปี 2555 – 2560 โดยตรงกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพตามสมการ 7 ของข้อ 5.1 ได้แก่

3.1) โครงการรับจำนำข้าวเปลือกในปี 2555 – 2556 และปี 2556 – 2557

3.2) โครงการรับจำนำข้าวเปลือก (นาปรัง) ปี 2555 – 2556 และปี 2556 – 2557

3.3) โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ปี 2557 – 2558 ปี 2558 – 2559

และปี 2559 – 2560

ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับข้าวสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.8 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับข้าวปี 2555 – 2560

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ
โครงการรับจำนำข้าวเปลือกในปี 2555 – 2556	0.22
โครงการรับจำนำข้าวเปลือกในปี 2556 – 2557	0.19
โครงการรับจำนำข้าวเปลือก (นาปรัง) ในปี 2555 – 2556	0.29
โครงการรับจำนำข้าวเปลือก (นาปรัง) ในปี 2556 – 2557	0.30
โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปีในปี 2557 – 2558	3.75
โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปีในปี 2558 – 2559	1.58
โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปีในปี 2559 – 2560	0.94

ที่มา: คณะผู้วิจัย

มาตรการด้านราคาจะช่วยให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น โดยจากการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายด้านราคาของโครงการระหว่างปี 2555 – 2560 คณะผู้วิจัยพบว่า โครงการรับจำนำข้าวเปลือกและโครงการรับจำนำข้าวเปลือก (นาปรัง) ในปี 2555 – 2556 และปี 2556 – 2557 นั้น ไม่มีความคุ้มค่าเนื่องจากสัดส่วนความคุ้มค่าต่ำกว่า 1 กล่าวคือ ผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับนั้นมีค่าน้อยกว่างบประมาณที่ใช้ไปของโครงการทั้ง 2 ปี ที่มีการดำเนินการ ในขณะที่โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปีซึ่งก็เป็นมาตรการด้านราคานี้มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพสำหรับโครงการที่ดำเนินการในปี 2557 – 2558 และปี 2558 – 2559 โดยมีสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพอยู่ที่ 3.75 และ 1.58 ตามลำดับ แต่ในปี 2559 – 2560 โครงการดังกล่าวมีสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพอยู่ที่ 0.94 แต่มีค่าใกล้เคียงกับ 1 ทั้งนี้ จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในบทที่ 4 จะเห็นได้ว่า โครงการรับจำนำข้าวเปลือกเป็นการแทรกแซงราคาในระบบตลาด โดยมีการใช้เงินงบประมาณสูงกว่ามาตรการชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ซึ่งเป็นการบริหาร Supply ในระบบ โดยมีการใช้เงินงบประมาณที่น้อยกว่า ดังนั้น จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าหากรัฐบาลต้องการจะดำเนินโครงการหรือมาตรการด้านราคาสำหรับข้าวเปลือก ควรพิจารณาดำเนินการโครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปีเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นโครงการที่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพทางงบประมาณมากกว่าโครงการรับจำนำข้าวเปลือก

5.5.2 ยางพารา

มาตรการเพื่อสนับสนุนยางพาราที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพทั้งหมด คือ มาตรการด้านอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับยางพาราระหว่างปี 2555 – 2560 ดังนี้

- 1) มาตรการสนับสนุนค่าปุ๋ยในปี 2556 – 2557
- 2) โครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางปี 2557 – 2558
- 3) โครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางในปี 2558 – 2559

ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับยางพาราสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.9 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับยางพาราปี 2555 – 2560

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ	
	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2
มาตรการสนับสนุนค่าปุ๋ยชาวสวนยางปี 2556 – 2557	0.35	5.04
โครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางปี 2557 – 2558	1.49	15.88
โครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางปี 2558 – 2559	0.73	6.94

ที่มา คณะผู้วิจัย

มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่งผลให้ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรลดลง ในลักษณะเดียวกับมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการพิจารณาความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมาพิจารณามาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยแบ่งการพิจารณาความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการในลักษณะดังกล่าวออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) เกษตรกรนำส่วนต่างดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่ายที่ลดลงไปบริโภค และ 2) เกษตรกรนำเงินที่รัฐบาลอุดหนุนใช้เป็นทุนหมุนเวียน ซึ่งเป็นการเพิ่มปริมาณการผลิต ดังนั้น จึงสามารถประเมิน Lower Bound ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากกรณีที่ 1 และ Upper Bound ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากกรณีที่ 2

คณะผู้วิจัย พบว่า Upper Bound มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีค่ามากกว่า 1 ทั้ง 3 มาตรการ ในขณะที่ Lower Bound ของมาตรการกลุ่มดังกล่าวมีเพียงหนึ่งมาตรการ ได้แก่ โครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางปี 2557 – 2558 ที่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ ดังนั้น จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้ดำเนินนโยบายควรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารานำเงินที่ได้เพิ่มจากการอุดหนุนของรัฐบาลมาใช้เป็นทุนหมุนเวียนเพื่อให้มาตรการอุดหนุนต้นทุนมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากขึ้นจากมุมมองของรัฐบาล (กรณีที่ 2 มีค่ามากกว่า 1 ทั้งหมด) ทั้งนี้ ผลสรุปของแบบจำลองที่สนับสนุนให้เกษตรกรนำเงินที่ได้จากการอุดหนุนไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนทั้งหมดนั้นอาจเป็นเพราะแบบจำลองในงานวิจัยนี้ไม่ได้ครอบคลุมถึงอรรถประโยชน์จากการบริโภคของเกษตรกรซึ่งในทางปฏิบัติเกษตรกรอาจนำเงินบางส่วนนั้นมาบริโภคได้

5.5.3 อ้อย

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากพืชชนิดอื่น เนื่องจากมีการกำหนดกรอบกติกาที่ชัดเจนที่ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติตาม และมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่กำกับดูแล โดยเฉพาะ โดยอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยจะต้องขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมน้ำตาลจะต้องได้รับใบอนุญาตตั้งหรือขยายโรงงานน้ำตาลจากภาครัฐ

ซึ่งเป็นการควบคุมจำนวนโรงงานน้ำตาลและกำลังการผลิต เพื่อให้การกำกับดูแลการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1) การจัดสรรปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย

อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายมีระบบจัดสรรผลผลิตน้ำตาลเพื่อใช้ในประเทศและส่งออกต่างประเทศในลักษณะการกำหนดโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย ซึ่งภาครัฐจะจัดสรรโควตาจำหน่ายในประเทศและโควตาการส่งออกน้ำตาลให้กับโรงงานน้ำตาลแต่ละแห่ง โดยพิจารณาตามปริมาณอ้อยเข้าหีบและสัดส่วนปริมาณการผลิตน้ำตาลจริงของแต่ละโรงงานน้ำตาลในแต่ละปี โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.1) น้ำตาลทรายโควตา ก. คือ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ หรือน้ำตาลทรายชนิดอื่น ๆ ที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนดให้ผลิตเพื่อจำหน่ายและใช้บริโภคภายในประเทศ

1.2) น้ำตาลทรายโควตา ข. คือ น้ำตาลทรายดิบที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนดให้โรงงานผลิตและส่งมอบให้บริษัท อ้อยและน้ำตาลทรายไทย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย โรงงานน้ำตาล และรัฐบาล ทำการส่งออกไปยังคู่ค้าต่างประเทศ

1.3) น้ำตาลทรายโควตา ค. คือ น้ำตาลทรายดิบ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ หรือน้ำตาลชนิดอื่น ๆ ที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนดให้โรงงานผลิตเพื่อการส่งออกนอกประเทศ

2) การกำหนดราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย

การกำหนดราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณตามที่กฎหมายกำหนด โดยเป็นการดำเนินการตามความในมาตรา 49 – 58 แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 และตามประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง การจัดทำประมาณการรายได้ การกำหนดและการชำระราคาอ้อยและค่าผลผลิตน้ำตาลทราย โดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายจะกำหนดราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย ดังนี้

2.1) คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายจะกำหนดราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้นในช่วงเดือนธันวาคม โดยการกำหนดราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้นต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของประมาณการรายได้ โดยพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย

2.2) การกำหนดราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายหลังจากปิดบัญชีในวันที่ 30 กันยายน คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายจะพิจารณารายได้และรายจ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละฤดูกาลผลิต เพื่อกำหนดราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายภายในเดือนตุลาคม

ในกรณีที่ราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายต่ำกว่าราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น ให้กองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายจ่ายเงินชดเชยให้แก่โรงงานเท่ากับส่วนต่างดังกล่าว แต่ชาวไร่อ้อยไม่ต้องนำส่งคืนค่าอ้อยที่ได้รับเกิน

ในกรณีที่ราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายสูงกว่าราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น ให้โรงงานชำระค่าอ้อยเพิ่มให้แก่ชาวไร้อ้อยจนครบตามราคาอ้อยขั้นสุดท้าย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภาครัฐได้มีการกำหนดราคาและปริมาณการผลิตของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายในแต่ละฤดูกาลผลิตไว้แล้วในเบื้องต้น โดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายได้ควบคุมการผลิตอ้อยและน้ำตาลทรายทุกขั้นตอนรวมถึงการตลาด และเป็นผู้กำหนดราคาน้ำตาลทราย ณ หน้าโรงงาน รวมทั้งกำหนดปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรประเภทอ้อยเพื่อจำหน่ายในประเทศและเพื่อการส่งออก ส่วนกระทรวงพาณิชย์ โดยคณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและบริการ เป็นผู้กำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายขายปลีก ซึ่งระบบการกำหนดราคาอ้อยและน้ำตาลทราย และการกำหนดปริมาณน้ำตาลทรายเพื่อจำหน่ายดังกล่าวจะช่วยรักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายเพื่อผลประโยชน์ของชาวไร้อ้อยและโรงงาน โดยให้อำนาจคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายในการจัดระบบที่เหมาะสมและยุติธรรมในการกำหนดราคาอ้อยให้แก่ชาวไร้อ้อย และผลตอบแทนในการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายของโรงงานน้ำตาล ช่วยให้สัดส่วนต้นทุนของโรงงานน้ำตาลค่อนข้างคงที่ โดยราคาน้ำตาลปรับตัวตามค่าความหวานของอ้อย และการกำหนดราคาจำหน่ายในประเทศเป็นราคาคงที่ ซึ่งมาตรการของภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรชาวไร้อ้อยนั้น จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนแก่เกษตรกรชาวไร้อ้อย การเพิ่มผลิตภาพอ้อยและน้ำตาลทรายช่วยเหลือค่าปัจจัยการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้กับชาวไร้อ้อย

5.5.4 มั่นสำปะหลัง

มาตรการเพื่อสนับสนุนมันสำปะหลังที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพทั้งหมด คือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต และมาตรการด้านราคาระหว่างปี 2558 – 2560 โดยความคุ้มค่าของมาตรการสำหรับเพื่อสนับสนุนมันสำปะหลังสามารถสรุปได้ดังนี้

1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร

มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกร ได้แก่ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยดปี 2558/59 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยดปี 2559/60 โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและการแปรรูปมันสำปะหลังปี 2559/60 โดยความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.10 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ย
แก่เกษตรกรสำหรับมันสำปะหลังปี 2558 – 2560

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่า และประสิทธิภาพ	
	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยดปี 2558/59	0.6458	0.68
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยดปี 2559/60	0.8135	0.84
โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและการแปรรูปมันสำปะหลัง ปี 2559/60	0.6033	0.61

ที่มา: คณะผู้วิจัย

มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยส่งผลให้ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยของเกษตรกรลดลงจากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัยพบว่ามาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรไม่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เนื่องจาก Lower Bound และ Upper Bound ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมีค่าน้อยกว่า 1 ทั้งหมด ซึ่งหมายความว่าผลลัพธ์ที่เกษตรกรได้รับนั้น มีมูลค่าน้อยกว่างบประมาณที่รัฐบาลใช้ในแต่ละโครงการ ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากโครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำทั้ง 3 โครงการนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเพาะปลูกในระบบน้ำหยดและเพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและการแปรรูปมันสำปะหลัง ซึ่งเกษตรกรจำเป็นต้องใช้ความรู้และนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกและยกระดับมาตรฐานการผลิตมันสำปะหลัง ดังนั้น ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยที่ต่ำลงอาจไม่ใช่แรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกและยกระดับมาตรฐานการผลิตตามโครงการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัย พบว่า โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยดปี 2559/60 มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่าปี 2558/59 ส่วนหนึ่งเนื่องจากโครงการดังกล่าวจะมีการอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเพาะปลูกในระบบน้ำหยด ดังนั้น เมื่อเกษตรกรมีความรู้ในเทคโนโลยีดังกล่าวมากขึ้น ทำให้สามารถใช้เทคโนโลยีระบบน้ำหยดในการเพาะปลูกมันสำปะหลังได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยที่ลดลงจากมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต

มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต ได้แก่ โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ปี 2559/60 โดยความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.11 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตสำหรับ
มันสำปะหลังปี 2559

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่า และประสิทธิภาพ	
	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2
โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้สอดคล้อง กับความต้องการของตลาด ปี 2559/60	0.5	0.555792631

ที่มา: คณะผู้วิจัย

มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตส่งผลให้ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรลดลง ในลักษณะเดียวกับ
มาตรการมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ย จากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัย พบว่า มาตรการ
อุดหนุนต้นทุนการผลิตไม่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เนื่องจาก Lower Bound และ Upper Bound
ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมีค่าน้อยกว่า 1 ทั้งหมด ซึ่งหมายความว่าผลลัพธ์ที่เกษตรกรได้รับนั้น
มีมูลค่าน้อยกว่างบประมาณที่รัฐบาลใช้โครงการ ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากสาเหตุเดียวกับมาตรการ
สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยเพื่อสนับสนุนมันสำปะหลัง คือ การยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดนั้น เกษตรกรจำเป็นต้องใช้ความรู้และนำเทคโนโลยี
ขั้นสูงมาใช้ในการยกระดับมาตรฐานการผลิตมันสำปะหลัง ดังนั้น การอุดหนุนด้านต้นทุนเพียงอย่างเดียว
อาจไม่สามารถยกระดับมาตรฐานการผลิตมันสำปะหลังตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้ ทำให้มาตรการ
อุดหนุนต้นทุนการผลิตไม่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ

3) มาตรการด้านราคา

มาตรการด้านราคา ได้แก่ โครงการชะลอการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังปี 2558/59
โดยความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคา สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.12 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับมันสำปะหลังปี 2558

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่า และประสิทธิภาพ
โครงการชะลอการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังปี 2558/59	21.00454368

ที่มา: คณะผู้วิจัย

มาตรการด้านราคาจะช่วยให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น จากการวิเคราะห์ของ
คณะผู้วิจัย พบว่า มาตรการด้านราคามีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่า 1 เนื่องจากสัดส่วนความคุ้มค่า
และประสิทธิภาพมีค่ามากกว่า 1 ซึ่งหมายความว่าผลลัพธ์ที่เกษตรกรได้รับนั้นมีมูลค่าน้อยกว่างบประมาณ
ที่รัฐบาลใช้ในโครงการ สาเหตุหลักมาจากโครงการดังกล่าวเป็นการให้เกษตรกรชะลอขุดหัวมันสำปะหลัง
และลดปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดในช่วงที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดมาก โดยเกษตรกรจะมีเงินทุนใช้จ่าย
ในครัวเรือนในช่วงชะลอขุดหัวมันสำปะหลัง นอกจากนี้ มาตรการลักษณะดังกล่าวยังมีผลทางจิตวิทยา
ต่อราคามันสำปะหลังในตลาด ทั้ง 2 ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้ราคามันสำปะหลังในตลาดปรับตัวสูงขึ้น

5.5.5 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

มาตรการเพื่อสนับสนุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพทั้งหมด คือ มาตรการด้านราคาสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่างปี 2555 – 2560 ซึ่งมีผลโดยตรงกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าตามสมการ 7 ของข้อ 5.1 คือ มาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556/57 โดยความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.13 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2555 - 2560

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ
มาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556/57	0.720464413

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในระหว่างปี 2555 – 2560 คณะผู้วิจัย พบว่า มาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556/57 ซึ่งเป็นเพียงมาตรการเดียวที่เข้าข่ายนโยบายด้านราคาที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไม่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เนื่องจากสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพน้อยกว่า 1 กล่าวคือ ผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับนั้นมีค่าน้อยกว่างบประมาณที่ใช้ไปของโครงการ ทั้งนี้ ผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาดังกล่าวมีลักษณะเดียวกันสำหรับทุกพืชเกษตร คือ โครงการลักษณะการแทรกแซงราคาในระบบตลาด ซึ่งจะมีการใช้เงินงบประมาณสูง ทำให้การประเมินไม่คุ้มค่า ในขณะที่โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกันแต่ใช้เงินน้อยกว่าและมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพทางงบประมาณมากกว่า ดังนั้น ในอนาคตหากรัฐบาลต้องการจะดำเนินโครงการหรือมาตรการด้านราคาสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ควรพิจารณาดำเนินการโครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายแทนการดำเนินโครงการแทรกแซงราคาในระบบตลาด

5.5.6 ปาล์มน้ำมัน

มาตรการเพื่อสนับสนุนปาล์มน้ำมันที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพทั้งหมด คือ มาตรการด้านราคาสำหรับปาล์มน้ำมันระหว่างปี 2555 – 2560 ซึ่งมีผลโดยตรงกับเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและมีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพตามสมการ 7 ของข้อ 5.1 ได้แก่

- 1) โครงการดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจากกระบบตลาด ปี 2556/2557
- 2) โครงการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบเก็บสต็อก ปี 2558/2559

โดยความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับปาล์มน้ำมันสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.14 แสดงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านราคาสำหรับปาล์มน้ำมัน
ปี 2555 - 2560

โครงการ/มาตรการ	สัดส่วนความคุ้มค่า และประสิทธิภาพ
โครงการดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจากระบบตลาด ปี 2556/2557	0.000082
โครงการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบเก็บสต็อก ปี 2558/2559	0.0000529

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายด้านราคาสำหรับปาล์มน้ำมันในระหว่างปี 2555 – 2560 คณะผู้วิจัย พบว่า โครงการดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจากระบบตลาด ปี 2556/2557 และโครงการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบเก็บสต็อก ปี 2558/2559 ไม่มีความคุ้มค่าเนื่องจากสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพน้อยกว่า 1 กล่าวคือ ผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับนั้นมีค่าน้อยกว่างบประมาณที่ใช้ไปของโครงการทั้ง 2 โครงการ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบโครงการในลักษณะเดียวกันสำหรับข้าว จะพบว่าโครงการดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจากระบบตลาด หรือโครงการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบเก็บสต็อก เป็นโครงการลักษณะการแทรกแซงราคาในระบบตลาด ซึ่งจะมีการใช้เงินงบประมาณสูง ในขณะที่โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกันแต่ใช้เงินน้อยกว่าและมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพทางงบประมาณมากกว่าโครงการแทรกแซงราคาในระบบตลาด ดังนั้น ในอนาคตหากรัฐบาลต้องการจะดำเนินโครงการหรือมาตรการด้านราคาสำหรับปาล์มน้ำมัน ควรพิจารณาดำเนินการโครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายแทนการดำเนินโครงการแทรกแซงราคาในระบบตลาด

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1 บทสรุป

ภาคเกษตรกรรมถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนที่สำคัญของสาขาเกษตรกรรมในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยพืชเกษตรที่มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมากและถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน อีกทั้งภาครัฐยังมุ่งเน้นในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร โดยมีมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อช่วยเหลือภาคเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการผลิต มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุน มาตรการด้านการชะลอการขาย มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาด อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาครัฐจะให้ความสำคัญและสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย แต่เกษตรกรไทยยังคงประสบปัญหาทั้งด้านรายได้และต้นทุน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นจะต้องมีแนวทางในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณภาครัฐหรือการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย เพื่อให้กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นรูปแบบและกระบวนการในการคัดสรรนโยบายหรือมาตรการที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมไทยให้มีความยั่งยืนและเป็นเสาหลักในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์สถานการณ์ด้านราคาของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน เพื่อประเมินปัจจัยที่มีผลต่อสถานการณ์ด้านราคาของพืชเกษตรแต่ละชนิด และนำไปประกอบการศึกษาแนวทางการจัดทำ

แบบจำลองเพื่อประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการ โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% และข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ พบว่า ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยทั้งการบริโภคภายในประเทศและส่งออกไปยังตลาดโลก โดยประเทศคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย คือ อินเดีย และเวียดนาม ซึ่งมีราคาข้าวโดยเฉลี่ยต่ำกว่าของประเทศไทย จึงทำให้ผู้นำเข้าบางส่วนหันไปนำเข้าข้าวจากประเทศดังกล่าว สำหรับข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ พบว่า ประเทศไทยถือเป็นผู้ส่งออกหลักของโลก เนื่องจากเป็นข้าวที่มีคุณภาพสูง แต่ในช่วงหลังประเทศผู้ผลิตข้าวอื่น ๆ อย่างอินเดีย และเวียดนาม เริ่มพัฒนาการผลิตข้าวหอมมะลิที่มีราคาต่ำกว่าของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้ราคาข้าวหอมมะลิของประเทศไทยปรับตัวลดลง โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% และข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิของประเทศไทย ประกอบด้วย

1) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์ ได้แก่ ปริมาณสต็อกข้าวของประเทศไทยและในตลาดโลก ความต้องการบริโภคข้าวและคำสั่งซื้อของประเทศคู่ค้า และสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า **2) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน** ได้แก่ ปริมาณผลผลิตข้าวที่ออกสู่ตลาดในแต่ละปี รวมทั้งสภาพภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย และปัญหาโรคระบาดที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณผลผลิตข้าว และ **3) ปัจจัยอื่น ๆ** ได้แก่ สภาวะการแข่งขันด้านราคาข้าวของประเทศไทยกับประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ เช่น อินเดีย เวียดนาม เป็นต้น การเร่งระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาล รวมทั้งการดำเนินนโยบาย/มาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ ทั้งของประเทศไทย ประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ และประเทศคู่ค้าข้าว เช่น มาตรการรับจำนำ มาตรการประกันราคา การพึ่งพาผลผลิตข้าวในประเทศและงดการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ (อินโดนีเซีย) การจำกัดการ

ส่งออกเพื่อให้มีปริมาณข้าวเพียงพอภายในประเทศ (อินเดีย และเวียดนาม, ปี 2551) การขายข้าวราคาต่ำเพื่อระบายสต็อกข้าว (อินเดีย และเวียดนาม, ปี 2556)

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ของประเทศไทย พบว่า ผลผลิตยางพาราของประเทศไทย ประมาณร้อยละ 80 – 85 ของผลผลิตทั้งหมด ถูกนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางขั้นต้น เช่น ยางแท่ง น้ำยางข้น ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ยางคอมปาวด์ เป็นต้น เพื่อส่งออกขายในต่างประเทศ ทำให้ยางพาราของประเทศไทยเป็นสินค้าที่ต้องพึ่งพาทลาดต่างประเทศเป็นหลัก ส่งผลให้ประเทศไทยต้องยอมรับราคาที่ผู้นำเข้าจากตลาดโลกกำหนดมาให้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ายางพาราของประเทศไทยจะมีส่วนแบ่งทางการตลาดมากที่สุดในตลาดโลก แต่โครงสร้างตลาดยางพาราโลกเป็นแบบผู้ซื้อน้อยราย ขณะที่ผู้ผลิตและผู้ส่งออกมีมากทั้งรายใหญ่และรายย่อยในแต่ละประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ซึ่งปริมาณการผลิตยางพารารวมของ 3 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 60 ของผลผลิตยางพาราโลก โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์ราคายางพาราของประเทศไทย ประกอบด้วย **1) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์** ได้แก่ เศรษฐกิจของประเทศผู้ใช้อย่างพารา หากช่วงใดที่เศรษฐกิจโลกขยายตัวส่งผลให้ปริมาณการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกตลาด รวมทั้งการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ หากเศรษฐกิจของโลกขยายตัว ความต้องการในการผลิตรถยนต์จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อราคายางพารา นอกจากนี้ปริมาณของสต็อกยางพาราที่เพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศส่งผลกระทบต่อราคายางพาราประเทศไทย **2) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน** ได้แก่ การขยายพื้นที่เพาะปลูกยางพาราจะทำให้ผลผลิตยางพารามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจทำให้เผชิญกับภาวะผลผลิตล้นตลาดและส่งผลให้ราคายางพาราไม่สามารถปรับตัวสูงขึ้นได้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลและสภาพอากาศจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตและราคายางพารา ทั้งนี้ นโยบายการผลิตและการส่งออกของประเทศผู้ผลิตหลัก เช่น นโยบายของประเทศผู้ผลิตหลักในการร่วมมือเพื่อจำกัดปริมาณการส่งออกจะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของราคายางพาราในตลาดโลกและในประเทศไทย เป็นต้น และ **3) ปัจจัยอื่น ๆ** ได้แก่ การเก็งกำไรในตลาดซื้อขายล่วงหน้า ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก ซึ่งหากราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น จะส่งผลให้ราคายางสังเคราะห์เพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการใช้ยางพาราและราคายางพาราเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ มาตรการแทรกแซงของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลาจะส่งผลกระทบต่อทิศทางราคาส่งออกของราคายางที่เกิดขึ้นด้วย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคาอ้อยของประเทศไทย พบว่า อ้อยเป็นวัตถุดิบที่สำคัญสำหรับแปรรูปเป็นน้ำตาล โดยประเทศที่สามารถปลูกอ้อยและผลิตน้ำตาลได้มากกว่าปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศ ได้แก่ บราซิล ไทย อินเดีย โดยประเทศไทยสามารถส่งออกน้ำตาลทรายได้มากเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากบราซิล อย่างไรก็ตาม อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีลักษณะแตกต่างจากพืชชนิดอื่น เนื่องจากมีการกำหนดกรอบกติกาที่ชัดเจนที่ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติตาม และมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลเป็นการเฉพาะ โดยภาครัฐได้มีการกำหนดราคาและปริมาณการผลิตอ้อยและน้ำตาลทรายในแต่ละฤดูกาลผลิตไว้แล้วในเบื้องต้น รวมทั้งมีการกำหนดปริมาณการผลิตสินค้าประเภทอ้อยเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออกโดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย และคณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและบริการ กระทรวงพาณิชย์ จะเป็นผู้กำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายปลีก ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์ราคาอ้อยของประเทศไทย ประกอบด้วย **1) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์** ได้แก่ ปริมาณผลผลิตอ้อยที่นำมาผลิตเป็นน้ำตาลทรายและปริมาณสต็อกน้ำตาลทรายในตลาดโลกและของประเทศไทยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา และความต้องการน้ำตาลเพื่อการบริโภคและใช้ในภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งสถานการณ์เศรษฐกิจของโลก และประเทศคู่ค้า **2) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน** ได้แก่ ปริมาณ

ผลผลิตอ้อยที่นำมาผลิตเป็นน้ำตาลทราย และสภาพภูมิอากาศ เช่น ภัยธรรมชาติ ปัญหาภัยแล้ง รวมทั้งโรคระบาด ส่งผลให้การเจริญเติบโตของอ้อยทำให้กระทบต่อความหวานของอ้อยและผลผลิตน้ำตาลทราย และ 3) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลกส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดราคาอ้อยในประเทศ รวมถึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินเหรียญสหรัฐกับค่าเงินบาทของไทย และมาตรการด้านภาษีของประเทศผู้นำเข้าน้ำตาลทราย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคามันสำปะหลังของประเทศไทย พบว่า ผลผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทยประมาณร้อยละ 70 – 75 ของผลผลิตทั้งหมดถูกนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง เพื่อส่งออกขายในต่างประเทศ โดยประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากเป็นอันดับ 1 ของโลก มีส่วนแบ่งการตลาดประมาณร้อยละ 75 – 80 ดังนั้นความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดต่างประเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดราคามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทย ซึ่งราคามันสำปะหลังและราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจึงเป็นตัวกำหนดปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังสดของเกษตรกรด้วย โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์ราคามันสำปะหลังของประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์ ได้แก่ ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดต่างประเทศ นโยบายการใช้พืชพลังงานมากขึ้นเพื่อนำมาผลิตพลังงานทดแทน นโยบายส่งเสริมการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเอทานอลที่ผลิตจากมันสำปะหลัง ภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ รวมทั้งการกำหนดนโยบายการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศผู้นำเข้า ดังนั้น ความต้องการของตลาดต่างประเทศจึงส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการมันสำปะหลังสดเพื่อแปรรูปและส่งผลกระทบต่อราคาขายมันสำปะหลังสดที่เกษตรกรได้รับในแต่ละฤดูกาลผลิต 2) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน ได้แก่ สภาพภูมิอากาศของประเทศไทย เช่น ภัยธรรมชาติ ปัญหาภัยแล้ง ภาวะฝนทิ้งช่วง เป็นต้น รวมทั้งปัญหาโรคระบาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตและราคามันสำปะหลัง และ 3) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ การดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เช่น นโยบายเพิ่มความเข้มงวดในการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้าน โครงการรับจำนำมันสำปะหลังในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก เป็นต้น

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย พบว่า สหรัฐอเมริกา เป็นผู้ผลิตและส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ที่สุดของโลก ดังนั้น ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหรัฐอเมริกา จึงมีอิทธิพลต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งมีอิทธิพลต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย ทั้งนี้ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ภายในประเทศได้มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ในประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ภายในประเทศมีความต้องการใช้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากกว่าร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมด โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์ ได้แก่ ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ภายในประเทศ รวมทั้งการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านที่มีราคาต่ำกว่าราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ และการนำเข้าพืชทดแทน เช่น ข้าวสาลี ราคาถูกมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บางส่วน เป็นต้น 2) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน ได้แก่ พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งปัญหาภัยธรรมชาติ การเกิดปัญหาภัยแล้ง ภาวะฝนทิ้งช่วง และภาวะน้ำท่วม อาจส่งผลต่อปริมาณผลผลิตและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศได้ 3) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ การดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เช่น มาตรการแทรกแซงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยวิธีการประกันรายได้เกษตรกร การรับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ราคาปาล์มน้ำมันของประเทศไทย พบว่า ปาล์มน้ำมันเป็นพืชน้ำมันที่มีศักยภาพการผลิตน้ำมันสูงสุดเมื่อเทียบกับพืชน้ำมันชนิดอื่น เช่น มะพร้าว ดอกทานตะวัน เป็นต้น เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตและราคาต่ำกว่า ประเทศผู้ผลิตสำคัญ คือ อินโดนีเซียและมาเลเซีย มีสัดส่วนการส่งออกน้ำมันปาล์มรวมกันสูงถึงร้อยละ 89 ของการส่งออกน้ำมันปาล์มโลก ทำให้อินโดนีเซียและมาเลเซียมีบทบาทสูงในการกำหนดทิศทางราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลก สำหรับประเทศไทยมีผลผลิตน้ำมันปาล์มเป็นอันดับ 3 ของโลก โดยพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ และได้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกไปยังภาคอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ตามยุทธศาสตร์ของภาครัฐในการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อสนับสนุนแผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของประเทศ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์ราคาปาล์มน้ำมันของประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปสงค์ ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจของประเทศไทยผู้นำเข้า และความต้องการใช้ผลผลิตในภาคการผลิตของอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมการผลิตไบโอดีเซล และพืชน้ำมันทดแทน ล้วนส่งผลต่อระดับราคา 2) ปัจจัยพื้นฐานด้านอุปทาน ได้แก่ การขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศทั้งของประเทศไทย และประเทศผู้ผลิตที่สำคัญที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์ม และปริมาณสต็อกของผลผลิตทั้งในและต่างประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา 3) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนของสกุลเงินบาท รวมทั้งราคาน้ำมันดิบและน้ำมันเชื้อเพลิงในตลาดโลก นอกจากนี้ ยังมีมาตรการของรัฐบาล เช่น การกำหนดปริมาณส่วนผสมที่ใช้ในการผลิตไบโอดีเซล การแทรกแซงราคาผลปาล์มเพื่อพยุงไม่ให้ราคาตกต่ำตามราคาในตลาดโลก การนำเข้าน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มสต็อกน้ำมันปาล์มในประเทศแก้ไขปัญหาขาดแคลน เป็นต้น

นอกจากการศึกษาสถานการณ์ด้านราคาแล้ว คณะผู้วิจัยได้รวบรวมมาตรการด้านการเงินการคลังของประเทศไทยในช่วงปี 2551 – 2560 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน โดยในแต่ละพืชสามารถจำแนกเป็นประเภทของมาตรการต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับต้นน้ำในขั้นตอนการผลิตจนถึงระดับปลายน้ำในขั้นตอนการส่งเสริมการขาย ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา ดำเนินโครงการ ขั้นตอนการดำเนินโครงการ และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลการดำเนินโครงการ (ถ้ามี) เพื่อนำไปใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการดังกล่าวต่อไป โดยสามารถสรุปรายละเอียดของมาตรการแต่ละประเภทได้ดังนี้

1) มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการการผลิตมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การช่วยเหลือปัจจัยการผลิตและลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาระบบการเพาะปลูก รวมถึงการส่งเสริมให้สลับปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชทางเลือกอื่น เพื่อเป็นเกษตรกรรมทางเลือกให้เกษตรกรในระยะยาว ตัวอย่างของมาตรการ ได้แก่ โครงการจัดระบบการปลูกผลิต พัฒนาการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร โครงการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น โครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิต/ค่าครองชีพให้แก่เกษตรกร โครงการชดเชยรายได้แก่เกษตรกร โครงการควบคุมปริมาณการผลิต โครงการสนับสนุนสินเชื่อ/อุปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และโครงการสนับสนุนสินเชื่อ/อุปกรณ์ให้กับสถาบันเกษตรกรเพื่อเพิ่มมูลค่า

2) มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพช่วยลดภาระดอกเบี้ยและภาระหนี้สินให้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีเงินเหลือเพื่อการดำรงชีพเพิ่มขึ้น เกิดการใช้จ่ายและการหมุนเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ตัวอย่างของมาตรการ ได้แก่ โครงการลด

ดอกเบี้ยยเงินกู้ให้เกษตรกร โครงการพักชำระหนี้ต้นเงิน โครงการสนับสนุนสินเชื่อเกษตรกรเพื่อประกอบอาชีพเสริม โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน

3) มาตรการด้านการชะลอการขายมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณอุปทานในตลาด ช่วยชะลอปริมาณผลผลิตที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก รวมถึงการเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการในการรวบรวมรับซื้อและผลผลิตจากเกษตรกร นอกจากนี้ ยังเป็นการแทรกแซงตลาดเพื่อยกระดับราคาผลิตผลการเกษตรให้สูงขึ้น ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพตามภาวะเศรษฐกิจ ตัวอย่างของมาตรการ ได้แก่ โครงการรับจำนำผลผลิตทางการเกษตร โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร โครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการเพื่อให้รับซื้อผลผลิตเพิ่มขึ้น โครงการสินเชื่อเพื่อรวบรวมผลผลิตโดยสถาบันเกษตรกร โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการผลผลิตทางการเกษตร โครงการประกันราคาผลผลิต

4) มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาดมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลไกในการซื้อขายผลผลิตการเกษตรที่เป็นธรรมให้แก่เกษตรกร รวมถึงหาช่องทางการค้าและตลาดใหม่ ๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้เพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างของมาตรการ ได้แก่ โครงการเชื่อมโยงตลาดระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการ โครงการสนับสนุนสินเชื่อให้สถาบันเกษตรกรแปรรูปผลผลิตเพื่อแก้ไขปัญหาการค้าต่ำ โครงการสนับสนุนสินเชื่อให้ผู้ประกอบการเพื่อแปรรูปผลผลิต โครงการพัฒนาตลาดและแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า

5) มาตรการด้านอื่น ๆ เช่น มาตรการประกันภัยผลผลิตทางการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านการประกันภัยและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ

สำหรับอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากพืชชนิดอื่น เนื่องจากการกำหนดกรอบกติกาที่ชัดเจนที่ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติตาม และมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลโดยเฉพาะผู้ปลูกอ้อยจะต้องขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมน้ำตาลจะต้องได้รับใบอนุญาตตั้งหรือขยายโรงงานน้ำตาลจากภาครัฐ ซึ่งเป็นการควบคุมจำนวนโรงงานน้ำตาลและกำลังการผลิต การกำหนดราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ภาครัฐได้มีการกำหนดราคาและปริมาณการผลิตของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายในแต่ละฤดูกาลผลิตไว้ในเบื้องต้นแล้ว

ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายนั้น ใช้แนวคิดที่ว่า จะพิจารณาความคุ้มค่าและประสิทธิภาพจากผลกระทบของมาตรการต่ออรรถประโยชน์ (Utility) เกษตรกร หรือแบบจำลองกำไรขาดทุนของเกษตรกร ทั้งนี้ จะใช้การเปรียบเทียบผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายรัฐที่ประเมินจากแบบจำลองการผลิตจากข้อมูลของ ธ.ก.ส. กับงบประมาณรายจ่ายต่อรายที่ใช้ในโครงการนั้น ๆ ในรูปแบบของสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ โดยหากสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า การดำเนินมาตรการดังกล่าวนี้มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพเนื่องจากผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายรัฐสูงกว่างบประมาณรายจ่ายที่ใช้ในโครงการนั้น ทั้งนี้ จากหลักการดังกล่าว สามารถสรุปเป็นขั้นตอนในการประเมินได้ ดังนี้

1) การจัดทำฐานข้อมูลมาตรการจำแนกตามรูปแบบมาตรการสนับสนุนเกษตรกรของรัฐบาล โดยจะมีการจำแนกมาตรการสนับสนุนของรัฐได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร (2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต และ (3) มาตรการด้านราคา

2) การประเมินผลกระทบต่อกำไรสุทธิ โดยเป็นการประเมินการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรว่าจะส่งผลกระทบต่อ (1) ราคาสินค้าเกษตร (2) ปริมาณผลผลิต และ (3) ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้แบบจำลองกำไร/ขาดทุนสุทธิ โดยแบบจำลองดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.1) แบบจำลองกำไร/ขาดทุนสุทธิ และแบบจำลองผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาสินค้า ปริมาณผลผลิต ปัจจัยการผลิต และต้นทุนการผลิต โดยจะใช้ในการศึกษาผลกระทบต่อกำไรสุทธิในกรณีที่ราคา และปริมาณสินค้าเกษตรเปลี่ยนแปลงไปจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนในภาพรวม

2.2) แบบจำลองผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตต่าง ๆ โดยจะใช้ในการประเมินผลกระทบต่อปริมาณการผลิต จากการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรต่าง ๆ ที่ทำให้ปัจจัยการผลิตเปลี่ยนแปลงไป

2.3) แบบจำลองวิเคราะห์ผลกระทบของราคาสินค้าเกษตรจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนด้านราคาต่าง ๆ จากรัฐบาล

แบบจำลองในเบื้องต้นจะนำมาใช้ในการประเมินว่ากำไร/ขาดทุนสุทธิจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าไรหากมีการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรจากรัฐบาล

3) การประเมินงบประมาณแผ่นดินที่ใช้ในการดำเนินโครงการดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลวงเงินงบประมาณของการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรต่าง ๆ ขึ้น โดยจำแนกประเภทของงบประมาณตามมาตรการสนับสนุนของรัฐบาล

4) การวิเคราะห์ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพจะนำเอาผลลัพธ์จากการประเมินผลกระทบต่อกำไรสุทธิในข้อ 2) และการประเมินงบประมาณแผ่นดินที่ใช้ในการดำเนินโครงการในข้อ 3) มาจัดทำในรูปแบบของสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการต่อไป

ทั้งนี้ จากการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก 5 พืช ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน ที่ดำเนินการระหว่างปี 2555 - 2560 เป็นการเปรียบเทียบผลกระทบของแต่ละมาตรการต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายรัฐกับงบประมาณรายจ่ายต่อรายที่รัฐบาลใช้ในโครงการนั้น ๆ เพื่อประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบาย ทั้งนี้ การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพจะแบ่งการพิจารณาออกเป็นสองกรณีคือ (1) เกษตรกรนำเงินส่วนเกินที่เกิดจากนโยบายภาครัฐไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น และ (2) เกษตรกรนำเงินส่วนเกินดังกล่าวมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเพิ่มผลผลิต ดังนั้น จึงสามารถประเมินขอบเขตล่าง (Lower Bound) ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากกรณีที่ 1 ซึ่งเป็นระดับความคุ้มค่าต่ำที่สุดที่เป็นไปได้ของโครงการ และขอบเขตบน (Upper Bound) ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากกรณีที่ 2 ซึ่งเป็นระดับความคุ้มค่าและประสิทธิภาพที่สูงที่สุดที่เป็นไปได้ของโครงการ การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของภาครัฐสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ข้าว

มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยและมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต ได้แก่ โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว โครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกร และโครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อยมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เนื่องจาก Lower Bound

ของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมีค่ามากกว่า 1 อย่างไรก็ตาม สำหรับมาตรการที่เป็นการดำเนินโครงการ หรือมาตรการที่ช่วยเหลือต้นทุนการดำเนินงานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวแบบเฉพาะเจาะจง (Targeted Measures) มีสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่ามาตรการช่วยเหลือต้นทุนแบบไม่มีเงื่อนไข

สำหรับมาตรการด้านราคาสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว มาตรการด้านราคาที่เป็นการบริหาร อุปทานในระบบ เช่น โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี เป็นต้น มีความคุ้มค่าและ ประสิทธิภาพกว่ามาตรการหรือโครงการที่เป็นการแทรกแซงตลาดโดยตรง เช่น โครงการรับจำนำ ข้าวเปลือก เป็นต้น เนื่องจากใช้งบประมาณในการดำเนินการน้อยกว่าและรัฐบาลไม่ได้เป็นผู้รับ ความเสี่ยงด้านราคา

2) ยางพารา

มาตรการเพื่อสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่า และประสิทธิภาพทั้งหมด คือ มาตรการด้านอุดหนุนต้นทุนการผลิต เช่น มาตรการสนับสนุนค่าปุ๋ย ชาวสวนยาง และโครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง เป็นต้น มาตรการกลุ่มดังกล่าว นั้นมี Lower Bound ต่ำกว่า 1 แต่มี Upper Bound สูงกว่า 1 ดังนั้น ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของ มาตรการกลุ่มดังกล่าวนี้ อาจยังไม่มีความชัดเจน อย่างไรก็ตาม หากหน่วยงานที่ดำเนินมาตรการส่งเสริมให้ เกษตรกรนำเงินที่ประหยัดได้จากมาตรการมาใช้เป็นทุนหมุนเวียนเพื่อเพิ่มผลผลิต มาตรการกลุ่มดังกล่าว ก็จะมีค่าความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากขึ้น

3) มันสำปะหลัง

มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ/ลดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรและมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต ที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ ได้แก่ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการ เพาะปลูกมันสำปะหลังในระบบน้ำหยด โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและการแปรรูป มันสำปะหลัง และโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดนั้น มี Upper Bound ของสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพต่ำกว่า 1 ซึ่งอาจหมายความว่า มาตรการดังกล่าวนี้ไม่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เนื่องจากโครงการเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุง ประสิทธิภาพการผลิตและการแปรรูปมันสำปะหลัง ซึ่งเกษตรกรจำเป็นต้องใช้ความรู้และนำเทคโนโลยี ขึ้นสูง มาตรการเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่มีการอบรมเพิ่มทักษะและความรู้ให้เกษตรกรนั้นอาจไม่มีความคุ้มค่า และประสิทธิภาพ

สำหรับมาตรการด้านราคาเพื่อสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่มีข้อมูลเพียงพอในการ ประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของโครงการ คือ โครงการชะลอการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง ซึ่งเป็น การบริหาร Supply ในระบบคล้ายกับโครงการชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี โดยโครงการดังกล่าวมีความคุ้มค่า และประสิทธิภาพเนื่องจากมีสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่า 1

4) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

มาตรการเพื่อสนับสนุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและ ประสิทธิภาพทั้งหมด คือ มาตรการแทรกแซงตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556/57 โดยมาตรการดังกล่าว มีสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพน้อยกว่า 1 กล่าวคือ ผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับนั้นมีค่าน้อย กว่างบประมาณที่ใช้ไปของโครงการ เช่นเดียวกับความคุ้มค่าของมาตรการในลักษณะเดียวกันของพืชอื่น

5) ปาล์มน้ำมัน

มาตรการเพื่อสนับสนุนปาล์มน้ำมันที่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินความคุ้มค่าและ ประสิทธิภาพ คือ มาตรการด้านราคา ได้แก่ โครงการดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจากกระบวนตลาด และ

โครงการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบเก็บสต็อก ซึ่งทั้งสองโครงการอาจไม่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เนื่องจากสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพน้อยกว่า 1 เนื่องจากเป็นมาตรการที่แทรกแซงราคา คณะผู้วิจัยไม่ได้ประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการเพื่อสนับสนุนเกษตรกร ผู้ปลูกอ้อยเนื่องจากอ้อยมีการกำหนดกรอบกติกาที่ชัดเจนที่ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติตาม และมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลโดยเฉพาะ ซึ่งได้มีการกำหนดราคาและปริมาณไว้ล่วงหน้าแล้ว

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดพืชเกษตรและประเภทของมาตรการ ทั้งนี้ ผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวซึ่งมีจำนวนมาตรการด้านการเงินการคลังมากที่สุดและครอบคลุมทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำและมาตรการลดดอกเบี้ยสินเชื่อเกษตรกรเป็นมาตรการที่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากที่สุด

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัตินั้น ภาครัฐไม่สามารถดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือมาตรการลดดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียวได้ การดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมพิจารณาจากความต้องการของเกษตรกร ช่วงฤดูกาลเพาะปลูก และสถานการณ์การผลิตในช่วงเวลานั้น ๆ ส่งผลให้ในแต่ละปีการผลิต ภาครัฐจึงจะดำเนินมาตรการที่ครอบคลุมทั้งมาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการผลิต มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุน มาตรการด้านการชะลอการขาย มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาด ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐสามารถเกิดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ ควรพิจารณาปรับปรุงมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม ดังนี้

1) แนวทางการดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือมาตรการลดดอกเบี้ยสินเชื่อเกษตรกร

ผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพแสดงให้เห็นว่า มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำและมาตรการลดดอกเบี้ยสินเชื่อให้แก่เกษตรกรเป็นการทั่วไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงานของเกษตรกรหรือลดภาระหนี้ของเกษตรกร โดยไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ของการใช้สินเชื่อเป็นมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมที่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากที่สุด ในขณะที่ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนากระบวนการปลูกหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตนั้น กลับมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพที่ต่ำกว่า ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการจำกัดวัตถุประสงค์ของสินเชื่อ ทำให้เกษตรกรเข้าถึงสินเชื่อดังกล่าวได้ยากขึ้นและเป็นวงเงินสินเชื่อเพิ่มเติมจากสินเชื่อเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต อีกทั้ง อาจเกิดจากในการดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำที่กำหนดวัตถุประสงค์การใช้สินเชื่อเพื่อการพัฒนากระบวนการปลูกหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่ผ่านมา นั้น ยังไม่มีมาตรการเพิ่มความรู้หรือพัฒนาทักษะควบคู่ไปกับการสนับสนุนด้านเงินทุน จึงส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์จากวงเงินสินเชื่อดังกล่าวได้ ดังนั้น หากมีการดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำโดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการปลูกหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ภาครัฐควรพิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินมาตรการเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะให้กับเกษตรกรควบคู่ไปด้วย

นอกจากนี้ ในการดำเนินมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำและมาตรการลดดอกเบี้ยสินเชื่อให้แก่เกษตรกรเป็นการทั่วไปที่ไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ของการใช้สินเชื่อ นั้น ควรส่งเสริมให้เกษตรกรนำเงินที่

ได้รับเพิ่มเติมหรือเงินเหลือจากการลดดอกเบี้ยไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนเพื่อเพิ่มผลผลิต เพื่อให้มาตรการมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2) แนวทางการดำเนินมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต

ผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพแสดงให้เห็นว่า มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต เช่น โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปี โครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและลดดอกเบี้ยเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่เกษตรกร โครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อย เป็นต้น มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เนื่องจาก Lower Bound ของผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมีค่ามากกว่า 1 อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพสำหรับมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวแบบเฉพาะเจาะจง (Targeted Measures) นั้น มีสัดส่วนความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่ามาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตแบบไม่มีเงื่อนไข

ดังนั้น ภาครัฐควรกำหนดวัตถุประสงค์ของมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตให้ชัดเจน เช่น มาตรการอุดหนุนค่าเกี่ยวข้าว มาตรการอุดหนุนค่าปุ๋ย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากมาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิตมีวัตถุประสงค์อื่นเพิ่มเติม เช่น มาตรการอุดหนุนค่าปรับปรุงคุณภาพข้าว เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้และพัฒนาทักษะของเกษตรกรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรการควบคู่ไปกับการอุดหนุนต้นทุนการผลิตด้วย และควรติดตามให้เกษตรกรนำเงินอุดหนุนที่ได้รับเพิ่มเติมจากมาตรการดังกล่าวไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการผลิตจริง

3) แนวทางการดำเนินมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อราคา

จากผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพแสดงให้เห็นว่า หากภาครัฐต้องการดำเนินมาตรการการเงินการคลังเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ส่งผลกระทบต่อราคา ภาครัฐควรดำเนินมาตรการที่มีลักษณะดังนี้

3.1) มาตรการดังกล่าวควรเป็นการบริหารอุปทานภายใต้ระบบตลาดปกติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือขายผลผลิตในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อราคาผลผลิตทางการเกษตรลดลง เช่น โครงการสินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี เป็นต้น แทนการใช้มาตรการแทรกแซงตลาดโดยตรง เช่น มาตรการจำนำข้าวเปลือก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มาตรการบริหารอุปทานภายใต้ระบบตลาดปกติมีข้อจำกัดโดยเฉพาะในกลุ่มพืชที่ราคาตลาดโลกมีผลกระทบต่อราคาภายในประเทศอย่างมีนัยสำคัญ หากภาครัฐต้องการช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงที่ราคาตลาดโลกตกต่ำ ควรพิจารณามาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือมาตรการลดดอกเบี้ยสินเชื่อเกษตรกรแทนการดำเนินมาตรการสนับสนุนด้านราคาจะมีความเหมาะสมมากกว่า

3.2) มาตรการของภาครัฐควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการให้ความช่วยเหลือเป็นเกษตรกรโดยตรง ซึ่งเปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นผู้บริหารอุปทานโดยชะลอการขายผลผลิต เช่น โครงการชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี เป็นต้น แทนมาตรการที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหรือพ่อค้าคนกลางเป็นผู้บริหารอุปทาน เช่น โครงการดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจากกระสอบตลาด เป็นต้น ดังจะเห็นได้ว่า ผลการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการที่ให้เกษตรกรเป็นผู้บริหารอุปทานสูงกว่ามาตรการที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหรือพ่อค้าคนกลางเป็นผู้บริหารอุปทาน

นอกจากนี้ ในการเลือกใช้มาตรการที่ส่งผลกระทบต่อราคาควรพิจารณาให้เหมาะสมกับโครงสร้างตลาดและโครงสร้างราคาของพืชแต่ละชนิด อีกทั้งกำหนดระยะเวลาในการเริ่มใช้มาตรการให้เหมาะสมกับช่วงเวลาเก็บเกี่ยวของแต่ละพืชด้วย

4) แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในอนาคต

การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการภาคเกษตรกรรมที่คณะผู้วิจัยได้จัดทำนั้น มีข้อจำกัดของข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของบางโครงการหรือบางมาตรการได้ ดังนั้น ในอนาคตภาครัฐควรจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการของภาครัฐและการเก็บข้อมูลผลการดำเนินมาตรการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลที่ครบถ้วนและสามารถใช้ประโยชน์เพื่อประเมินผลทางเศรษฐกิจของโครงการในมิติอื่น ๆ ได้เพิ่มเติม โดยอาจทำการสำรวจข้อมูลแบบวัดซ้ำ (Repeated Samples) เพื่อให้สามารถใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน สามารถวัดผลกระทบจากราคาผลผลิตได้ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งสามารถวัดผลประโยชน์ของโครงการที่อาจเกิดจากการลดข้อจำกัดด้านเงินทุน (Capital Constraint) ของเกษตรกรในช่วงเริ่มเพาะปลูก (Consumption Smoothing) ได้เช่นกัน ทั้งนี้ เนื่องจากภาครัฐจะดำเนินมาตรการหลายมาตรการพร้อมกัน ดังนั้น ควรพิจารณาบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานที่ดำเนินมาตรการกับฐานข้อมูลของ ธ.ก.ส. หรือข้อมูลจากการสำรวจ เพื่อให้สามารถแยกผลกระทบของมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมแต่ละมาตรการได้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการใช้สมการเดียวกันสำหรับพืชทุกชนิด อย่างไรก็ตาม โครงสร้างตลาดถือเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่กระทบต่อกลไกราคาของพืชแต่ละชนิด และมีผลต่อการส่งผ่านมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐในรูปแบบต่าง ๆ ไปสู่เกษตรกร ดังนั้น ในอนาคตควรมีการพัฒนาแบบจำลองโดยคำนึงถึงโครงสร้างระบบตลาดของแต่ละพืช ซึ่งจะส่งผลให้การประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการดังกล่าว หน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกแบบและดำเนินมาตรการต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าวต้องใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ของหน่วยงานซึ่งเป็นผู้ดำเนินมาตรการ ดังนั้น ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรม เพื่อให้ภาครัฐสามารถพัฒนามาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมที่มีความเหมาะสมและมีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพต่อไป

5) การดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรม

จากการรวบรวมมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของภาครัฐที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า ในแต่ละปีการผลิตภาครัฐมีมาตรการจำนวนมาก ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์มีความคล้ายคลึงกันแต่ยังขาดการบูรณาการการดำเนินงานของแต่ละมาตรการให้สอดคล้องกัน เช่น มาตรการเพื่อชะลอการขายผลผลิตในช่วงต้นฤดูการผลิตที่มีทั้งมาตรการชะลอการขายโดยเกษตรกรเอง ผู้ประกอบการ รวมทั้งสถาบันเกษตรกร ซึ่งไม่ได้กำหนดช่วงเวลาที่จะชะลอการขายให้เหลื่อมกัน เพื่อทยอยเพิ่มปริมาณอุปทานในตลาด เป็นต้น ในขณะที่บางครั้งมีการดำเนินมาตรการที่ก่อให้เกิดผลที่ไม่สอดคล้องกัน เช่น ในช่วงที่ราคาผลผลิตตกต่ำ ภาครัฐได้มีมาตรการส่งเสริมต้นทุนการผลิตเพื่อลดต้นทุนให้แก่เกษตรกร ซึ่งอาจเป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรขยายพื้นที่การผลิตและเพิ่มปริมาณผลผลิตในตลาดอีกด้วย ในขณะที่เดียวกัน ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการเพื่อพยุงราคาสินค้าเกษตร ส่งผลให้ภาครัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณเพิ่มขึ้นในการพยุงราคาของผลผลิตที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนการขยายพื้นที่การผลิตดังกล่าว ดังนั้น ในการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมในอนาคตควรมีการจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเป้าหมายการผลิตในแต่ละปีให้สอดคล้องกับสถานการณ์ด้านปัจจัยการผลิต สถานการณ์ด้านตลาด และสถานการณ์ด้านราคา รวมทั้งกำหนดแนวทางการดำเนินมาตรการในแต่ละปี ให้มีวัตถุประสงค์และระยะเวลาดำเนินการที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ ภาครัฐควรมุ่งเน้นการดำเนิน มาตรการเพิ่มความรู้อหรือพัฒนาทักษะควบคู่ไปกับการดำเนินมาตรการด้านอื่น ๆ เนื่องจากมาตรการ เพิ่มความรู้หรือพัฒนาทักษะดังกล่าวจะมีผลช่วยให้การดำเนินมาตรการต่าง ๆ มีความคุ้มค่าและ ประสิทธิภาพมากขึ้นดังที่กล่าวไปแล้ว อีกทั้งควรจัดทำมาตรการในระยะยาวร่วมด้วย เช่น การจัด zoning ภาคการเกษตรกรรม การพัฒนาแหล่งน้ำ เป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทย อย่างยั่งยืน

6.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย

1) ถึงแม้ว่างานวิจัยนี้ได้ศึกษาสถานการณ์ด้านราคาและรวบรวมมาตรการด้านการเงินการคลัง ที่สนับสนุนภาคเกษตรกรรมในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2551 – 2560) แต่เนื่องจากข้อจำกัด ด้านข้อมูลรายบุคคลของเกษตรกร ซึ่งเป็นข้อมูลในช่วงเวลาระหว่างปีการเพาะปลูก 2555 – 2560 เท่านั้น ทำให้การวิเคราะห์เพื่อประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายทำได้เพียงช่วงปี 2555 – 2560

2) การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะมาตรการที่สามารถแสดงผลกระทบที่สามารถวัดเป็นมูลค่า ได้เท่านั้นเนื่องจากต้องนำผลประโยชน์มาเปรียบเทียบกับงบประมาณของรัฐบาล สำหรับบางมาตรการ เช่น มาตรการตลาดนัดข้าวเปลือก โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนาไม่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเลี้ยง กระบือ การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงแพะ หรือการทำนาหย้า เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่มาตรการที่ส่งผลกระทบ โดยตรงต่อราคาหรือปริมาณผลผลิตของพืชเกษตรนั้น ๆ จะไม่สามารถจำแนกผลกระทบออกมาได้ อย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่สามารถประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายได้

3) สมมติฐานในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อด้านราคา ของงานวิจัยนี้ คือ กำหนดให้ราคาสินค้าเกษตรที่หักผลกระทบทางด้านวัฏจักรและแนวโน้มต่าง ๆ ออกแล้ว สามารถแสดงถึงราคาสินค้าเกษตรที่แท้จริงหรือปราศจากผลกระทบจากการดำเนินนโยบายได้ (เสมือนราคา ฐานในกรณีที่เกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมมาตรการใด ๆ) โดยการหาราคาฐานนี้ใช้วิธีการ Hodrick-Prescott filter หรือ HP filter ซึ่งใช้แนวคิดที่ว่าข้อมูลเศรษฐกิจในอดีตจะอยู่สูงกว่าหรือต่ำกว่าระดับค่าเฉลี่ย แนวโน้มของเศรษฐกิจ (Economic trend) และกำหนดสมมติฐานว่า ในอนาคตระบบเศรษฐกิจก็ยังคง ดำเนินไปในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกับในอดีต ซึ่งเหมาะสมกับกรณีที่ไม่มีเปลี่ยนแปลง โครงสร้างตลาด อุปสงค์ หรืออุปทานของพืชเกษตรเท่านั้น ถือเป็นข้อจำกัดของแบบจำลอง นอกจากนี้ HP filter ไม่ได้นำปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทาน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ มาใช้ในการพยากรณ์ราคาสินค้า เกษตร เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและข้อมูลที่ต้องใช้ในการพยากรณ์ราคาตลาดสินค้าเกษตร มีอยู่จำกัด จึงทำให้การพยากรณ์ราคาทำได้ค่อนข้างยาก

4) การดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมในแต่ละช่วงที่ผ่านมา อาจมีความซ้ำซ้อนกันและบางมาตรการอาจมีการทำร่วมกัน จึงเป็นการยากที่จะแยกปัจจัยต่าง ๆ รวมถึง ผลกระทบของแต่ละมาตรการออกจากกันได้ ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจจะทำในรูปแบบของการ สสำรวจและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน มาตรการ เพื่อให้มีข้อมูลที่ครบถ้วนและงานวิจัยมีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2557-2561). ข้อมูลการผลิตและการค้าข้าวโลกและข้าวไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2561, จาก [http://www.thairiceinfo.go.th/?page=DataL3.ShowData&codeData=A1002](http://www.thairiceinfo.go.th/?page=DataL3>ShowData&codeData=A1002)
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2560-2561) . บทวิเคราะห์ธุรกิจ/อุตสาหกรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2562, จาก <https://www.krungsri.com/bank/th/Other/research/industry/industry-outlook.html>
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2553-2561). วิเคราะห์สถานการณ์สินค้าเกษตร. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2561, จาก https://www.baac.or.th/content-news.php?content_group_sub=8
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2548-2561). รายงานภาวะเศรษฐกิจไทยรายปี. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/Pages/default.aspx>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2552-2561). รายงานสถานการณ์ราคาสินค้าเกษตรสำคัญ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/Pages/commodities.aspx>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2552-2561). รายงานสถานการณ์สินค้าเกษตรสำคัญ ภาคเหนือ. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Northern/Commodities/Pages/default.aspx>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2554-2561). รายงานราคาสินค้าเกษตรสำคัญ ภาคใต้. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Southern/Pages/CommoditiesPriceReport.aspx>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560-2561). บทวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2562, จาก <https://kasikornresearch.com/TH/analysis/k-econ/business/Pages/index.aspx?c=358>
- สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย. (2557-2561). ปริมาณการส่งออกข้าวและประเทศผู้นำเข้าข้าวของไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2562, จาก http://www.thairiceexporters.or.th/List_%20of_statistic.htm

- สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (2548-2561). สถานการณ์อ้อยและน้ำตาลทราย
ในประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2562, จาก [http://www.ocsb.go.th/th/
cms/index.php?SystemModuleKey=cuntry](http://www.ocsb.go.th/th/cms/index.php?SystemModuleKey=cuntry)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2548-2561). ดัชนีราคาและผลผลิต. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม
2561, จาก <http://www.oae.go.th/view/1/ดัชนีราคาและผลผลิต/TH-TH>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2554-2561). สถานการณ์และแนวโน้มสินค้าเกษตรที่สำคัญ. สืบค้น
เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561, จาก [http://www.oae.go.th/view/1/เอกสารเผยแพร่/
TH-TH/?page=2](http://www.oae.go.th/view/1/เอกสารเผยแพร่/TH-TH/?page=2)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548-2561). ภาวะเศรษฐกิจรายไตรมาสและ
แนวโน้มเศรษฐกิจไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561, จาก [https://www.nesdb.go.th/
more_news.php?cid=254](https://www.nesdb.go.th/more_news.php?cid=254)
- Brugge, F. van der, and P. van Run (2004). “Accountability of Policy and Measure
instruments”, Evaluation research in the European Commission, in: Basis, Vol.
2004(2), pp. 28-30
- David J. Storey (2000). Six Steps to Heaven: Evaluating the Impact of Public Policies to
Support Small Business in Developed Economies. In Sexton D and Landstrom H
(eds) The Blackwell Handbook of Entrepreneurship: Oxford: Wiley-Blackwell, 176-193
- Duangthip Sirikancharak (2017). Measurement and Comparison of Rice Production
Efficiency in Thailand and India: An Efficient Frontier Approach. The Mathematical
Association of Thailand.
- Elumalai Kannan (2011). Relationship Between Agricultural Credit Policy, Credit
Disbursements and Crop Productivity: A Study in Karnataka. Ind. Jn. of
Agri.Econ.Vol.66, No.3, July-Sept. 2011.
- James Heckman (1979). Sample Selection Bias as a Specification Error, *Econometrica*,
47, (1), pp. 153-61.
- Johan F. M. Swinnen and Hamish R. Gow (1997). AGRICULTURAL CREDIT PROBLEMS
AND POLICIES DURING THE TRANSITION TO A MARKET ECONOMY IN CENTRAL
AND EASTERN EUROPE

Kittawit Autcharyapanitkul (2017). Technical Efficiency in Rice Production at Farm Level in Northern Thailand: A Stochastic Frontier with Maximum Entropy Approach. The Mathematical Association of Thailand.

M. Wakilur Rahman, Jianchao Luo, and Enjiang Cheng (2011). Policies and performances of agricultural/rural credit in Bangladesh: What is the influence on agricultural production?. African Journal of Agricultural Research Vol. 6(31), pp. 6440-6452, 19 December, 2011.

Nipon Poapongsakorn (1998). Problems and Outlook of Agriculture in Thailand. TDRI, Vol. 13 No. 2 June 1998.

Oumarou Boubacar (2016). Technical Efficiency of Rice Farming in South-western Niger: A Stochastic Frontier Approach. Journal of Economics and Sustainable Development, Vol.7, No.24, 2016.

Sirirat Kiatpathomchai (2009). Technical efficiency improvement of rice farming in southern Thailand. Faculty of Economics Prince of Songkla University Songkhla.

Steven M. Helfand (2001). The Distribution of Subsidized Agricultural Credit in Brazil: Do Interest Groups Matter.

Y. (Kai) Chaovanapoonphol, G.E. Battese, and H.-S. (Christie) Chang (2009). The Impact of Agricultural Loans on the Technical Efficiency of Rice Farmers in the Upper North of Thailand. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

ภาคผนวก ก
สรุปผลจากการสัมมนา

**รายงานข้อวิพากษ์จากการประชุมสัมมนาโครงการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาแบบจำลองในการวัดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของ
มาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย
เมื่อวันอังคารที่ 27 สิงหาคม 2562 เวลา 13.00 – 16.30 น.
ณ โรงแรมเอส 31 สุขุมวิท กรุงเทพมหานคร**

หน่วยงานที่เข้าร่วมสัมมนา

1. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
3. กรมส่งเสริมการเกษตร
4. กรมการข้าว
5. การยางแห่งประเทศไทย
6. สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
7. กรมการค้าภายใน
8. กรมการค้าต่างประเทศ
9. ธนาคารแห่งประเทศไทย
10. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
11. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
12. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ผู้วิพากษ์ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลงานวิจัยฯ

1. รศ.ดร.วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ ตำแหน่ง สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ดร. มานะ นิมิตรวานิช ตำแหน่ง ผู้อำนวยการฝ่าย Business Risk and Macro Research
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

เริ่มการประชุมสัมมนาฯ เวลา 13.00 น.

1. สรุปเนื้อหาจากการบรรยาย (พร้อมแนบเอกสารการนำเสนอประกอบการบรรยาย)

โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบจำลองในการวัดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณและการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย การพัฒนาแบบจำลองหรือเครื่องมือเพื่อใช้ประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลัง และเสนอแนะแนวทางในการใช้มาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทยที่เหมาะสมและคุ้มค่า โดยมีขอบเขตการดำเนินงานวิจัย คือ การรวบรวม และศึกษามาตรการด้านการเงินการคลังและวิเคราะห์งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยในระยะเวลา 10 ปี (ปีงบประมาณ 2551 – 2560) ของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

และปาล์มน้ำมัน และศึกษาแนวทางในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณภาครัฐหรือการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย โดยการ พัฒนาแบบจำลองในการวัดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทยในอนาคตที่เหมาะสมและคุ้มค่า โดยคณะผู้วิจัยคาดว่างานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแบบจำลองซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือ ในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลัง และสามารถ ใช้เป็นรูปแบบและกระบวนการในการคัดสรรนโยบายหรือมาตรการที่มีความเหมาะสมในการพัฒนา ภาคเกษตรกรรมไทยให้มีความยั่งยืนและเป็นเสาหลักในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของ ประเทศต่อไป

จากการสำรวจสถานการณ์ภาคการเกษตรกรรมของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในช่วง ปี 2548 – 2561 คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจในด้านราคาและปริมาณผลผลิตของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน โดยได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มี ผลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาและผลผลิตในแต่ละช่วงระยะเวลาดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ การดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลัง และประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการ ด้านการเงินการคลังภาคเกษตรกรรมต่อไป

จากการศึกษามาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยในช่วง ปี 2551 – 2560 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนพืชเกษตรที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน โดยวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของมาตรการ ประเภท มาตรการ เครื่องมือในการดำเนินการ งบประมาณ และผลการดำเนินมาตรการ คณะผู้วิจัยได้จำแนก เป็นประเภทของมาตรการต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับต้นน้ำในขั้นตอนการผลิตจนถึงระดับปลายน้ำในขั้นตอน การส่งเสริมการขาย แบ่งออกเป็น 1) มาตรการด้านการสนับสนุนต้นทุน/ปัจจัย/วิธีการผลิต มีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การช่วยเหลือปัจจัยการผลิตและลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาระบบ การเพาะปลูก รวมถึงการส่งเสริมให้สลับปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชทางเลือกอื่น เพื่อเป็นเกษตรกรรมทางเลือก ให้แก่เกษตรกรในระยะยาว 2) มาตรการด้านการสนับสนุนเงินทุน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือด้านเงินทุน ในการประกอบอาชีพ ช่วยลดภาระดอกเบี้ยและภาระหนี้สินให้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีเงินเหลือ เพื่อการดำรงชีพเพิ่มขึ้น เกิดการใช้จ่ายและการหมุนเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ 3) มาตรการด้านการชะลอ การขาย มีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณอุปทานในตลาด ช่วยชะลอปริมาณผลผลิตที่เข้าสู่ตลาดในช่วงที่ผลผลิต ออกสู่ตลาดจำนวนมาก รวมถึงการเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการในการรวบรวมรับซื้อผลผลิตจาก เกษตรกร 4) มาตรการด้านการสนับสนุนการตลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลไกในการซื้อขายผลผลิต การเกษตรที่เป็นธรรมให้แก่เกษตรกร รวมถึงหาช่องทางการค้าและตลาดใหม่ ๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถ ขายผลผลิตได้เพิ่มมากขึ้น และ 5) มาตรการด้านอื่น ๆ เช่น โครงการประกันภัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกร มีการจัดการความเสี่ยงด้านการผลิตผ่านระบบประกันภัยและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ สำหรับอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากพืชชนิดอื่น เนื่องจากมีการกำหนดกรอบกติกา ที่ชัดเจนที่ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติตาม และมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลโดยเฉพาะ โดยภาครัฐได้มีการกำหนดราคาและปริมาณการผลิตของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายในแต่ละฤดูกาล ผลิตไว้ในเบื้องต้นแล้ว

สำหรับแนวทางในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของนโยบายการเงินการคลังเพื่อสนับสนุน ภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการประเมินปัจจัยที่ส่งผล

กระทบต่อปัจจัยการผลิตของสินค้าเกษตรต่อผลผลิตทางการเกษตร (Production Function) และการนำทฤษฎีอรรถประโยชน์และแบบจำลองกำไรขาดทุนมาใช้ในการอธิบายความพึงพอใจของเกษตรกร โดยการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายมีแนวคิดว่าจะพิจารณาประสิทธิภาพจากผลกระทบของมาตรการต่ออรรถประโยชน์ (Utility) เกษตรกร หรือแบบจำลองกำไรขาดทุนของเกษตรกร โดยเป็นการประเมินผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายภาครัฐ และนำมาเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายที่ใช้ในโครงการนั้น ๆ ในรูปแบบของสัดส่วนความคุ้มค่า โดยหากสัดส่วนความคุ้มค่ามีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า การดำเนินมาตรการดังกล่าวมีความคุ้มค่า เนื่องจากผลกระทบต่อกำไรสุทธิของเกษตรกรจากการดำเนินนโยบายภาครัฐสูงกว่างบประมาณรายจ่ายที่ใช้ในโครงการนั้น ซึ่งจะประเมินว่าการดำเนินมาตรการสนับสนุนเกษตรกรจะส่งผลกระทบต่อ 1) ราคาสินค้าเกษตร 2) ปริมาณผลผลิต และ 3) ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้แบบจำลองกำไรขาดทุนสุทธิ อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์ผลในด้านปัจจัยการผลิตจะไม่ครอบคลุมถึงอ้อย เนื่องจากอ้อยมีการกำหนดปริมาณและราคาไว้เบื้องต้นก่อนจะมีการเพาะปลูกแล้ว ดังนั้น การใช้วิธีการทางสถิติจึงไม่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ปัจจัยการผลิตได้

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คณะผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ 1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ควรพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของมาตรการสินเชื่อในการดำเนินมาตรการด้วย และหากมาตรการนั้นมีวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากการลดภาระหนี้หรือดอกเบี้ยของเกษตรกร หน่วยงานที่ดำเนินมาตรการควรมีมาตรการอื่นควบคู่กับมาตรการสินเชื่อเพื่อให้มาตรการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ 2) มาตรการอุดหนุนต้นทุนการผลิต ควรพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของมาตรการและควรพิจารณาเสริมสร้างทักษะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตควบคู่ไปกับการอุดหนุนต้นทุนการผลิตเพียงอย่างเดียว 3) มาตรการด้านราคา เป็นมาตรการที่มีความคุ้มค่าสูงจาก Empirical Model โดยการบริหารอุปทานภายในระบบตลาดเพื่อพยุงราคา แทนที่จะแทรกแซงตลาดโดยตรง และช่วยเหลือเกษตรกรโดยตรงโดยการชะลอการขายผลผลิต แทนที่จะช่วยเหลือคนกลางให้ช่วยบริหารอุปทาน 4) ควรส่งเสริมให้ดำเนินมาตรการที่ช่วยเหลือเกษตรกรโดยตรง และ 5) ควรมีการวางแผนในการเก็บข้อมูลเพิ่มให้สามารถวัดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของโครงการในมิติต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการต่าง ๆ

สำหรับข้อจำกัดของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ งานวิจัยได้วัดผลประโยชน์จากโครงการที่สามารถวัดได้เป็นตัวเงินเท่านั้น เช่น ไม่ได้วัด Utility ที่ได้จากการบริโภคในช่วงเวลาอื่น เป็นต้น และความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของแต่ละมาตรการนั้นจะขึ้นอยู่กับราคาพืชในแต่ละปี โดยแนวทางในการต่อยอดงานวิจัยคือ การสำรวจและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้สามารถวัดผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์อื่นจากโครงการ และให้สามารถประเมินโครงการที่ไม่ได้กระทบเกษตรกรโดยตรง และใช้ข้อมูล Repeated Samples เพื่อใช้เทคนิคด้านเศรษฐมิติในการแยกผลกระทบของผลประโยชน์หรือความคุ้มค่าของโครงการจากราคาผลผลิต และให้สามารถวัดผลประโยชน์ของโครงการที่อาจเกิดจาก Consumption Smoothing

2. ประเด็นข้อเสนอแนะของผู้วิพากษ์ (รศ.ดร.วรภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ)

2.1 ประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพรวมของงานวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบจำลองในการวัดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย เป็นงานวิจัยที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ราคาพืชเศรษฐกิจทั้ง 6 ชนิด และมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยได้ค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าสำหรับหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป ซึ่งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีแบบจำลองที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลัง โดยผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประกอบการพิจารณากำหนดมาตรการในอนาคต ตลอดจนมีแนวทางการดำเนินการเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทยได้อย่างเหมาะสม และใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น

2.2 ประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรเพิ่มเติมในงานวิจัย

2.2.1 ควรเพิ่มนิยามคำว่าความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ เพื่อตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างครอบคลุมและมีความชัดเจนขึ้น และเกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ดำเนินการวิจัยกับผู้ศึกษางานวิจัย ผู้นำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจทั่วไป

2.2.2 ควรอธิบายเพิ่มเติมรายละเอียดของวิธีดำเนินงานวิจัยให้ละเอียดขึ้น เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2.3 ควรมีเกณฑ์ในการจัดลำดับการนำเสนอเนื้อหาและมาตรการในงานวิจัยของแต่ละพีชเศรษฐกิจ

2.2.4 ควรแยกการอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยออกจากบทวิเคราะห์การวิจัย จะช่วยให้งานวิจัยมีความชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษางานวิจัยได้เข้าใจง่ายขึ้น

2.2.5 ควรนำผลที่ได้จากแบบจำลองไปใช้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการออกแบบมาตรการ/นโยบายที่มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ ให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการออกแบบมาตรการ/นโยบายที่เกิดประโยชน์สูงสุด

คำตอบของคณะผู้วิจัย คณะผู้วิจัยรับทราบและจะนำไปปรับปรุงในงานวิจัย

3. ประเด็นข้อเสนอแนะของผู้วิพากษ์ (ดร. มานะ นิมิตรวานิช)

3.1 ประเด็นข้อเสนอแนะภาพรวมของงานวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบจำลองในการวัดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย เป็นงานวิจัยที่มีคุณค่าและมีความน่าสนใจมาก เนื่องจากสินค้าเกษตรเป็นประเด็นสำคัญที่ถูกกล่าวถึง และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญเพื่อนำไปสู่การออกแบบนโยบายที่เหมาะสมและใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับภาครัฐในการสนับสนุนภาคเกษตรกรรมต่อไป

3.2 ประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรเพิ่มเติมในงานวิจัย

3.2.1 การพยากรณ์ราคาตลาดสินค้าเกษตร โดยการขจัดวัฏจักรและแนวโน้มต่าง ๆ โดยใช้ HP filter (Hoddrick – Prescott filter) เป็นวิธีทางสถิติที่ดีและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่อย่างไรก็ดี การใช้ HP filter อาจยังไม่อ้างอิงถึงปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทาน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตร เช่น ในกรณีของข้าวที่มีปัจจัยราคาตลาดโลกเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้น ดังนั้น วิธีการทางสถิติดังกล่าวอาจยังมีข้อจำกัดและอาจไม่สะท้อนถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง โดยหากมีการนำปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทาน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ มาใช้ในการพยากรณ์ราคาสินค้าเกษตร จะทำให้การพยากรณ์สะท้อนถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรอย่างแท้จริงมากขึ้น

3.2.2 ควรนำผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการ จากแบบจำลองมาประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การออกแบบนโยบายเกี่ยวกับ สินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำตอบของคณะผู้วิจัย คณะผู้วิจัยรับทราบและจะนำไปปรับปรุงในงานวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ ชี้แจงถึงเหตุผลการเลือกใช้ HP filter สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและข้อมูลที่ใช้ ในการพยากรณ์ราคาตลาดสินค้าเกษตร จึงทำให้การนำปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทาน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ มาใช้ในการพยากรณ์ราคาสินค้าเกษตรทำได้ค่อนข้างยาก

3.3 ประเด็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิจัยครั้งต่อไป

การดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมในแต่ละช่วง อาจมีความซ้ำซ้อนกันและบางมาตรการอาจมีการทำร่วมกัน จึงเป็นการยากที่จะแยกปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงผลกระทบของแต่ละมาตรการออกจากกันได้ ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจจะทำในรูปแบบ ของการสำรวจและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการ ดำเนินมาตรการ เพื่อให้มีข้อมูลที่ครบถ้วนและงานวิจัยมีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

คำตอบของคณะผู้วิจัย คณะผู้วิจัยรับทราบและจะนำไปปรับปรุงเพิ่มเติม หากมีการทำวิจัย เกี่ยวกับพืชเศรษฐกิจทั้ง 6 ชนิดในครั้งต่อไป

4. ข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัยจากประเด็นต่าง ๆ ในการสัมมนา (จากความเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้วิพากษ์ต่าง ๆ ตลอดจนผู้เข้าร่วมการสัมมนาโครงการวิจัยฯ คณะผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ อย่างไร และเห็นควรดำเนินการปรับปรุงตามข้อสังเกตในผลงานวิจัยอย่างไร)

คณะผู้วิจัยได้รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้วิพากษ์ และผู้เข้าร่วมสัมมนา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัยนี้อย่างยิ่ง โดยคณะผู้วิจัยเห็นควรที่จะนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้วิพากษ์มาปรับปรุงเพิ่มเติมในงานวิจัยครั้งนี้ และจะนำมาเป็นแนวทางศึกษาเพิ่มเติมหากมีการ ทำวิจัยเกี่ยวกับพืชเศรษฐกิจ 6 ชนิดในครั้งต่อไป

5. รูปภาพการจัดสัมมนาโครงการวิจัยเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย

ประมวลภาพการจัดสัมมนาโครงการ

เรื่อง การพัฒนาแบบจำลองในการวัดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของมาตรการ ด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

สำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้จัดงานสัมมนาเผยแพร่ผลงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบจำลอง ในการวัดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม ของประเทศไทย ซึ่งเป็นโครงการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ งานวิจัยไปสู่บุคลากรทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ณ โรงแรมเอส 31 สุขุมวิท กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นายบรรหาร พันธ์ตระกูล ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนานโยบายการคลังท้องถิ่น สำนักนโยบาย การคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบจำลองในการวัดประสิทธิภาพ

และความคุ้มค่าของมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย ได้กล่าวรายงานถึงความเป็นมาและความสำคัญของโครงการวิจัย และมอบหมายให้คณะวิจัยเป็นผู้นำเสนอรายละเอียดของโครงการวิจัย ซึ่งมีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 50 คน ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยคณะผู้วิจัยได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ รศ.ดร. วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ ดร. มานะ นิมิตรวานิช ผู้อำนวยการฝ่าย Business Risk and Macro Research ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มาเข้าร่วมการสัมมนาและวิพากษ์ผลงานวิจัยพร้อมทั้งให้ความความคิดเห็นข้อเสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่คณะผู้วิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงผลงานวิจัยให้ดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้ รศ.ดร. วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ และ ดร. มานะ นิมิตรวานิช ได้กล่าวชี้แจงคณะกรรมการผู้วิจัย ที่ให้ความสำคัญและทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณ และการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยที่มีความเหมาะสม และคุ้มค่า ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือข้อมูลจากงานวิจัยมาใช้เป็นแนวทางประกอบการจัดทำนโยบาย ที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยต่อไป นอกจากนี้ผู้วิพากษ์ผลงานวิจัย ทั้ง 2 ท่านยังได้ให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัย

6. สรุปการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเกษตรกรรม เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ของแบบจำลองและรับฟังความคิดเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการเงินการคลังที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยสรุปได้ ดังนี้

6.1 ข้อมูลที่นำเสนออาจไม่ชัดเจนว่าภาครัฐให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรม จึงควรอธิบาย การให้ความสำคัญของภาครัฐต่อภาคเกษตรกรรมของไทยเพิ่มเติม

6.2 มาตรการด้านการเงินการคลังของภาคเกษตรกรรมควรมีการเพิ่มผลการดำเนินงานของแต่ละ มาตรการด้วย

6.3 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายควรจะต้องตอบให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย และ ควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติไปพร้อมกัน เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

6.4 ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการจากแบบจำลอง จะมีส่วน ช่วยให้อาจารย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีแบบจำลองที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมิน ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินมาตรการด้านการเงินการคลัง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไป ประกอบการพิจารณา กำหนดมาตรการในอนาคต

6.5 ควรระบุข้อจำกัดของงานวิจัยเล่มนี้ให้ชัดเจน

คณะผู้วิจัยได้รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการระดมความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัยนี้อย่างยิ่ง โดยคณะผู้วิจัยจะนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงเพิ่มเติมในงานวิจัยต่อไป

ปัจจุบันภาครัฐมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรโดยมีมาตรการด้านการเงิน การคลังเพื่อช่วยเหลือภาคเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นจะต้องมี แนวทางในการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงิน การคลังเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของไทย เพื่อให้สามารถใช้เป็นรูปแบบ และกระบวนการในการคัดสรรนโยบายหรือมาตรการที่มีความเหมาะสม ในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมไทยให้มีความยั่งยืนและเป็นเสาหลัก ในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

ลิขสิทธิ์ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
กระทรวงการคลัง ถนนพระรามที่ 6
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2273-9020
โทรสาร 0-2273-5602
www.fpo.go.th/eresearch